ОПШТИНА РАЧА

Општинска управа Рача

Saobraćaj – Građevina – Grafika

Traffic – Conctruction – Graphics

СТРАТЕГИЈА

БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ

Београд, мај 2022. године

ОПШТИНА РАЧА

Општинска управа Рача

Saobraćaj – Građevina – Grafika

Traffic – Conctruction – Graphics

НАРУЧИЛАЦ:	Општинска управа Рача
ИЗВРШИЛАЦ:	МОДЕЛ 5 доо Бачванска 21, Београд
НАЗИВ ПРОЈЕКТА:	**Стратегија безбедности саобраћаја општине Рача са Акционим планом за период од 2022. до 2026. године**
МЕНАЏЕР ПРОЈЕКТА:	Звездан Пешовић, директор
РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ СТРАТЕГИЈЕ:	др Жељко Ранковић, дипл. инж. саобраћаја
ЧЛАНОВИ АУТОРСКОГ ТИМА:	др Немања Деретић, дипл. инж. саобраћаја Дејан Ивановић, дипл. инж. саобраћаја Наташа Остојић, дипл. инж. саобраћаја Немања Станковић, дипл. инж. саобраћаја Милена Виденовић, маст. инж. саобраћаја Ненад Заграђанин, дипл. инж. саобраћаја Драгиша Околишанов, дипл. правник
САРАДНИЦИ НА ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ:	Јелена Стевановић, инж. саобраћаја Драгана Антонијевић, дипл. економиста Анкица Станојевић, професор енглеског језика Снежана Маџић, дипл. економиста Борко Петровић, дипл. правник Катарина Петровић, дипл. правник Данијела Недељковић, дипл. биолог-еколог Тања Карић, дипл. економиста
МЕСТО, ДАТУМ:	Београд, мај 2022. године

МОДЕЛ 5 д.о.о.
Бачванска 21, Београд
www.model5.rs

САДРЖАЈ

I СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ 1

1. УВОД 2

1.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ ОПШТИНЕ РАЧА 2

1.2. ПОДАЦИ О ПУТНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ И ВОЗИЛИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА 4

2. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ 6

2.1. ПРАВНИ, СТРАТЕШКИ, ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ОБЛАСТ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА 6

2.1.1. Нормативни оквир безбедности саобраћаја – међународни оквир, Република Србија, Општина Рача 6

2.1.2. Стратешки оквир 12

2.1.3. Носиоци активности у безбедности саобраћаја у општини Рача 15

2.1.4. Прикупљање података и база података која садржи податке од значаја за безбедност саобраћаја у општини Рача 17

2.1.5. Портал за географски информациони систем 19

2.1.6. Финансијски оквир безбедности саобраћаја у општини Рача 20

2.2. ТРОШКОВИ САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА 23

3. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА 26

3.1. АНАЛИЗА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА И ПОСЛЕДИЦА ЗА ОПШТИНУ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ 26

3.1.1. Анализа саобраћајних незгода и њихових последица за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године 26

3.1.2. Анализа саобраћајних незгода и њихових последица по категоријама учесника у саобраћају за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године 28

3.1.3. Заступљеност саобраћајних незгода са учешћем аутобуса, теретних возила и трактора, односно пољопривредних машина за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године 29

3.1.4. Процентуална заступљеност по старости појединих категорија учесника у саобраћајним незгодама на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године 30

3.1.5. Упоредна анализа заступљености појединих категорија учесника у саобраћају у укупном броју погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године, у односу на заступљеност истих категорија у Републици Србији 31

3.1.6. Упоредна анализа резултата у безбедности саобраћаја у општини Рача са циљевима и приоритетима дефинисаним Стратегијом безбедности саобраћаја у Републици Србији 38

3.1.7. Временска расподела саобраћајних незгода за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године 38
3.1.8. Типови саобраћајних незгода за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године 42
3.1.9. Просторна анализа саобраћајних незгода и њихових последица на путним правцима и улицама на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године 45
3.1.10. Анализа осталих аспеката битних за анализу безбедности саобраћаја на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године....49
3.1.11. Закључна разматрања анализе саобраћајних незгода и њихових последица на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године....53
3.2. АНАЛИЗА ИНДИКАТОРА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА ОПШТИНУ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ 61
3.2.1. Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на заштитне системе за општину Рача за период од 2016 до 2020. године 62
3.2.2. Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на брзину за све категорије возила за општину Рача за период од 2016. до 2020. године 66
3.2.3. Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на све категорије возила за општину Рача за период од 2016. до 2020. године 68
3.2.4. Закључна разматрања анализе индикатора безбедности саобраћаја за општину Рача за период од 2016. до 2020. године 68
3.3. ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПРОБЛЕМА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ 70
3.3.1. Оцена ставова учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја и ризицима у саобраћају у ПУ Крагујевац 70
3.3.2. Оцена ставова учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја и ризицима у саобраћају у ПУ Крагујевац и поређење у односу на остале полицијске управе у Републици Србији....78
3.3.3. Закључна разматрања везана за идентификацију проблема безбедности саобраћаја у локалној самоуправи 80
4. ЖЕЉЕНО СТАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА 82
4.1. SWOT АНАЛИЗА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА....83
4.2. АМБИЦИЈА, МИСИЈА, ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА....85
4.3. ЦИЉЕВИ ВЕЗАНИ ЗА ИНДИКАТОРЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА....88
4.4. НАЧЕЛА ДОСТИЗАЊА ЖЕЉЕНОГ СТАЊА....90
4.5. ЦИЉЕВИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗНАЊА, СВЕСТИ И СТАВОВА ОД ЗНАЧАЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА 92
4.5.1. Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу привремених међуизлазних резултата 92
4.5.2. Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу крајњих коначних исхода 94
4.5.3. Годишњи циљеви 96

5. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА 99

5.1. ПРВИ СТУБ – ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА 100

5.2. ДРУГИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ 101

5.3. ТРЕЋИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА 102

5.4. ЧЕТВРТИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ 103

5.4.1. Кључне области деловања усмерене на учеснике у саобраћају 104

5.5. ПЕТИ СТУБ – ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ 105

5.6. КЉУЧНИ ИЗАЗОВИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА ДО 2026. ГОДИНЕ 107

6. ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА УНАПРЕЂИВАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА 109

7. ЗАКЉУЧАК 113

8. ЛИТЕРАТУРА 117

9. СПИСАК ГРАФИКА, СЛИКА И ТАБЕЛА 119

9.1. СПИСАК ГРАФИКА 119

9.2. СПИСАК СЛИКА 122

9.3. СПИСАК ТАБЕЛА 123

ПРИЛОЗИ 124

1.1. ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА НАСТРАДАЛИМ ЛИЦИМА НА ПУТЕВИМА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016-2020. 125

1.2. ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА МАТЕРИЈАЛНОМ ШТЕТОМ НА ПУТЕВИМА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016-2020. 126

1.3. ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА НАСТРАДАЛИМ ЛИЦИМА У ШИРЕМ ПОДРУЧЈУ НАСЕЉА РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016-2020 127

2. РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ СТРУЧНОГ ТИМА ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ 128

3. ИЗЈАВА РУКОВОДИОЦА ИЗРАДЕ 129

4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК 130

II АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ.....135

1. УВОД.....136

СТУБ 1 – ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА 141

СТУБ 2 – БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ.....148

СТУБ 3 – БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА 160

СТУБ 4 – БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ.....165

СТУБ 5 – ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ.....173

2. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН ПО СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ И ЦИЉЕВИМА.....180

3. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН ПО ГОДИНАМА И СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ 181

I

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ

1. УВОД

У оквиру уводних напомена дати су основни подаци о општини Рача, подаци о путној инфраструктури, и регистрованим возилима на територији општине Рача.

1.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ ОПШТИНЕ РАЧА

Општина Рача је смештена у источном пределу Шумадије и захвата сливно подручје средњег и једног дела горњег тока реке Раче. Општина Рача се налази у Централној Србији и припада Шумадијском округу. Општина заузима површину од 216 km^2. Општина Рача се састоји од 19 насеља[1].

Центар општине је насеље Рача (Слика 1.1.1), које представља административни центар општине. Општину поред насеља Рача чине још и села Борци, Доње Јарушице, Доња Рача, Ђурђево, Сараново, Сепци, Мало Крчмаре, Велико Крчмаре, Мирашевац, Трска, Вучић и Бошњане.

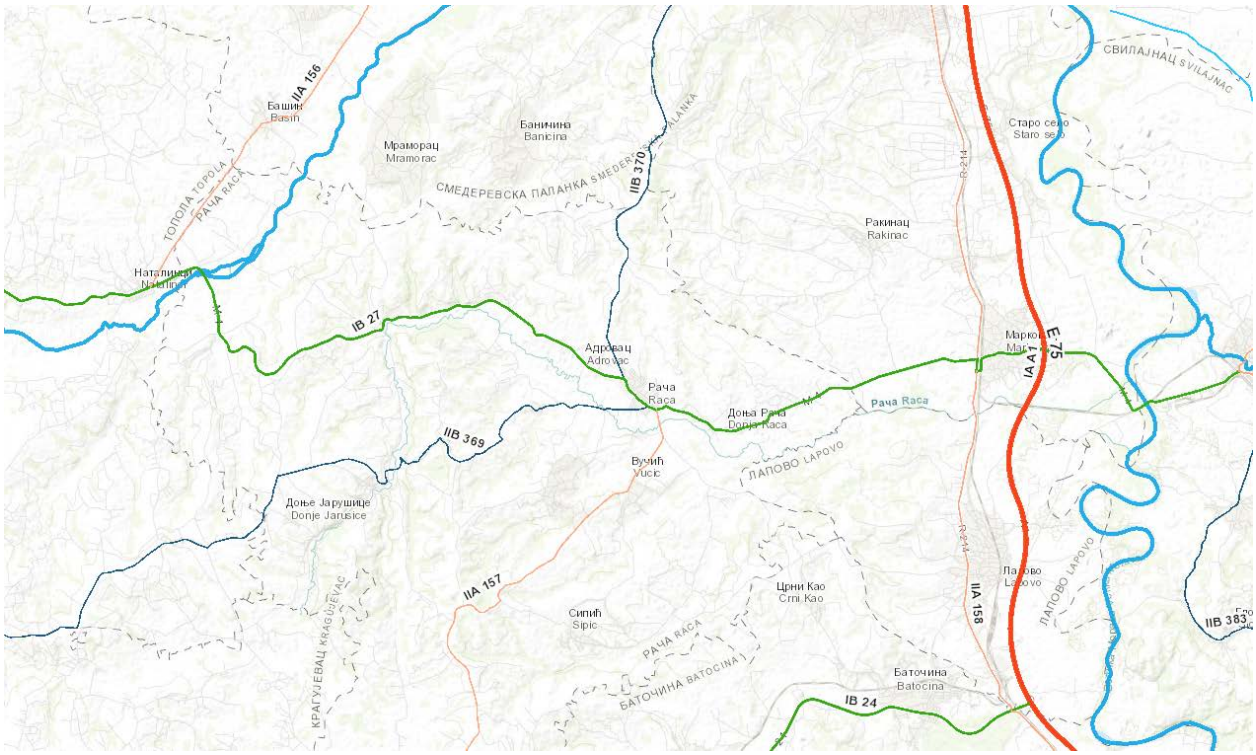

***Слика** 1.1.1. Подручје Раче и најважније комуникације*

Географски положај Општине Рача може се оценити као повољан, чему доприносе и саобраћајнице. Преко територије Општине Рача води шумадијски попречни савремени магистрални пут Марковац – Рача – Наталинци – Топола – Аранђеловац – Лазаревац који спаја ауто-пут Београд – Ниш на истоку, са Ибарском магистралом на западу.

Друмске саобраћајнице које пролазе средином општине Рача дају јој транзитни значај јер представља важну везу између Великоморавске долине и Колубарске долине.

Примарну мрежу путева, на подручју општине Рача, чине државни путеви I и II реда[2], општински (локални) путеви, улице у насељу Рача, као и остали некатегорисани путеви.

[1] Републички завод за статистику, https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/saobracaj-i-telekomunikacije/
[2] Уредба о категоризацији државних путева, Сл. гласник РС, бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015

Мрежу државних путева чине:

- државни пут I B реда, ознаке пута 27: државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац - Аранђеловац - Крчевац - Топола - Рача - Свилајнац;
- државни пут II A реда, ознаке пута 157: Рача - Церовац;
- државни пут II B реда, ознаке пута 369: веза са државним путем 25 - Борци - Рача;
- државни пут II B реда, ознаке пута 402: веза са државним путем 170 - Рача - Манастир Рача.

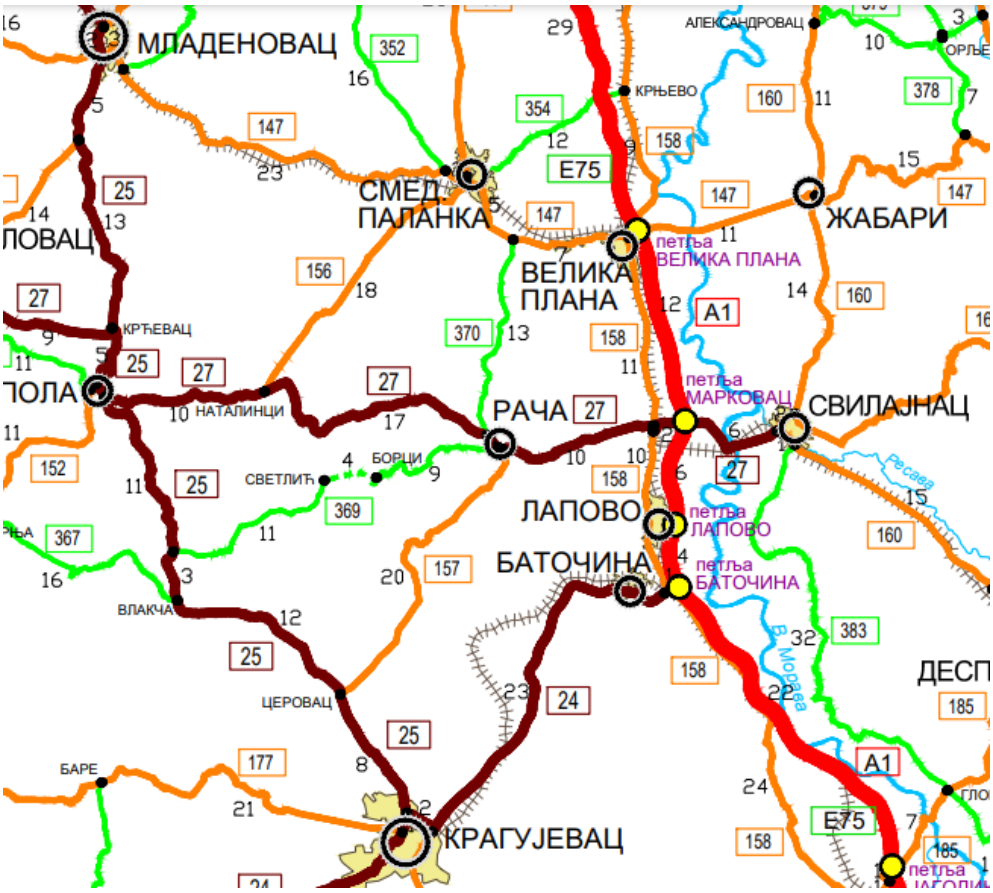

***Слика** 1.1.2. Подручје Раче и државни путеви*

Поред претходно наведених саобраћајница на територији општине Рача постоји мрежа локалних и некатегорисаних путева.

Општина Рача граничи се са Крагујевцем, Баточином, Лаповом, Великом Планом, Смедеревском Паланком и Тополом. Према попису из 2011. године, у општини Рача било је 11.503 становника, који су живели у 3.593 домаћинстава. На 1 km^2 просечно је долазило 53 становника. Од укупно 11.503 становника општине Рача 50,02 % било је женска популација, а 49,98 % мушкарци. На територији општине Рача, према попису из 2011. године, већинско становништво било је српске националности (11.329 становника или 98,49%).

Рача, нажалост, има негативан природни прираштај (74 рођених, 219 умрлих, природни прираштај -145). Према процени Републичког завода за статистику[3], општина Рача је 2020. године имала 10.226 становника, а на 1 km^2 просечно било је 47 становника.

[3] Републички завод за статистику, https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/saobracaj-i-telekomunikacije/

Удаљеност Раче од Београда износи око 116 km, од Крагујевца 32 km, од Тополе 29,5 km и од аутопута Београд - Ниш (Марковац) 12,8 km.

На територији општине Рача основно образовање се стиче у Основној школи „Карађорђе“ коју похађа 648 (330+318) ученика, од којих је 87 у првом разреду. Основно образовање се обавља у матичној школи у Рачи и у 15 издвојених одељења у местима: Мало Крчмаре, Сараново, Ђурђево, Мирашевац, Вучић, Трска, Вишевац, Доња Рача, Сипић, Велико Крчмаре, Сепци Поље, Сепци Брдо, Дубочар, Доње Јарушице и Броци.

Средња школа „Ђура Јакшић“ је једина средња школа на подручју општине Рача. Школа образује ученике у три подручја рада: 1) електротехника, 2) трговина, туризам и угоститељство и 3) гимназија. У оквиру наведених подручја рада образују се ученици у следећим образовним профилима: електротехничар рачунара, туристички техничар, аутоелектричар, гимназија општи тип (један разред друштвено-језичког смера). Школу похађа 250 ученика.

У општини Рача постоји једна предшколска установа, Дечији вртић „Наша радост“, са седиштем у Рачи и истуреним одељењима у насељеним местима чије услуге користи значајан број деце.

1.2. ПОДАЦИ О ПУТНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ И ВОЗИЛИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

Према подацима Републичког завода за статистику из 2020. године укупна дужина путне мреже у општини Рача је била је 231,469 km од чега је 124,129 km (53,6%) било под савременим коловозним застором. Дужина државних путева I реда била је 23,099 km, II реда 34,46 km, а општинских путева 173,91 km.

Просечни годишњи дневни саобраћај на путевима у Републици Србији према подацима из 2020. године за државне путеве I B реда ознаке пута 27 износи:

- Адровац - Рача 2.787 возила/дан,
- Рача (Церовац) – Марковац 1.301 возило/дан.

Просечни годишњи дневни саобраћај на путевима у Републици Србији према подацима из 2020. године за државне путеве II A реда ознаке пута 157 износи:

- Рача - Церовац, 3.442 возила/дан.

Нема јавно доступних података о просечном годишњем дневном саобраћају на путевима у Републици Србији за државне путеве II B реда.

У Табели 1.2.1 приказани су доступни подаци са сајта Републичког завода за статистику о броју регистрованих моторних возила у периоду од 2016. од 2020. године. Уочава се да су највише заступљени путнички аутомобили, при чему је у 2020. години регистровано 4.069 путничких аутомобила. Ако се узме у обзир број становника и број регистрованих возила, може се закључити да се степен моторизације повећава из године у годину.

Током 2020. године у општини Рача регистровано је укупно 4.961 моторно возило, од чега 4.069 путничких аутомобила. Имајући у виду процену броја становника 2020. године од 10.226 становника, може се установити да је степен моторизације становништва 2020. години износио 397 путничких возила на 1.000 становника (2,5 становника на једно путничко возило), односно просечно породица поседује најмање једно путничко возило.

***Табела** 1.2.1. Степен моторизације у општини Рача*[4]

Год.	МОП	МОТ	ПА	БУС	ТТВ	Радна возила	Друмски тегљачи	Прикључна возила	Укупно
2020.	36	45	4.069	3	602	2	204	36	4.961
2019.	46	41	3.168	2	311	5	566	46	4.139
2018.	51	40	3.016	2	306	12	715	51	4.142
2017.	48	40	3.053	2	315	6	718	48	4.182
2016.	39	38	2.905	5	284	8	79	716	4.074

На територији општине Рача регистрована је ауто школа у оквиру предузећа за трговину, унутрашњи и међународни саобраћај и школа за возаче „Ilić Radoš i dr.“ које је основано 2002. године.

У општини Рача постојала је аутобуска станица Рача, тада у власништву предузећа „Аутосаобраћај“ из Крагујевца, са 4 перона, а објекат се и данас налази се у југо-источном делу насеља Рача, поред државног пута IB реда, ознаке пута 27. Као транзитне линије, које примају путнике на стајалишту на локацији аутобуске станице Рача, постоји 13 линија које реализује више аутопревозника према Крагујевцу, 13 линија ка Тополи и 4 линије ка Београду.

[4] Републички завод за статистику, https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/saobracaj-i-telekomunikacije/

2. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Постојеће стање безбедности саобраћаја сагледано је као оквир предуслова у општини Рача у коме се анализирају мере за унапређење безбедности саобраћаја. Ти услови су: правни, стратешки, институционални и финансијски, а сваки од њих сагледан је као полазиште за даљу анализу безбедности саобраћаја на територији општине Рача.

Такође је у оквиру постојећег стања сагледано и прикупљање података и база података која садржи податке од значаја за безбедност саобраћаја у општини Рача.

2.1. ПРАВНИ, СТРАТЕШКИ, ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ОБЛАСТ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

2.1.1. Нормативни оквир безбедности саобраћаја – међународни оквир, Република Србија, Општина Рача

Основу за доношење ове стратегије представљају међународни и државни документи, прописи, стратегије и плански документи. Као најважнији међународни документи који су дефинисали међународни оквир безбедности саобраћаја у Републици Србији, па и у општини Рача су:

- Резолуције Уједињених нација о глобалној безбедности саобраћаја (Resolutions on improving global road safety, adopted by the General Assembly: 57/309 of 22 May 2003, 58/9 of 5 November 2003, 58/289 of 14 April 2004, 60/5 of 26 October 2005, 62/244 of 31 March 2008, 64/255 of 2. March 2010 and 66/260 of 19 April 2012, 68/269 of April 2014);
- Глобални план безбедности саобраћаја 2011-2020. (Global Plan for the Decade of Action for Road Safety 2011-2020, WHO and UN Road Safety Collaboration);
- Међународна стратегија безбедности саобраћаја (International Road Safety Strategy, PRI, 2000);
- Московска декларација о безбедности саобраћаја (Moscow Declaration, First Global Ministerial Conference on Road Safety: Time for Action, Moscow, 19-20. November 2009);
- Бразилијска декларација о безбедности саобраћаја (Brasilia Declaration, Second Global High-level Conference on Road Safety: Time for Results, Brasilia, 18-19. November 2015);
- Директива ЕУ која се односе на менаџмент безбедности инфраструктуре (Directive 2008/96/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on road infrastructure safety management, OJ L 319, 29.11.2008, p. 59–67);
- Политика безбедности саобраћаја у ЕУ (EU Road Safety Policy http://ec.europa.eu/transport/road_safety/specialist/policy_en (посета 13.10.2021)).

Правни систем Републике Србије за област безбедности саобраћаја уређен је Уставом, законима и подзаконским актима Републике Србије и локалних самоуправа.

Устав Републике Србије проглашава право на живот као неприкосновено. Из тога проистиче обавеза државе и свих субјеката безбедности саобраћаја да штите то право грађана. Устав проглашава и право на физички интегритет и право на личну безбедност. Проглашавање тих права такође намеће обавезу Републици Србији да штити физички интегритет и безбедност учесника у саобраћају. Право детета на посебну заштиту, које проглашава Устав, намеће безбедност деце у саобраћају као приоритет, односно обавезу државе да заштиту деце у саобраћају истакне у први план.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 – одлука УС, 55/2014, 96/2015 – др. закон, 9/2016 – одлука УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019 и 148/2020 – др. закон) поред правила саобраћаја уређује институционални оквир система безбедности саобраћаја и финансирање система. Такође, у основи се овим законом уређује део система који се односи на возаче и возила, а закон садржи и одредбе које се односе на путеве. Закон о безбедности саобраћаја уређује и права и обавезе органа надлежних за контролу и регулисање саобраћаја, као и друге одредбе од значаја за систем безбедности саобраћаја.

Начело да небезбедни финансирају безбедност саобраћаја је начелно спроведено у овом закону, па је тако предвиђено да се целокупан износ прекршајних казни враћа у систем безбедности саобраћаја, кроз финансирање главних субјеката безбедности саобраћаја, односно мера за унапређење безбедности саобраћаја у локалним самоуправама.

Закон о путевима („Службени гласник РС“, 41/2018 и 95/2018 - др. закон) уређује управљање, заштиту и одржавање јавних путева. Важна одредба овог Закона која се односи на безбедност саобраћаја јесте обавеза управљача јавног пута да обезбеди несметано и безбедно одвијање саобраћаја на јавном путу. Поједине одредбе односе се на све јавне путеве, а поједине само на државне путеве, док се локалним самоуправама оставља да својим актима уреде пре свега заштиту и одржавање локалних путева и улица.

Однос наведеног Закона са Законом о безбедности саобраћаја на путевима, у делу који се односи на безбедност путева је такав да се Закон о путевима више бави путевима са аспекта грађевинске струке, док Закон о безбедности саобраћаја на путевима садржи одредбе које се односе на безбедност путева са аспекта саобраћајне струке (ревизија безбедности саобраћаја на путу, провера безбедности саобраћаја на путу, техничко регулисање саобраћаја, управљање црним тачкама, независну оцену доприноса пута за настанак саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем итд.).

Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 - исправка, 107/05 - исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14, 94/2016 и 35/2019) садржи главу која одређује кривична дела против безбедности јавног саобраћаја, а заштитни субјекти јесу живот, односно тело људи и имовина већег обима. Инкриминисане радње јесу пре свих непридржавање саобраћајних прописа, уништење односно оштећење саобраћајне сигнализације или опреме пута, постављање препрека на саобраћајници, несавестан надзор над стањем и одржавањем саобраћајница, и непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди.

Закон о прекршајима („Службени гласник РС“, број 65/13, 13/2016, 98/2016 – одлука УС, 91/2019 и 91/2019 - др. закон) уређује прекршајни поступак, и прекршајне санкције. С обзиром да су најчешћи саобраћајни деликти саобраћајни прекршаји и с обзиром да су најчешћи прекршаји у Републици Србији они против безбедности саобраћаја на путевима, систем прекршајног кажњавања јесте веома значајан у репресивном делу система безбедности саобраћаја. Закон о прекршајима познаје и хитан поступак, када се осумњичени за прекршај може одмах спровести прекршајном суду, а казна се може извршити пре правноснажности одлуке о казни. Овај институт нарочито је погодан у борби против вишеструких повратника и учинилаца најтежих прекршаја против безбедности саобраћаја.

Закон о полицији („Службени гласник РС“, бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018) уређује поступање саобраћајно полицијских службеника у поступку контроле и регулисања саобраћаја на путевима, односно одређује полицијска овлашћења у тим пословима.

Закон о комуналној милицији („Службени гласник РС“, број 49/19) одређује да су послови комуналне милиције одржавање реда у коришћењу локалних путева, улица и некатегорисаних путева, саобраћајних ознака и сигнализације, паркирања, остваривање надзора у јавном градском, приградском и другом локалном саобраћају и такси превозу у складу са законом и прописима јединице локалне самоуправе. Такође, надлежности комуналне милиције битне за безбедност саобраћаја су и заштита локалних путева и улица и одржавање реда у раду јавне расвете. Комунална милиција је овлашћена да врши и аудио и видео снимање јавног места ради обављања својих законом дефинисаних послова, у циљу откривања и расветљавања прекршаја.

Закон је овластио комуналну милицију и за коришћење возила са уређајима за снимање, у смислу асистенције и сарадње са другим овлашћеним организацијама и вршиоцима комуналне делатности, када је то од значаја за обављање послова ове три категорије.

Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС“, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 - УС) уређује веома важну област обавезног осигурања и начина исплате штета из саобраћајних незгода. Овим прописом уведен је „бонус-малус“ систем кажњавања и награђивања власника возила у зависности од тога да ли се њиховим возилом узрокују саобраћајне незгоде или не, што јесте мера која утиче на понашање возача. До октобра 2014. године по основу тог закона осигуравајућа друштва су уплаћивала 1,2% бруто премије осигурања од аутоодговорности као део превентиве на посебан рачуна за увођење видео надзора на путевима. Рок важења наведене одредбе није продужен изменом закона.

Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 87/18) уређује систем заштите и спасавања људи и добара од елементарних непогода и других несрећа укључујући и саобраћајне незгоде, надлежности државних органа, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе у заштити и спасавању; успоставља службу „112“ која ће обезбедити функционалну интеграцију служби од интереса за заштиту и спасавање чиме ће се обезбедити координирана, брза и ефикасна интервенција ватрогасно - спасилачких јединица, хитне медицинске помоћи и саобраћајне полиције у случају саобраћајних незгода, нарочито оних са већим бројем настрадалих и великим обимом материјалне штете.

Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 25/19) уређује систем здравствене заштите као организоване и свеобухватне делатности друштва са основним циљем да се оствари највећи могући ниво очувања и унапређења здравља грађана, спречавање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено и ефикасно лечење и рехабилитација.

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон и 6/2020) уређује основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања. Овај Закон пружа основ за увођење и спровођење саобраћајног образовања и васпитања деце и младих кроз наставу и остале активности, на нивоу који ће обезбедити да долазеће генерације стичу знања, вештине и ставове за безбедно учествовање у саобраћају.

Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14, 101/16 и 47/18) прописује да се јединица локалне самоуправе стара о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу локалних путева и улица, и уређује бројне модалитете комуникације и координације са републичким органима и телима које, по потреби, могу бити и из области безбедности саобраћаја.

Закон о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима („Службени гласник РС“, бр. 96/15 и 95/18) регулише битну област безбедности саобраћа – психофизичку способност возача комерцијалних возила. До ступања на снагу овог закона, материја је била уређена Законом о безбедности саобраћаја на путевима и подзаконским актима.

Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/18) је један од системских закона који регулише поступање управних односно извршних органа. Примењује се у поступању органа надлежних за контролу саобраћаја (саобраћајна полиција, саобраћајна инспекција), као и органа надлежних за управљање безбедношћу саобраћаја и управљање путевима, на републичком и локалном нивоу.

Закон о планском систему Републике Србије ближе уређује плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржину планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобну усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавезу извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходну примену обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа. У члановима 11. и 12. наведеног Закона дефинисани су појам и врсте стратегија, а у члану 13. садржина стратегија као докумената јавне политике.

Подзаконска акта ближе уређују област безбедности саобраћаја на републичком нивоу. Правни оквир у систему безбедности саобраћаја на путевима садржи подзаконска акта која су донета на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима или других наведених закона. Основна карактеристика ових аката јесте, пре свега, релативно једноставна и брза процедура усвајања и, на локалном нивоу, прилагођеност специфичностима локалних заједница.

Неки од најзначајнијих подзаконских аката су:

- Правилник о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 8/20),
- Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима („Службени гласник РС“, бр. 40/12, 102/12, 19/13, 41/13, 102/14, 41/15, 78/15, 111/15, 14/16, 108/16, 7/17 (исправка) и 63/17, 45/2018, 70/2018, 95/2018, 104/2018, 93/2019, 2/2020 - испр. и 64/2021),
- Правилник о техничком прегледу возила („Службени гласник РС“, бр. 31/18 и 70/18),
- Правилник о саобраћајној сигнализацији („Службени гласник РС“, бр. 85/17 и 14/21),
- Правилник о условима које мора да испуњава привредно друштво, односно огранак привредног друштва или средња стручна школа који врше оспособљавање кандидата за возаче („Службени гласник РС“, бр. 93/13, 116/13, 108/14, 127/14, 86/15, 104/15, 77/16, 63/17, 112/17, 70/18),
- Правилник о теоријској и практичној обуци кандидата за возаче („Службени гласник РС“, бр. 93/13, 116/13, 108/14, 36/15, 51/15, 86/15, 104/15, 77/16, 63/17),
- Правилник о условима које мора да испуњава правно лице које врши професионално оспособљавање возача („Службени гласник РС“, бр. 93/13, 116/13, 108/14, 127/14, 36/15, 51/15, 86/15, 70/18),
- Правилник о начину непосредног регулисања саобраћаја на путевима у зони школе („Службени гласник РС“, 89/14) итд.

Подзаконски акти Општине Рача релевантни за област безбедности саобраћаја:

Анализом доступних извора – службених листова Општине Рача од 2016. до 2021. године (закључно са бр. 1/22 од 11.02.2022.) издвојени су следећи подзаконски акти релевантни за област безбедности саобраћаја, са бројевима Службеног гласника Општине Рача у којима су акти објављени, уз истицање да је у наведеном периоду донет значајан број аката из предметне области:

- Правилник о категоријама лица са посебним потребама која могу бесплатно да користе паркинг места на јавним паркиралиштима, Сл. гласник Општине Рача, бр. 4/16,
- Програм коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2016. години на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 22/16,
- Решење о оснивању општинског Савета за безбедност саобраћаја на путевима, **Сл. гласник Општине Рача, бр.** 31/16,
- Одлука о измени и допуни Одлуке о критеријумима за категоризацију општинских путева и улица на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 34/16,
- Одлука о измени и допуни Одлуке о општинским и некатегорисаним путевима и улицама на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 34/16,
- Програм коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2017. години на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 41/16,
- Одлука о усвајању извештаја о остваривању програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима на територији општине Рача за 2016. годину, Сл. гласник Општине Рача, бр. 4/17,
- Одлука о проглашењу к.п. бр. 1668, К.О. Сепци као некатегорисани пут, Сл. гласник Општине Рача, бр. 5/17,
- Одлука о општинским путевима, улицама и некатегорисаним путевима, Сл. гласник Општине Рача, бр. 20/17,
- Одлука о категоризацији општинских путева, Сл. гласник Општине Рача, бр. 20/17,
- Одлука о измени и допуни Одлуке о категоризацији путева, Сл. гласник Општине Рача, бр. 25/17,
- Одлука о изменама и допунама Одлуке о општинским путевима, улицама и некатегорисаним путевима, Сл. гласник Општине Рача, бр. 25/17,
- Решење о измени и допуни Решења о оснивању Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима, **Сл. гласник Општине Рача, бр.** 32/17,
- Одлука о другој измени и допуни Одлуке о категоризацији путева, Сл. гласник Општине Рача, бр. 1/18,
- Програм коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2018. години, на територији Општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 3/18,
- Одлука о проглашењу к.п. бр. 2035/2 К.О. Вишевац за некатегорисани пут, Сл. гласник Општине Рача, бр. 6/18,
- Одлука о проглашењу к.п. бр. 2035/3 К.О. Вишевац као некатегорисани пут, Сл. гласник Општине Рача, бр. 14/18,
- Одлука о измени одлуке о проглашењу к.п. бр. 2035/3 К.О. Вишевац некатегорисаним путем, Сл. гласник Општине Рача, бр. 17/18,
- Програм коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2019. години на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 6/19,

- Решење о другој измени и допуни решења о оснивању општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима број 021-386/2016-II-01 од 04.10.2016. године, Сл. гласник Општине Рача, бр. 6/19,
- Одлука о усвајању извештаја о остваривању програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима на територији општине Рача за 2018. годину, Сл. гласник Општине Рача, бр. 11/19,
- Прва измена Програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2019. години на територији Општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 11/19,
- Друга измена Програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2019. години на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 14/19,
- Трећа измена Програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2019. години на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 17/19,
- Одлука о давању сагласности Савету за безбедност саобраћаја на путевима на територији општине Рача на Одлуку о избору локације за постављање видео надзора за аутоматско препознавање таблица моторних возила и детекцију саобраћајних прекршаја Сл. гласник Општине Рача, бр. 21/19,
- Одлука о такси превозу, Сл. гласник Општине Рача, бр. 28/19,
- Одлука о проглашењу к.п. бр. 531/2 К.О. Сепци за некатегорисани пут, Сл. гласник Општине Рача, бр. 29/19,
- Одлука о градском и приградском превозу путника на територији општине Рача 32/19,
- Одлука о усвајању програма коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима у 2020. години, на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 1/20,
- Правилник о раду Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима, **Сл. гласник Општине Рача, бр.** 1/20,
- Одлука о општинским путевима, улицама и некатегорисаним путевима на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 3/20, 19/20,
- Одлука о јавним паркиралиштима, Сл. гласник Општине Рача, бр. 4/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут дела катастарске парцеле бр. 531/2 К.О. Сепци, уписана у ЛН. бр. 896 К.О. Сепци, Сл. гласник Општине Рача, бр. 10/20,
- Одлука о одређивању аутобуских стајалишта на територији општине Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 10/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 269 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 12 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 681 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 678 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,

- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 283 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,
- Одлука о проглашењу за некатегорисани пут к.п. бр. 68/2 К.О. Рача, Сл. гласник Општине Рача, бр. 27/20,
- Одлука о проглашењу к.п. бр. 791 К.О. Сипић као некатегорисани пут, Сл. гласник Општине Рача, бр. 4/21,
- Прва измена и допуна Годишњег програма радова на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити општинских и некатегорисаних путева на територији општине Рача за 2021. годину, Сл. гласник Општине Рача, бр. 22/21,
- Одлука о трећој измени и допуни Одлуке о категоризацији путева, Сл. гласник Општине Рача, бр. 24/21,
- Одлука о приступању изради Стратегије безбедности саобраћаја на путевима за период 2021 – 2026 године, Сл. гласник Општине Рача, бр. 28/21,
- Одлука о измени Одлуке о приступању изради Стратегије безбедности саобраћаја на путевима за период 2021 – 2026 године, Сл. гласник Општине Рача, бр. 1/2022 и
- Програм за рад Савета за координацију послова безбедности саобраћаја на подручју локалне самоуправе Рача за 2022. годину, Сл. гласник Општине Рача, бр. 1/2022.

Поред наведених докумената које је донела Општина Рача у посматраном периоду, потребно је истаћи и Стратегију развоја општине Рача 2021-2028., која је донета 2020. године, и у којој је у делу сагледавања „профила општине Рача“ сагледана у тачки 2.7 и „Инфраструктура“, односно у тачки 3. „SWOT анализа“ извршена је и анализа снага, слабости, шанси и претњи за инфраструктуру општине Рача.

У наведеној SWOT анализи посебно истакнуте слабости и претње које имају везе и са безбедношћу саобраћаја су:

- Слабости:
  - неуређеност и слабо одржавање саобраћајних деоница, велики број неасфалтираних и ненасутих сеоских путева, лоше стање пољских путева;
  - постојање врзина поред путева;
  - мањак финансијских средстава и економска неисплативост радова у рубним деловима општине;
  - неуређеност канала поред путева;
  - некомплетна покривеност уличним јавним осветљењем;
- Претња:
  - угроженост људске безбедности и здравља због појединих инфраструктурних мањкавости.

2.1.2. **Стратешки оквир**

Влада Републике Србије је 2007. године усвојила Стратегију развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године („Службени гласник РС“, број 4/08) која је успоставила концепт развоја инфраструктуре и транспорта и дала дефиницију циљева развоја транспортног система и акциони план за њихову реализацију. Ова стратегија препознаје безбедност саобраћаја као важан сегмент у унапређењу транспортног система.

Најважнији национални документи су Закон о безбедности саобраћаја на путевима и Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године.

Закон је прописао обавезе доношења стратегија и акционих планова безбедности саобраћаја, на државном и на локалном нивоу. Стратегијом су дефинисани национални циљеви безбедности саобраћаја, а који представљају полазну основу, тј. смернице за дефинисање локалних циљева. У току израде предметне Стратегије, у Републици Србији спроводи се процедура за припрему и доношење Националне стратегије за наредни петогодишњи период.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима дефинисао је процес и елементе управљања безбедношћу саобраћаја, а посебно: оснивање и надлежности националног Тела за координацију, Агенције за безбедност саобраћаја, локалних тела за безбедност саобраћаја, доношење националне и локалних стратегија и акционих планова безбедности саобраћаја, праћење безбедности саобраћаја, финансирање безбедности саобраћаја. Најбитнији садржаји закона који регулишу стратешко управљање безбедношћу саобраћаја су:

- Влада доноси **Националну стратегију безбедности саобраћаја на путевима**. Национална стратегија садржи најзначајнија обележја постојећег стања безбедности саобраћаја, дугорочне и краткорочне циљеве, смернице, кључне области рада и рокове за доношење одговарајућег Националног плана. Националну стратегију предлаже Тело за координацију за период од најмање пет година, до краја јуна у последњој години важења Националне стратегије. Стратешки циљеви и правци деловања у систему безбедности саобраћаја утврђени су, сходно закону, дефинисани Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године (Сл. гласник РС бр 64/2015 од 20. јула 2015. године) коју је усвојила Влада Републике Србије. Акционим планом за спровођење Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године (Сл. гласник 01/2017 од 6. јануара 2017. године) који је такође усвојен од стране Владе се детаљније разрађују циљеви и дефинише примена Стратегије.
- На основу Националне стратегије, на предлог Тела за координацију, Влада доноси **Национални план безбедности саобраћаја на путевима** за период од најмање једне године. Национални план садржи нарочито: задатке, мере по приоритетима, одговорне субјекте, рокове и финансијска средства у кључним областима рада и
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима обавезује скупштине јединица територијалне аутономије, односно јединица локалне самоуправе, да доносе **стратегију и годишњи план безбедности саобраћаја на путевима** на свом подручју у складу са Националном стратегијом и Националним планом.

Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године дефинисала је три полазна елемента за локалне стратегије безбедности саобраћаја, а то су:

АМБИЦИЈА - Смањити смртност и ризик од тешких повреда на ниво најуспешнијих држава Европске Уније.

МИСИЈА - Постојан и делотворан систем безбедности друмског саобраћаја.

ВИЗИЈА - Друмски саобраћај без погинулих, са знатно смањеним бројем повређених и знатно смањеним трошковима саобраћајних незгода.

Влада Републике Србије је усвајањем Стратегије прогласила најважније циљеве у безбедности саобраћаја:

1. да у саобраћају нема погинуле деце од 2020. године,
2. да се преполове: годишњи број погинулих, број тешко повређене деце, број тешко повређених лица у 2020. години, у односу на 2011. годину и
3. да се преполове укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2020. години, у односу на 2011. годину.

Прихватајући препоруке Организације уједињених нација изражене у документу „Глобални план деценије акције безбедности саобраћаја 2011-2020“ који је сачинила Светска здравствена организација, у Стратегији је опредељено **пет кључних области рада (пет стубова)** ради достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја:

- Први стуб: Делотворније управљање безбедношћу саобраћаја,
- Други стуб: Безбеднији путеви,
- Трећи стуб: Безбеднија возила,
- Четврти стуб: Безбеднији учесници у саобраћају и
- Пети стуб: Деловање након саобраћајне незгоде.

Национална стратегија је дефинисала и циљеве у погледу индикатора безбедности саобраћаја тако да:

1. Проценат употребе сигурносног појаса од стране возача, као и проценат употребе сигурносног појаса на предњим седиштима 2020. године буде 95%,
2. Проценат употребе сигурносног појаса на задњим седиштима 2020. године буде 85%,
3. Проценат употребе заштитних система за децу 2020. године буде 96%,
4. Проценат употребе заштитних кацига за мотоциклисте и мопедисте 2020. године буде 99%,
5. Проценат прекорачења брзине путничких аутомобила у насељу, ван насеља и аутопуту који је већи за 10 km/h од дозвољене брзине буде 2020. до 4,9% и
6. Проценат возача под дејством алкохола како у насељу, тако и ван насеља буде 2020. године до 0,1%.

На основу националне Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије 23. децембра 2016. године усвојен је Акциони план за спровођење стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године. Његов кључни део је конкретизација активности у оквиру дефинисаних области рада (пет стубова), кроз дефинисање специфичних циљева:

Први стуб - Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја:

- Циљ 1. Стратешко управљање у безбедности саобраћаја;
- Циљ 2. Успостављање савремене и доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја;
- Циљ 3. Унапређење квалитета прикупљања података о саобраћајним незгодама и последицама;
- Циљ 4. Унапређење квалитета контроле саобраћаја од стране саобраћајне полиције и инспекције;
- Циљ 5. Успостављање система истраживања у области безбедности саобраћаја и примена резултата истраживања.

Други стуб - Безбеднији путеви:

- Циљ 1. Спровођење савремених техника за управљање безбедношћу путне мреже;
- Циљ 2. Увођење интелигентних транспортних система на мрежи аутопутева;
- Циљ 3. Унапређење безбедности и здравља на раду у зонама извођења радова.

Трећи стуб - Безбеднија возила:

- Циљ 1. Хармонизација прописа у области хомологације возила;
- Циљ 2. Унапређење система контроле техничке исправности возила;
- Циљ 3. Технолошко унапређење возила и стимулисање коришћења еколошких горива и еколошких возила;
- Циљ 4. Развој интелигентних транспортних система у/на возилу у функцији безбедности саобраћаја.

Четврти стуб - Безбеднији учесници у саобраћају:

- Циљ 1. Унапређење нивоа знања и оспособљености возача моторних возила;
- Циљ 2. Унапређење безбедности учесника у саобраћају;
- Циљ 3. Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају;
- Циљ 4. Унапређење саобраћајног васпитања и образовања у саобраћају.

Пети стуб - Деловање након саобраћајне незгоде:

- Циљ 1. Координација хитних служби на лицу места саобраћајне незгоде и спречавање настанка секундарних саобраћајних незгода;
- Циљ 2. Скраћење времена потребног за остваривање комуникације позиваоца са надлежним хитним службама (полиција, хитна медицинска помоћ, ватрогасно-спасилачке јединице);
- Циљ 3. Скраћење времена од успостављања позива односно пријема информације до поласка екипе (екипа) хитне службе на лице места саобраћајне незгоде;
- Циљ 4. Скраћење времена од поласка екипе (екипа) хитне службе до доласка на лице места;
- Циљ 5. Унапређење квалитета рада припадника хитних служби;
- Циљ 6. Скраћење времена транспорта повређеног од лица места саобраћајне незгоде до здравствене установе.

2.1.3. **Носиоци активности у безбедности саобраћаја у општини Рача**

Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима: Општина Рача је међу првим локалним самоуправама формирала 2010. године Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима (05.07.2010. године) који се бавио пословима безбедности саобраћаја.

Нови Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима, као тело за координацију, са трајним задатком подстицања, организовања и усклађивања послова безбедности саобраћаја на путевима из надлежности општине Рача, формиран је решењем скупштине општине Рача у октобру 2016. године[5], односно извршене су одређене измене и допуне у децембру 2017. године[6]. Сазив овог Савета чини 8 чланова са истицањем једне алтернативе (замене):

- Председник општине Рача, председник Савета,
- Заменик председника општине Рача, заменик председника Савета,
- Председник МУП РС-ПС Рача-командир, члан Савета,

[5] Службени гласник Општине Рача, бр. 31/2016
[6] Службени гласник Општине Рача, бр. 32/2017

- Представник МУП РС, Официр за унапређење организовања и функционисања ПС Рача по пословима саобраћаја, замена члана Савета из ПС Рача,
- Директор јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката, члан Савета,
- Заменик начелника општинске управе Рача, члан Савета,
- Извршилац за послове саобраћаја, члан Савета,
- Секретар ОШ „Карађорђе“, члан Савета и
- Шеф одељења за привреду пољопривреду, буџет и финансије, члан Савета.

У раду Савета могу да учествују и представници других заинтересованих субјеката.

У остваривању циљева у области безбедности саобраћаја на путевима, задаци Савета су:

- анализа стања безбедности саобраћаја на подручју општини Рача, на основу података о обележјима значајним за безбедност саобраћаја и најмање два пута годишње подношење Извештаја о стању безбедности саобраћаја Надлежном органу,
- непрекидно праћење и предлагање мера за унапређење безбедности саобраћаја на путевима на подручју општине Рача, на основу података о обележјима значајним за безбедност саобраћаја,
- сагледавање и оцењивање проблема безбедности саобраћаја са прецизним одређивањем надлежности субјеката који делују у систему безбедности саобраћаја на подручју општине Рача,
- предлагање мера и активности у циљу унапређења саобраћајног образовања и васпитања деце и других рањивих категорија учесника у саобраћају,
- обављање превентивно-промотивних активности и вођење кампања о безбедности саобраћаја на подручју општине Рача,
- спровођење активности на изради и предлагању стратегије и годишњег плана безбедности саобраћаја на путевима, које доноси Надлежни орган, у складу са Националном стратегијом и Акционим планом које доноси Влада Републике Србије,
- израда Предлога програма,
- достављање Предлога програма на усвајање Надлежном органу,
- израда годишњег Извештаја о реализацији планираних активности и утрошку средстава за унапређење безбедности саобраћаја на путевима на подручју општине Рача,
- достављање Извештаја о реализацији планираних активности на усвајање Надлежном органу,
- израда других извештаја на захтев Агенције у складу са одредбама овог правилника,
- иницирање и остваривање сарадње и координација рада свих органа и организација које превентивно и едукативно делују у систему безбедности саобраћаја на путевима на подручју јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе,
- иницирање и остваривање сарадње са осталим субјектима и удружењима ван подручја јединице локалне самоуправе, у циљу организације заједничких активности које ће допринети повећању безбедности саобраћаја на путевима,
- обављање других послова и активности везаних за унапређење безбедности саобраћаја на путевима у складу са Законом, правилником и другом регулативом која уређује наведену област.

Савет може формирати радне групе за поједине области рада. Основни акт за функционисање овог тела је „Правилник о раду Савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, број 8/20)“.

Одељење за изградњу, урбанизам, локални економски развој и инспекцијске послове[7]: Ово одељење Општинске управе, на овај начин формирано 2022. године, поред осталих, обавља и послове: инспекцијског надзора који обухвата послове надзора у области комуналне делатности, грађевинарства (Грађевинска инспекција и инспекција за путеве), припреме података за доношење и израду планске документације, израде стратешких и акционих планова од значаја за општину, све друге стручне, техничке и административне послове према позитивним законским прописима, утврђивања самосталних разграничења на регионалним путевима, општинским улицама и сеоским путевима, израде решења за раскопавање улица и путева, тротоара и других јавних површина ради прикључивања на општински водовод и канализацију као и ради постављања телефонских и електричних каблова и постављања стубова. Одељење припрема предлоге нормативних аката из своје надлежности.

Остале институције битне за област безбедности саобраћаја у општини Рача:

- Полицијска управа Крагујевац – полицијска станица Рача;
- Основни и виши суд надлежан за општину Рача;
- Основно и више јавно тужилаштво надлежно за општину Рача;
- Прекршајни суд у Крагујевцу, одељење суда у Рачи;
- Здравствене установе територијално надлежне за општину Рача;
- Јавно предузеће „Путеви Србије“;
- Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката на територији општине Рача;
- Привредна друштва која врше технички преглед возила;
- Привредна друштва, односно школе са делатношћу обуке возача и возачких испита;
- Средње и основне школе;
- Предшколска установа;
- Предузећа и предузетници са делатностима у области транспорта;
- Јавна и приватна предузећа која имају возила и возаче у свом саставу;
- Средства јавног информисања и
- Остале институције.

2.1.4. **Прикупљање података и база података која садржи податке од значаја за безбедност саобраћаја у општини Рача**

Да би се квалитетно управљало безбедношћу саобраћаја неопходни су подаци који су од значаја за безбедност саобраћаја и добро развијена база података о показатељима безбедности саобраћаја. Агенција за безбедност саобраћаја као једна од најзначајнијих институција у области безбедности саобраћаја, развила је интегрисану базу података о обележјима безбедности саобраћаја (http://195.222.99.60/ibbsPublic/).

Поред интегрисане базе података о обележјима безбедности саобраћаја, сви заинтересовани за ову област у Републици Србији имају приступ и на Порталу јавно доступних података (из базе МУП-а) (https://data.gov.rs/sr/datasets/podatsi-o-saobratshajnim-nezgodama-po-politsijskim-upravama-i-opshtinama/).

[7] Службени гласник Општине Рача, бр. 5/2022

Обзиром да сваки град или општина има специфичне проблеме који утичу на безбедност саобраћаја и циљеве који се односе на смањење саобраћајних незгода и последица, Агенција за безбедност саобраћаја је 2018. године покренула пројекат „Портал безбедности саобраћаја“, а Истраживачко развојни центар АМСС – Центар за моторна возила и компанија GDi Solutions развили су оригиналну апликацију базирану на геопросторној бази података у безбедности саобраћаја са базом података за локалне самоуправе, са пратећим анализама и извештајима. Циљ пројекта био је да се обезбеди подршка локалним самоуправама за квалитетније доношења одлука у управљању безбедношћу саобраћаја на основу података. Поред повећања сета података којима се приступа кроз Националну базу података, задатак пројекта био је да се омогући детаљније сагледавање проблематике безбедности саобраћаја у општинама и градовима Републике Србије. Крајњи резултат управљања безбедношћу саобраћаја на основу података јесте смањење броја и последица саобраћајних незгода на путевима Републике Србије.

База података којој се приступа путем Портала обезбеђује интеграцију и укрштање података о путевима, катастру саобраћајне сигнализације, осветљењу путева (пешачких прелаза, тротоара) и стању коловозне конструкције са подацима о саобраћајним незгодама и последицама саобраћајних незгода, као и другим показатељима безбедности саобраћаја попут ставова о опасностима/ризицима или индикаторима понашања учесника у саобраћају. Поред могућности идентификације проблема, поређењем између локалних самоуправа, могуће је препознати најбољу праксу и усмерити размену искустава, посебно у делу примене адекватних мера за унапређење безбедности саобраћаја.

Порталу се најчешће приступа кроз званичну интернет страну општине или града или на сајту Агенције за безбедност саобраћаја. Након приступања Порталу постоји могућност избора неког од доступних модула (Слика 2.1.1).

Доступни модули у бази су:

- Подаци о саобраћајним незгодама и њиховим последицама;
- Подаци о учесницима саобраћајних незгода;
- Подаци о путевима и карактеристикама путева са аспекта безбедности саобраћаја;
- Подаци о индикаторима понашања учесника у саобраћају;
- Ставови о опасностима и ризицима у саобраћају и
- Идентификација проблема у безбедности саобраћаја.

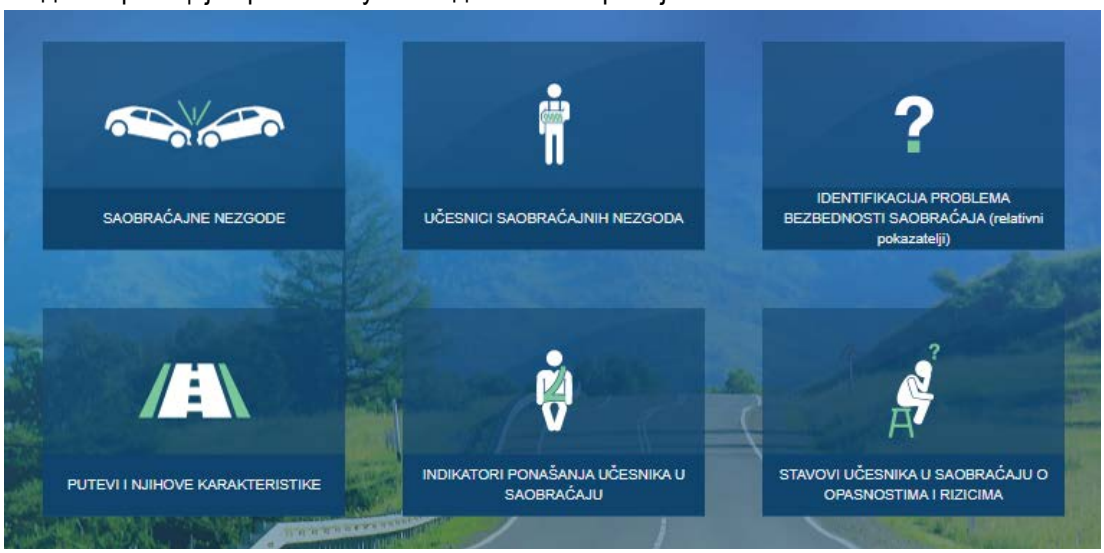

***Слика** 2.1.1. Доступни модули у локалној бази података*

Подаци о саобраћајним незгодама и учесницима у саобраћајним незгодама су кроз Портал доступни од 1997. године, а координате локација саобраћајних незгода се прикупљају од 2015. године од стране МУП – Управе саобраћајне полиције.

Основна сврха података је да се у њима препознају одређена правила у одређеним догађајима. На основу препознатих законитости може се усмерити одређена активност ка одређеној циљној групи – ка унапређењу посматраног система. На основу података могу се вршити предвиђања за будућност, вршити мониторинг тренутног стања и сл.

На основу доступних података, доносиоци одлука на различитим нивоима управљања безбедношћу саобраћаја могу да препознају проблеме, дефинишу мере које треба применити и циљеве које треба достићи. Посебан значај Апликације огледа се у могућности да свака локална самоуправа, па и Рача, добије неопходне елементе за анализе за покретање активности са циљем повећања нивоа безбедности саобраћаја.

Општина Рача може да има бенефит од овакве базе, за коју мора да плаћа одржавање администратору базе који и уноси податке, само ако би се ти подаци користили за унапређење стања безбедности саобраћаја у општини Рача.

2.1.5. **Портал за географски информациони систем**

Израду географског информационог система (ГИС-а) за општину Рача финансирала је Европска унија у партнерству са Владом Републике Србије преко програма ЕУ ПРО.

На сајту https://gis.raca.rs/portal/apps/sites/#/raca-gis приказан је портал за три општине у Републици Србији, међу којима је приказана и општина Рача (Слика 2.1.2).

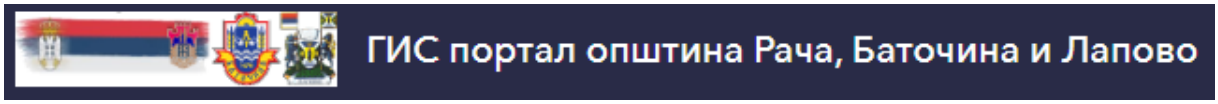

***Слика** 2.1.2. ГИС портал за три општине међу којима је општина Рача*

Јединице локалне самоуправе, међу којима је и општина Рача, фокус развоја ГИС –а виде кроз теме (Слика 2.1.3):

- унапређење јавне инфраструктуре, просторно и урбанистичко планирање,
- попис јавне имовине,
- подршка развоју пољопривреде – пре свега пчеларства,
- управљање водама у циљу смањења ризика од поплава, као и
- мапирање индустријских зона.

***Слика** 2.1.3. Апликација за урбанистичко планирање и управљање комуналном инфраструктуром - међуопштинска апликација*

У последњој деценији, геотехнологија је означена као једна од најбрже растућих технологија, поред биотехнологије и нанотехнологије. Иако се ГИС све више примењује у Републици Србији, чини се да је његова употреба код појединих пружаоца значајних јавних услуга сведена само на приказивање просторних података са лимитираним могућностима за анализирање истих - што представља суштину употребе ГИС-а. ГИС има изузетан аналитички потенцијал у области пружања и унапређења различитих услуга од јавног интереса.

Веб сајт посвећен безбедности саобраћаја у Србији са применом ГИС-а постоји у граду Бору (www.sigurnestaze.com). У посебном делу сајта налазе се веб и мобилна апликација, која омогућавају преглед, унос и измену података у близини основних и средњих школа од стране грађана, чиме се пружа могућност свим учесницима у саобраћају да обележе локације на карти, додају фотографије, поставе опис и дају своје предлоге у циљу побољшања безбедности у саобраћају на територији града. Кроз промовисање ГИС као ефикасног алата за прикупљање података, просторно-атрибутивне претраге и начине визуелизације просторних података у виду интерактивних веб мапа и успостављањем регистра саобраћајне сигнализације у близини образовних установа, стварају се неопходни услови за опште побољшање безбедности у саобраћају, како ђака, тако и свих учесника у саобраћају.

Укрштањем података о саобраћајним незгодама МУП-а Републике Србије са Портала отворених података (www.data.gov.rs), које су се десиле у последњих осам година (подаци доступни од 2015. године до 28.02.2022) са саобраћајном инфраструктуром и сигнализацијом, могуће је направити дигитални модел сигурних стаза и путања кретања ученика, али и других учесника у саобраћају.

2.1.6. **Финансијски оквир безбедности саобраћаја у општини Рача**

Саобраћајне незгоде у материјалном смислу не погађају само њихове директне учеснике, већ друштво у целини. Због тога средства која друштво инвестира у спречавање настанка саобраћајних незгода не треба посматрати као трошак, већ као инвестицију која се вишеструко враћа у корист целог друштва.

Према подацима из „Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године“ („Сл. гласник РС бр. 64/2015“), директни и индиректни трошкови саобраћајних незгода достижу суму „од најмање 470.000 евра по глави смртно страдалог у саобраћају“.

Трошкови саобраћајних незгода представљају укупну висину штета изазваних саобраћајним незгодама. У трошкове саобраћајних незгода спадају:

- бол и патња жртава саобраћајних незгода,
- губитак квалитета живота жртава саобраћајних незгода,
- некомпензована бол и недостатак жртве родбини,
- изгубљена продуктивност,
- трошкови оштећења возила и објеката,
- трошкови здравствених услуга,
- социјална давања,
- трошкови поступања након саобраћајне незгоде (хитне службе),
- изгубљена добит,
- трошкови осигурања,
- трошкови радног места,
- правни трошкови,

- трошкови правосудних органа,
- трошкови спровођења санкција,
- трошкови услед временских губитака и др.

Основни извори средстава за унапређење безбедности саобраћаја у јединици локалне самоуправе – општини, па и општини Рача су, према члану 17. Закона о безбедности саобраћаја на путевима:

1. буџет општине,
2. наплаћене новчане казне за прекршаје на чињене на територији општине предвиђене прописима о безбедности саобраћаја на путевима (30%),
3. разни облици донација намењени унапређењу безбедности саобраћаја и
4. остали приходи.

Наведена средства се користе се према програму који доноси Влада, надлежни извршни орган јединице територијалне аутономије, односно надлежни извршни орган јединице локалне самоуправе, на предлог тела за координацију. Прописана намена ових средстава је:

1. за рад Тела за координацију,
2. за унапређење саобраћајног васпитања и образовања,
3. за превентивно-промотивне активности из области безбедности саобраћаја,
4. за научно-истраживачки рад у области безбедности саобраћаја и
5. за техничко опремање јединица саобраћајне полиције које контролишу и регулишу саобраћај на путевима и других органа надлежних за послове безбедности саобраћаја.

У структури финансирања безбедности саобраћаја у јединицама локалне самоуправе, Закон о безбедности саобраћаја на путевима је одредио да се од средстава која припадају буџету јединице локалне самоуправе по основу наплате казни за саобраћајне прекршаје начињене на њеној територији, половина тих средстава користи за поправљање саобраћајне инфраструктуре те јединице локалне самоуправе.

Општинско веће општине Рача сваке године доноси програме за рад Савета, а Савет је упутио 05.10.2020. године Агенцији на сагласност Програм за рад Савета за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача за 2021. годину.

У складу са чланом 17, 18. и 19. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, средства за реализацију Програма предвиђена су Одлуком о буџету локалне самоуправе Рача за 2021. годину у висини од 12.000.000,00 динара. Ова средства су усмерена за спровођење мера и активности у оквиру кључних области рада које представљају саставни део програма.

Структура коришћења ових средстава за 2021. годину, по програму је следећа:

- Унапређење саобраћајне инфраструктуре (уређење зона школе и видео надзор препознавања регистарских ознака): 6.000.000. динара,
- Рад Савета: 700.000 динара,
- Унапређење саобраћајног образовања и васпитања: 1.200.000 динара,
- Подела ауто-седишта 300.000 динара,
- Научно-истраживачки рад у области безбедности саобраћаја: 1.200.000 динара и
- Набавка опреме на основу пројекта видео надзора 2.600.000 динара.

Индикативно је да се, од четири извора финансирања активности на унапређењу безбедности саобраћаја, у већини општина Републике Србије планира и користи у потпуности или значајно већински само један део износа од наплаћених казни за саобраћајне прекршаје извршене на територији општине. С једне стране, мора се уважити чињеница да неразвијене општине имају велике проблеме да финансијски покрију бројне комуналне потребе, нарочито у кризном периоду.

Науци и струци је познато, а у великом делу света и доказано да се улагања у безбедност саобраћаја вишеструко и веома брзо враћају, па је сугестија Савету и управним општинским органима да покушају да пронађу начине да се то оствари и у општини Рача.

Стратешко опредељење би требало да буде и да се активирају и остали законом предвиђени извори финансирања безбедности саобраћаја. Буџети мањих и неразвијених општина често не могу да значајније финансирају ову област, без обзира на опште познату „исплативост“ таквих улагања. У тим околностима, општинска управа и Савет за безбедност саобраћаја морају да проналазе нове могућности у осталим изворима – пре свега у донацијама. Уколико се направе квалитетни пројекти за унапређење безбедности саобраћаја, са очекиваним позитивним и касније мерљивим резултатима (нарочито они усмерени ка најрањивијим учесницима), могуће је пронаћи домаће и стране донаторе међу привредним субјектима, али и домаћим и страним владиним и невладиним организацијама. Пролазак важног европског коридора кроз општину Рача може да буде значајна утицајна околност за реализацију и оваквог начина финансирања безбедности саобраћаја у општини Рача.

Друштвено одговорне компаније, невладине и хуманитарне организације могу дати допринос – финансијски или програмски у оквиру својих делокруга. Ауто школе могу бити анимиране да реализују специфичне дообуке младих, такозваних повремених и старих возача, а технички прегледи да током године обаве одређени број неформалних контролних/консултативних прегледа возила.

Осигуравајуће компаније би одређеним донаторским улагањима обезбедиле бољи пословни имиџ, али би и реално значајно смањиле трошкове пословања кроз очекивана смањења страдања људи и висине материјалних штета у саобраћајним незгодама. Унапређење саобраћајног образовања и васпитања, као и други облици заштите деце у саобраћају су области у којим је најлакше пронаћи донаторе за финансирање активности које са малим улагањима могу дати значајне резултате.

Треба истаћи и да у свакој општини у Републици Србији постоје појединци – ентузијасти и стручњаци који су управо у области безбедности саобраћаја волонтерски постигли запажене резултате, па их и у Рачи треба пронаћи и укључити у рад Савета на одређеним програмима и активностима.

2.2. ТРОШКОВИ САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

Један од битних показатеља безбедности саобраћаја, посебно важан за управљача безбедношћу саобраћаја, су трошкови саобраћајних незгода. Сагледавањем укупних трошкова саобраћајних незгода могуће је сагледати проблеме у безбедности саобраћаја из економско-финансијске перспективе и перспективе исплативости инвестиција у унапређење безбедности саобраћаја, односно могуће је дефинисати управљачке мере које омогућују унапређење стања у безбедности саобраћаја, а самим тим и омогућавају управљање целокупним системом Безбедности саобраћаја.

Најчешће разматрани трошкови саобраћајних незгода су:

- Трошкови материјалне штете (оштећења на возилима, путној инфраструктури, роби која се превози, као и другим стварима у саобраћају);
- Трошкови услед изласка ватрогасних, медицинских и полицијских служби на место саобраћајне незгоде, трошкови за збрињавање повређених на лицу места саобраћајне незгоде, трошкови превоза повређених лица и превоза оштећених возила, трошкови лечења (рехабилитација, физикална терапија, протетички уређаји итд.);
- Трошкови правних услуга, услед судских спорова у вези дефинисања одговорности настанка саобраћајне незгоде као и услед потраживања новчане надокнаде за тренутно стање оштећених;
- Трошкови осигуравајућих компанија у надокнади штете, како на моторним возилима, тако и услед повреда лица која су учествовала у саобраћајној незгоди;
- Трошкови изгубљене продуктивности особе, односно губитак свега што би особа током свог радног стажа допринела друштву својим радом и залагањем;
- Трошкови губитка времена људи који нису учествовали у саобраћајној незгоди, али су из одређених разлога били задржани услед саобраћајне незгоде и
- Трошкови изгубљене добити и трошкови издржавања чланова породице, породичне пензије, трошкови сахране и сл.

Трошкови саобраћајних незгода су вредности које се процењују, јер још увек није прецизно дефинисана методологија за њихово израчунавање. Међутим, по моделу који је примењен у Стратегији безбедности саобраћаја на путевима у Републици Србији за период од 2015. до 2020. године, процењено је да су трошкови саобраћајне незгоде са материјалном штетом (СН МШ) 1.666 €, трошкови саобраћајне незгоде са лако повређеним лицима (СН ЛТП) 3.181 €, трошкови саобраћајне незгоде са тешко повређеним лицима (СН ТТП) 34.094 €, док су трошкови саобраћајне незгоде са погинулим лицима (СН ПОГ) процењени на 317.317 €. За потребе израде Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача коришћен је наведени модел.

У табели 2.2.1 приказан је број саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима и саобраћајне незгоде са насталом материјалном штетом за општину Рача за период од 2016. до 2020. године.

***Табела** 2.2.1. Број саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима у општини Рача у периоду од 2016. до 2020. године*

Година	СН ПОГ	СН ТТП	СН ЛТП	СН МШ
2016.	0	4	14	17
2017.	1	7	8	10
2018.	0	3	4	12
2019.	3	2	7	9
2020.	3	4	5	18
УКУПНО	7	20	38	66

У Табели 2.2.2 приказани су трошкови саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима у периоду од 2016. до 2020. године за општину Рача.

***Табела** 2.2.2. Трошкови саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године*

Година	Трошкови СН ПОГ (€)	Трошкови СН ТТП (€)	Трошкови СН ЛТП (€)	Трошкови СН МШ (€)
2016.	-	136.376	44.534	28.322
2017.	317.317	238.658	25.448	16.660
2018.	-	102.282	12.724	19.992
2019.	951.951	68.188	22.267	14.994
2020.	951.951	136.376	15.905	29.988
УКУПНО	2.221.219	681.880	120.878	109.956

Трошкови саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима су за општину Рача највећи у 2020. години.

Највећи број саобраћајних незгода са погинулим лицима у општини Рача је у периоду од 2016. до 2020. године евидентиран у 2019. и 2020. години, при чему су се 2020. године догодиле 3 саобраћајне незгоде са погинулим лицима, 4 незгоде са тешко повређеним лицима, 5 незгода са лако повређеним лицима и 18 незгода само са материјалном штетом, што је проузроковало да у тој години буду највећи трошкови саобраћајних незгода у посматраном периоду.

На Графику 2.2.1 приказани су укупни трошкови саобраћајних незгода на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године са припадајућим трендом.

Тренд трошкова саобраћајних незгода је негативан, што значи да се трошкови саобраћајних незгода повећавају у односу на почетну годину посматраног периода.

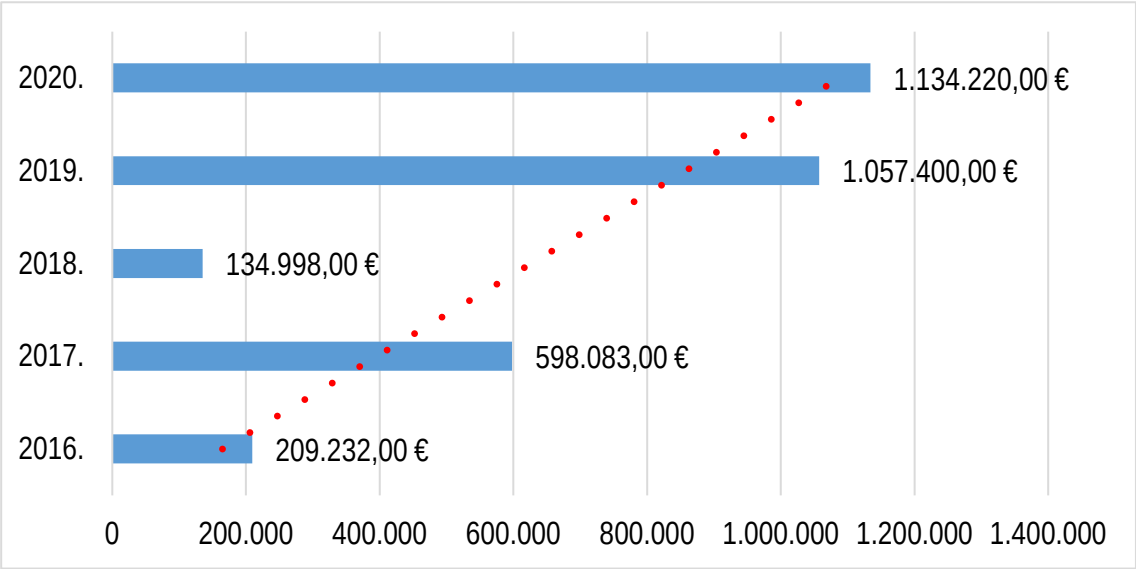

***График** 2.2.1. Укупни трошкови саобраћајних незгода за период од 2016. до 2020. године на територији општине Рача*

Упоредном анализом процењених трошкова саобраћајних незгода може се закључити да су трошкови саобраћајних незгода 2020. године петоструко повећани у односу на трошкове саобраћајних незгода 2016. године.

Истовремено се из табеле 2.2.2 и са наведеног графика може видети да су укупни процењени трошкови саобраћајних незгода у посматраном периоду 3.133.933 евра, односно око 369.804.094,00 динара, што је еквивалентно улагању 30 година по 12 **милиона динара** у безбедност саобраћаја, колико је Општина Рача определила 2021. године за унапређење безбедности саобраћаја.

3. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Анализа стања безбедности саобраћаја за Општину Рача за период од 2016. до 2020. године спроведена је на основу сагледавања саобраћајних незгода, њихових последица, индикатора безбедности саобраћаја и ставова учесника у саобраћају.

3.1. АНАЛИЗА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА И ПОСЛЕДИЦА ЗА ОПШТИНУ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ

Анализа саобраћајних незгода и последица за општину Рача у периоду од 2016. до 2020. године има за циљ идентификацију свих проблема у безбедности саобраћаја као и идентификацију циљних група ка којима је неопходно усмерити даљи рад. Анализа показује стање у безбедности саобраћаја, односно тренд саобраћајних незгода и њихових последица на територији општине Рача. Истраживање је поред анализе саобраћајних незгода са погинулим (ПОГ), повређеним (ПОВ) лицима и саобраћајне незгоде са насталом материјалном штетом (МШ) обухватило и:

- категорије учесника у саобраћају (пешаци, возачи и путници на бициклу, мопеду, мотоциклу и путничком аутомобилу) које су учествовале у саобраћајним незгодама,
- заступљеност аутобуса, теретних возила, трактора и пољопривредних машина у саобраћајним незгодама,
- заступљеност појединих старосних категорија у саобраћајним незгодама (деца старости од 0 до 14 година, млади од 15 до 30 година, одрасли од 31 до 64 године и лица старија од 65 година),
- анализу видова саобраћајних незгода као и основних узрока, околности, односно утицајних фактора на настанак саобраћајне незгоде,
- временску расподелу саобраћајних незгода (по годинама, по месецима у години, по данима у току недеље и по часовима у току недеље),
- просторну анализу саобраћајних незгода на путним правцима и улицама у општини Рача и
- анализу метеоролошких услова, карактеристика пута, својстава коловоза као и саобраћајних незгода са непознатим учиниоцима.

3.1.1. Анализа саобраћајних незгода и њихових последица за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године

У општини Рача у периоду од 2016. до 2020. године евидентирана је укупно 131 саобраћајна незгода од чега су: 7 саобраћајних незгода са погинулим лицима, 58 саобраћајних незгода са повређеним лицима и 66 саобраћајних незгода са насталом материјалном штетом.

На Графику 3.1.1 приказан је број саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима, као и саобраћајне незгоде у којима је настала материјална штета на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године. У периоду од 2016. до 2020. године на територији општине Рача евидентирано је 7 саобраћајних незгода са погинулим лицима, при чему се број саобраћајних незгода са погинулим лицима повећао, 2016. године није било незгода са погинулим лицима, док су у 2020. години евидентиране три. Број саобраћајних незгода са повређеним лицима се смањио у 2020. години (9) у односу на 2016. годину (18), а највише саобраћајних незгода са повређеним лицима (18) евидентирано је 2016. године.

Саобраћајне незгоде са материјалном штетом имају негативан тренд, што значи да се број саобраћајних незгода у којима је настала материјална штета повећао у 2020. години (18), у односу на 2016. годину (17).

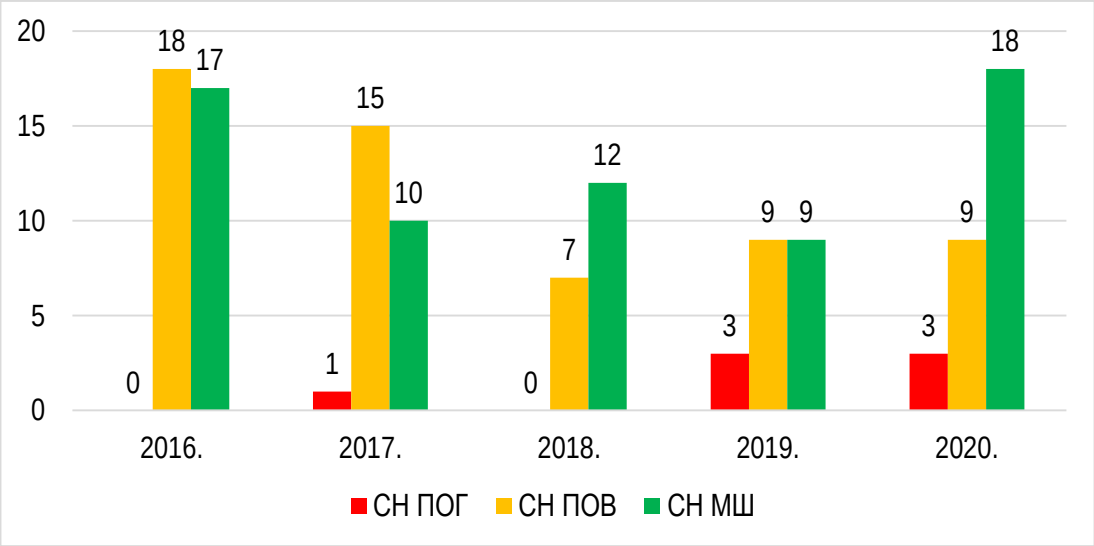

***График** 3.1.1. Број саобраћајних незгода и њихових последица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

На графику 3.1.2 приказан је број погинулих лица у саобраћајним незгодама у општини Рача за период од 2016. до 2020. године. Тренд погинулих лица је негативан, односно број погинулих лица се повећао у 2020. години (3) у односу на 2016. годину (0). Број повређених лица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године приказан је на графику 3.1.3. Тренд броја повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду у општини Рача је позитиван, тј. број повређених у 2016. години (31) смањен је значајно у 2020. години (13).

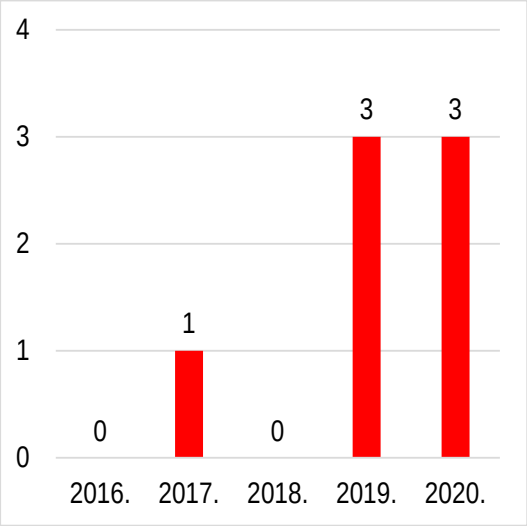

***График** 3.1.2. Број погинулих лица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

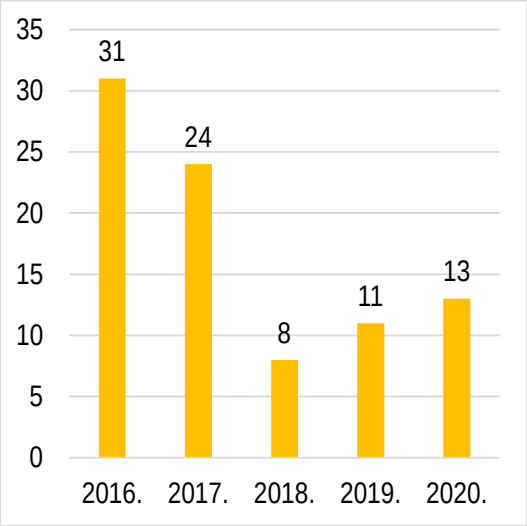

***График** 3.1.3. Број повређених лица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

Број повређених (лако и тешко) и погинулих лица у саобраћајним незгодама у општини Рача за период од 2016. до 2020. године приказан је на Графику 3.1.4. Број погинулих лица се повећао у посматраном периоду, 2016. године није било саобраћајних незгода са погинулим лицима, док су у 2020. години евидентиране три.

Број лица са тешким повредама није се значајно променио у 2020. години (4) у односу на 2016. годину (4). Број лица са лаким повредама се значајно смањио у посматраном периоду, са 27 лако повређених лица, колико је евидентирано 2016. године, на 9 лица у 2020. години.

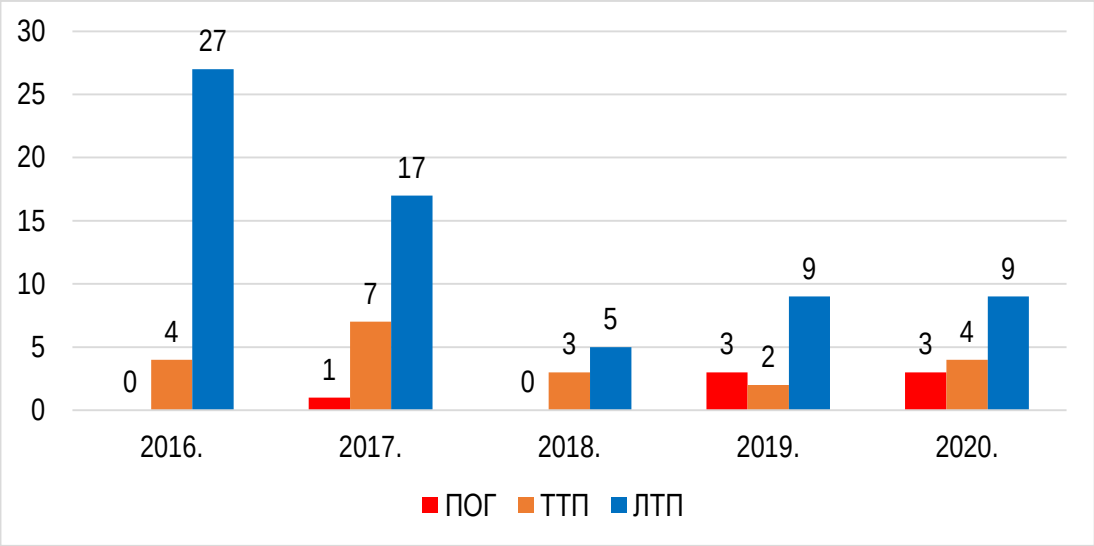

***График** 3.1.4. Број повређених и погинулих лица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

3.1.2. **Анализа саобраћајних незгода и њихових последица по категоријама учесника у саобраћају за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Број настрадалих пешака, возача и путника у општини Рача за период од 2016. до 2020. године приказан је на Графику 3.1.5. У посматраном периоду међу настрадалим лицима у саобраћајним незгодама највише је погинуло возача (5), док је (48) возача било повређено.

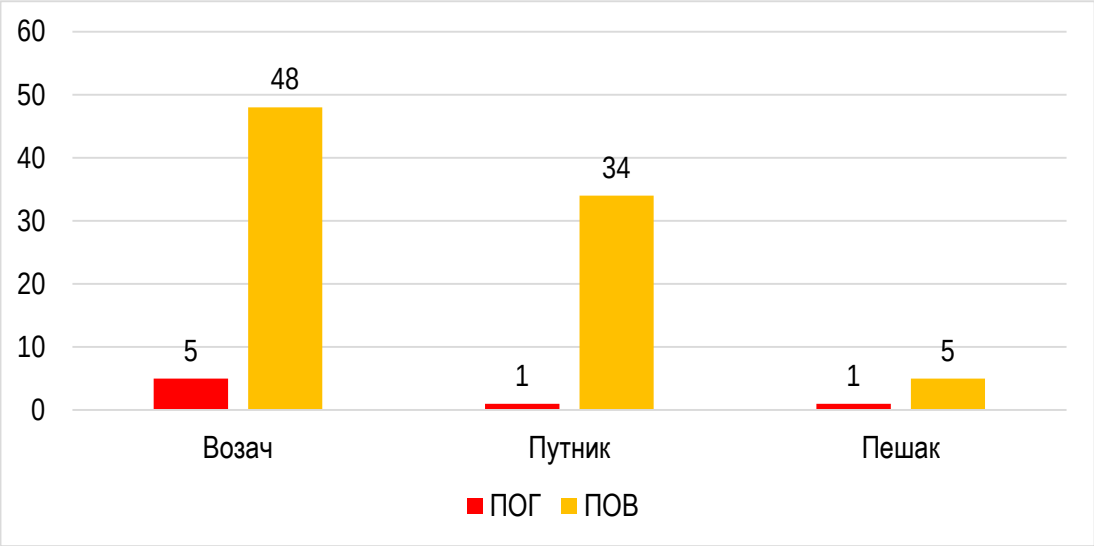

***График** 3.1.5. Број настрадалих према својству учесника за период од 2016. до 2020. године у општини Рача*

График 3.1.6 приказује број саобраћајних незгода и њихових последица по категоријама учесника у општини Рача за период од 2016. до 2020. године. Број саобраћајних незгода са повређеним лицима у којима су учествовала путничка возила смањио се у 2020. години (15) у односу на 2016. годину (8). Такође, број саобраћајних незгода са повређеним лицима у којима су учествовали бициклисти смањио се у 2020. години (0) у односу на 2016. годину (3).

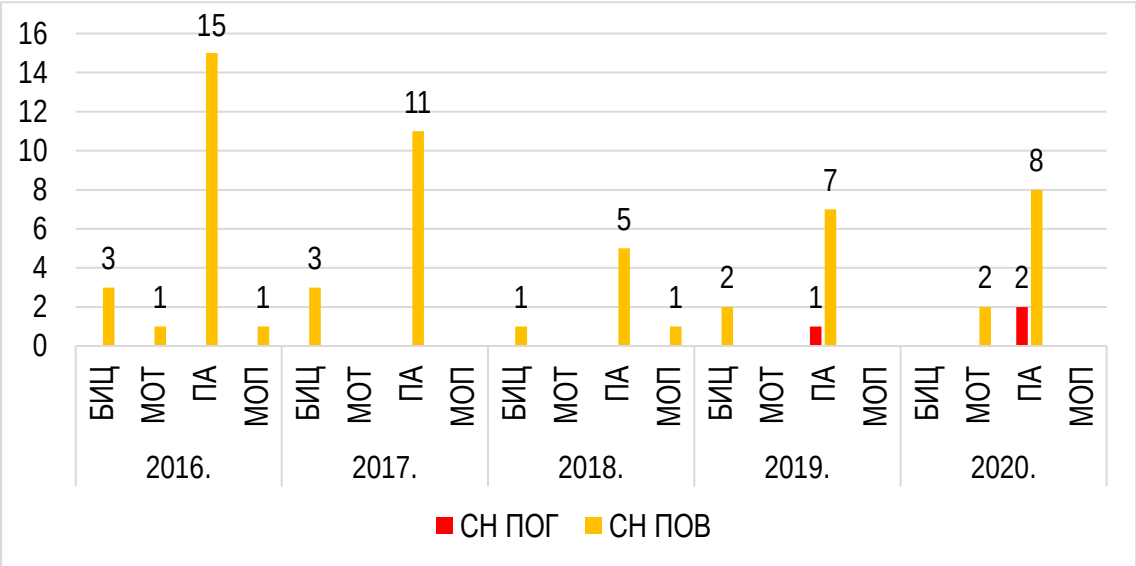

***График** 3.1.6. Број саобраћајних незгода по категоријама возила у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

3.1.3. **Заступљеност саобраћајних незгода са учешћем аутобуса, теретних возила и трактора, односно пољопривредних машина за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Број настрадалих у саобраћајним незгодама са учешћем аутобуса, теретних возила, трактора и радних машина у општини Рача за посматрани период приказан је на Графику 3.1.7. У посматраном периоду највише је евидентирано настрадалих лица (погинулих + тешко + лако повређених) у саобраћајним незгодама са учешћем трактора (3+1+3) и теретних возила (0+3+2).

Број саобраћајних незгода у којима су један од учесника били аутобус, теретно возило, трактор и радна машина приказан је на Графику 3.1.8. У посматраном периоду у саобраћајним незгодама са повређеним лицима највише су учествовали трактори, при чему је тренд негативан, обзиром да је у 2020. године евидентирано 2 саобраћајне незгода са повређеним лицима, у односу на 2016. годину када није било евидентираних саобраћајних незгода.

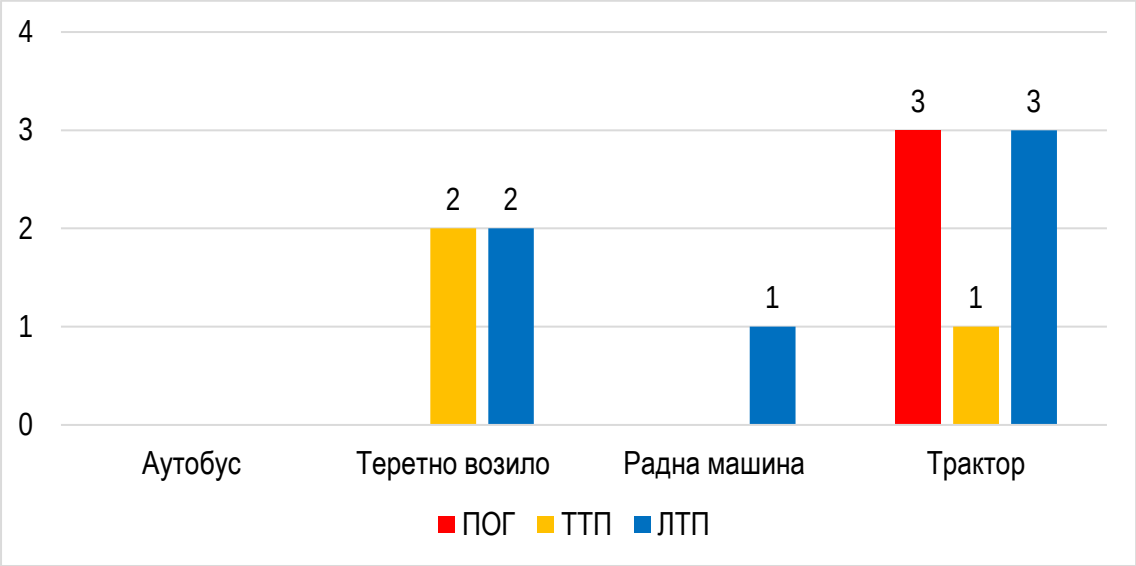

***График** 3.1.7. Број настрадалих лица са учешћем аутобуса, теретних возила, трактора и радних машина у општини Рача за посматрани период*

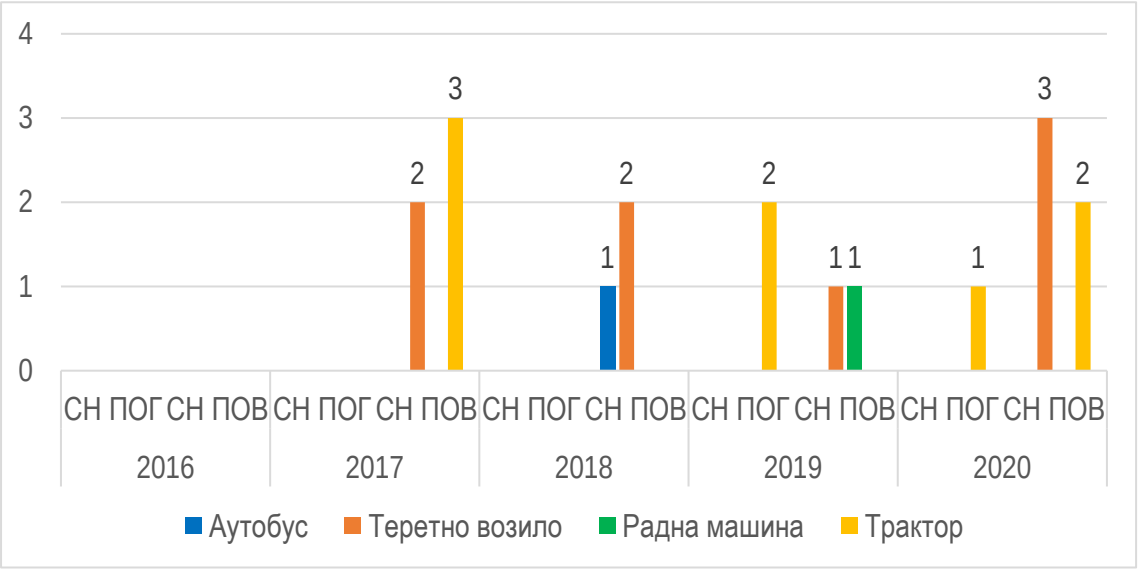

***График** 3.1.8. Број саобраћајних незгода са учешћем аутобуса, теретних возила, трактора и радних машина у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

3.1.4. **Процентуална заступљеност по старости појединих категорија учесника у саобраћајним незгодама на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Број повређених и погинулих лица по старосној структури у општини Рача за период од 2016. до 2020. године приказан је на Графику 3.1.9. Са наведеног графика може се видети да су у саобраћајним незгодама најчешће учествовала лица старости од 31 до 64 године, при чему су та лица највише и смртно страдала (5), и највише су задобила тешке (9) и лаке повреде (27).

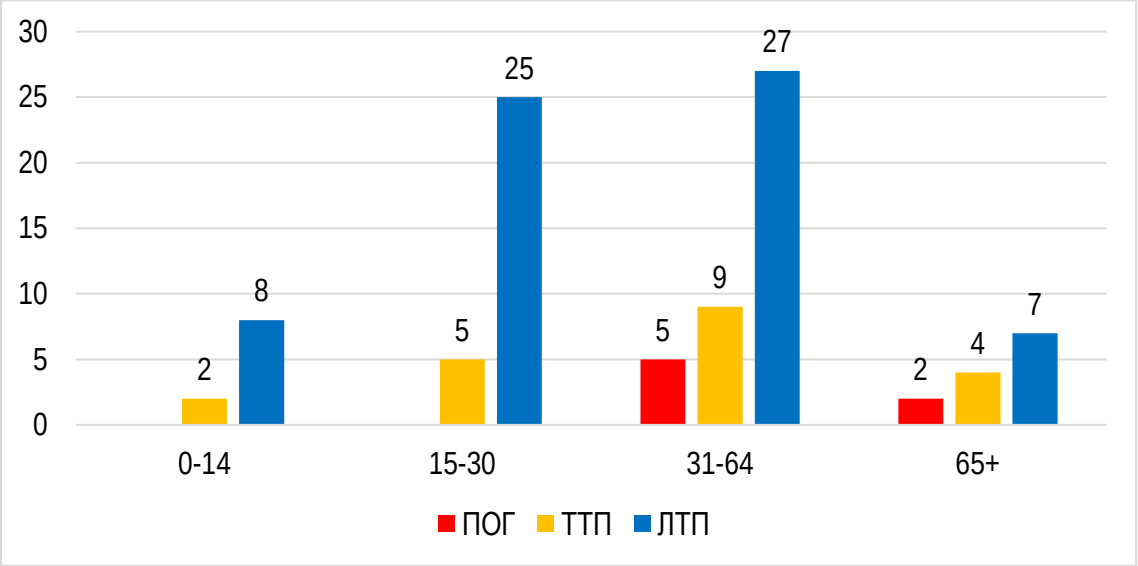

***График** 3.1.9. Број повређених и погинулих лица по старосној структури у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

На Графику 3.1.10 приказан је број саобраћајних незгода у општини Рача са погинулим и повређеним лицима по старосним категоријама и по годинама у периоду од 2016. до 2020. године. Број саобраћајних незгода смањио се код свих категорија у 2020. години у односу на 2016. годину осим код лица старости од 0 до 14 година. У саобраћајним незгодама и са погинулим и са повређеним у свим годинама највише учествују лица старости од 31 до 64 године, а затим лица старости од 15 до 30 година.

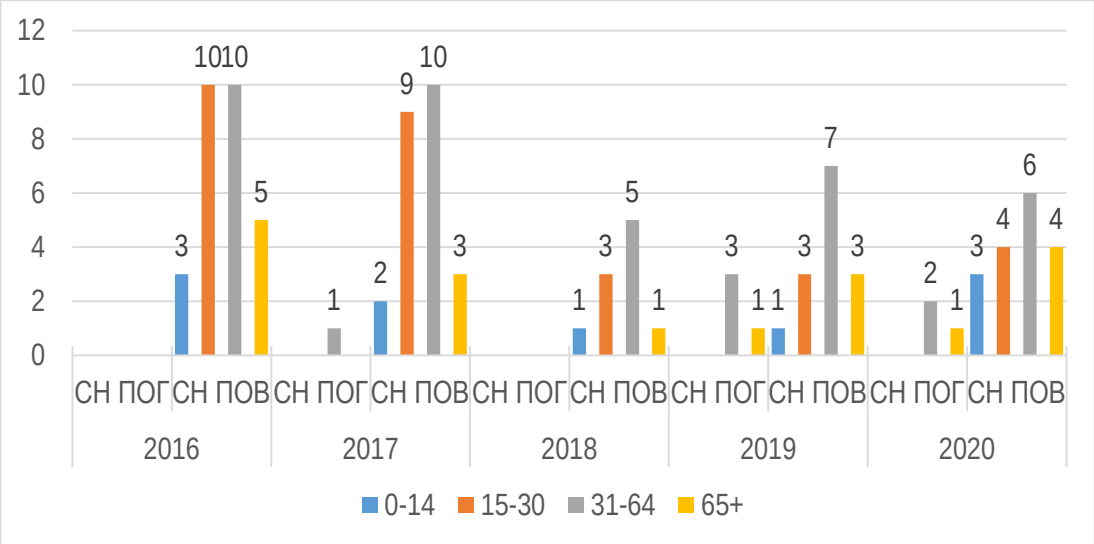

***График** 3.1.10. Број саобраћајних незгода по старосној структури погинулих и повређених лица у општини Рача за период од 2016. до 2020. године*

3.1.5. Упоредна анализа заступљености појединих категорија учесника у саобраћају у укупном броју погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године, у односу на заступљеност истих категорија у Републици Србији

Упоредна анализа заступљености појединих категорија учесника у саобраћају у укупном броју погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године, у односу на заступљеност истих категорија у Републици Србији извршена је за категорије учесника: пешаци, бициклисти, мопедисти и мотоциклисти, возачи и путници у путничким аутомобилима и погинула и повређена лица у саобраћајним незгодама са учешћем теретних возила и трактора.

3.1.5.1. Пешаци

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године у саобраћајним незгодама на територији општине Рача погинуо је **један пешак**, што представља 14% погинулих лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду. У истом периоду, на територији Републике Србије 26% свих погинулих лица у саобраћајним незгодама били су пешаци. Процентуална заступљеност пешака у броју укупно погинулих лица за општину Рача и поређење са стањем истог показатеља за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказано је на Графику 3.1.11.

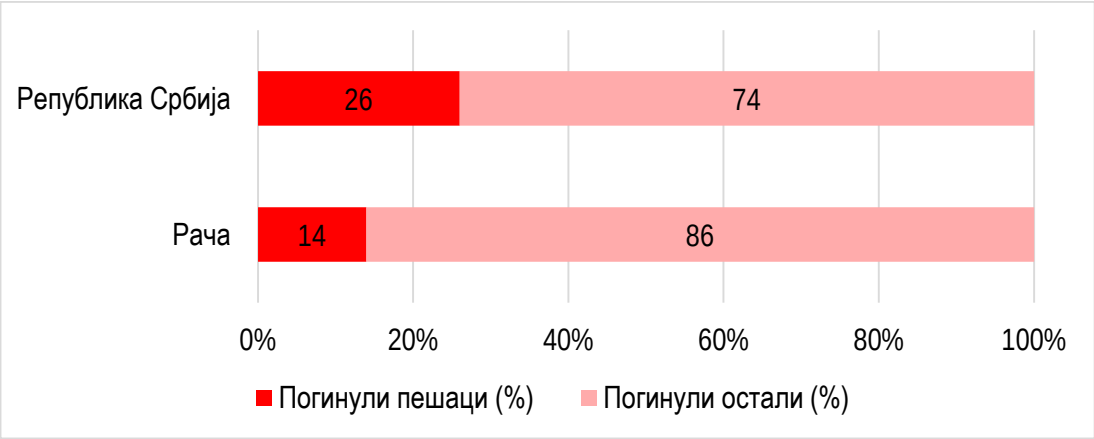

***График** 3.1.11. Процентуални удео пешака у укупном броју погинулих лица*

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године у саобраћајним незгодама на територији општине Рача повређено је 4 **пешака,** што представља 6% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

Процентуална заступљеност пешака у броју укупно повређених лица за општину Рача и поређење са стањем по истом показатељу за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године је приказана на Графику 3.1.12.

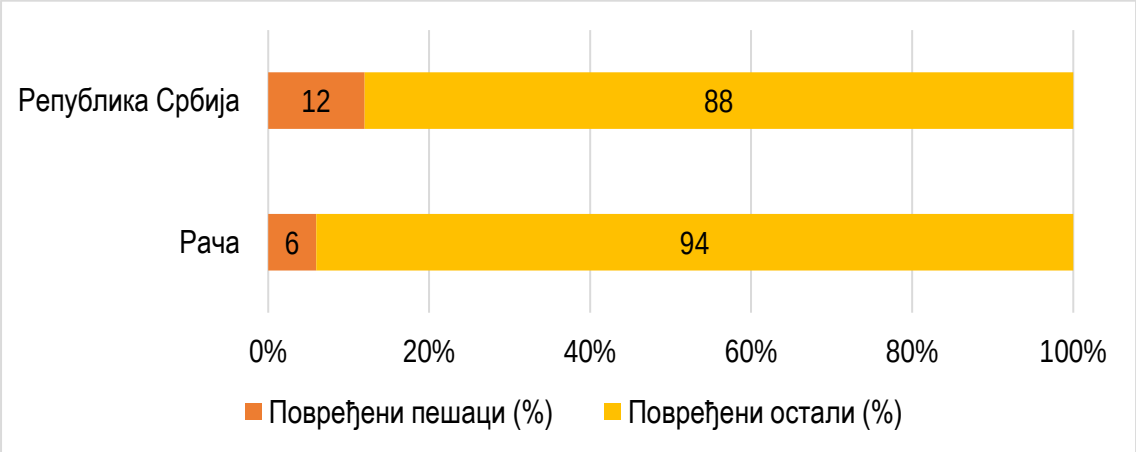

***График** 3.1.12. Процентуални удео пешака у укупном броју повређених лица*

Процентуално посматрано, удео пешака у укупном броју погинулих лица значајно је мањи у односу на исти показатељ за Републику Србију. Проценат повређених пешака у саобраћајним незгодама у периоду од 2016. до 2020. године на територији општине Рача је двоструко мањи у односу на вредности истог показатеља за Републику Србију у посматраном периоду. Истовремено се може закључити, да иако су пешаци рањива категорија, они нису најугроженији учесници у саобраћају, али се и даље морају наставити превентивне активности да се смањи њихово страдање, јер је велика вероватноћа да пешаци у саобраћајним незгодама доживе веома тешке повреде, односно и смртне последице.

Мере за смањење ризика од страдања пешака су (изградња тротоара и пешачких стаза, безбедни и оптимално распоређени пешачки прелази, осветљење пешачких прелаза и пута који пролази кроз насеље), а такође су и важне мере у области едукације деце предшколског и школског узраста, али и едукације родитеља и учитеља и наставника, као и опремање деце светлоодбојним прслуцима да би били боље уочљиви приликом доласка у школу и одласка из школе и сл.).

3.1.5.2. Бициклисти

На територији општине Рача у посматраном петогодишњем периоду од 2016. до 2020. године није било погинулих бициклиста (График 3.1.13). У истом периоду, на територији Републике Србије 8% свих погинулих лица у саобраћајним незгодама били су бициклисти.

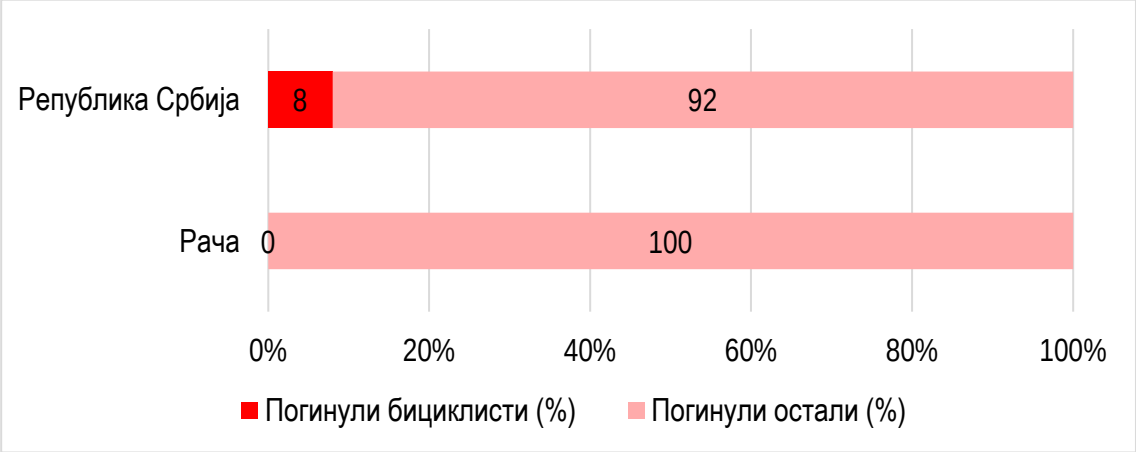

***График** 3.1.13. Процентуални удео бициклиста у укупном броју погинулих лица*

Процентуална заступљеност бициклиста у укупном броју повређених лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.14. У посматраном периоду на територији општине Рача повређено је 9 бициклиста, што представља 10% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

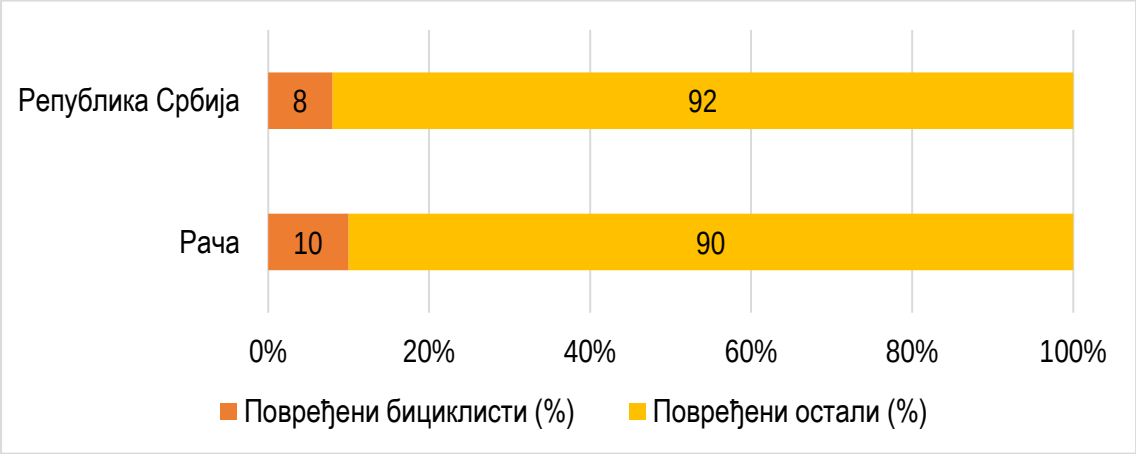

***График** 3.1.14. Процентуални удео бициклиста у укупном броју повређених лица*

Може се уочити да је на територији општине Рача, у посматраном периоду, страдање бициклиста је у делу смртних последица мање, а у делу повређивања веће од републичког просека. За објашњење оваквог стања неопходно је, осим статистичког приступа базама о саобраћајним незгодама спровести и истраживања усмерена ка заступљености и безбедности бициклиста. Стратешка опредељења за интензиван даљи развој бициклистичког саобраћаја (еколошки, економски и туристички аспекти) изискују истраживања о реалној заступљености ове категорије учесника у саобраћају и могућностима за даље унапређење безбедности бициклиста.

3.1.5.3. Мопедисти и мотоциклисти

Процентуална заступљеност мопедиста или мотоциклиста у броју укупно погинулих лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.15. У посматраном периоду није било погинулих мопедиста или мотоциклиста на територији општине Рача.

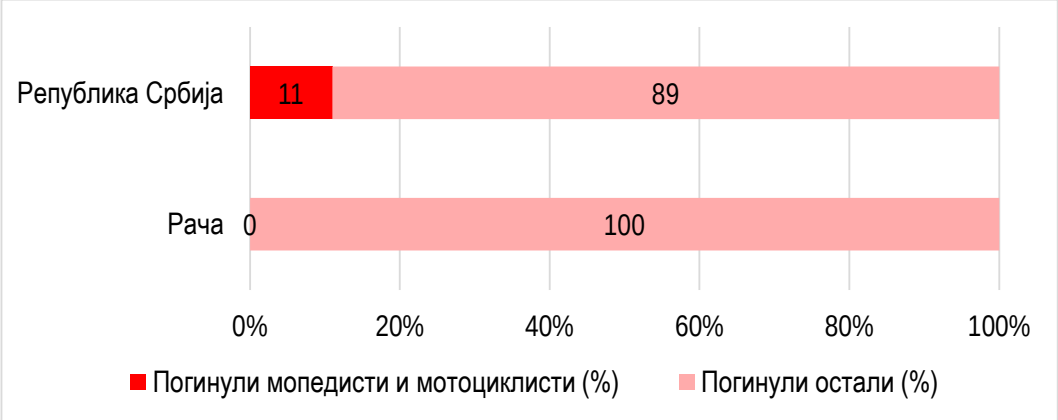

***График** 3.1.15. Процентуални удео мопедиста и мотоциклиста у укупном броју погинулих лица*

Процентуална заступљеност мопедиста или мотоциклиста у броју укупно повређених лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.16. У посматраном периоду на територији општине Рача повређено је 7 мопедиста или мотоциклиста, што представља 8% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

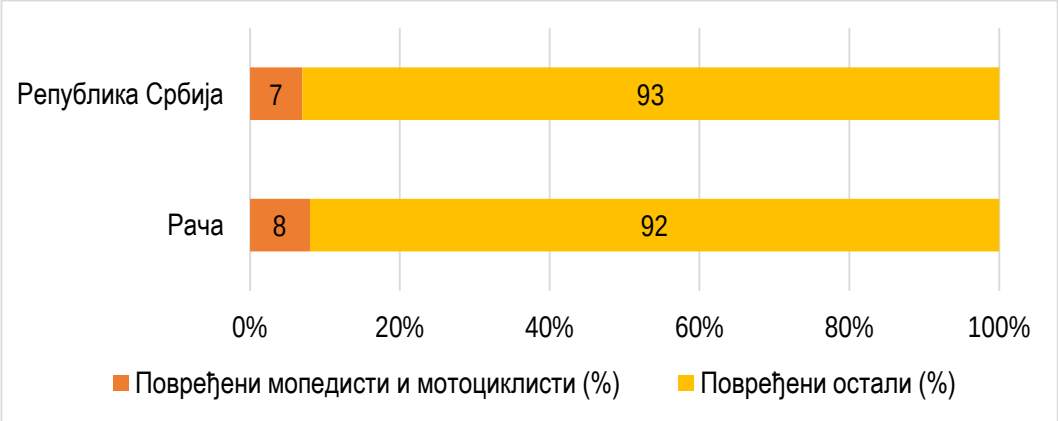

***График** 3.1.16. Процентуални удео мопедиста и мотоциклиста у укупном броју повређених лица*

Код ове категорије учесника у саобраћају може се уочити већи проценат повређених у односу на податке за Републику Србију. За адекватно тумачење и евентуално деловање у овој области потребно је прибавити и показатеље о заступљености мопеда и мотоцикала у реалном саобраћају, са свим географским, климатским, туристичким и другим специфичностима општине Рача.

Предлог је да стручно координационо тело иницира и реализује акције поделе заштитних кацига. На домаћем тржишту цене хомологованих заштитних кацига су од 5 до 10 хиљада динара и њихова куповина и подела сада незаштићеним мопедистима и мотоциклистима представља релативно повољно директно улагање у безбедност и смањење последица евентуалних незгода. Заштитне кациге би могле бити дељене у пригодној кампањи на пролеће, првенствено најмлађим возачима које саобраћајни полицајци у контроли саобраћаја затекну без њих. Један од позитивних ефеката би био и психолошки – већина младих возача који су раније чинили ове прекршаје ће овај специфичан и неочекиван поклон заиста користити.

3.1.5.4. Возачи и путници у путничким аутомобилима

Процентуална заступљеност возача и путника у путничким аутомобилима (ПА) у укупном броју погинулих лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.17.

У посматраном периоду погинуло је 3 возача или путника у путничким аутомобилима, што представља 43% погинулих лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

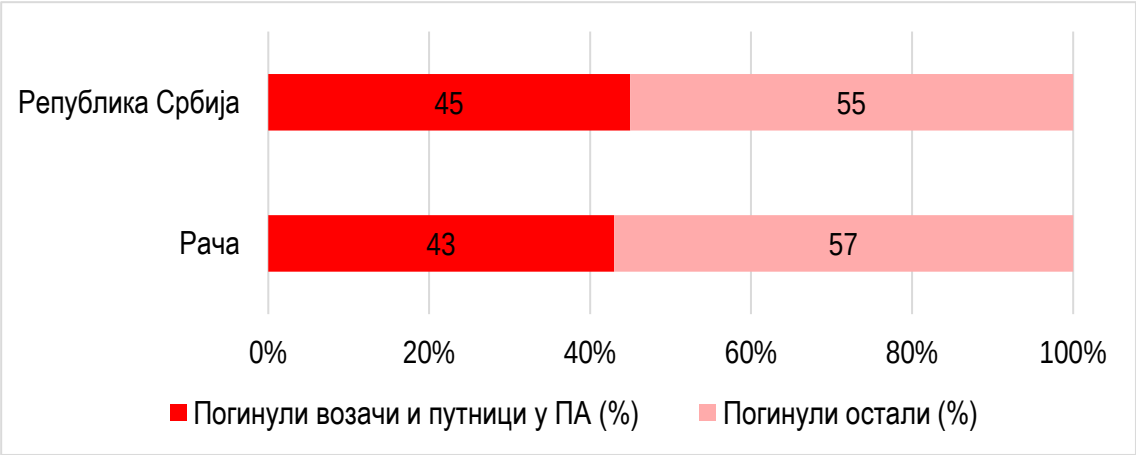

***График** 3.1.17. Процентуални удео возача и путника у ПА у укупном броју погинулих лица*

Процентуална заступљеност возача или путника у путничким аутомобилима у укупном броју повређених лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.18. У посматраном периоду на територији општине Рача повређена су укупно 58 лица који су били возачи или путници у путничким аутомобилима, што представља 67% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

Бројност саобраћајних незгода са учешћем путничких аутомобила и тежина последица истих на територији општине Рача указују да према возачима путничких аутомобила и путницима у њима треба приоритетно деловати, првенствено у циљу промене ставова и понашања, односно коришћења заштитних система (сигурносних појасева).

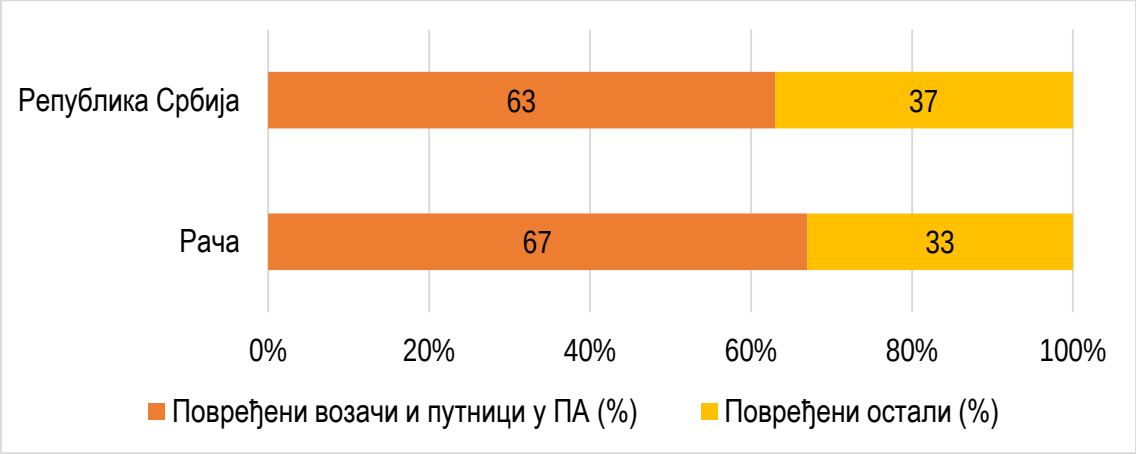

***График** 3.1.18. Процентуални удео возача и путника у ПА у укупном броју повређених лица*

3.1.5.5. Погинула и повређена лица у саобраћајним незгодама са учешћем теретних возила

Процентуална заступљеност погинулих лица у саобраћајним незгодама са учешћем теретних возила у укупном броју погинулих лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.19. У посматраном периоду није било погинулих лица у незгодама са теретним возилима.

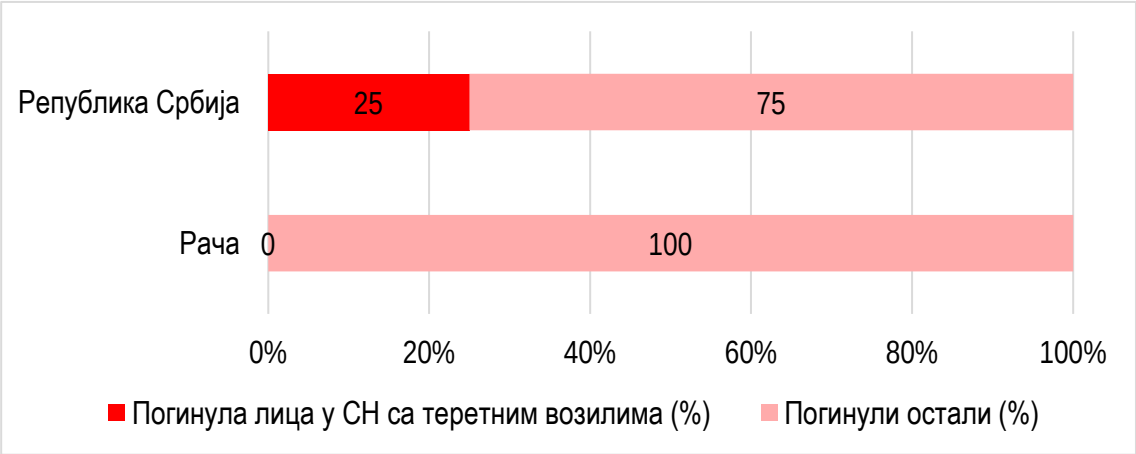

***График** 3.1.19. Процентуални удео погинулих лица у СН са учешћем теретних возила у укупном броју погинулих лица*

Процентуална заступљеност повређених лица у СН са учешћем теретних возила у укупном броју повређених лица за општину Рача и поређење са тим податком за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказано је на Графику 3.1.20.

У СН са учешћем теретних возила у посматраном периоду повређено је 4 лица, што представља 4% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

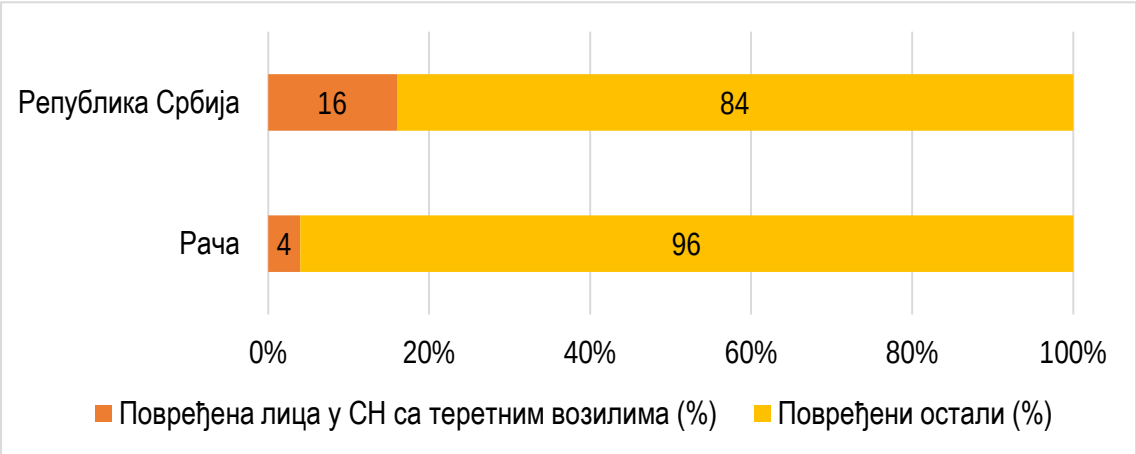

***График** 3.1.20. Процентуални удео повређених лица у СН са учешћем теретних возила у укупном броју повређених лица*

Удео погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама са учешћем теретних возила на територији општине Рача је значајно мањи од удела погинулих и повређених лица у истој врсти саобраћајних незгода на нивоу Републике Србије.

3.1.5.6. Погинула и повређена лица у саобраћајним незгодама са учешћем трактора

Процентуална заступљеност погинулих лица у саобраћајним незгодама са учешћем трактора у укупном броју погинулих лица за општину Рача и за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказана је на Графику 3.1.21. У посматраном периоду погинуло је 3 возача трактора, што представља 43% погинулих лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

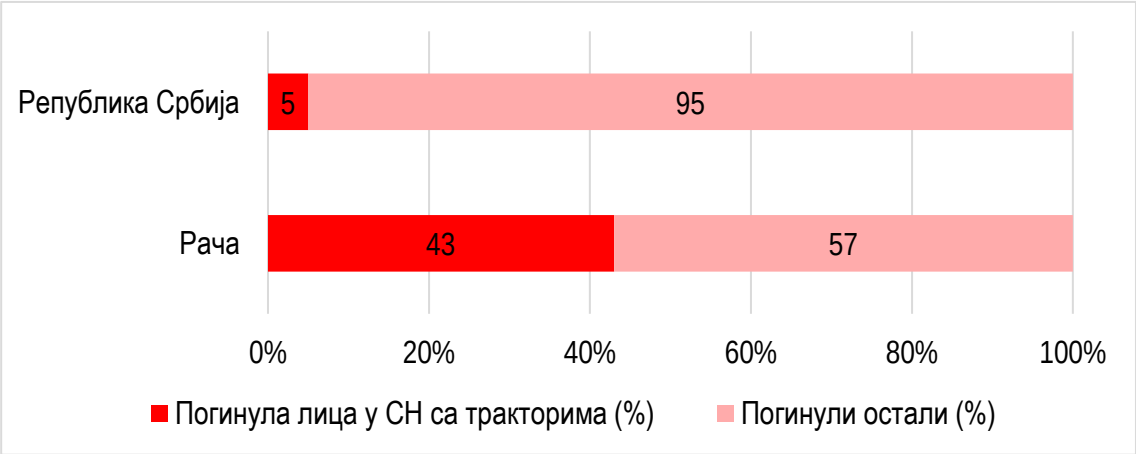

***График** 3.1.21. Процентуални удео погинулих лица у СН са учешћем трактора у укупном броју погинулих лица*

Процентуална заступљеност повређених лица у СН са учешћем трактора у укупном броју повређених лица за општину Рача и поређење са тим податком за Републику Србију у периоду од 2016. до 2020. године приказано је на Графику 3.1.22. У СН са учешћем трактора у посматраном периоду повређено је 4 лица, што представља 5% повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду.

Удео погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама са учешћем трактора на територији општине Рача је значајно веће од удела погинулих и повређених лица у истој врсти саобраћајних незгода на нивоу Републике Србије.

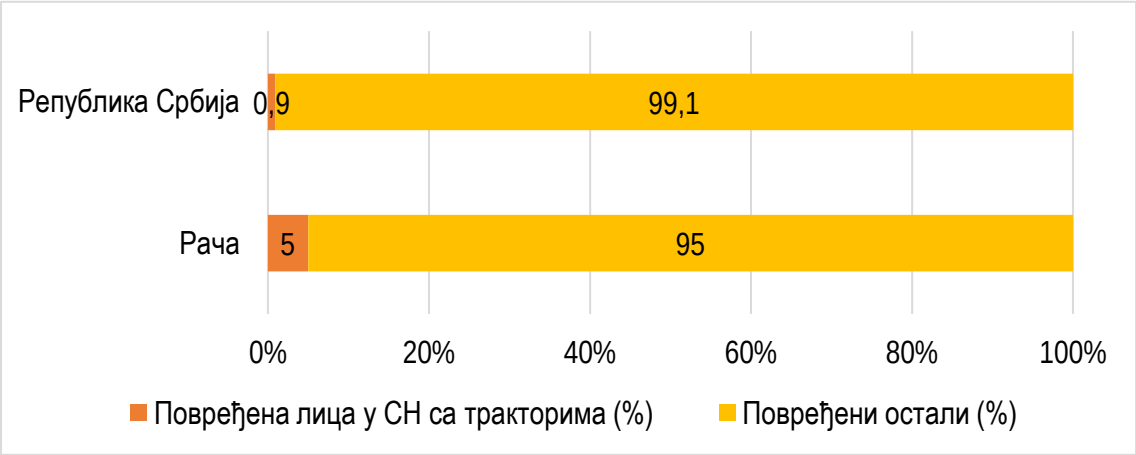

***График** 3.1.22. Процентуални удео повређених лица у СН са учешћем трактора у укупном броју повређених лица*

3.1.6. **Упоредна анализа резултата у безбедности саобраћаја у општини Рача са циљевима и приоритетима дефинисаним Стратегијом безбедности саобраћаја у Републици Србији**

Први од три стратешка циља Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године је да од 2020. године **не буде погинуле деце у саобраћају**. У општини Рача у посматраном периоду није било погинуле деце, што значи да је **циљ остварен**.

Други циљ је да се преполове бројеви погинулих и тешко повређених лица и тешко повређене деце у 2020. години, у односу на 2011. годину. У општини Рача 2011. године није било погинулих лица у саобраћајним незгодама, а у 2020. години 3, тако да овом критеријуму циљ **није остварен**. У реперној 2011. години је у саобраћајним незгодама тешко је повређено 11 лица, а у компаративној 2020. години 4, тако да је **циљ остварен**. У општини Рача је у 2011. није било тешко повређене деце, при чему и у 2020. години није било тешко повређене деце, тако да је овај **циљ остварен**.

Трећи циљ био је да се преполове укупни годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2020. години, у односу на 2011. годину.

На основу модела примењеног у Националној стратегији (Табела 3.1.1), процењено је да трошкови једне саобраћајне незгоде са погинулим износе 317.317 €, једне саобраћајне незгоде са тешко повређеним 34.094 €, а једне саобраћајне незгоде са лако повређеним 3.181 €, а трошкови једне саобраћајне незгоде без настрадалих лица, само са материјалном штетом износе 1.666 €.

***Табела** 3.1.1. Поређење трошкова саобраћајних незгода у општини Рача за 2011. и 2020. годину*

Врста саобраћајне незгоде и јединачни трошак по незгоди	**Трошак од СН у 2011.**	**Циљ стратегије - 1/2 трошка из** 2011.	**Трошак од СН у 2020.**	**Остварен резултат трошкова СН**
са погинулим (317.317 €)	-	-	951.951 €	већи за 951.951 €
са тешко повређеним (34.094 €)	340.940 €	170.470 €	136.376 €	мањи за 34.094 €
са лако повређеним (3.181 €)	69.982 €	34.991 €	15.905 €	мањи за 19.086 €
са материјалном штетом (1.666 €)	26.656 €	13.328 €	29.988 €	већи за 16.660 €
Укупно	437.578 €	218.789 €	1.134.220 €	**већи за** 915.431 €

Очито је да се, применом методологије из Националне стратегије безбедности саобраћаја, њен трећи стратешки циљ (преполовити трошкове саобраћајних незгода у 2020. години у односу на 2011.) **није остварен**.

3.1.7. **Временска расподела саобраћајних незгода за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Временска расподела броја саобраћајних незгода у посматраном периоду је сагледана по годинама, по месецима, по данима у недељи и по часовима у току дана. Анализирани су резултати за све саобраћајне незгоде и за незгоде са учешћем пешака.

На наредном Графику 3.1.23 приказана је месечна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у посматраном периоду. Највећи број саобраћајних незгода догађао се у новембру (15), мају (13), јуну (13) и септембру (13).

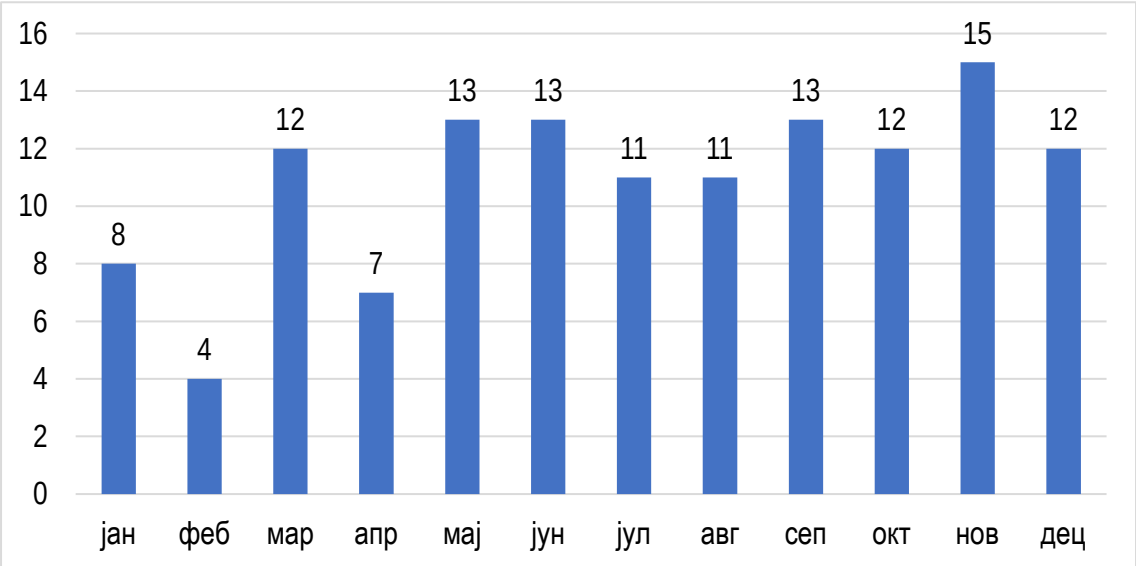

***График** 3.1.23. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по месецима*

На Графику 3.1.24 приказана је расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у посматраном периоду по данима у седмици. Са графикона се може видети да се највећи број незгода догодио недељом (22) и петком (21), а значајно најмање четвртком (16).

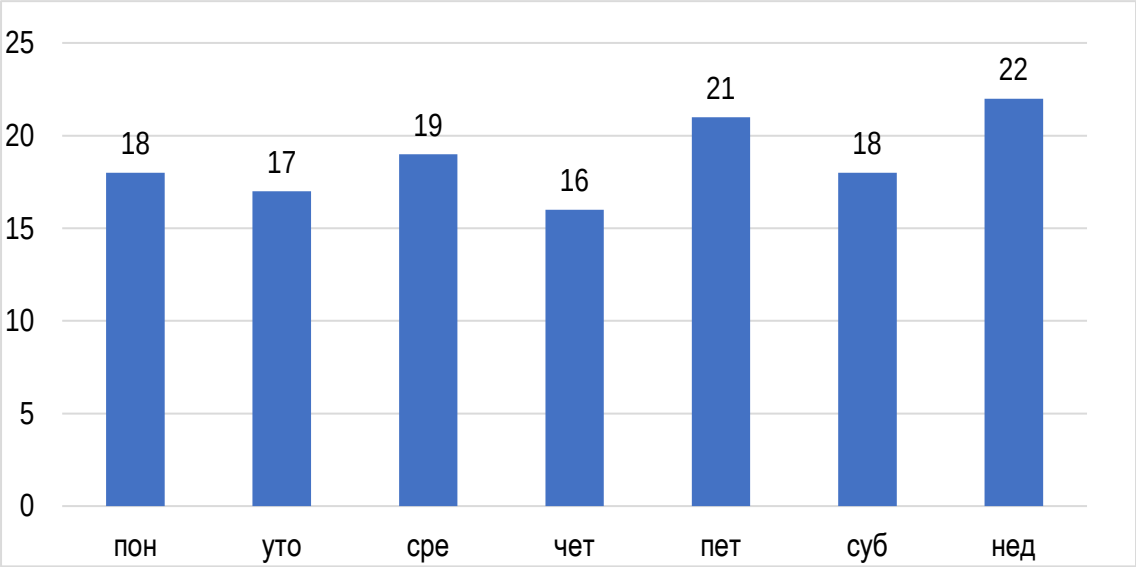

***График** 3.1.24. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по данима у седмици*

На Графику 3.1.25. приказана је часовна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у посматраном периоду. Највећи број саобраћајних незгода догодио се између 14 и 16 часова (у сваком сату више од 10 незгода), што се може објаснити вршним интензитетом саобраћаја, укључујући привредно-транспортне активности, пољопривредне радове и активности становника (школа, снабдевање и сл.). Потребно је у наредном периоду извршити истраживање структуре учесника у саобраћају у том специфичном периоду дана (учешће теретних возила у односу на остале учеснике, учешће транзитних возила у односу на домицилна возила. Оправдано је и размотрити могућност да патроле саобраћајне полиције интензивирају делатност на терену управо у том периоду уочавајући и санкционишући кршења прописа која могу да доведу до саобраћајних незгода.

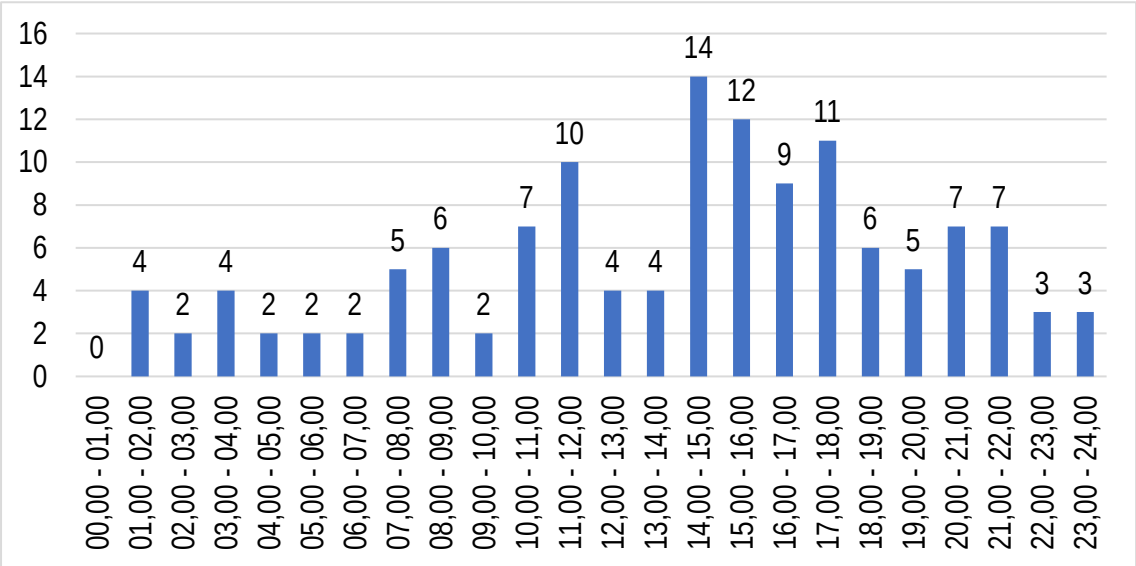

***График** 3.1.25. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по сатима у току дана*

Обзиром на заступљеност саобраћајних незгода са пешацима, потребно је у анализи посветити посебну пажњу овом сегменту безбедности учесника у саобраћају. Ако се анализирају само саобраћајне незгоде са пешацима, расподела саобраћајних незгода по годинама, месецима, данима у седмици и по часовима настанка приказана је на графиконима 3.1.26, 3.1.27, 3.1.28 и 3.1.29.

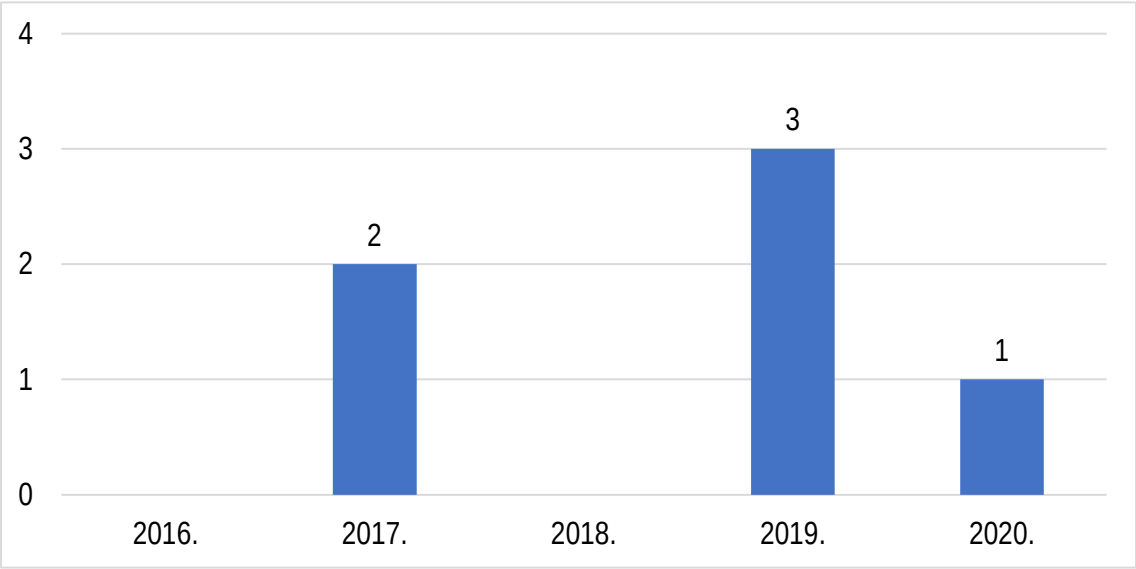

***График** 3.1.26. Годишња расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године*

Највећи број саобраћајних незгода са пешацима догодио се 2019. године (3 СН). Најмањи број незгода са пешацима евидентиран је 2016. и 2018. године. Пожељно је посебно анализирати ову годину, у смислу вредновања ефеката евентуалних посебних мера за унапређење безбедности пешака у том периоду. Уочљиво је да у 2020. години, апсолутно специфичној по пандемијској кризи Covid 19 са значајним смањењем привредних, социјалних и саобраћајних активности и са бројним периодима забране сваког кретања – дошло до смањења броја незгода са пешацима у односу на 2019. годину.

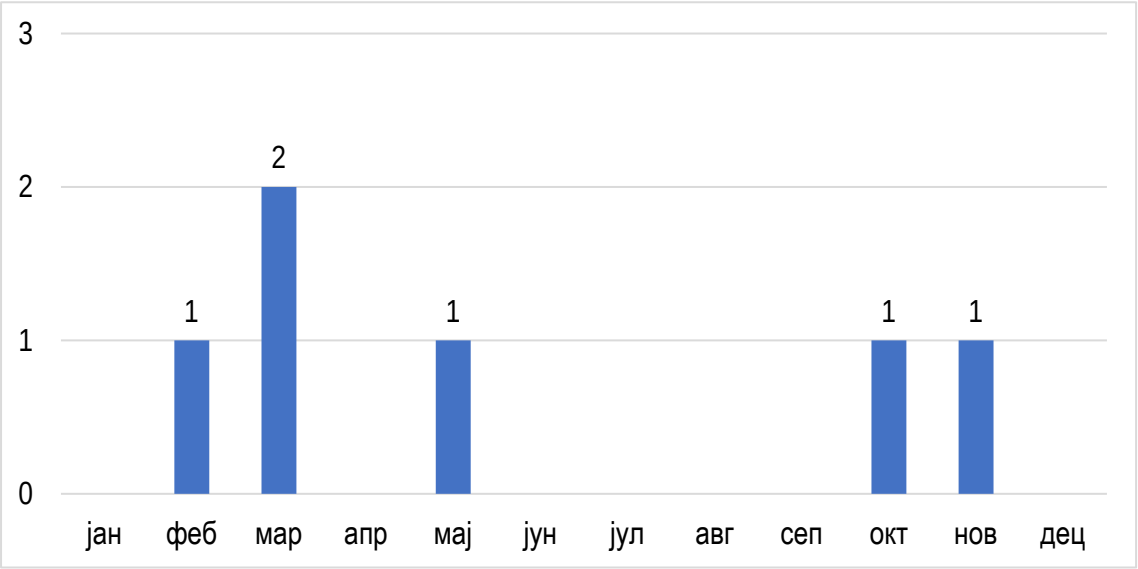

***График** 3.1.27. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по месецима*

По месечној расподели саобраћајних незгода са учешћем пешака предњачи март. Период од јуна до септембра је са најмање настрадалих пешака.

У односу на дан у седмици, највише незгода се пешацима догодило се петком (2). Најмањи број саобраћајних незгода са пешацима евидентиран је четвртком (0) и недељом (0).

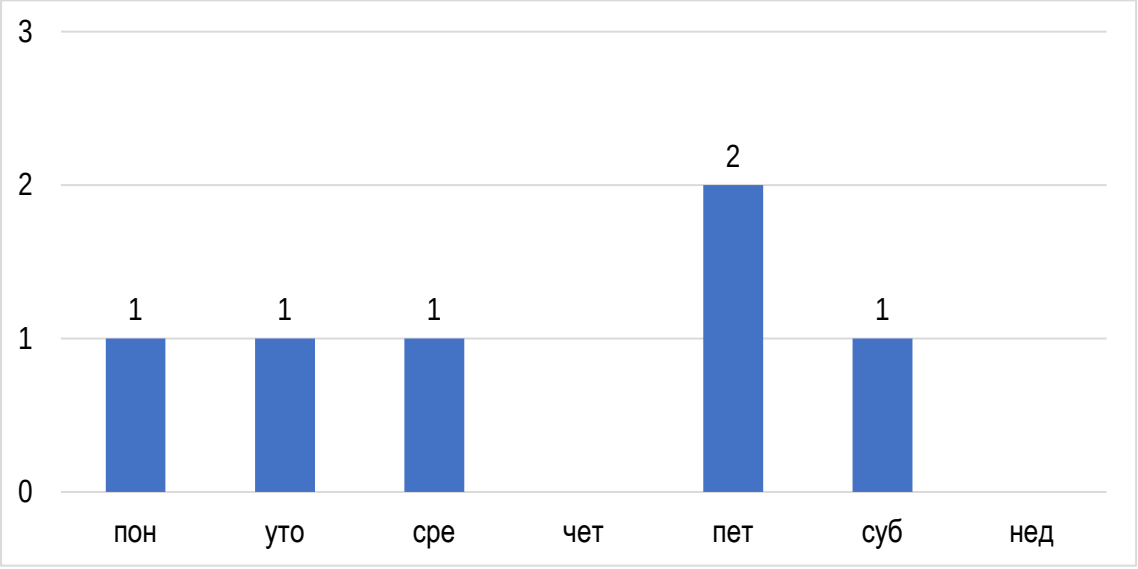

***График** 3.1.28. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији општине Рача у периоду 2016-2020. година – по данима у недељи*

Посматрајући осцилације броја незгода са пешацима у току дана, период у коме су се чешће догађале саобраћајне незгоде са учешћем пешака је од 21.00 до 22.00 часова.

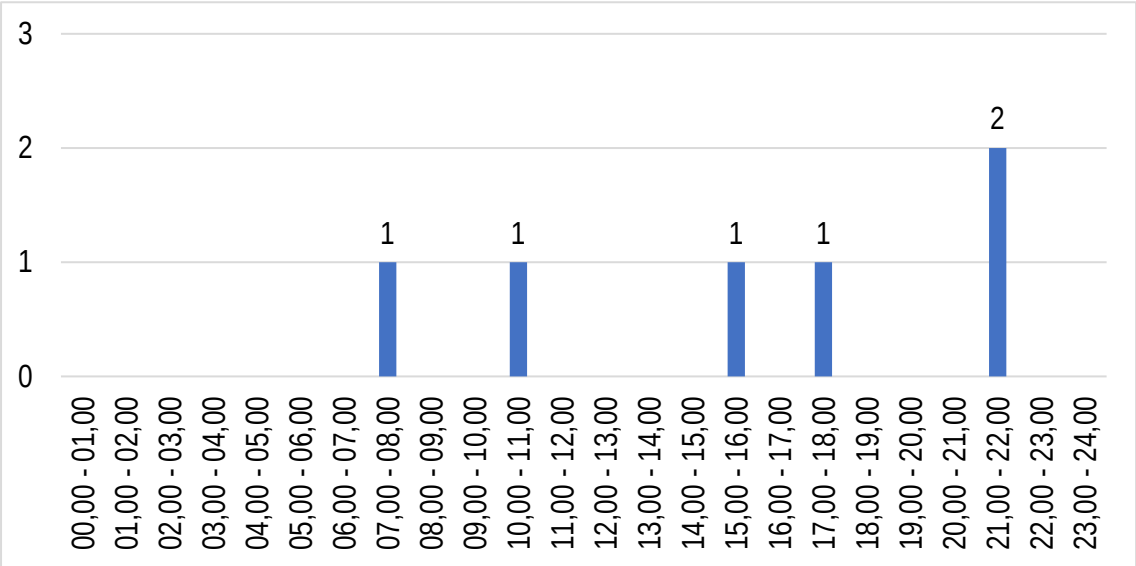

***График** 3.1.29. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по сатима у току дана*

Када се посматра просторна расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака (График 3.1.30), највећи број незгода догодио се у насељима: 5 СН од укупно 6 незгода, односно 83,33%.

***График** 3.1.30. Просторна расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – у насељима и ван насеља (у %)*

3.1.8. **Типови саобраћајних незгода за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Република Србија је, почевши са 2016. годином, укључена у међународни систем евидентирања саобраћајних незгода према CADaS протоколу (Common Accident Data Set).

Претходна методологија класификације саобраћајних незгода вршила се по 14 видова (врста) саобраћајних незгода.

Кључна предност увођења новог протокола евидентирања саобраћајних незгода је омогућавање детаљнијег описивања ситуација које претходе настанку саобраћајне незгоде.

Према CADaS протоколу подаци о типовима саобраћајних незгода у Србији прикупљају се од 2016. године. Овај вид систематизације саобраћајних незгода подразумева пет група типова саобраћајних незгода:

1. саобраћајне незгоде са пешацима,
2. саобраћајне незгоде са паркираним возилима,
3. саобраћајне незгоде са једним возилом,
4. саобраћајне незгоде са најмање два возила – без скретања и
5. саобраћајне незгоде са најмање два возила – скретање или прелазак.

График 3.1.31 приказује расподелу броја саобраћајних незгода у општини Рача, у петогодишњем периоду од 2016. до 2020. године, према наведеним групама типова у зависности од последица незгода. Најбројније су незгоде са једним возилом (62) од којих је шест незгода са смртним последицама, затим незгоде са најмање два возила без скретања (28), од којих је 15 незгода са повређеним лицима. Следе незгоде са најмање два возила са скретањем и преласком (22) и оне са паркираним возилима (13). Најмање се у посматраном периоду догодило незгода са пешацима (6).

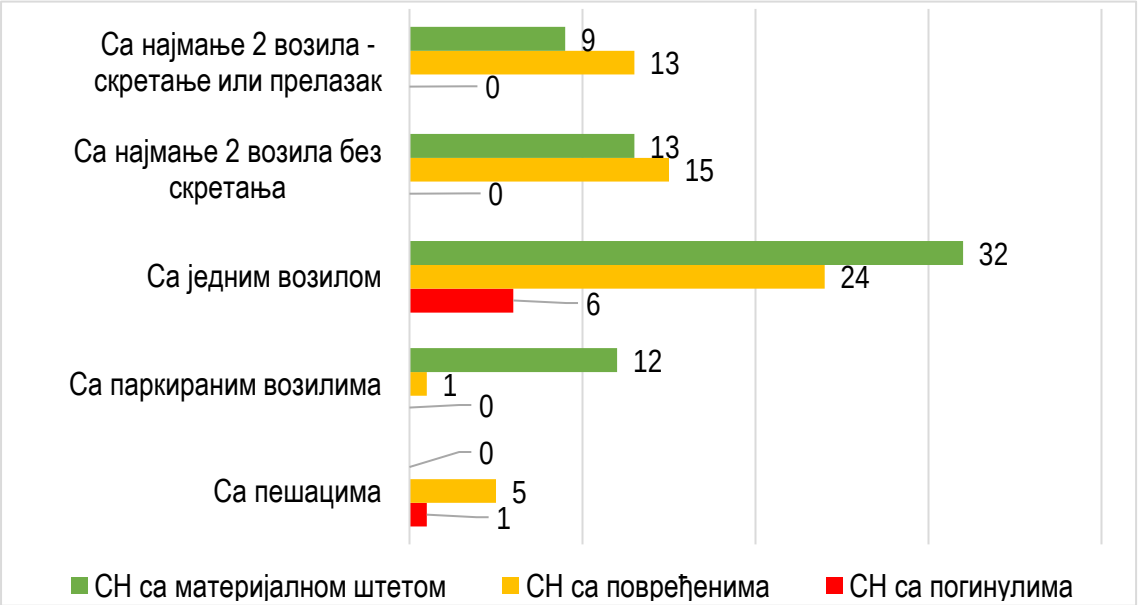

***График** 3.1.31. Број саобраћајних незгода на територији општине Рача према типу незгоде и последицама за период од 2016. до 2020. године*

Анализирана је 131 саобраћајна незгода, која се у петогодишњем периоду (2016. до 2020. године) догодила на територији општине Рача и као најбитније за потребе Стратегије, по групама типова издвојене су: саобраћајне незгоде са пешацима, саобраћајне незгоде са паркираним возилима, саобраћајне незгоде са једним возилом, саобраћајне незгоде са најмање два возила – без скретања, и саобраћајне незгоде са најмање два возила – скретање или прелазак.

3.1.8.1. Саобраћајне незгоде са пешацима

Од 6 саобраћајних незгода са пешацима 5 СН су са повредама, а једна са смртном последицом. Најчешће околности које су претходиле незгоди су: утицај тамне одеће пешака, пешак под утицајем алкохола, неопрезно ступање пешака на коловоз и незаустављање возила испред пешачког прелаза.

3.1.8.2. Саобраћајне незгоде са паркираним возилима

У посматраном периоду догодиле су се 13 саобраћајних незгода са паркираним возилима, од којих једна са повређенима и 12 са материјалном штетом.

3.1.8.3. Саобраћајне незгоде са једним возилом

У посматраном петогодишњем периоду догодиле су се 62 саобраћајне незгоде са једним возилом. Шест саобраћајних незгода са једним возилом од 62 су имале смртне последице, а у 24 саобраћајне незгоде дошло је до повређивања лица. Најчешћи типови незгода су: силазак удесно са коловоза на правцу, при кретању два возила у супротним смеровима без скретања и скретање улево испред другог возила при кретању у супротним смеровима.

Неке од активности које би требало спровести у вези спречавања ових наведених типова саобраћајних незгода су: детаљно истражити незгоде са возилима која су на правом делу пута са њега „сишла“ по утицајним факторима и свим другим релевантним параметрима.

3.1.8.4. Саобраћајне незгоде са најмање два возила – без скретања

У посматраном периоду догодиле су се 28 незгоде са најмање два возила – без скретања, од којих је 15 саобраћајних незгода са повређеним лицима и 13 саобраћајних незгода са насталом материјалном штетом.

3.1.8.5. Саобраћајне незгоде са најмање два возила – скретање или прелазак

У посматраном петогодишњем периоду догодиле су се 22 незгоде из ове групе (типа), од којих је 13 саобраћајних незгода са повређеним лицима, а 9 саобраћајних незгода са материјалном штетом.

3.1.9. **Просторна анализа саобраћајних незгода и њихових последица на путним правцима и улицама на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

У посматраном петогодишњем периоду се на територији општине Рача догодила 131 саобраћајна незгода. Од тог броја, 19 саобраћајних незгода се догодило на државном путу IБ реда, 23 саобраћајне незгоде на државним путевима IIА реда и 22 саобраћајне незгоде на државном путу IIБ реда. На проласцима државних путева IIА, IБ и IIБ реда кроз насеља догодиле су се 24 саобраћајне незгоде. На улицама нижег реда се догодило 27 саобраћајних незгода, а на улицама вишег реда 4 саобраћајне незгоде. На локалним путевима догодило се 15 саобраћајних незгода.

На наредним сликама (Слике 3.1.1 – 3.1.6) и у прилозима (1.1., 1.2. и 1.3.) приказана је просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године.

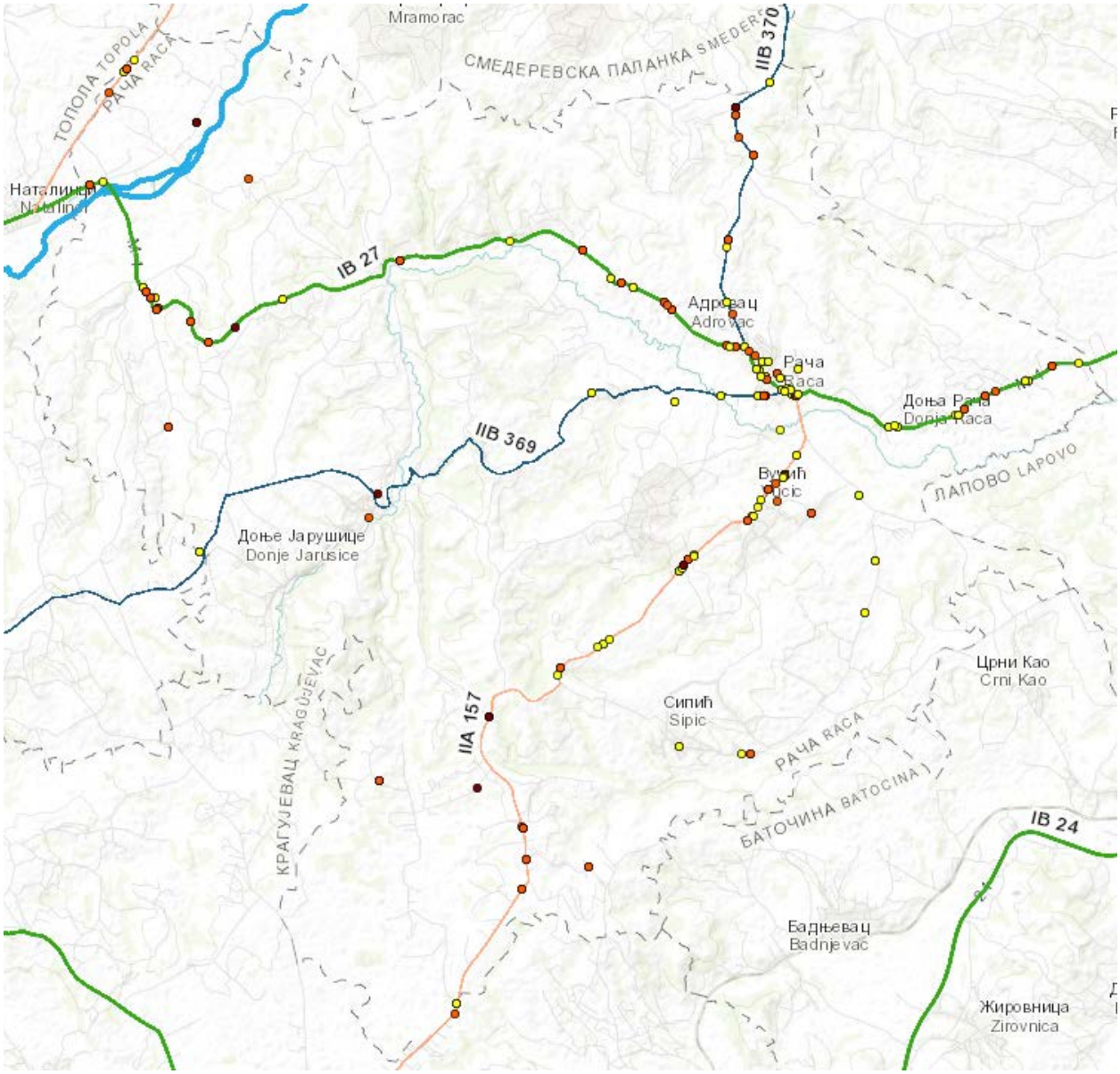

***Слика** 3.1.1. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године*

Значајнија груписања локација саобраћајних незгода у посматраном периоду су на локацијама:

- језгро насеља Рача (Слика 3.1.2) (државни пут IБ реда, деоница од Цркве Светих апостола Петра и Павла до ОШ „Карађорђе“),
- насеље Вучић (Слика 3.1.4) (државни пут IIА реда, деоница од саобраћајног знака који означава „Насеље“ до Цркве Светог Марка),

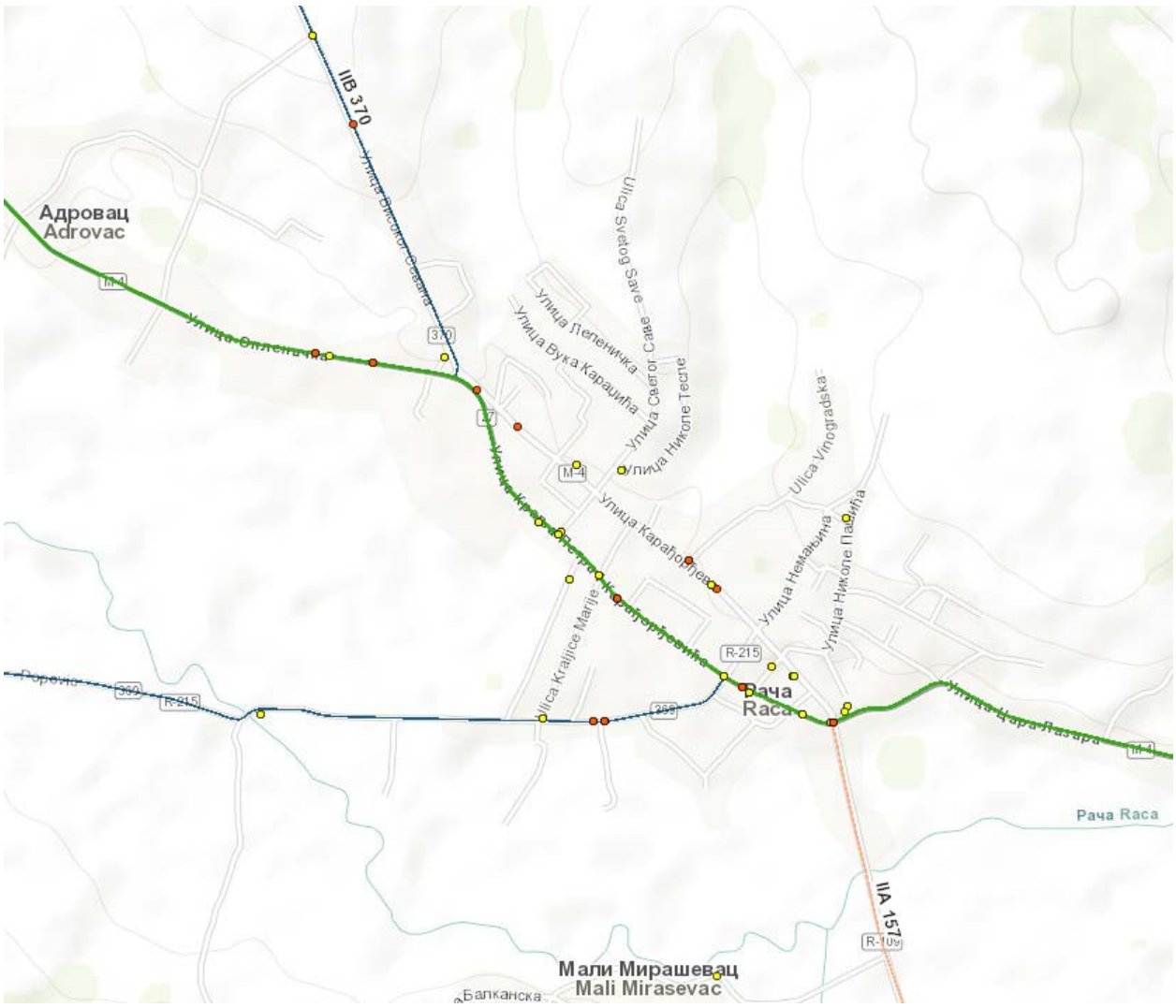

***Слика** 3.1.2. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији језгра насеља Рача у периоду од 2016. до 2020. године*

***Слика** 3.1.3. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IB реда ознаке пута 27*

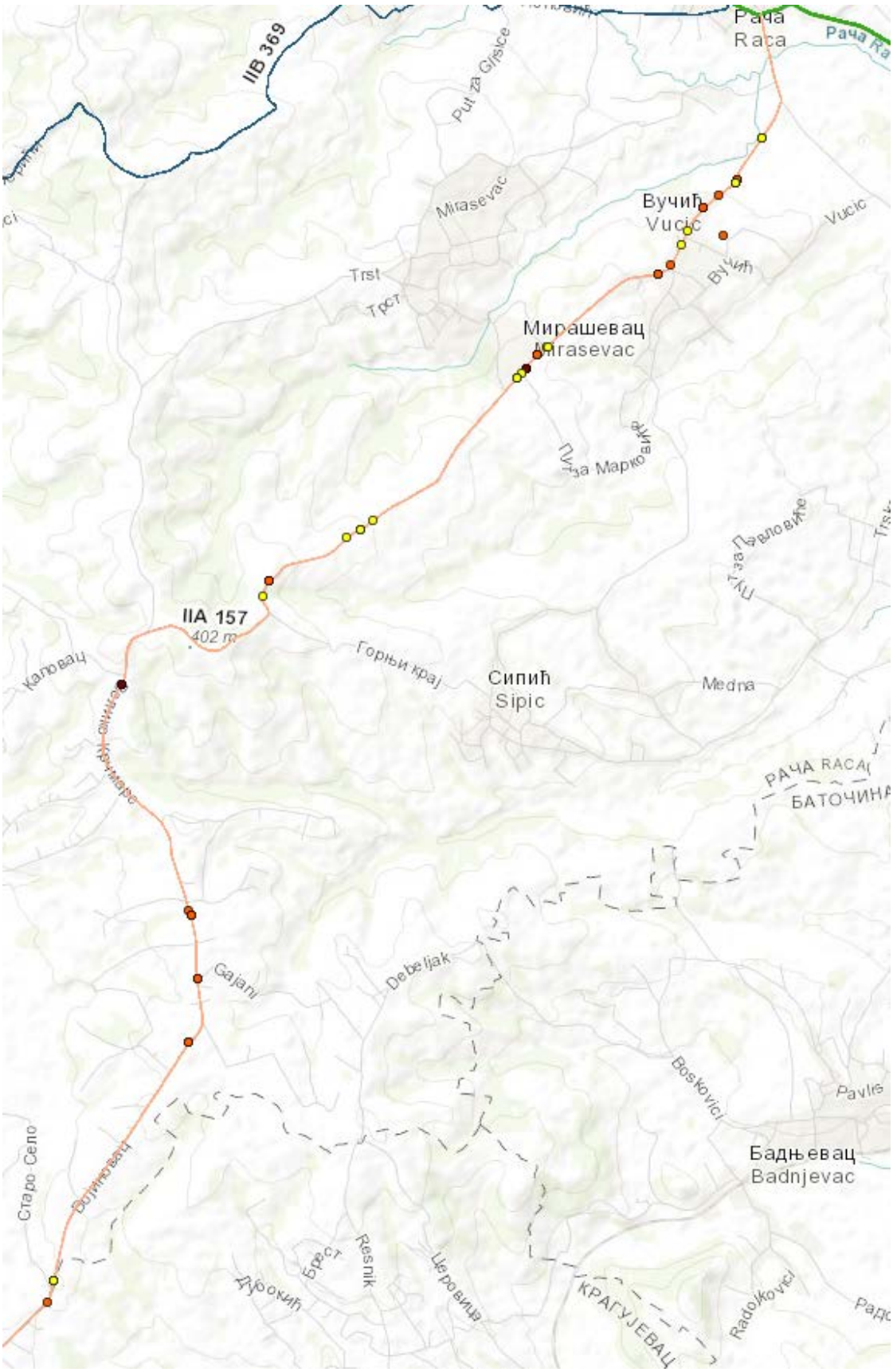

***Слика** 3.1.4. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIA реда ознаке пута 157*

***Слика** 3.1.5. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIB реда ознаке пута 369*

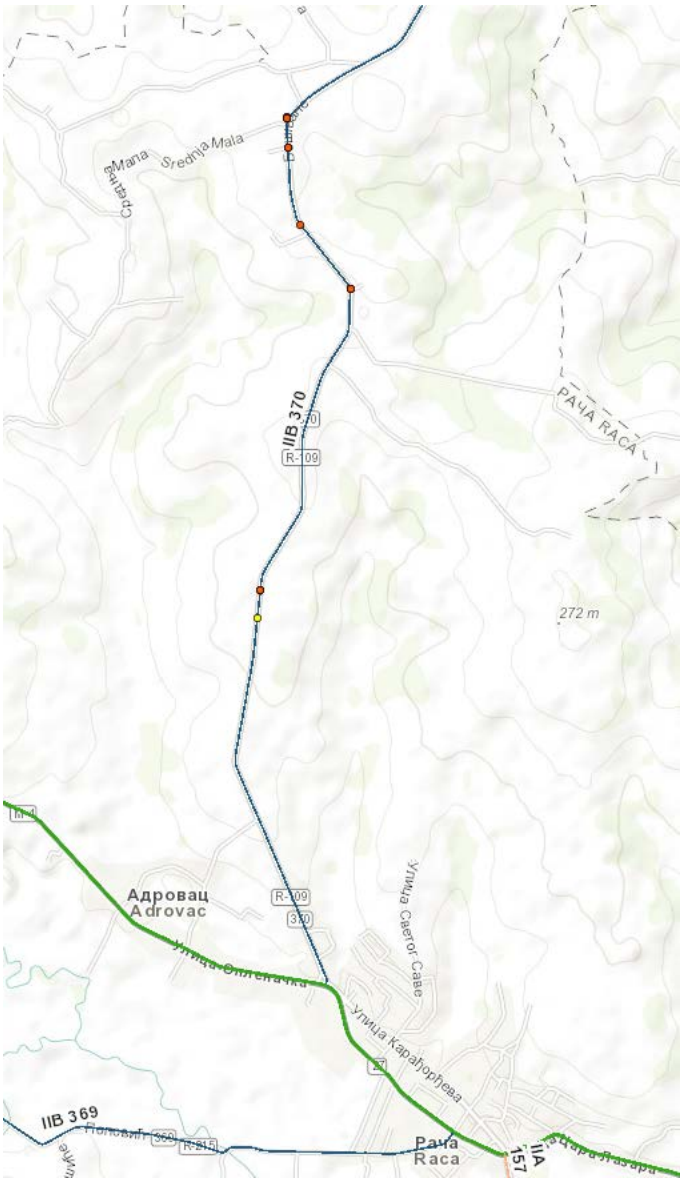

***Слика** 3.1.6. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIB реда ознаке пута 370*

Један од главних стратешких простора деловања у управљању безбедношћу саобраћаја у општини Рача, и дуже, а не само у наредном петогодишњем периоду, је везан за унапређење управљања безбедношћу саобраћаја на државним путевима и њиховим проласцима кроз насеља.

Задатак Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима је да у реалном времену прати кретање показатеља и да у домену фактора „пут“ уочава потребе и иницира деловања управљача пута. На путевима у надлежности јединице локалне самоуправе средства намењена за њихово унапређивање требају да се планирају и троше на начин који оптимално доприноси смањењу броја саобраћајних незгода.

3.1.10. **Анализа осталих аспеката битних за анализу безбедности саобраћаја на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

3.1.10.1. Фактори из групе фактора „Утицај пута и путне околине“

На графику 3.1.32 приказани су утицајни фактори из групе „Утицај пута и путне околине који су допринели настанку саобраћајних незгода које су се догодиле у посматраном петогодишњем периоду.

***График** 3.1.32. Преглед регистрованих доприноса настанку саобраћајних незгода појединачних фактора из групе фактора „Утицај пута и путне околине“ за територију општине Рача за период од 2016. до 2020. године*

Када су у питању незгоде на територији општине Рача, најчешћи фактори који су имали допринос у настанку саобраћајних незгода су „Неодговарајућа/непостојећа или недовољно уочљива саобраћајна сигнализација и/или опрема пута“, (9 случајева).

У 14 случајева регистрован је фактор везан за прегледност. Потребно је издвојити ове локације и пронаћи елементе који ометају прегледност. Такође је потребно преиспитати постојећу сигнализацију и опрему пута, нарочито код специфичних вертикалних кривина. На деловима пута у засецима и усецима треба размотрити могућности проширивања тзв. „берми прегледности“, што се често може урадити без великих трошкова – скидањем и одвожењем материјала. Такође, један од битнијих фактора у настанку саобраћајних незгода јесте неадекватно одржаван и клизав коловоз, за чије елиминисање је неопходно адекватан и континуиран рад управљача пута.

Приликом истраживања места на терену на којима је евидентирано груписање саобраћајних незгода и на основу сугестија чланова Општинског Савета за безбедност саобраћа на путевима, као карактеристични проблеми уочени су недостатак саобраћајне сигнализације на новим деоницама

општинских путева, необележене и неуређене деонице посебно на државним путевима у којима су зоне школа и непрописно паркирање у насељу Рача.

***Слика** 3.1.7. Неуређена зона школе у Трски, у смеру ка Крагујевцу*

***Слика** 3.1.8. Неуређена зона школе у Трски, у смеру од Крагујевца*

***Слика** 3.1.9. Неуређена зона школе у Доњој Рачи*

На сликама 3.1.7, 3.1.8 и 3.1.9 приказане су неуређене зоне школе у местима Доња Рача и Трска које се налазе у општини Рача и које представљају карактеристичне примере постојећег стања. На основу наведених слика може се закључити да је уређеност зона школа на јако ниском нивоу, обзиром на то да не постоји одговарајућа вертикална сигнализација, ознаке на путу су избледеле и слабо уочљиве. Када је реч о саобраћајној опреми, недостају успоривачи саобраћаја као и пешачке ограде и стубићи који би спречили непрописно паркирање и обезбедили безбеднији излаз деце из школе.

***Слика** 3.1.10. Непрописно паркирање у насељу Рача као пример угрожавања безбедности учесника у саобраћају*

На слици 3.1.10 приказан је пример непрописног паркирања који је такође један од проблема у општини Рача, који угрожава безбедно одвијање саобраћаја и прелазак пешака преко пешачких прелаза.

Непрописним паркирањем се угрожава безбедно функционисање саобраћаја обзиром да се смањује прегледност, долази до сужавања саобраћајних трака и возачи су принуђени да користе део саобраћајне траке која се користи за кретање возила из супротног смера, постоји опасност од истрчавања деце на коловоз, између паркираних возила, а деца због своје висине нису довољно уочљива. Потребно је системски приступити овом проблему како би у наредном периоду био отклоњен што би обухватало израде одређених анализа и пројеката.

3.1.10.2. Група утицајних фактора „Утицај неисправности возила“

Возило као фактор, у посматраном петогодишњем периоду на територији општине Рача, појављује се у укупно 8 саобраћајних незгода.

Појединачни регистровани фактори и њихова учесталост:

- Неисправност светала или показивача правца: у три саобраћајне незгоде,
- Неисправност уређаја за заустављање: у једној саобраћајној незгоди,
- Неодговарајући, неисправни пнеуматици или неодговарајући притисак: у једној саобраћајној незгоди,
- Остале неисправности на возилу: у једној саобраћајној незгоди и
- Преоптерећеност или погрешан смештај терета у возилу или прикључном возилу: у две саобраћајне незгоде.

Број саобраћајних незгода у којима је као фактор регистрована неисправност возила која су у њима учествовала није занемарљив. Оно што је потребно и могуће урадити у превентивном смислу је едукација садашњих (кампање) и будућих (ауто школе) возача о значају исправности возила за безбедан саобраћај.

Ранију праксу бесплатних контролних техничких прегледа би требало обновити, али она у садашњим условима мора бити модификована. Наиме, број линија техничких прегледа је смањен, а време редовних прегледа знатно продужено. Оно што је реално одрживо и што може унапредити стање возног парка у безбедносном смислу је нова пракса кратких контролних консултативних прегледа уређаја за заустављање и управљање, преглед елемената вешања и пнеуматика и светлосно-сигналне опреме.

Прегледи би могли да се обављају за 10 до 15 минута по возилу, ван редовног радног времена линија. Интерес власника техничких прегледа је привлачење нових клијената, како за редовне прегледе тако и за продају полиса осигурања. Локални ауто сервиси и продавнице ауто-делова би могли да нуде поправке детектованих неисправности по умереним и утврђеним ценама, а локални медији да их кроз неке видове рекламе подрже.

3.1.10.3. Утицај возача

Група утицајних фактора „Пропусти возача због лошег психофизичког стања, непажње, расејаности“, присутна је у укупно 23 саобраћајне незгоде. Међу њима је, очекивано, најучесталији фактор „**возач под утицајем алкохола**“, који је регистрован у 15 саобраћајних незгода у посматраном петогодишњем периоду.

Овај проблем има више могућих решења. Два су увек доступна и у домаћим условима ефикасна: репресивна делатност саобраћајне полиције и прекршајних судова, а друго решење је превентивно деловање на пољу едукације, нарочито средњошколаца и кандидата за возаче.

Оно што је упадљиво и свакако представља слабост система је одсуство показатеља у бази за фактор „возач под утицајем дроге и недозвољених лекова“, јер је реално претпоставити да је фактор био присутан у значајном броју незгода. Међутим, технолошка и кадровска ограничења су допринела да до сада овај изузетно велики проблем безбедности саобраћаја остаје у сфери „тамних бројева“.

Потребно је озбиљно размотрити опремање саобраћајне полиције ефикасним и економичним уређајима за доказивање присуства дроге у организму, што је изузетно битно за квалитетно правно процесуирање саобраћајних незгода, али и за откривање таквих возача у редовној контроли саобраћаја, пре него што до незгода дође. Поред портабилних уређаја које већ користе неке јединице саобраћајне полиције у Србији, а чије мане су висока цена како уређаја, тако и потрошног материјала, треба размотрити употребу брзих и јефтиних индикативних дрога-тестова. Тек код позитивне реакције, возач би се приводио на узорковање телесних течности у акредитовану лабораторију.

Умор возача је такође значајан фактор, који се појављује у 8 саобраћајних незгода. Ради се о возачима већих теретних возила и аутобуса, а умор је доказан анализом тахографских записа. Умор као фактор постоји и код возача аматера и професионалаца који возе возила без тахографа, али се по правилу у контролама саобраћаја тешко и идентификује, а нарочито се тешко превенцијом унапређује, јер је мало ко од возача спреман да се сам добровољно „искључи“ из саобраћаја, чак и када је свестан да је преморен и да даљом вожњом угрожава и себе и друге учеснике у саобраћају.

3.1.10.4. Саобраћајне незгоде са непознатим (одбеглим) учесницима

У радним базама саобраћајних незгода нису пронађени подаци о саобраћајним незгодама са одбеглим учесницима. Ипак, оне су део реалности данашњег саобраћаја и треба их очекивати и припремити се за то. Ове незгоде, осим саобраћајно-безбедносног, треба посматрати и са других аспеката. Уколико су у њима настрадала лица, оне по правилу доводе до узнемирења јавности која од надлежних органа очекује ефикасну реакцију и брзо идентификовање извршилаца. У таквим случајевима, осим јединице саобраћајне полиције и тужилаштва, у истрагу се од прве информације и увиђај укључују и припадници криминалистичке полиције – оперативног састава и форензике. За расветљавање оваквих случајева је брзина поступања од круцијалног значаја: потребно је у првом сату по сазнању добити информације неопходне за полицијску потеру и задржавање извршиоца (правац и смер кретања, врста, тип и боја возила и сл.), док је још у вожњи и у региону (нарочито за транзитне путнике). У наредних 24 часа је неопходно обавити пуну идентификацију возила (регистарска ознака), а потом и возача. На тај начин се извршиоци спречавају да изврше поправке и уклањање трагова на возилу, сакривање или уклањање целог возила, прибаве лажни алиби, ангажују лажног возача, напусте државу и сл.).

Јединица локалне самоуправе може да допринесе квалитетном расветљавању (па у неком превентивном смислу и спречавању) оваквих догађаја тако што ће обезбедити систем видео-надзора са одговарајућим карактеристикама.

3.1.11. **Закључна разматрања анализе саобраћајних незгода и њихових последица на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године**

Јавни ризик настрадалих лица (укупно погинулих и повређених) за општину Рача у периоду од 2016. до 2020. године је 90 настрадалих лица на 10.000 становника, што је за **око 40%** мањи јавни ризик, него за Републику Србију, који за посматрани период износи 149 настрадалих лица на 10.000 становника.

Саобраћајни ризик настрадалих лица за општину Рача у периоду од 2016. до 2020. године је 26 настрадалих лица на 1.000 регистрованих моторних возила, што је за **око 40%** мањи саобраћајни ризик, него за Републику Србију, који за посматрани период износи 43 настрадала лица на 1.000 регистрованих моторних возила

Јавни пондерисани ризик представља однос пондерисаног укупног броја настрадалих лица у саобраћајним незгодама (вредност пондера: 99-погинули, 13-тешко повређени и 1-лако повређени) и броја становника.

Јавни пондерисани ризик страдања учесника у саобраћају за општину Рача у периоду од 2016. до 2020. године је 986 (График 3.1.33.).

Саобраћајни пондерисани ризик представља однос пондерисаног укупног броја настрадалих лица у саобраћајним незгодама (погинули, тешко повређени и лако повређени) и броја моторних возила.

Саобраћајни пондерисани ризик страдања учесника у саобраћају за општину Рача у периоду од 2016. до 2020. године је 285 (График 3.1.34.).

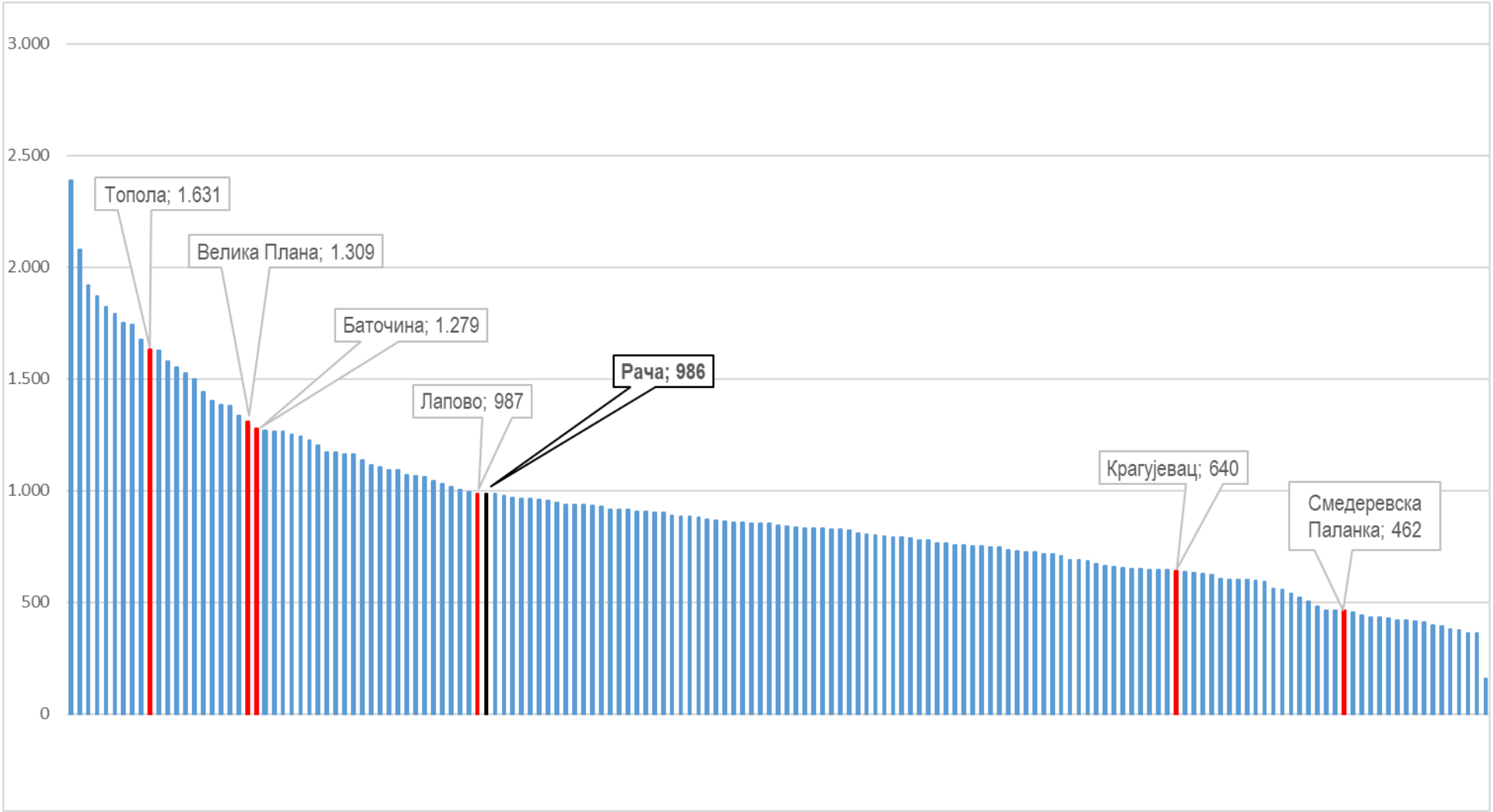

***График** 3.1.33. Јавни пондерисани ризик*

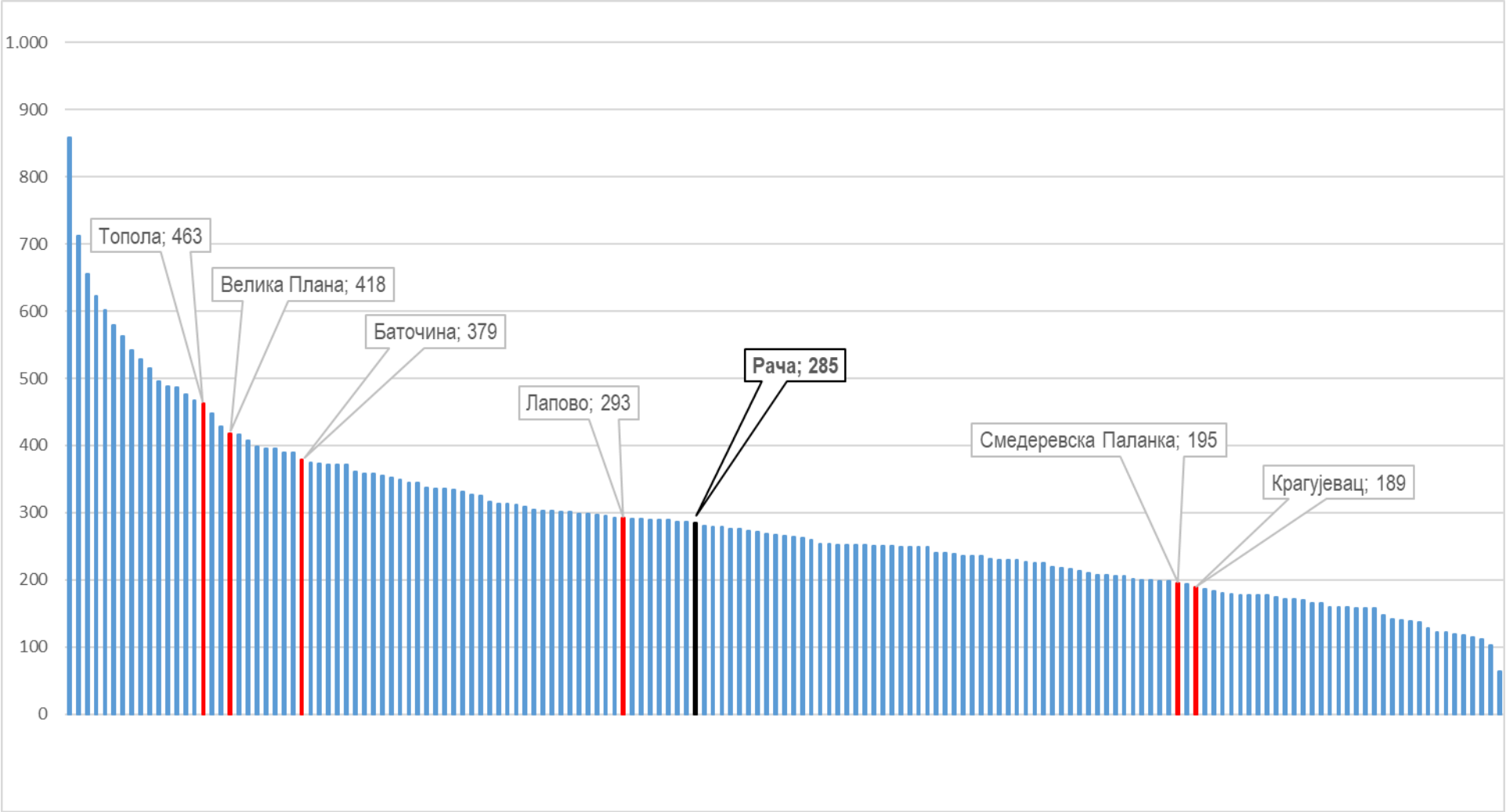

***График** 3.1.34. Саобраћајни пондерисани ризик*

Слика 3.1.11 приказује јавни пондерисани ризик страдања за општину Рача, који износи 42, као и за градове и општине које су у њеном окружењу. У свим општинама и градовима који су у окружењу општине Рача евидентирано је смањење јавног пондерисаног ризика страдања, осим у граду Крагујевцу и општини Велика Плана где је евидентиран раст јавног пондерисаног ризика страдања.

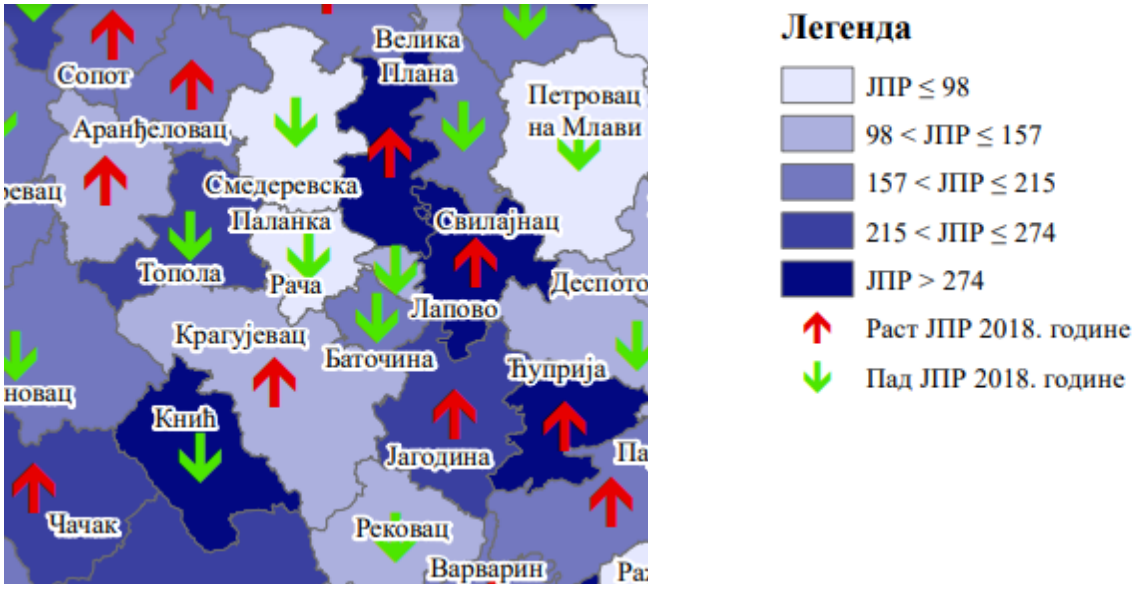

***Слика** 3.1.11. Јавни пондерисани ризик страдања у 2018. години*

Слика 3.1.12 приказује јавни пондерисани ризик страдања мотоциклиста за општину Рача, као и за градове и општине које су у њеном окружењу. Вредност јавног пондерисаног ризика страдања мотоциклиста у општини Рача је 2, што представља врло низак ризик страдања мотоциклиста у саобраћајним незгодама. Општине Смедеревска Паланка, Лапово и Баточина такође имају врло низак ризик страдања мотоциклиста, град Крагујевац и општина Велика Плана имају низак ризик страдања мотоциклиста, док општина Топола има врло висок ризик страдања мотоциклиста.

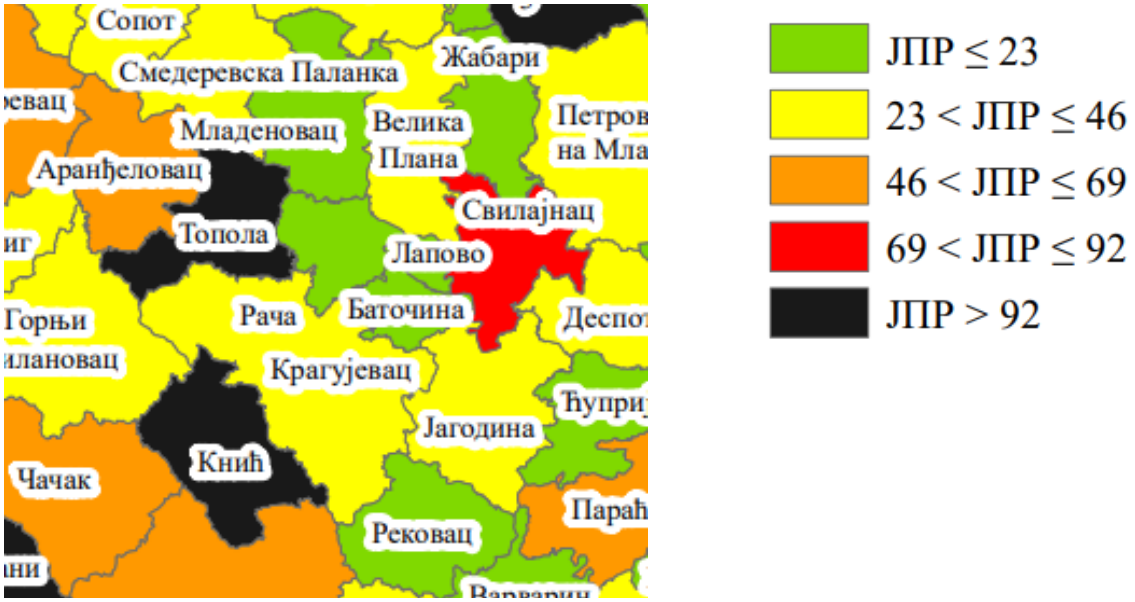

***Слика** 3.1.12. Јавни пондерисани ризик страдања мотоциклиста у периоду од 2016. до 2018. године*

Слика 3.1.13 приказује јавни пондерисани ризик страдања пешака за општину Рача као и за градове и општине које су у њеном окружењу. Вредност јавног пондерисаног ризика страдања пешака у општини Рача је 96, што представља средњи ризик страдања пешака у саобраћајним незгодама. Општине Баточина, Велика Плана, Смедеревска Паланка и Топола такође имају средњи ризик страдања пешака у саобраћајним незгодама. Град Крагујевац има средњи ризик страдања пешака у саобраћајним незгодама, док општина Лапово има висок ризик страдања пешака у саобраћајним незгодама.

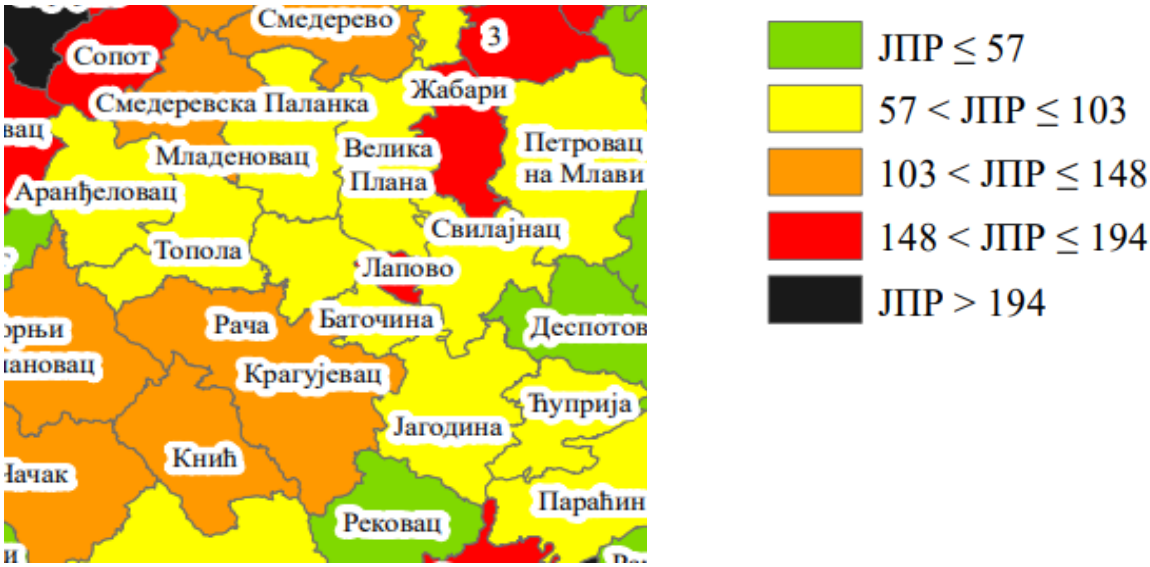

***Слика** 3.1.13. Јавни пондерисани ризик страдања пешака у периоду од 2016. до 2018. године*

Слика 3.1.14 приказује јавни пондерисани ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима за општину Рача као и за градове и општине које су у њеном окружењу. Вредност јавног пондерисаног ризика страдања возача и путника у путничким аутомобилима у општини Рача је 90, што представља врло низак ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима у саобраћајним незгодама. Град Крагујевац и општина Лапово имају низак ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима у саобраћајним незгодама.

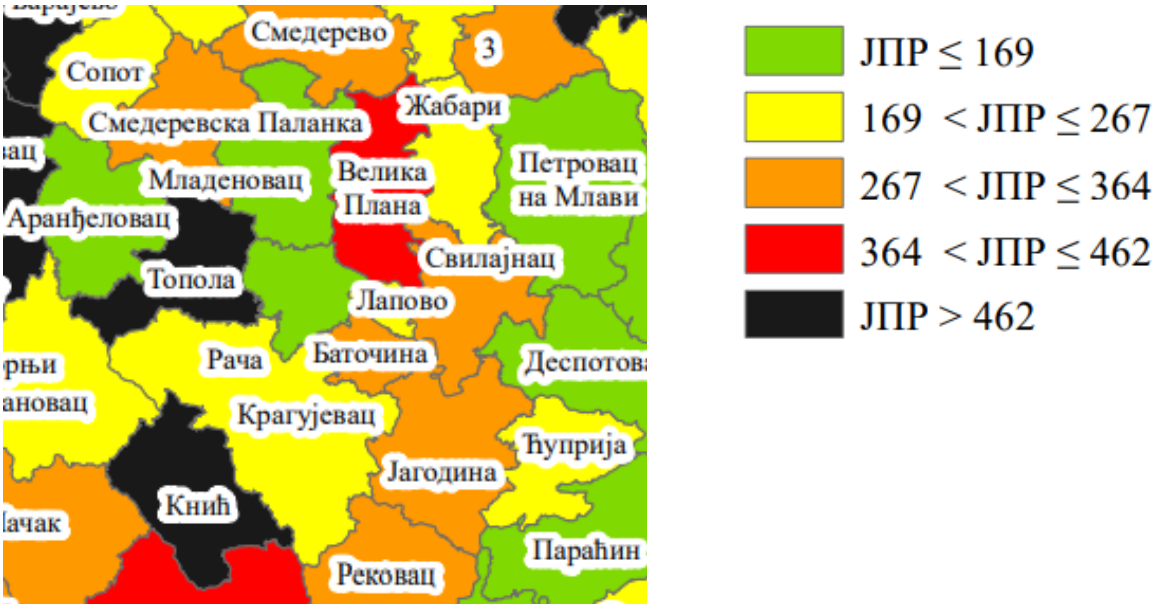

***Слика** 3.1.14. Јавни пондерисани ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима у периоду од 2016. до 2018. године*

Општина Смедеревска Паланка има веома низак ризик страдања, општина Баточина има средњи ризик страдања, општина Велика Плана има висок ризик страдања док општина Топола има веома висок ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима у саобраћајним незгодама.

Слика 3.1.15 приказује јавни пондерисани ризик страдања бициклиста за општину Рача као и за градове и општине које су у њеном окружењу. Вредност јавног пондерисаног ризика страдања бициклиста у општини Рача је 76, што представља средњи ризик страдања бициклиста у саобраћајним незгодама. Град Крагујевац и општина Лапово имају врло низак ризик страдања бициклиста у саобраћајним незгодама. Општине Смедеревска Паланка и Топола имају низак ризик страдања, општина Баточина има средњи ризик страдања, док су за општину Велика Плана подаци о ризику страдања бициклиста у саобраћајним незгодама непознати.

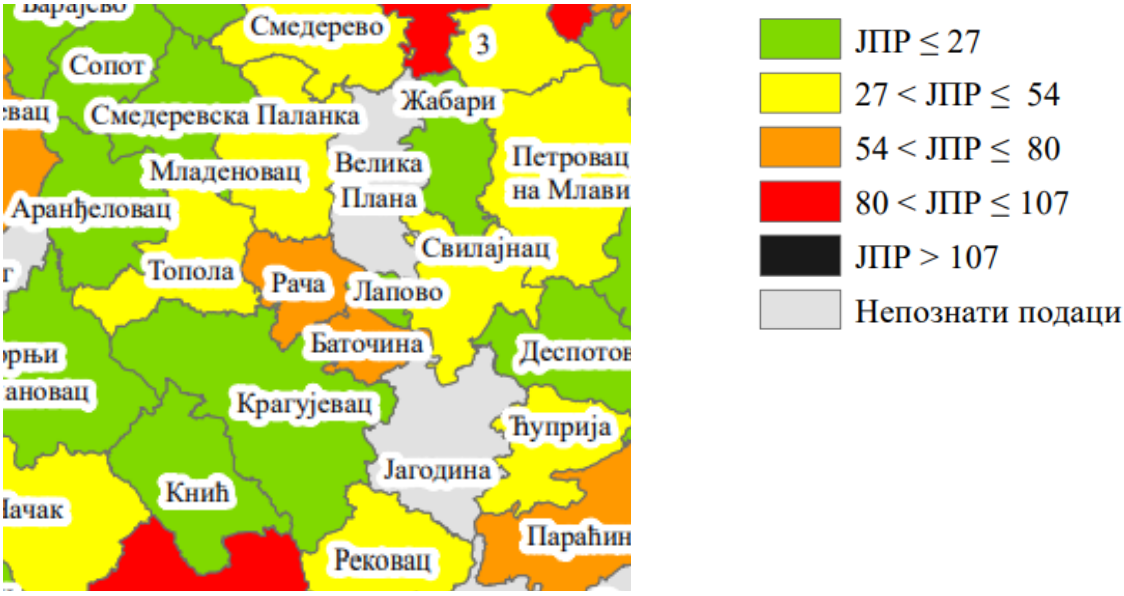

***Слика** 3.1.15. Јавни пондерисани ризик страдања бициклиста у периоду од 2016. до 2018. године*

Слика 3.1.16 приказује јавни ризик страдања деце (0-14 година) за општину Рача као и за градове и општине које су у њеном окружењу. Вредност јавног ризика страдања деце (0-14 година) у општини Рача је 67, што представља врло висок ризик страдања деце у саобраћајним незгодама.

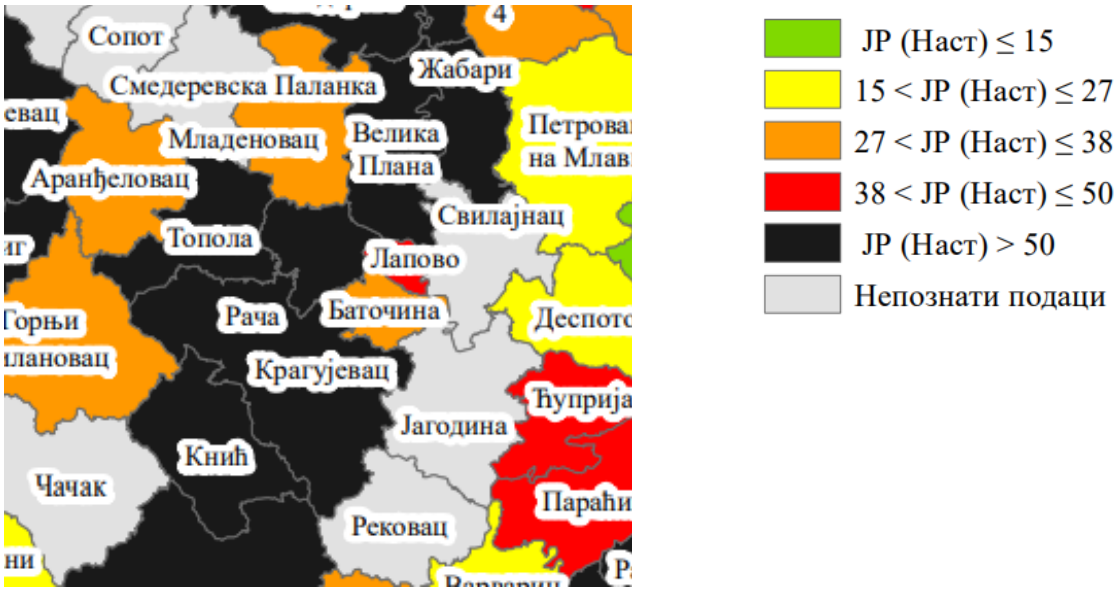

***Слика** 3.1.16. Јавни ризик страдања деце (0-14 година) у периоду од 2016. до 2018. године*

Град Крагујевац, као и општине Топола и Велика Плана такође имају врло висок ризик страдања деце у саобраћајним незгодама. Општине Смедеревска Паланка и Баточина имају средњи ризик страдања деце у саобраћајним незгодама, док општина Лапово има висок ризик страдања деце у саобраћајним незгодама.

Анализом показатеља безбедности саобраћаја за општину Рача у посматраном периоду може се закључити:

- Број саобраћајних незгода са погинулим лицима се повећао у 2020. години у односу на 2016. годину са 0 на 3;
- Број саобраћајних незгода са повређеним лицима смањио се у 2020. години у односу на 2016. годину са 18 на 9, док се број саобраћајних незгода са материјалном штетом повећао са 17 на 18;
- Број погинулих лица повећао се у посматраном периоду, са 0 погинулих лица у 2016. на 3 погинула лица у 2020. години;
- Број лица са тешким повредама остао је непромењен у 2020. години у односу на 2016. годину, број лако повређених лица значајно се смањио, са 27 у 2016. години на 9 лица у 2020. години;
- Број саобраћајних незгода са повређеним лицима у којима су учествовала путничка возила смањио се у 2020. години (8) у односу на 2016. годину (15);
- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, у саобраћајним незгодама са повређеним лицима највише су учествовали трактори, при чему је тренд негативан, што значи да је повећан број незгода, а у тим незгодама три лица су погинула;
- У саобраћајним незгодама у посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, најчешће су страдала лица старости од 31 до 64 године, при чему су та лица највише и смртно страдала (5), и највише су задобила тешке (9) и лаке повреде (27);
- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, у саобраћајним незгодама на територији општине Рача погинуо је један пешак, док је 4 пешака повређено;
- У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, није било погинулих бициклиста;
- У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, није било погинулих возача мопеда или мотоцикала;
- У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, погинуло је три возача или путника у путничким аутомобилима, док су 58 возача или путника у путничким аутомобилима била повређена;
- На територији општине Рача, у посматраном периоду од 2016. до 2020. године, није било погинулих лица у незгодама у којима је учесник било теретно возило;
- На територији општине Рача, у посматраном периоду од 2016. до 2020. године, у саобраћајним незгодама у којима је један од учесника био трактор погинула су три лица;
- У посматраном периоду, у периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, највећи број саобраћајних незгода догодио се у новембру (15), мају (13), јуну (13) и септембру (13);
- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, највећи број незгода догодио недељом (22), а најмањи четвртком (16);
- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, највећи број саобраћајних незгода догодио се између 14 и 16 часова (у сваком сату 10 и више незгода);

- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, највећи број саобраћајних незгода са пешацима на територији општине Рача догодио се 2019. године (3);
- У општини Рача, већина саобраћајних незгода са учешћем пешака се догодила у насељу (83,33%);
- У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, највише саобраћајних незгода на територији општине Рача, догодило се са учешћем једног возила (62 СН) од којих је 6 СН са смртним последицама;
- Значајнија груписања локација саобраћајних незгода у посматраном периоду су на локацијама: језгро насеља Рача и насеља Вучић.

3.2. АНАЛИЗА ИНДИКАТОРА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА ОПШТИНУ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2016. ДО 2020. ГОДИНЕ

Индикатори безбедности саобраћаја, односно индиректни показатељи безбедности саобраћаја представљају један од алата помоћу којих се анализира стање у безбедности саобраћаја и на основу којих је могуће детектовати проблеме у саобраћају као и дефинисати мере за њихово решавање. Индиректни показатељи у Републици Србији истражују се од 2013. године према методологији коју је успоставила Агенција за безбедност саобраћаја. Вредности индикатора указују на то да у Републици Србији постоје проблеми у саобраћају, првенствено негативни ефекти и последице саобраћаја који се постепено смањују сталним радом у безбедности саобраћаја, чиме се унапређује квалитет живота, а самим тим и ниво безбедности саобраћаја.

Индикатори који су у Републици Србији најчешће у употреби су:

1. Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на заштитне системе:
   - % употребе сигурносног појаса у путничким аутомобилима,
   - % употребе заштитних кацига од стране мотоциклиста,
   - % употребе дечијих система заштите код деце до 3 године,
   - % употребе дечијих система заштите код деце од 4 до 12 година;
2. Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на брзину учесника у саобраћају:
   - просечна брзина,
   - прекорачење ограничења брзине,
   - прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h,
   - 85-ти перцентил брзине;
3. Индикатори који се односе на возни парк:
   - просечна старост возног парка,
   - % комерцијалних возила у возном парку,
   - % путничких аутомобила млађих од 6 година,
   - % путничких аутомобила старијих од 10 година;
4. Остале врсте индикатора безбедности саобраћаја:
   - % возача који користе мобилни телефон током вожње,
   - % возача који возе под дејством алкохола,
   - % пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза и
   - % пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом.

Подаци о индикаторима су коришћени са сајта Агенције за безбедност саобраћаја, из прегледног извештаја Тренд најважнијих индикатора безбедности саобраћаја у периоду 2013-2018. година, као и из Извештаја о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2016. до 2020. године за општину Рача.

3.2.1. **Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на заштитне системе за општину Рача за период од 2016 до 2020. године**

3.2.1.1. Употреба сигурносних појасева од стране возача, сувозача, на предњим, односно задњим седиштима за све категорије возила

Употреба сигурносних појасева од стране возача, сувозача, на предњим, односно задњим седиштима за све категорије возила анализирана је на основу доступних података за општину Рача за 2019. и 2020. годину, а за остале године из посматраног периода 2016-2020. године, на основу података за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача.

На Графику 3.2.1 приказан је проценат употребе сигурносног појаса код возача и путника на предњим, односно задњим седиштима у путничким аутомобилима у посматраном периоду. Уочава се да је тренд употребе сигурносног појаса и на предњим и на задњим седиштима у порасту. Највећа употреба сигурносног појаса на предњем седишту уочена је 2018. године (81,2%), док је најмања била 2016. године (76,1%). На задњем седишту употреба сигурносног појаса значајно је мања у односу на предње седиште, а највише путника користило је сигурносни појас на задњем седишту 2019. године (20,6%).

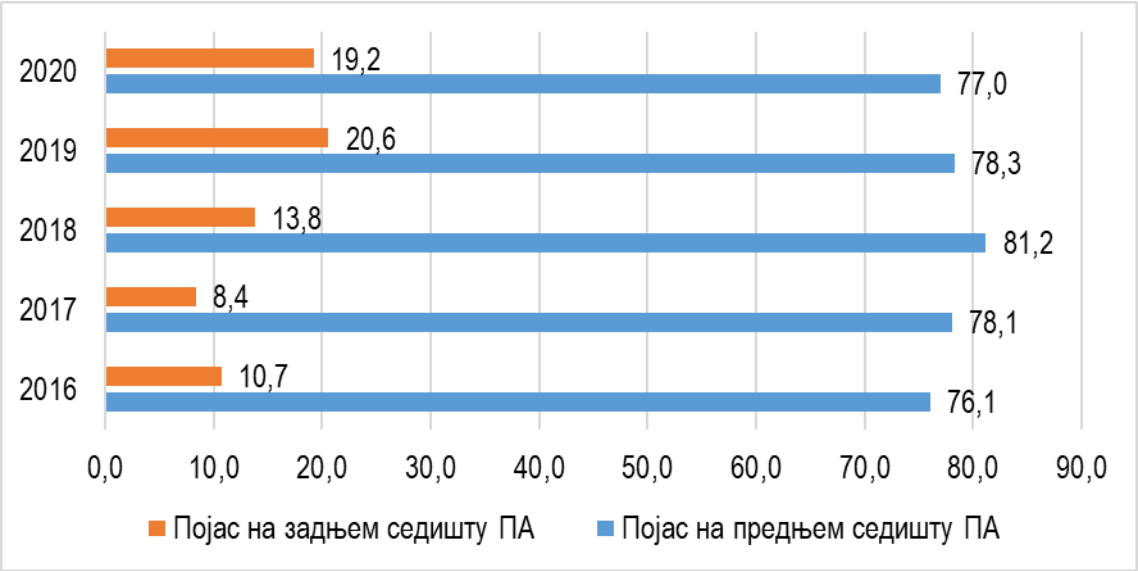

***График** 3.2.1. Проценат употребе сигурносног појаса од стране возача и сувозача, на предњим односно задњим седиштима у путничким аутомобилима*

Имајући у виду да је уочена употреба сигурносног појаса на предњим седиштима у Републици Србији током 2020. године од 84,3%, а на задњим седиштима од 20,6%, може се закључити да је по овом индикатору безбедности стање у општини Рача **неповољније** у односу на стање у Републици Србији.

На Графику 3.2.2. приказана је употреба сигурносног појаса од стране возача и сувозача по појединим категоријама возила за посматрани период.

На основу доступних података, употреба сигурносног појаса код возача у аутобусима и теретним возилима се смањила 2020. године у односу на 2019. годину, док се број возача који су користили сигурносни појас у путничким аутомобилима повећао 2020. године у односу на 2019. годину.

Употреба сигурносног појаса од стране сувозача у путничким аутомобилима, аутобусима и теретним возилима се смањила 2020. године у односу на 2019. годину.

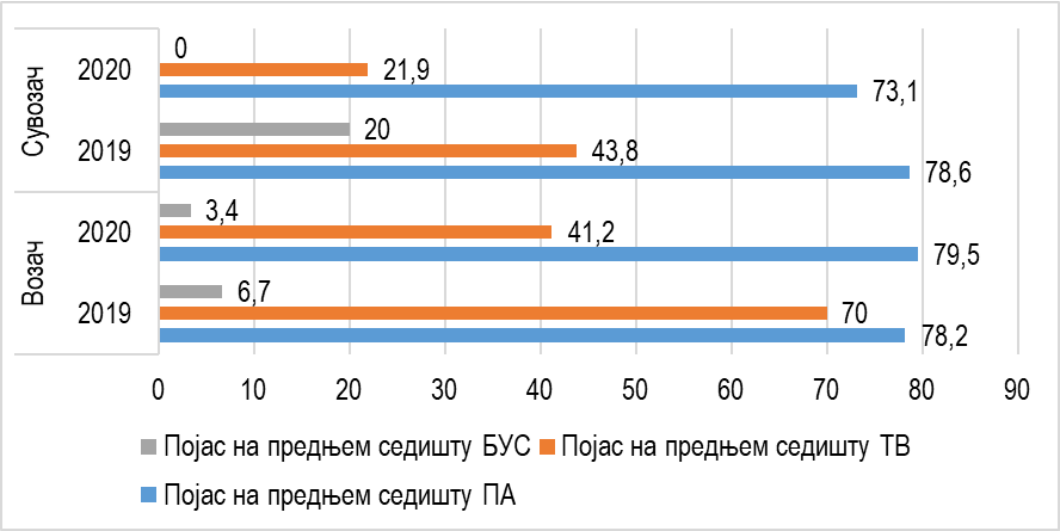

***График** 3.2.2. Проценат употребе сигурносног појаса од стране возача и сувозача, на предњим односно задњим седиштима у појединим категоријама возила*

3.2.1.2. Употреба заштитних кацига код возача и путника на мопеду и мотоциклу.

Употреба заштитних кацига код возача и путника на мопеду и мотоциклу анализирана је на основу доступних података за општину Рача за 2019. годину, а за остале године из посматраног периода 2016-2020. године на основу података за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача.

На Графику 3.2.3 приказана је употреба заштитне кациге код возача и путника на мопеду и мотоциклу. Тренд коришћења заштитних кацига је позитиван, што значи да је употреба заштитних кацига већа у 2020. години у односу на 2016. годину.

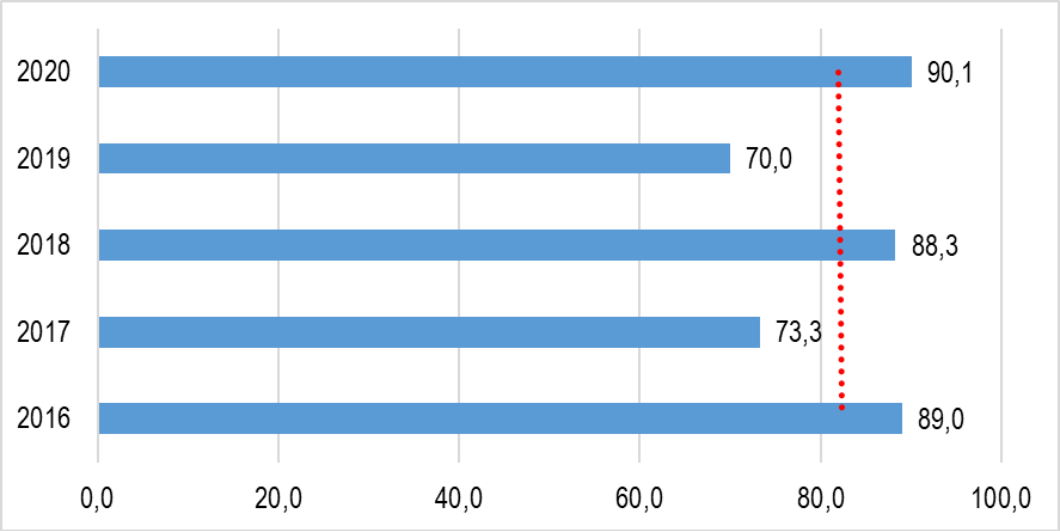

***График** 3.2.3. Проценат употребе заштитне кациге код возача и путника на мопеду и мотоциклу*

Имајући у виду да је уочена употреба заштитних кацига код возача мопеда и мотоцикла у Републици Србији током 2020. године 80,2%, може се закључити да је по овом индикатору безбедности стање у општини Рача **значајно повољније** у односу на стање у Републици Србији.

3.2.1.3. Употреба дечијих система заштите, посебно за децу старости до 3 године и за децу старости од 4 до 12 година

Употреба дечијих система заштите, посебно за децу старости до 3 године и за децу старости од 4 до 12 године, анализирана је на основу доступних података за општину Рача за 2019. и 2020. годину, а за остале године из посматраног периода 2016-2020. године на основу података за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача. Проценат употребе дечијих система заштите за децу до 3 године и за децу од 4 до 12 година старости приказан је на Графику 3.2.4.

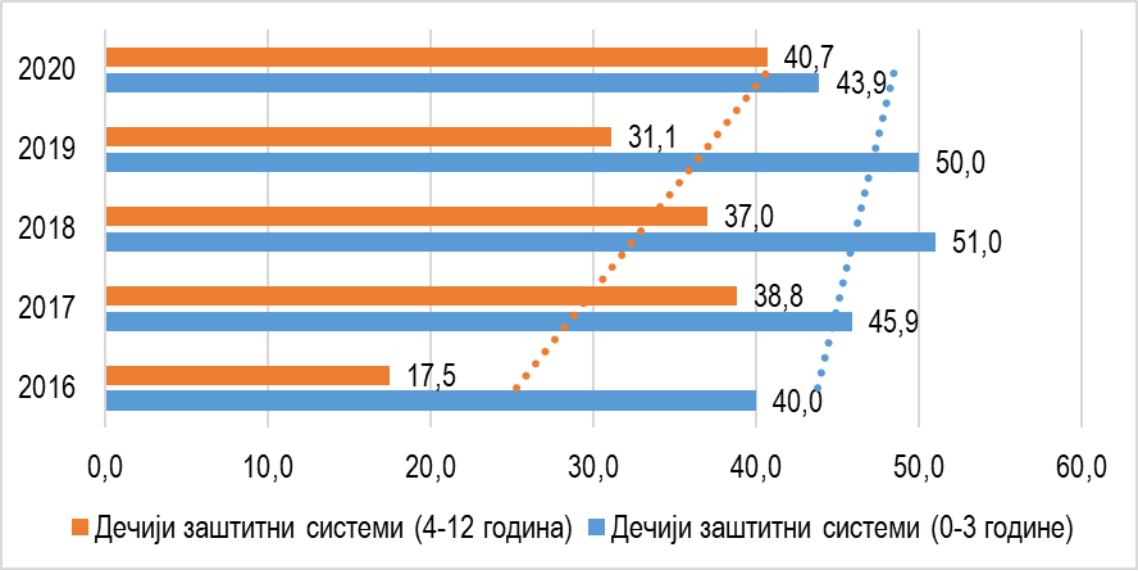

***График** 3.2.4. Проценат употребе дечијих система заштите за децу старости до 3 године и за децу од 4 до 12 година*

Употреба заштитних система за децу до 3 године старости је 2020. године у порасту у односу на 2016. годину. Употреба заштитних система за децу старости од 4 до 12 година је такође већа.

Имајући у виду да је уочена употреба дечијих система заштите у Републици Србији током 2020. године за децу до 3 године старости 62,1%, а за децу од 4 до 12 година 46% може се закључити да је по индикатору безбедности који се односи на заштитне системе код деце до 3 године стање у општини Рача **неповољније**, при чему је стање **неповољније** и код употребе заштитних система код деце од 4 до 12 година у односу на стање у Републици Србији.

3.2.1.4. Употреба мобилних телефона током вожње

Употреба мобилних телефона током вожње анализирана је на основу доступних података за општину Рача за 2019. и 2020. годину, а за остале године из посматраног периода 2016-2020. године на основу података за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача.

Проценат употребе мобилних телефона током вожње приказан је на Графику 3.2.5. Удео возача који користе мобилни телефон током вожње има негативан тренд, односно уочена употреба мобилних телефона током вожње повећана је у 2020. години у односу на 2016. годину.

Имајући у виду да је уочена употреба мобилних телефона током вожње у Републици Србији током 2020. године 3,5%, може се закључити да је по овом индикатору безбедности стање у општини Рача **повољније** у односу на стање у Републици Србији.

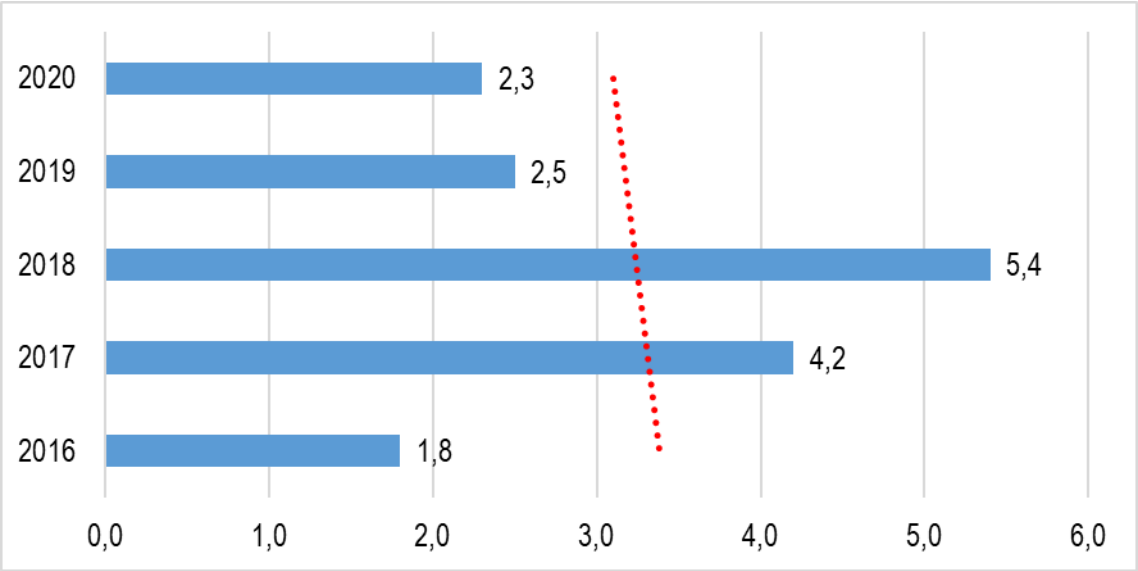

***График** 3.2.5. Проценат употребе мобилних телефона током вожње*

3.2.1.5. Вожња под утицајем алкохола

Вожња под утицајем алкохола анализирана је на основу доступних података за период 2016-2018. године, на основу података за Полицијску управу Крагујевац у оквиру које се налази и општина Рача.

Удео возача који су у посматраном периоду возили под утицајем алкохола **смањио се** у 2018. години (0,4%) у односу на 2016. годину (0,6%).

Имајући у виду да је проценат возача који возе под утицајем алкохола у Републици Србији током 2018. године био 0,65%, може се закључити да је по овом индикатору безбедности стање у општини Рача **повољније** у односу на стање у Републици Србији.

3.2.1.6. Понашање пешака

Понашање пешака анализирано је на основу доступних података за општину Рача за 2019. и 2020. годину, а за остале године из посматраног периода 2016-2020. године на основу података за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача.

На Графику 3.2.6 приказано је уочено понашање пешака током преласка коловоза. Проценат пешака који прелази коловоз ван обележеног пешачког прелаза смањио се у посматраном периоду и 2020. године износи је 29%, при чему се проценат пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом у посматраном периоду повећао са 5,5% у 2016. години на 5,8% у 2020. години. Карактеристично је да 2019. године нису евидентирани пешаци који прелазе коловоз са ометеном пажњом.

Имајући у виду да је проценат пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом у Републици Србији у 2020. години износио 5,5%, а проценат пешака који прелази коловоз ван обележеног пешачког прелаза 67,2%. Може се закључити да је по индикатору безбедности који се односи на проценат пешака који прелази коловоз ван обележеног пешачког прелаза стање у општини Рача **значајно повољније** у односу на стање у Републици Србији, док је стање у општини Рача **неповољније** када је у питању индикатор безбедности који се односи на проценат пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом.

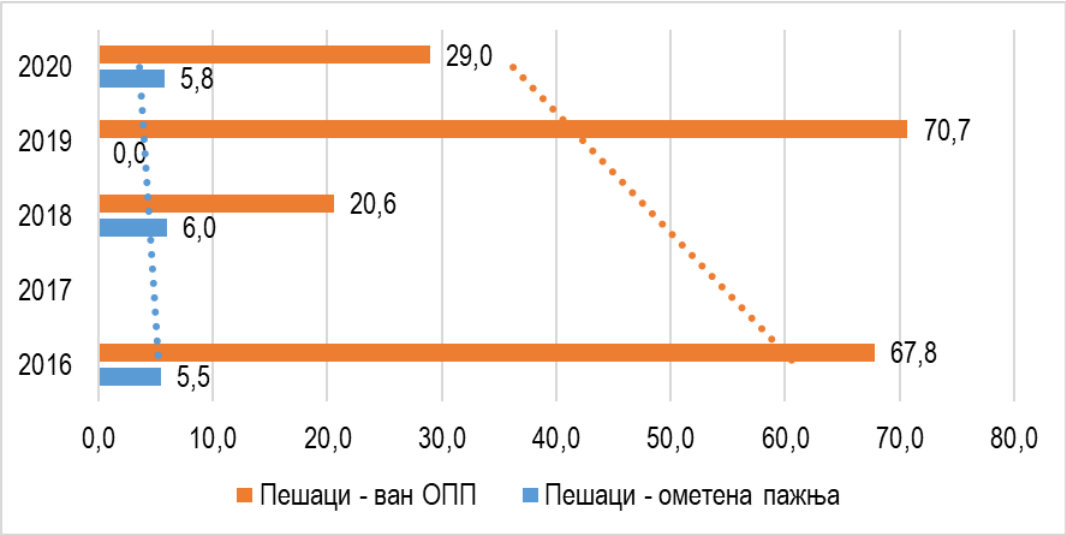

***График** 3.2.6. Понашање пешака (у %)*

3.2.2. **Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на брзину за све категорије возила за општину Рача за период од 2016. до 2020. године**

3.2.2.1. Просечна брзина

На основу доступних података са сајта Агенције за безбедност саобраћаја за 2019. годину за полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача, просечна брзина путничких аутомобила у насељу била је 53,5 km/h, док је просечна брзина путничких аутомобила ван насеља била 75 km/h.

3.2.2.2. Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h

Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h анализирано је на основу доступних података за период 2016-2020. године за Полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача. На Графику 3.2.7 приказан је проценат прекорачења ограничења брзине за најмање 10 km/h у насељу. Уочава се да проценат мотоциклиста који прекорачују ограничење брзине има позитиван тренд, односно са 67,2%, колико је евидентирано 2016. године, смањио се на 37% у 2019. години. Тренд прекорачења ограничења брзине код возача путничких аутомобила је позитиван, односно са 39,2%, колико је евидентирано 2016. године, смањен је на 17,8% у 2019. години.

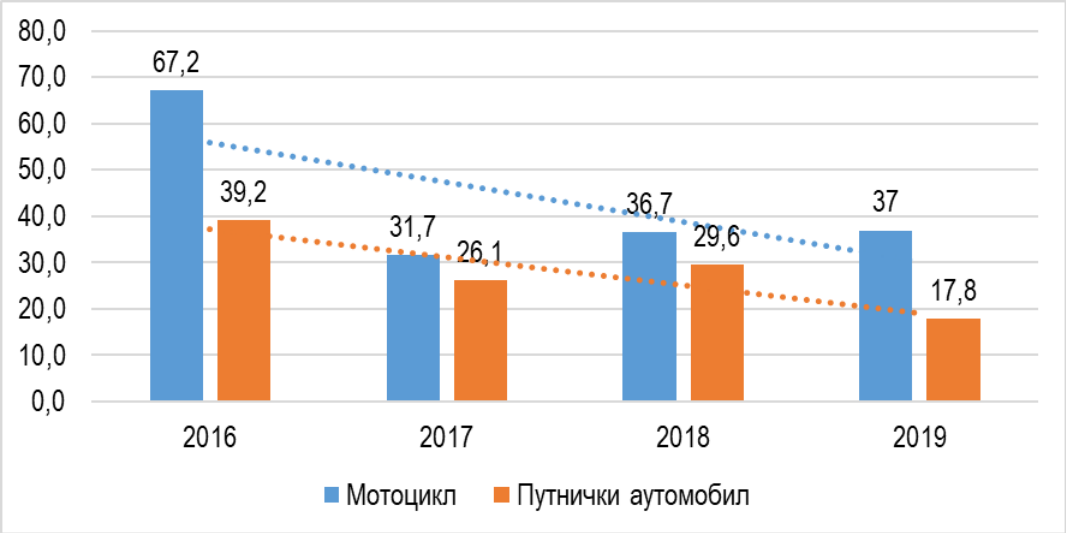

***График** 3.2.7. Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h у насељу за период од 2016. до 2019. године (у %)*

Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h у насељу и ван насеља у 2019. години, приказана је на Графику 3.2.8.

Проценат возача који прекорачују ограничење брзине за најмање 10 km/h је значајно већи у насељу, него ван насеља. Возачи аутобуса чешће поштују ограничење брзине, како у насељу, тако и ван насеља.

Проценат возача мотоцикла и путничких аутомобила који не поштују ограничење брзине је значајан, нарочито у насељу, што може имати тешке последице при евентуалним саобраћајним незгодама, посебно са пешацима који се могу у насељу и очекивати.

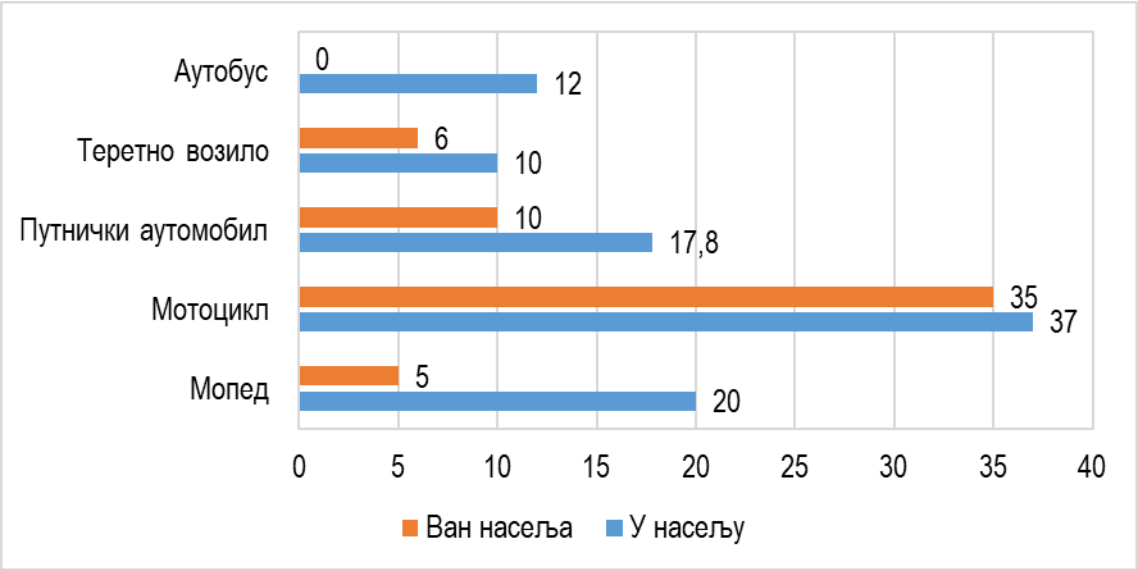

***График** 3.2.8. Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h по категоријама возила у 2019. години (у %)*

Имајући у виду да је у насељу уочено прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h у Републици Србији током 2019. године за путничке аутомобиле 16,6%, теретна возила 5%, аутобусе 3,7%, мотоцикле 32,1% и мопеде 3%, може се закључити да је по овом индикатору безбедности стање у општини Рача **неповољније** у односу на стање у Републици Србији.

3.2.3. **Индикатори безбедности саобраћаја који се односе на све категорије возила за општину Рача за период од 2016. до 2020. године**

На основу доступних података са сајта Агенције за безбедност саобраћаја за полицијску управу Крагујевац, у оквиру које се налази и општина Рача, у 2019. години просечна старост возног парка била је 17,9 година, док је просечна старост путничких аутомобила износила 17 година.

Процентуални удео мотоцикала у општини Рача за 2019. годину био је 11,1%, мопеда 0,9% док је проценат комерцијалних возила исте године био 7,6%.

У Републици Србији у 2019. години просечна старост возног парка износила је 17,1 година, док је просечна старост путничких аутомобила износила 16,4 године. Проценат комерцијалних возила у Републици Србији у 2019. години износио је 9,4%, док је удео мотоцикла и мопеда износио 2,7%.

Преко 87,3% путничких аутомобила у полицијској управи Крагујевац, према доступним подацима за 2019. годину, било је старости преко 10 година, при чему је само 4,4% путничких аутомобила било старости до 6 година. У Републици Србији, у посматраној години, 84,8% возила било је старости преко 10 година.

У општини Рача у периоду од 2017. до 2020. године просечно је годишње регистровано:

- 45 мопеда и 41 мотоцикл,
- 3.326 путничких аутомобила,
- 383 теретних возила и 550 прикључних возила и
- 2 аутобуса.

3.2.4. **Закључна разматрања анализе индикатора безбедности саобраћаја за општину Рача за период од 2016. до 2020. године**

Поред анализе индикатора безбедности саобраћаја за општину Рача извршена је и упоредна анализа индикатора безбедности саобраћаја са општинама и градовима које су у окружењу општине Рача (Крагујевац, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Топола, Лапово и Баточина).

Употреба сигурносног појаса у путничким аутомобилима од стране возача и сувозача на предњим седиштима у граду Крагујевцу 2020. године била је 86,5%, у општини Смедеревска Паланка 78,7%, у општини Велика Плана 78,3%, у општини Топола 83,5%, у општини Лапово 77,8% и у општини Баточина 75,2%.

Док је употреба сигурносног појаса у путничким аутомобилима од стране возача и сувозача на предњим седиштима у граду Крагујевцу 2020. године била је 34,4%, у општини Смедеревска Паланка 10,8%, у општини Велика Плана 22,5%, у општини Топола 22%, у општини Лапово 21,7% и у општини Баточина 36,8%.

Може се закључити да возачи и путници на предњем седишту у општини Рача (77%) у мањој мери користе сигурносни појас у односу на град Крагујевац, општину Смедеревска Паланка, општину Велика Плана, општину Топола и општину Лапово.

Путници на задњем седишту у општини Рача (19,2%) у мањој мери користе сигурносни појас у односу на град Крагујевац, општину Смедеревска Паланка, општину Велика Плана, општину Топола, општину Лапово и општину Баточина.

На основу сагледавања вредности индикатора безбедности саобраћаја за општину Рача у посматраном периоду може се закључити да се:

- употреба сигурносног појаса на предњим седиштима у посматраном периоду повећала, са 76,1% колико је евидентирано 2016. године на 77% у 2020. години, док се употреба сигурносног појаса на задњим седиштима, у истом периоду, такође повећала са 10,7% на 19,2%, што представља резултат системског рада у безбедности саобраћаја, али још увек је стање по овим индикаторима испод вредности дефинисане Националном стратегијом за период 2015-2020. (циљне вредности 95% за предња седишта и 85% за задња седишта);
- коришћење заштитних кацига код возача и путника на мопеду и мотоциклу повећало у 2020. години у односу на 2016. годину (са 89% на 90,1%), што је тренд којим се без значајне промене приступа у превентивним мерама никако не може достићи циљних 99% дефинисаних у Националној стратегији;
- употреба дечијих система заштите, како за децу до 3 године, тако и за децу од 4 до 12 година повећала у посматраном периоду (са 40% на 43,9% за децу до 3 године и са 17,5% на 40,7% за децу од 4 до 12 година). И за ова два индикатора велика је разлика у достигнутом нивоу, у односу на циљних 96% у 2020. години, дефинисаних у Националној стратегији;
- употреба мобилних телефона у саобраћају повећала у 2020. години, у односу на 2016. годину (са 1,8% на 2,3%);
- проценат пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом се у периоду од 2016. године до 2020. године повећао (са 5,5% на 5,8%), а веома значајно смањио се проценат пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза (са 67,8% на 29%);
- проценат прекорачења брзине за најмање 10 km/h смањио у 2019. години у односу на 2016. годину код возача мотоцикла (са 67,2% на 37%), проценат возача путничких аутомобила који прекорачују брзину од најмање 10 km/h у истом периоду такође се смањио (са 39,2% на 17,8%). Вредности ових индикатора такође захтевају интензивирање рада и превентивног деловања, али и контроле брзина учесника у саобраћају.

У односу на стање индикатора у општини Рача и у Републици Србији у 2020. години, у општини Рача је неповољније стање од стања у Републици Србији за следеће индикаторе:

- употреба сигурносног појаса код возача и сувозача,
- употреба дечијих система заштите за децу до 3 године и од 4 до 12 година.

У односу на стање индикатора у општини Рача и у Републици Србији у 2020. години, у општини Рача је повољније стање од стања у Републици Србији за следеће индикаторе:

- употреба заштитних кацига код возача и путника на мотоциклу и мопеду,
- употреба мобилних телефона током вожње,
- понашање пешака и
- вожња под утицајем алкохола.

3.3. ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПРОБЛЕМА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ

3.3.1. **Оцена ставова учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја и ризицима у саобраћају у ПУ Крагујевац**

Агенција за безбедност саобраћаја (АБС) је у току 2017. године извршила истраживање ставова учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја и ризицима у саобраћају, за територију Републике Србије.

Истраживање је реализовано на територији сваке од 27 Полицијских управа, а међу њима је била и ПУ Крагујевац.

Теме обухваћене истраживањем су биле:

- проблем прекорачења брзине,
- вожња под утицајем психоактивних супстанци (алкохол, дрога),
- одвраћање пажње (дистракција) током вожње (мобилни телефон, околина),
- употреба заштитних система у возилу,
- перцепција ризика у саобраћају,
- однос ка осталим категоријама учесника у саобраћају,
- однос према кажњавању у саобраћају и др.

Прикупљање података било је реализовано истовремено у свим полицијским управама Републике Србије у августу 2017. године, а питања су била подељена у следеће делове:

- Општи ставови;
- Начин путовања;
- Самопријављено понашање;
- Прихватљивост понашања – остали учесници у саобраћају;
- Прихватљивост понашања – лично понашање;
- Перцепција (не) безбедности;
- Учешће у саобраћајним незгодама;
- Саобраћајна принуда.

Код општих ставова (График 3.3.1), било је постављено питање: „Колико сте забринути за свако од следећих питања?“ Одговор је било могуће дати на 4-степеној скали: 1 – веома; 2 – доста; 3 - не претерано и 4 – не уопште.

У погледу општих питања везаних за саобраћај, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове (до 3% разлике) као и становници у другим ПУ Републике Србије.

Код начина путовања (График 3.3.2), било је постављено питање: Које сте начине путовања најчешће користили током последњих 12 месеци?

У погледу начина путовања, становници на подручју ПУ Крагујевац мање користе бицикл (за 6%) и јавни превоз (за 4%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код осталих начина путовања разлике се крећу до ±3%.

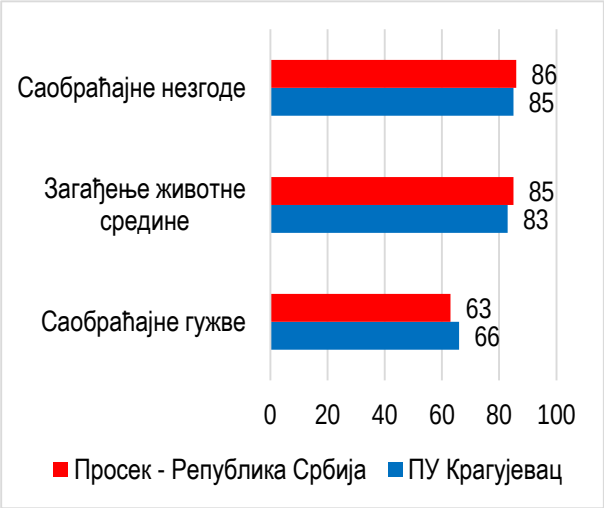

***График** 3.3.1. % испитаника који се осећају (веома) забринути (1-2)*

***График** 3.3.2. % испитаника који су бирали овај начин међу прва 3*

Код самопријављеног понашања, била су постављена питања у вези брзине (График 3.3.3), вожње под утицајем (График 3.3.4), одвраћања пажње и умора (График 3.3.5), сигурносног појаса и система заштите за децу (График 3.3.6), бициклиста и мотоциклиста (График 3.3.7) и пешака (График 3.3.8). Одговор је било могуће дати на 5-степеној скали: 1 – никада; 2 – ретко; 3 – понекад; 4 – често; 5 – увек.

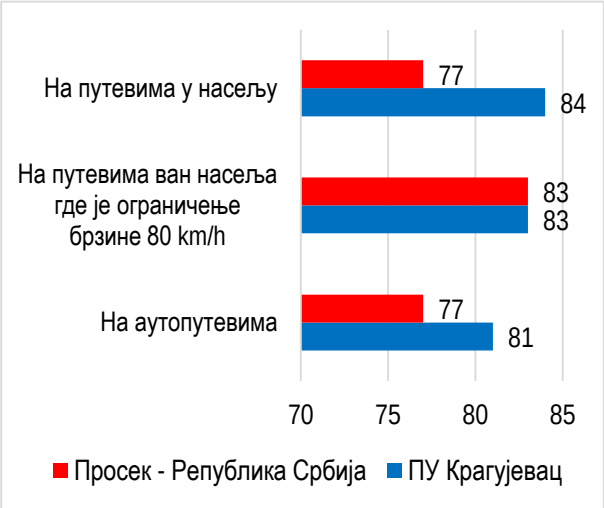

***График** 3.3.3. Брзина - Возили брже од ограничења брзине у % (најмање једном (2-5))*

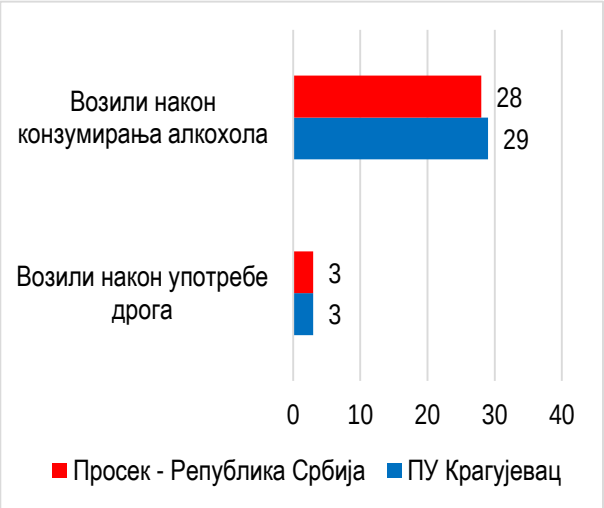

***График** 3.3.4. Вожња под утицајем (% најмање једном (2-5))*

Код самопријављеног понашања, становници на подручју ПУ Крагујевац возе изнад ограничења брзине на путевима у насељу (за 7% више) и на аутопутевима (за 4% више) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код вожње под утицајем, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије.

***График** 3.3.5. Одвраћање пажње и умор (% најмање једном (2-5))*

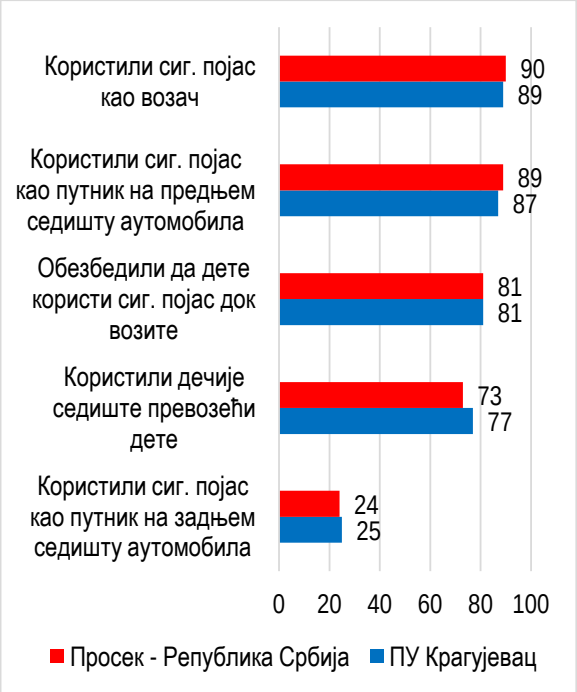

***График** 3.3.6. Сигурносни појас и системи заштите за децу (% скоро увек (5))*

Код питања везаних за одвраћање пажње и умор, становници на подручју ПУ Крагујевац више користе мобилни телефон у вожњи (читање (6%) и писање поруке или мејла (5%), разговор (4%), hands-free (3%)) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код сигурносног појаса и система заштите за децу, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије, уз напомену да се више користе дечија седишта (за 4%).

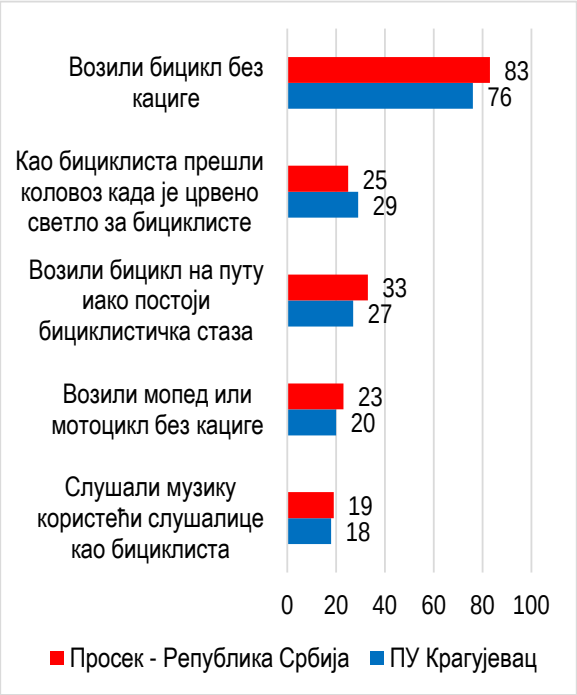

***График** 3.3.7. Бициклисти и мотоциклисти (% најмање једном (2-5))*

***График** 3.3.8. Пешаци (% најмање једном (2-5))*

Код понашања бициклиста, становници на подручју ПУ Крагујевац више користе кациге за бицикл (за 7%) и као бициклисти више прелазе коловоз када је црвено светло за бициклисте (за 4%), али мање користе бицикл на путу (ако постоји бициклистичка стаза, за 6%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Са друге стране, у ПУ Крагујевац се у односу на просек у Републици Србији, више користи кацига при вожњи мопеда или мотоцикла (за 3%).

Код понашања пешака, становници на подручју ПУ Крагујевац више прелазе коловоз када је црвено светло за пешаке (за 5%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

Код прихватљивости понашања других учесника у саобраћају и сопственог понашања у средини где живите, била су постављена питања у вези понашања возача (График 3.3.9 - График 3.3.12), мотоциклиста (График 3.3.13) и пешака (График 3.3.14). Одговор је било могуће дати на 5-степеној скали: 1 – неприхватљиво; 2 – делимично неприхватљиво; 3 – ниједно; 4 – делимично прихватљиво; 5 – прихватљиво).

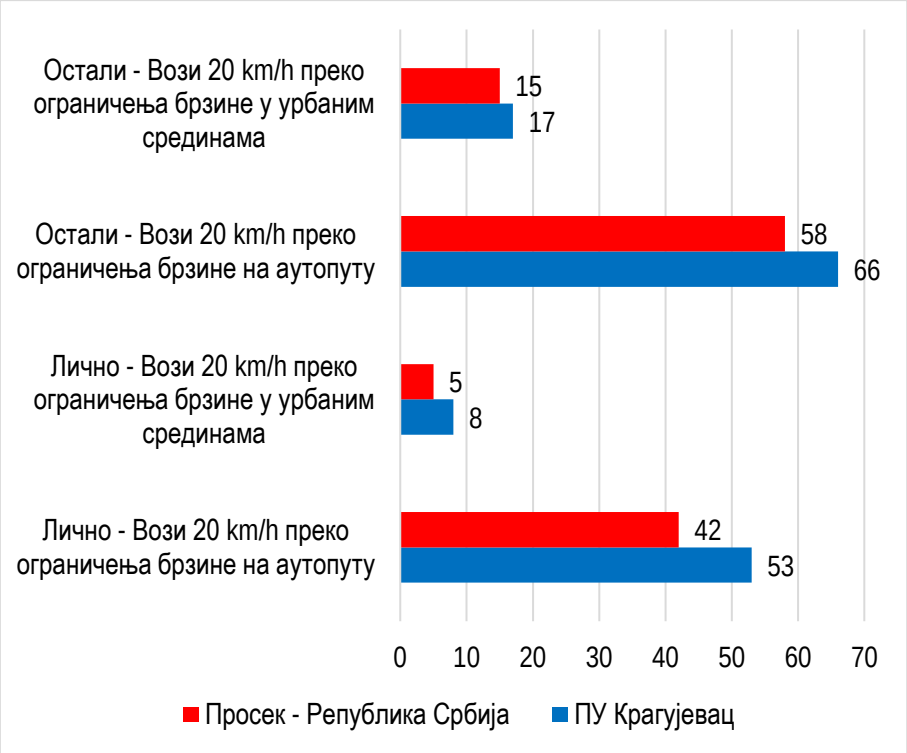

***График** 3.3.9. Возач: Брзина (% прилично прихватљиво (4-5))*

Код понашања возача у погледу прекорачења брзине, становници на подручју ПУ Крагујевац имају блажи став о прекорачењу брзине јер више толеришу када они (лично) и остали учесници у саобраћају прекорачују брзину од преко 20 km/h на аутопуту (за 11% и 8%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

У погледу прекорачења брзине у урбаним срединама, вожње под утицајем, одвраћања пажње и умора, коришћења сигурносног појаса и система заштите за децу, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије.

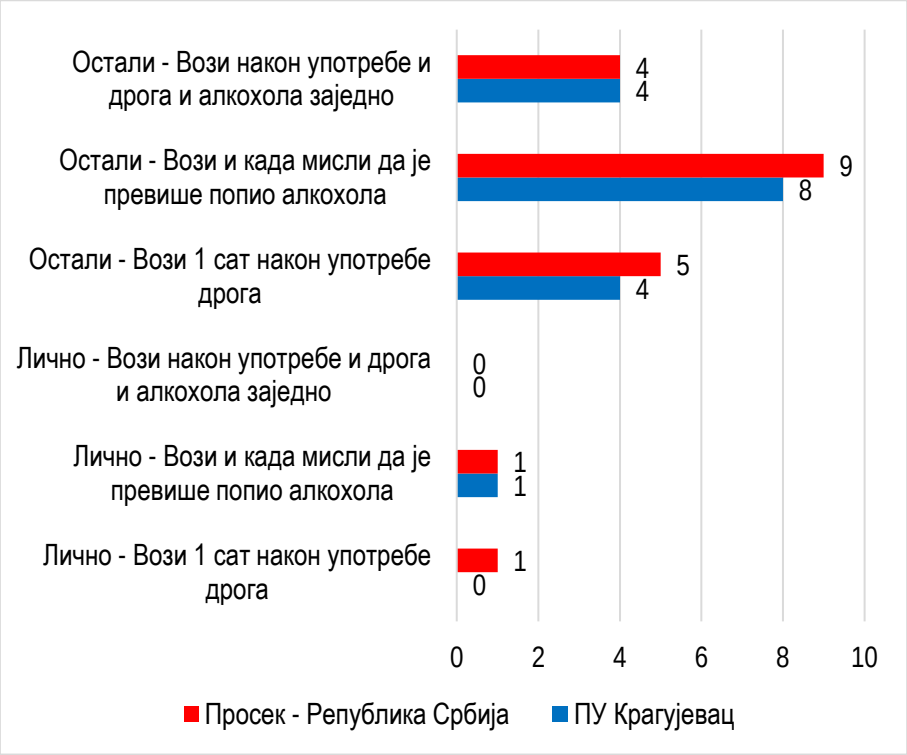

***График** 3.3.10. Возач: Вожња под утицајем (% прилично прихватљиво (4-5))*

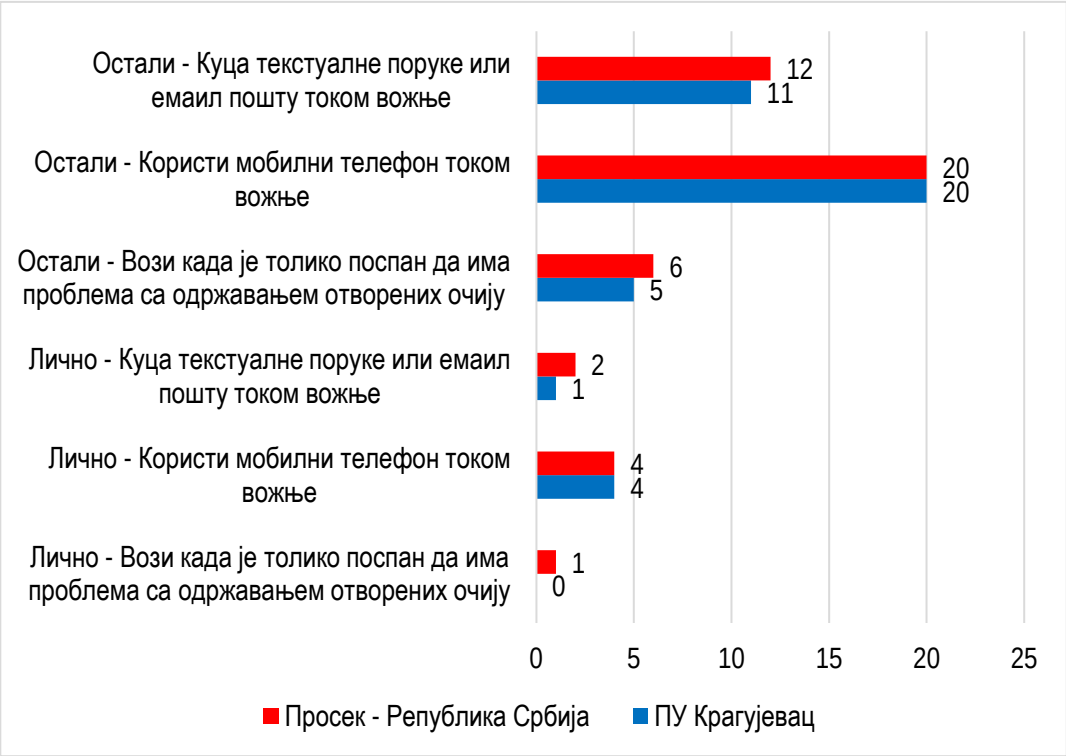

***График** 3.3.11. Возач: Одвраћање пажње и умор (% прилично прихватљиво (4-5))*

***График** 3.3.12. Возач: Сигурносни појас и системи заштите за децу (% прилично прихватљиво (4-5))*

У погледу понашања мотоциклиста, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије.

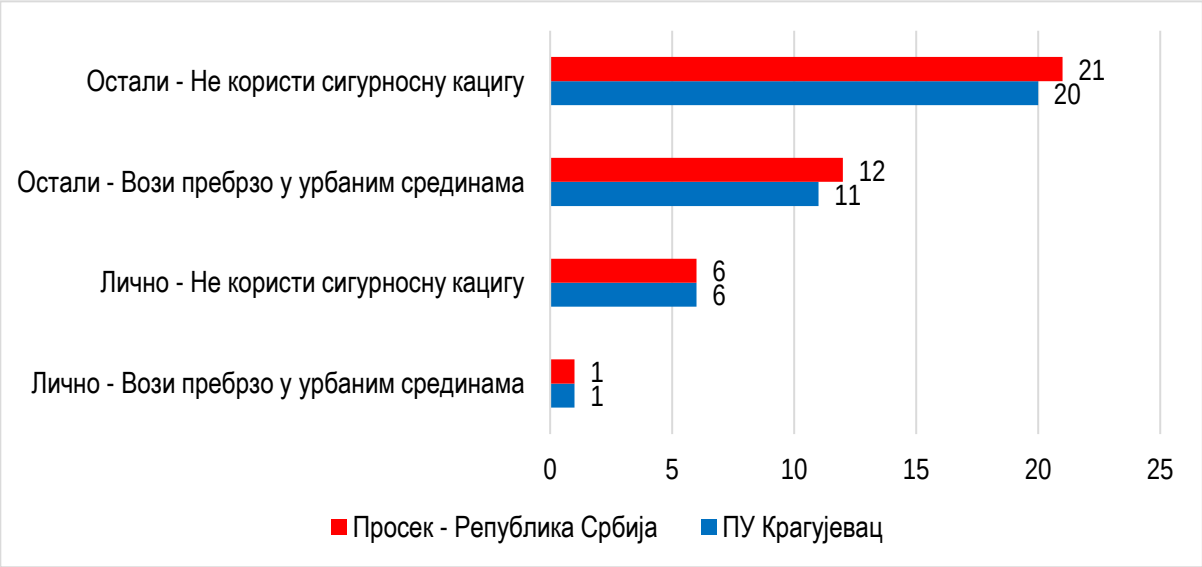

***График** 3.3.13. Понашање мотоциклиста (% прилично прихватљиво (4-5))*

У погледу понашања пешака, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије.

***График** 3.3.14. Понашање пешака (% прилично прихватљиво (4-5))*

Код перцепције (не) безбедности (График 3.3.15), било је постављено питање колико се осећате (не) безбедно када користите следеће начине путовања (пешачење и др.). Одговор је било могуће дати на 10-степеној скали: 1 – веома небезбедно до 10 – веома безбедно.

У погледу учешћа у саобраћајним незгодама (График 3.3.16), било је постављено питање да ли сте у последња три месеца учествовали у саобраћајној незгоди и у ком својству.

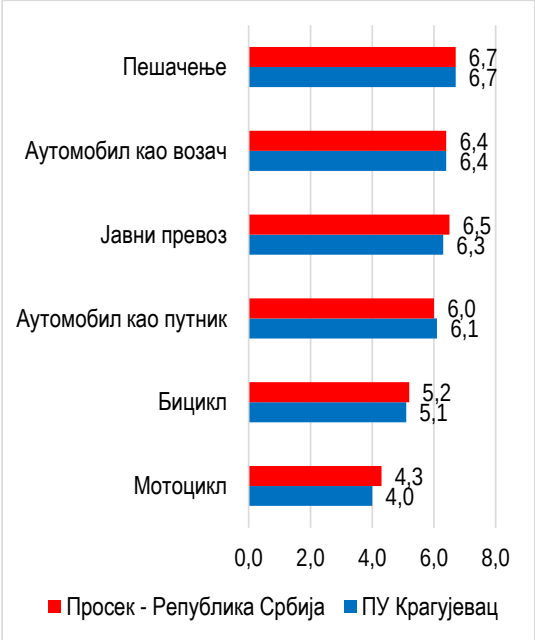

***График** 3.3.15. Перцепција (не) безбедности (средња вредност)*

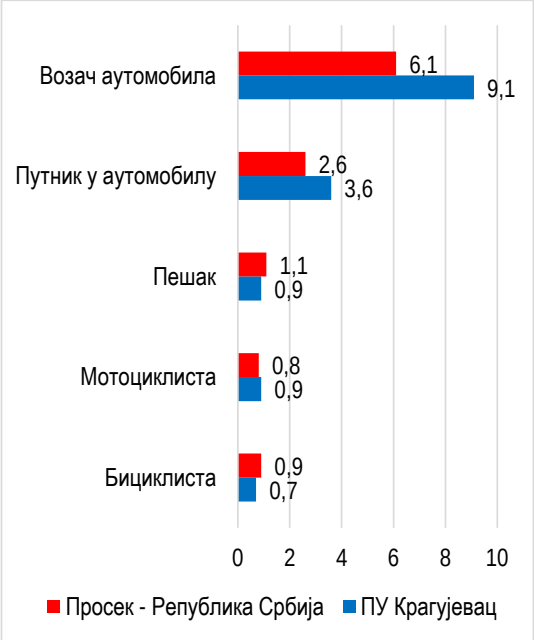

***График** 3.3.16. Учешће у саобраћајним незгодама (% најмање једном)*

У погледу перцепције (не) безбедности, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове као и становници у другим ПУ Републике Србије.

У погледу учешћа у саобраћајним незгодама, становници на подручју ПУ Крагујевац су изјавили да су више учествовали у саобраћајним незгодама као возачи (за 3%) и као путници (за 1%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

У погледу саобраћајне принуде, постављана су питања о:

- у протеклих 12 месеци, колико пута сте били контролисани од стране саобраћајне полиције (График 3.3.17) и
- вероватноћи да ће Вас као возача контролисати полиција (График 3.3.18), при чему је одговор било могуће дати на 5-степеној скали: 1 – веома мало; 2 – мало; 3 – средње; 4 – много; 5 – веома много,
- у протеклих 12 месеци, колико пута Вас је полиција контролисала за вожњу под дејством алкохола и вожњу под дејством дрога (График 3.3.19).

***График** 3.3.18. Вероватноћа контроле од стране саобраћајне полиције (% веома много (5))*

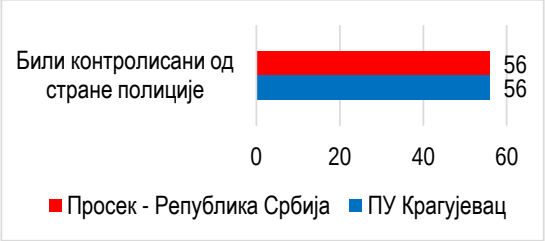

***График** 3.3.17. Број контрола од стране саобраћајне полиције (% најмање једном)*

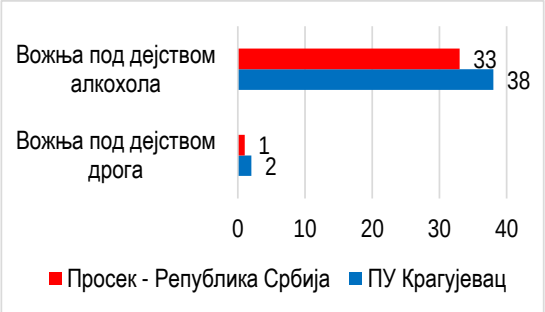

***График** 3.3.19. Контрола од стране саобраћајне полиције (% најмање једном)*

У погледу вероватноће контроле од стране саобраћајне полиције, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличну вероватноћу контроле као и становници у другим ПУ Републике Србије.

Код контроле од стране саобраћајне полиције за вожњу под дејством алкохола, становници на подручју ПУ Крагујевац су више контролисани (за 5%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

3.3.2. **Оцена ставова учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја и ризицима у саобраћају у ПУ Крагујевац и поређење у односу на остале полицијске управе у Републици Србији**

У наредном делу приказане су оцене различитих ставова учесника у саобраћају, обрађене за полицијску управу Крагујевац (ПУ Крагујевац), којој припада и општина Рача, јер су поједина истраживања ставова приказана само по ПУ, а не по општинама. Истраживања је радила Агенција за безбедност саобраћаја (АБС).

У истраживању су коришћене следеће оцене:

- веома висока оцена,
- висока оцена,
- средња оцена,
- ниска оцена,
- веома ниска оцена.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „брзе вожње“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са високом оценом 3,97 (опсег 3,90 – 4,05). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери подржавају вожњу у складу са ограничењем.

У истраживању су оцењени следећи ставови у погледу „брзе вожње“:

- Брза вожња је ризична по живот;
- Морам да возим брзо, иначе губим време;
- Брза вожња отежава реаговање на опасну ситуацију;
- Пријатељи сматрају да треба поштовати брзину;
- Ограничења брзине су прихватљива;
- Повећање брзине за 10km/h повећава ризик од незгоде.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „ометања пажње и умора у току вожње“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са веома високом оценом 3,94 (опсег 3,89 – 3,99). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери сматрају да ометање пажње возачу у току вожње негативно утиче на безбедну вожњу.

У истраживању су оцењени следећи ставови у погледу „ометања пажње и умора у току вожње“:

- Пажња је смањена при коришћењу мобилног телефона;
- Пажња је смањена при коришћењу hands-free уређаја;
- Скоро сви возачи понекад користе мобилни телефон;
- Коришћење мобилног у вожњи повећава ризик од незгоде;
- Када се осећам поспано не треба да возим ауто;
- Чак иако ми се спава и даље возим ауто;
- Ако се осећам поспано повећава се ризик од незгоде.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „вожње под утицајем (алкохол, дрога, лекови)“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са високом оценом 4,48 (опсег 4,45 – 4,52). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери не одобравају вожњу под дејством алкохола, дрога или лекова који утичу на безбедну вожњу.

У истраживању су оцењени следећи ставови у погледу „вожње под утицајем (алкохол, дрога, лекови)“:

- Алкохол повећава ризик од незгоде;
- Пријатељима је неприхватљива вожња под дејством алкохола;
- Алкохол отежава реаговање на опасну ситуацију;
- Дрога повећава ризик од незгоде;
- Пријатељима је неприхватљива вожња под дејством дрога;
- Знам за негативно дејство лекова на вожњу.

Код оцене ставова мотоциклиста у погледу „значаја заштитних кацига“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са ниском оценом 4,31 (опсег 4,27 – 4,35). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да се испитаници у већој мери не слажу са изјавом да „*Ако возим пажљиво заштитна кацига није неопходна*“.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „значаја заштитних система у путничким аутомобилима“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са средњом оценом 3,85 (опсег 3,78 – 3,85). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери имају исправне ставове у вези са значајем заштитних система у путничким возилима.

У истраживању су оцењени следећи ставови у погледу „значаја заштитних система у путничким аутомобилима“:

- Није потребно користити сигурносни појас на задњем седишту аутомобила;
- Увек тражим од мојих путника да користе сигурносни појас;
- Упутства за коришћење дечијих седишта су нејасна;
- Опасно је ако деца која путују с Вама не користе дечије седиште или сигурносни појас;
- За кратка путовања није потребно користити дечија седишта.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „вероватноће контроле од стране полиције“ у Републици Србији 2017. године, ПУ Крагујевац је оцењена са ниском оценом 2,64 (опсег 2,63 – 2,67). Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери очекују да буду контролисани у саобраћају од стране полиције.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „коришћења појаса у путничким аутомобилима“ у Републици Србији 2014. године, ПУ Крагујевац је оцењена са ниском оценом 1,5 (опсег 1 – 2). Већа оцена значи да испитаници у већој мери изјављују да приликом вожње користе сигурносни појас, као и да подржавају мере за контролу коришћења сигурносног појаса у возилу.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „кажњавања у саобраћају“ у Републици Србији 2014. године, ПУ Крагујевац је оцењена са веома високом оценом 4,1 (опсег 4 – 5). Већа оцена значи да испитаници у већој мери подржавају кажњавање непрописног понашања у саобраћају.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „брзе вожње“ у Републици Србији 2014. године, ПУ Крагујевац је оцењена са високом оценом 3,5 (опсег 3 – 4). Већа оцена значи да испитаници у већој мери изјављују да поштују ограничење брзине, као и да подржавају мере за контролу брзине.

Код оцене ставова учесника у саобраћају у погледу „вожње под дејством алкохола“ у Републици Србији 2014. године, ПУ Крагујевац је оцењена са веома високом оценом 4 (опсег 4 – 5). Већа оцена значи да испитаници у већој мери изјављују да приликом вожње не конзумирају алкохол, као и да подржавају мере за контролу алкохолисаности возача.

Оцена ставова са опсегом вредности и оценама, према истраживањима АБС и картама показатеља, је дата у наредној табели (Табела 3.3.1).

***Табела** 3.3.1. Оцена ставова према картама показатеља АБС за ПУ Крагујевац*

Став (Година)	Оцена (Број)	Опсег	Оцена (Опис)
Кажњавање у саобраћају (2014)	4,1	4 – 5	Веома висока
Вожња под дејством алкохола (2014)	4	4 – 5	Веома висока
Ометање пажње и умор у току вожње (2017)	3,94	3,89 – 3,99	Веома висока
Вожња под утицајем (алкохол, дрога, лекови) (2017)	4,48	4,45 – 4,52	Висока
Брза вожња (2017)	3,97	3,90 – 4,05	Висока
Брза вожња (2014)	3,5	3 – 4	Висока
Значај заштитних система у путничким аутомобилима (2017)	3,85	3,78 – 3,85	***Средња***
Значај заштитних кацига (мотоциклисти) (2017)	4,31	4,27 – 4,35	**Ниска**
Вероватноћа контроле од стране полиције (2017)	2,64	2,63 – 2,67	**Ниска**
Коришћење појаса у путничким аутомобилима (2014)	1,5	1 – 2	**Ниска**

Напомена: Оцене су формиране поређењем у односу на остале полицијске управе у Републици Србији.

3.3.3. **Закључна разматрања везана за идентификацију проблема безбедности саобраћаја у локалној самоуправи**

Према истраживању из 2017. године, учесници у саобраћају на подручју ПУ Крагујевац, у погледу општих питања везаних за саобраћај, исказали су највећу забринутост према проблему који се односи на саобраћајне незгоде (85%), а најмању забринутост према проблему саобраћајних гужви (66%). Слични резултати су забележени и на подручју Републике Србије.

Најчешћи начин путовања међу испитаницима на подручју ПУ Крагујевац је пешачење (88%), исто као и на подручју Србије. Испитаници на подручју ПУ Крагујевац су се изјаснили да чешће путују као путник у путничком возилу (57%) у односу на испитанике на подручју Републике Србије (54%). Начин путовања бициклом је за 6% мање заступљен (19%) у односу на просечну вредност за Републику Србију. Јавни превоз у ПУ Крагујевац (19%) је за 4% мањи у односу на просечну вредност за Републику Србију.

Уопштено гледано, у погледу самопријављених понашања не постоје значајније разлике између подручја ПУ Крагујевац и Републике Србије. На подручју ПУ Крагујевац испитаници су истакли да су управљали возилом брже од ограничења брзине на свим категоријама пута (око 83%). Већа разлика (7%) у односу на просечну вредност за Републику Србију постоји код вожње брже од ограничења на путевима у насељу. Код свих ставова везаних за одвраћање пажње и умор, забележене су веће вредности у односу на просечне вредности за Републику Србију.

Вожња под утицајем на подручју ПУ Крагујевац је већа, када је у питању вожња под дејством алкохола (29%), у односу на Србију (28%). Када су у питању заштитни системи у возилу, на подручју ПУ Крагујевац испитаници су истакли мању употребу сигурносних појасева код возача (89%) и код путника на предњем седишту (87%) у односу на Србију. Међутим, употреба сигурносних појасева код путника на задњем седишту (25%) је већа у односу на Србију. Употреба дечијих седишта (77%) је већа у односу на испитанике са подручја Србије (73%)

Када су у питању рањиви учесници у саобраћају, као најризичније понашање међу испитаницима истакнут је прелазак пешака преко коловоза на местима ван пешачког прелаза (85%) као и прелазак коловоза за време црвеног светлосног сигнала за пешаке (69%).

Што се тиче возача мотоцикла и возача мопеда, око 20 % испитаника је истакло да је управљало мотоциклом или мопедом без кациге, што представља мању вредност у односу на Србију (23%).

Генерално, изражена лична прихватљивост ризичног понашања је мања од перцепције друштвене прихватљивости што је исказано са аспекта брзе вожње, вожње под утицајем као и употребом система заштите. Лична прихватљивост вожње преко ограничења брзине за 20 km/h на аутопуту је већа (53%) него када су у питању путеви који пролазе кроз урбане средине (8%).

Код мотоциклиста на подручју ПУ Крагујевац друштвена прихватљивост је показала мање вредности када је у питању не коришћење сигурносне кациге (20%) за возаче мотоцикла у односу на подручје Србије (21%).

Генерално, учесници у саобраћају се осећају најбезбедније у као пешаци (6,7 од 10 у просеку), а најмање безбедно као бициклисти (5,1) и мотоциклисти (4,0).

Највеће учешће у саобраћајним незгодама на подручју ПУ Крагујевац пријављују возачи аутомобила (9,1%) а најмању учесталост су пријавили возачи бицикла (0,7%).

Свеукупно, у протеклих 12 месеци, око 56% испитаника је заустављено и контролисано од стране саобраћајне полиције. Осим тога, око 38% испитаника је најмање једном контролисано на вожњу под дејством алкохола и око 2% за вожњу под дејством дрога или лекова.

Мишљење испитаника је да ће на типичном путовању највероватније бити контролисани за брзину (30%), а најмање вероватно да ће бити контролисани за вожњу под утицајем дрога (2%). Код мотоциклиста на подручју ПУ Крагујевац постоји вероватноћа да ће бити мање контролисани за употребу заштитне кациге (21%), у односу на Србију (22%).

На основу анализе ставова, као проблеми безбедности саобраћаја у локалној самоуправи су идентификовани:

- значај заштитних система у путничким аутомобилима – средња оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- значај заштитних кацига (мотоциклисти) – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- вероватноћа контроле од стране полиције – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- коришћење појаса у путничким аутомобилима (2014) – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији.

4. ЖЕЉЕНО СТАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Жељено стање безбедности саобраћаја на подручју општине Рача дефинисано је након спроведене SWOT анализе, при чему су елементи жељеног стања хијерархијски дефинисани: визија, мисија и циљеви за унапређење стања безбедности саобраћаја на територији општине Рача

Уједињене нације су, 2015. године усвојиле Циљеве одрживог развоја (Sustainable development goals) до 2030. године који су произашли из свеобухватних и опсежних преговора. Седамнаест циљева је подржано од стране 193 државе. Трећи и једанаести циљ су у директној вези са безбедношћу саобраћаја у градовима и насељима. У оквиру трећег циља (3. Добро здравље и благостање) дефинисана је и препорука: преполовити број погинулих у саобраћају до 2020. године. Наведени циљ је садржавала и Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, али тај циљ није достигнут.

У оквиру једанаестог циља (11. Одрживи градови и заједнице) дефинисане су следеће препоруке:

- до 2030. године обезбедити свима приступ адекватном, сигурном и приступачном смештају и основним услугама,
- до 2030. године обезбедити приступ безбедним, приступачним и одрживим транспортним системима за све, побољшавајући безбедност на путевима, нарочито ширењем јавног превоза, са посебном пажњом на потребе осетљивих група (жена, деце, особа са инвалидитетом) и
- до 2030. године обезбедити приступ сигурним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним просторима, посебно за осетљиве групе (жене, деца, старије особе и особе са инвалидитетом).

Поред тога, унапређење безбедности саобраћаја у граду или насељу доприноси и остваривању других циљева одрживог развоја. Зато је важно да стратегије безбедности саобраћаја за сваки град или општину узму у обзир циљеве одрживог развоја и да их подржавају.

Обзиром да већина међународних докумената који су имали за циљ смањење последица саобраћајних незгода до 2020. године није остварена у већини земаља, као и код нас, приступило се наставку акција за реализацију тог значајног међународног циља. Последњи, међународно обавезујући документ усвојен на Скупштину Уједињених нација 28. октобра 2021. године је Глобални план „Декада акције за безбедност саобраћаја 2021-2030.“ који треба да обезбеди имплементацију Резолуције 74/299 донете под називом „Improving Global Road Safety“ (Унапређење глобалне безбедности на путевима), која је донета са циљем да се смањи најмање 50% број смртних последица и повређивања у саобраћају током десетогодишњег периода. Глобални план описује шта је потребно за достизање тог циља и позива све владе и партнере у безбедности саобраћаја да имплементирају интегрисани приступ „безбедном систему“ саобраћаја.

Овакав глобални приступ даје додатну подршку раније дефинисаном циљу је да се насеља „врате“ људима, (а не да су за возила), са добрим условима за рањиве учеснике у саобраћају, са смањеним бројем моторних возила, добрим системом јавног превоза, чистим ваздухом, и са друштвеном и економском одрживошћу.

Жељено стање безбедности саобраћаја у било којој општини или граду дефинисано је амбицијом, мисијом, визијом и циљевима на националном нивоу, па затим на локалном нивоу.

4.1. SWOT АНАЛИЗА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ РАЧА

За додатно разумевање стања безбедности саобраћаја на територије општине Рача и дефинисање Стратегије безбедности саобраћаја за период од 2022. до 2026. године, урађена је SWOT анализа помоћу које су дефинисани кључни фактори (стубови) који имају највећи утицај на унапређење безбедности саобраћаја на подручју општине Рача.

Наведена анализа је спроведена и да би се у том циљу ефикасније искористили постојећи, унапредила координација идентификованих субјеката у овој области, анализирале и боље разумеле негативне појаве, открилe нове могућности и садржаји рада на унапређењу безбедности учесника у саобраћају и искористиле постојеће шансе да се надлежни за област безбедности саобраћаја у Општини Рача боље припреме за могуће претње из окружења.

Обзиром да је ово прва стратегија у области безбедности саобраћаја коју Општина Рача доноси, за израду SWOT анализе коришћени су циљеви Националне стратегије и резултати спроведене анализе безбедности саобраћаја на територији општине Рача за период од 2016. до 2020. године (табела 4.1.1).

***Табела** 4.1.1. SWOT анализа „УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА“*

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Отвореност Општинске управе за нове идеје и садржаје за унапређење безбедности саобраћаја	Финансијска средства за унапређење безбедности у саобраћају су претежно из казни за саобраћајне прекршаје без потребног учешћа средстава из буџета Општине и других извора
Искуство у раду Савета за безбедност саобраћаја од 2010. године	Планирана финансијска средства се не искористе потпуно или не за област безбедности саобраћаја
Добар географски положај и релативно мала удаљеност до значајних привредних и културних центара	До сада није донета Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Рача ни Акциони план за спровођење Стратегије
Добра инфраструктурна повезаност и близина аутопута и железничке пруге	Саобраћајна сигнализација (знакови и ознаке на путу) на великом броју путева су за замену или занављање
Постојање катастра саобраћајне сигнализације од 2015. године	На новоизграђеним општинским путевима није обележена и постављена саобраћајна сигнализација
Резултати мера које се предузимају за смањење броја настрадалих у саобраћајним незгодама	Нису обележене ни уређене све зоне школа на државним путевима
Резултати мера које се предузимају за унапређење безбедности деце у саобраћају	Проблем паркирања у насељу Рача утиче негативно на стање безбедности саобраћаја у насељу Рача
Значајна нормативна уређеност области саобраћаја што има за последицу и постојање добрих услова за безбедан саобраћај	Возачи трактора нису у потребној мери едуковани и обучени за безбедно учешће у саобраћају
Започет процес уређења зона школа	Није посвећена потребна пажња техничкој исправности трактора
Вршење анализа саобраћајних незгода са погинулим лицима на путевима у надлежности Општине Рача	Нема општинских програма обуке деце за већу безбедност у саобраћају
Добра сарадња са Агенцијом за безбедност саобраћаја	Нема полигона за обуку деце за безбедно учешће у саобраћају

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
Унапређење сарадње са другим субјектима у Републици. Србији за унапређење безбедности саобраћаја	Недовољно интензиван и усмеравајући рад Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима
Могућност финансирања сегмената у безбедности саобраћаја из других извора финансирања (европских или других фондова, донација и сл.) или јавно-приватних партнерстава (паркиралишта)	Смањење броја становника у општини Рача и „старење“ становништва
Могућност коришћења примера добре праксе других локалних самоуправа које су постигле боље резултате у области безбедности саобраћаја	Недовољно финансијских средстава која се одвајају за програме унапређења безбедности саобраћаја
Промоција позитивних ефеката унапређења безбедности саобраћаја са аспекта очувања здравља и живота становника, али и трошкова од саобраћајних незгода	Недовољно посвећене пажње савременим и научно заснованим искуствима у области безбедности саобраћаја
Могућност едукације едукатора који би радили са децом на унапређењу саобраћаја током читаве године, а не само у септембру	Недовољно посвећена пажња прикупљању и анализи података о саобраћајним незгодама, последицама и локацијама настанка истих
Могућност развоја бициклистичког саобраћаја са уређењем бициклистичке инфраструктуре	Недовољна заступљеност транспарентно изнетих података из периодичних анализа Савета за безбедност саобраћаја на путевима у оквиру тачака рада седница органа Општинске управе
Промоција пешачења као вида саобраћаја који има вишеструке користи за здравље становника и задовољења саобраћајних захтева на растојањима до 2 km	Неблаговремено или непотпуно поднети захтеви и предлози за подршку Агенције за безбедност саобраћаја мерама на нивоу општине Рача
Могућност стварања бољих услова за обуку кандидата за возаче на територији општине Рача	Недовољна и неостварена сарадња са управљачем државних путева ради спровођења мера које се морају и требају предузети у њиховој надлежности на државним путевима на територији општине Рача
Едукација возача путничких возила о коришћењу заштитних система	Недовољно ангажовани локални стручно-саобраћајни, кадровски и организациони потенцијали и капацитети за учешће или креирање мера за унапређење безбедности саобраћаја на територији општине Рача
Едукација мотоциклиста о коришћењу заштитних система	Недовољно едуковано становништво о потреби примене конкретних мера за повећање безбедности саобраћаја
Едукација тракториста о безбедном учешћу саобраћају и опасностима које они својим погрешним поступцима представљају за друге учеснике у саобраћају	Недовољно едуковани наставници који треба да едукују децу за безбедно учешће у саобраћају

4.2. АМБИЦИЈА, МИСИЈА, ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА

Амбиција је дугорочна идеја водиља, која је увек присутна током остваривања осталих сегмената жељеног стања. Амбиција, мисија и визија су хијерархијски постављени општи циљеви.

Циљеви су конкретизација жељеног стања и односе се на:

- унапређење система безбедности саобраћаја,
- унапређење ставова и свести значајних за безбедност саобраћаја,
- унапређење понашања у саобраћају и
- смањивање броја повређених и погинулих лица у саобраћају.

Важно је да се у жељеном стању дефинишу коначни циљеви (шта се жели постићи на крају периода важења стратегије) и као пролазни циљеви (циљеви по годинама који одређују брзину и начин достизања коначних циљева), који служе и за праћење ефеката реализације донете стратегије.

Амбиција

Креирати безбедан и одржив саобраћајни систем који пружа услове за квалитетан живот и омогућава даљи развој општине Рача.

Мисија

Успоставити функционалан и одржив систем безбедности друмског саобраћаја који ће омогућити у општини Рача успешно управљање безбедношћу саобраћаја.

Визија

Општина Рача без погинулих лица у саобраћајним незгодама и без лица са трајном инвалидношћу као последица саобраћајних незгода.

Циљеви

Доношење стратегије треба да омогући изградњу одрживог и делотворног система управљања безбедношћу саобраћаја до 2026. године који ће бити могућ ако се постигну следећи циљеви:

- да нема погинулих лица у саобраћајним незгодама у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да у општини Рача нема повређене деце до 2024. године,
- да се смањи за 75% број тешко повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смањи за 55% број лако повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смање за 50% укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2026. години, у односу на 2020. годину.

Пројекција начина достизања постављених циљева пред Стратегију безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године приказана је на графицима од 4.2.1. до 4.2.5.

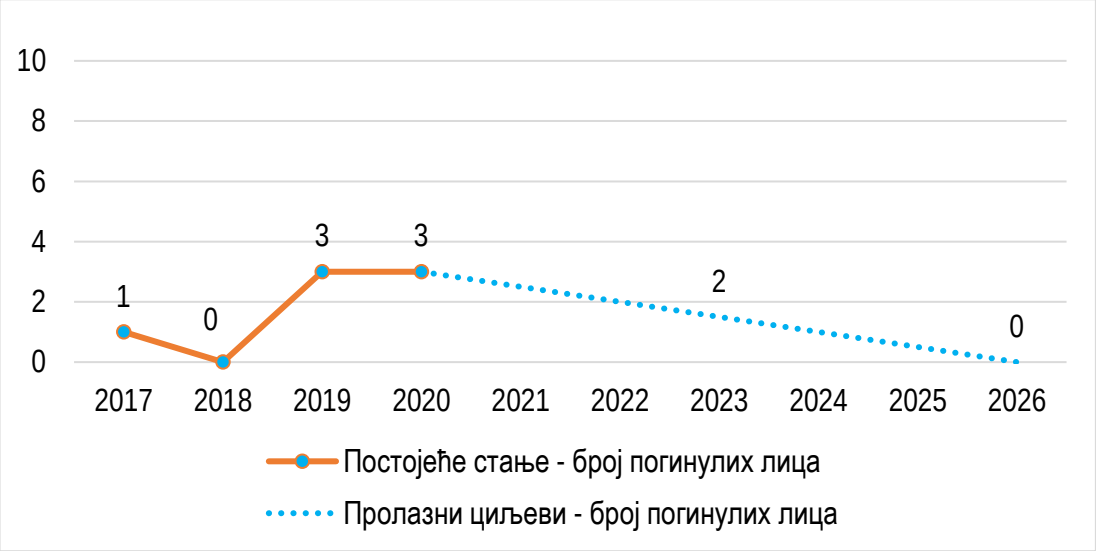

***График** 4.2.1. Процена броја погинулих и достизање циља у погледу смањења броја погинулих лица*

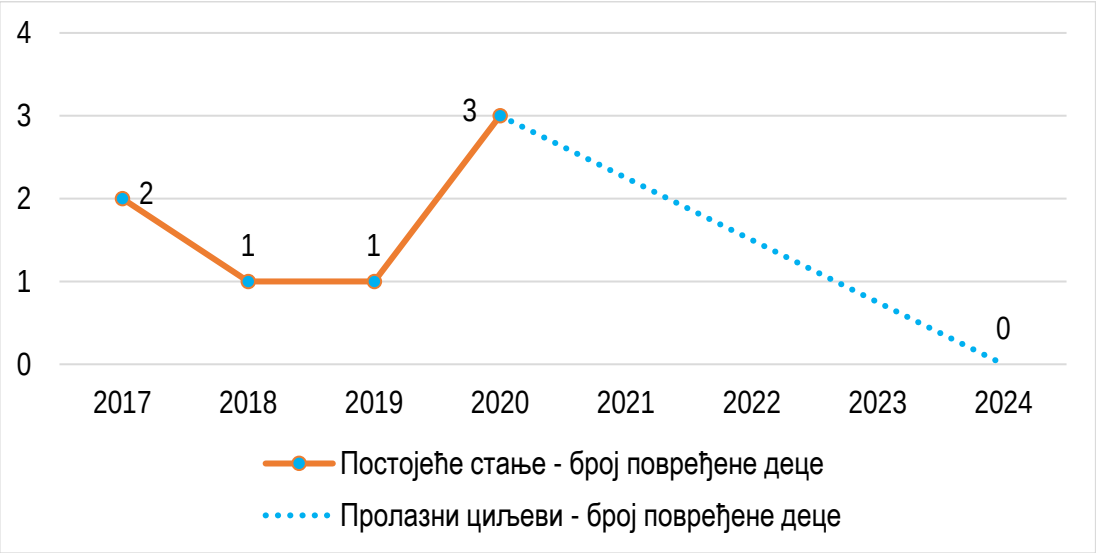

***График** 4.2.2. Достизање циља „Без повређене деце у саобраћају“ од 2024. године*

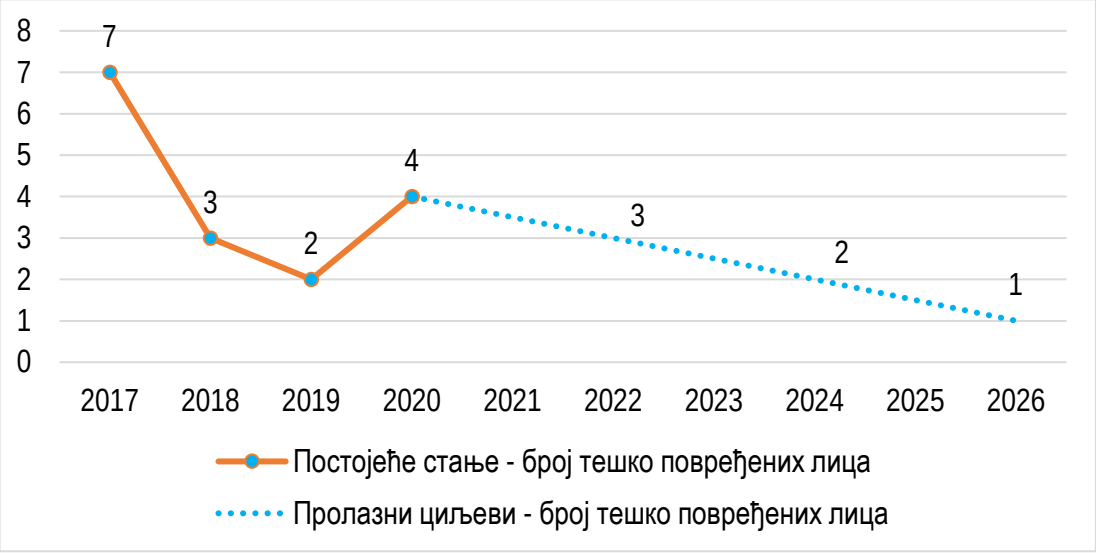

***График** 4.2.3. Процена броја тешко повређених и достизање циља у погледу смањења броја тешко повређених лица*

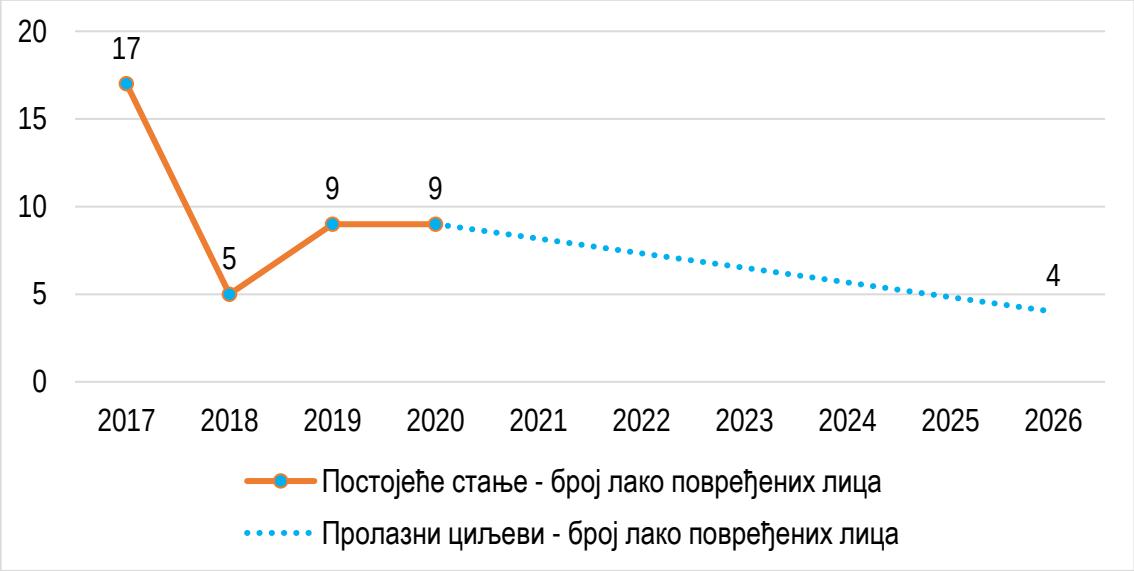

***График** 4.2.4. Процена броја лако повређених и достизање циља у погледу смањења броја лако повређених лица*

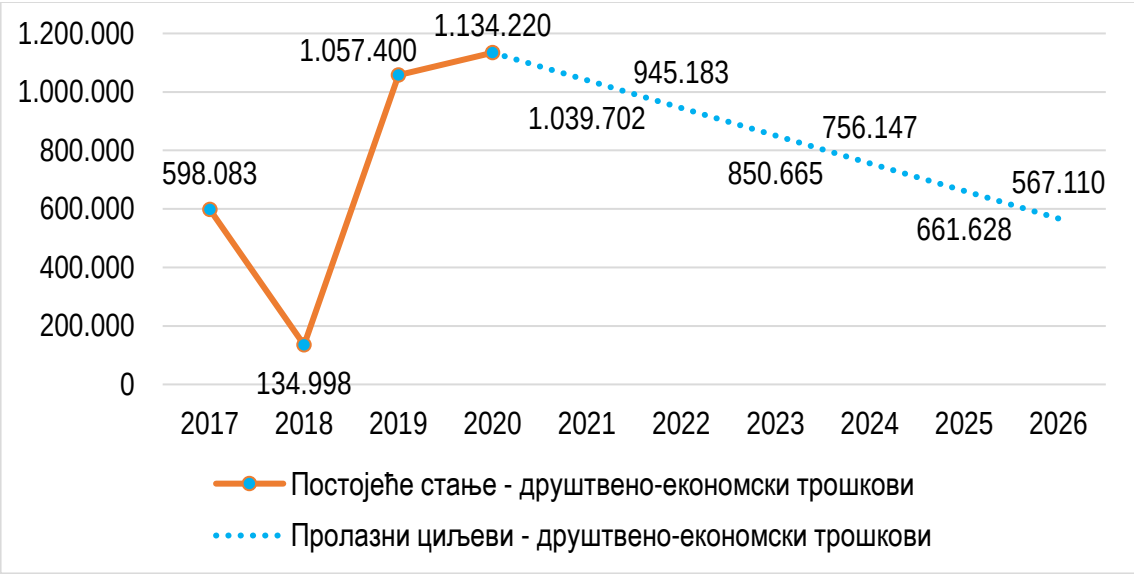

***График** 4.2.5. Процењени трошкови и уштеде у милионима евра на основу смањења свих последица саобраћајних незгода*

4.3. ЦИЉЕВИ ВЕЗАНИ ЗА ИНДИКАТОРЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Наведене циљеве у погледу коначних исхода (незгоде и настрадала лица) треба остварити тако што ће се непрекидно унапређивати перформансе система безбедности саобраћаја, а што ће бити квантификовано променама вредности најважнијих индикатора безбедности саобраћаја. Тренутне вредности (2020. године) и очекивани циљеви у 2026. години у односу на индикаторе безбедности саобраћаја дати су у табели 4.3.1.

***Табела** 4.3.1. Тренутне вредности и очекиване вредности индикатора безбедности саобраћаја 2026. године*

Назив индикатора безбедности саобраћаја	Вредност 2020. године	Вредност 2026. године
Проценат употребе сигурносних појасева на предњим седиштима	77	95
Проценат употребе сигурносних појасева на задњим седиштима	19,2	70
Проценат употребе заштитних система за децу до 3 године	43,9	90
Проценат употребе заштитних система за децу од 4 до 12 година	40,7	90
Проценат употребе заштитних кацига од стране мотоциклиста и мопедиста	90,1	95
Проценат прекорачења брзине путничких аутомобила (ПА) за више од 10% у насељу	17,8	10
Проценат прекорачења брзине путничких аутомобила (ПА) за више од 10% ван насеља	10	5
Проценат прекорачења брзине мотоцикала за више до 10% у насељу	37	20
Проценат прекорачења брзине мотоцикала за више до 10% ван насеља	35	20
Проценат возача у саобраћају под утицајем алкохола	0,4*	0,2
Проценат возача који користе мобилни телефон током вожње	2,3	1
Проценат пешака који прелазе коловоз ван пешачког прелаза	29	15
Проценат пешака који прелазе коловоз са ометеном пажњом	5,8	2,5

*подаци из 2018. године

Пројекција начина достизања постављених циљева Стратегије у вези индикатора безбедности саобраћаја приказана је на графицима од 4.3.1. до 4.3.4.

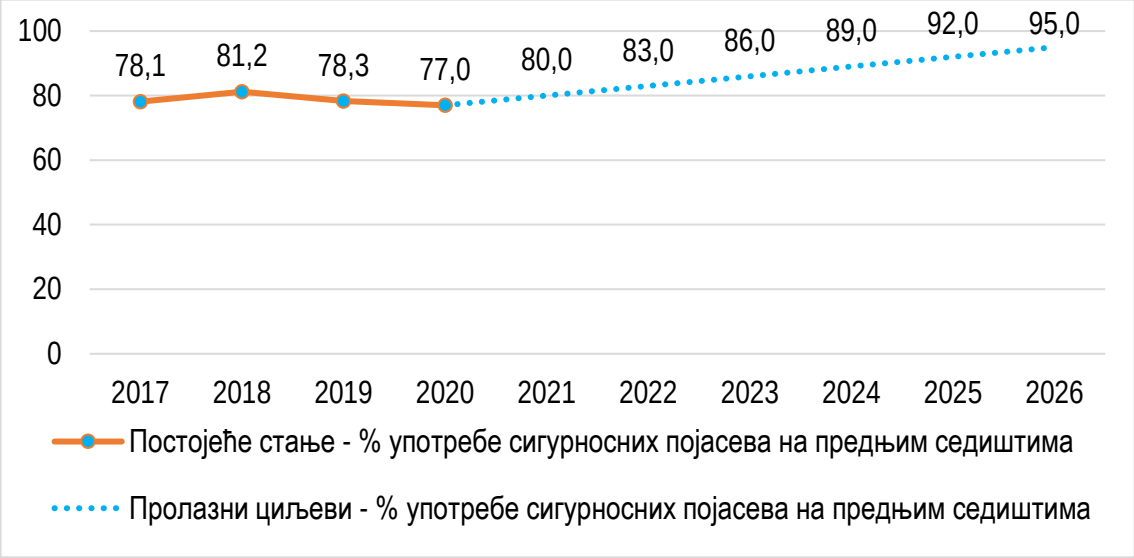

***График** 4.3.1. Достизање циљева везаних за индикаторе употребе сигурносних појасева*

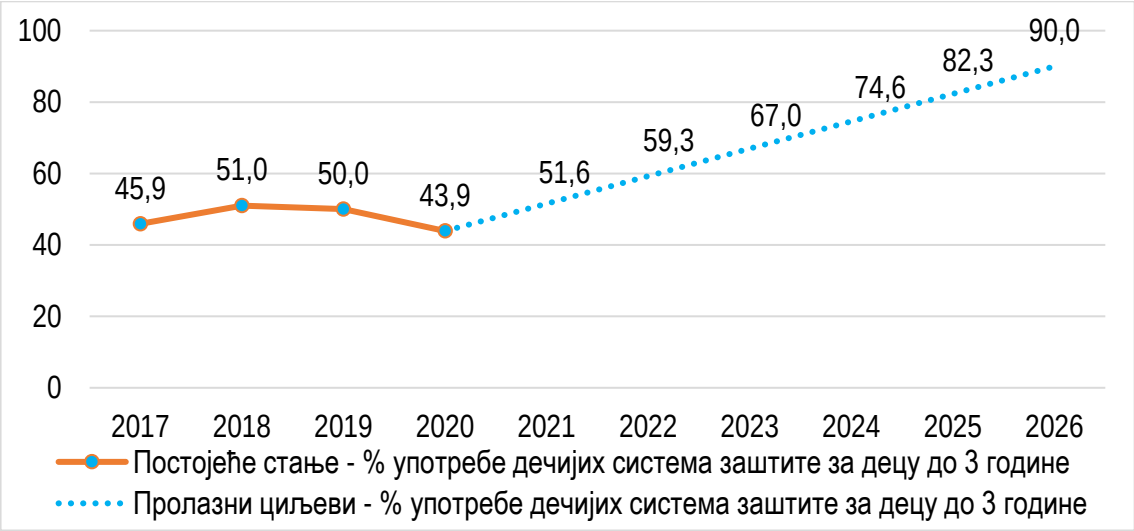

***График** 4.3.2. Достизање циљева везаних за индикаторе заштитних система за децу до 3 године*

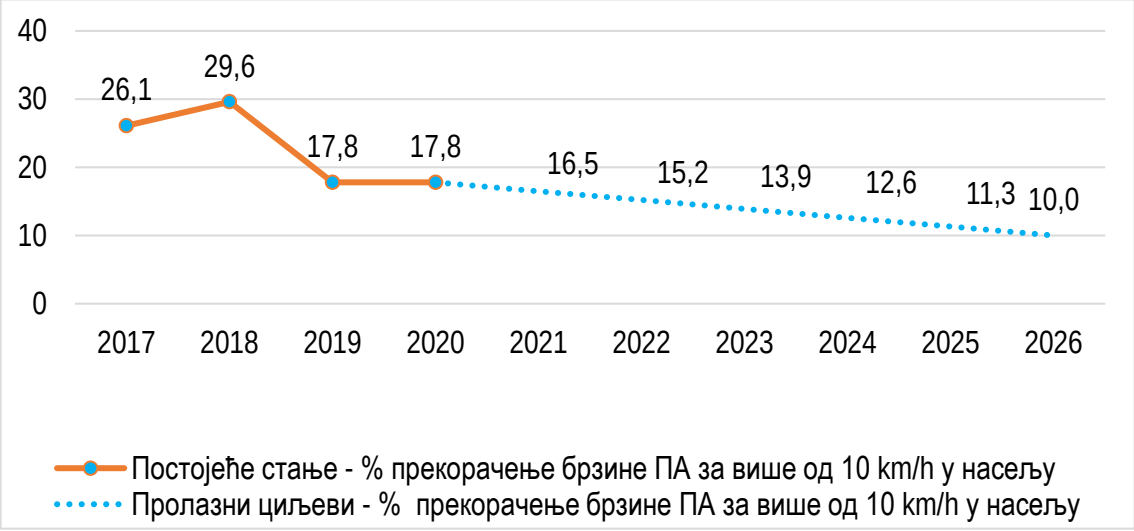

*Податак о прекорачењу брзине путничких аутомобила у насељу за 2020. годину није доступан

***График** 4.3.3. Достизање циљева везаних за индикаторе прекорачења брзине до 10 km/h у насељу*

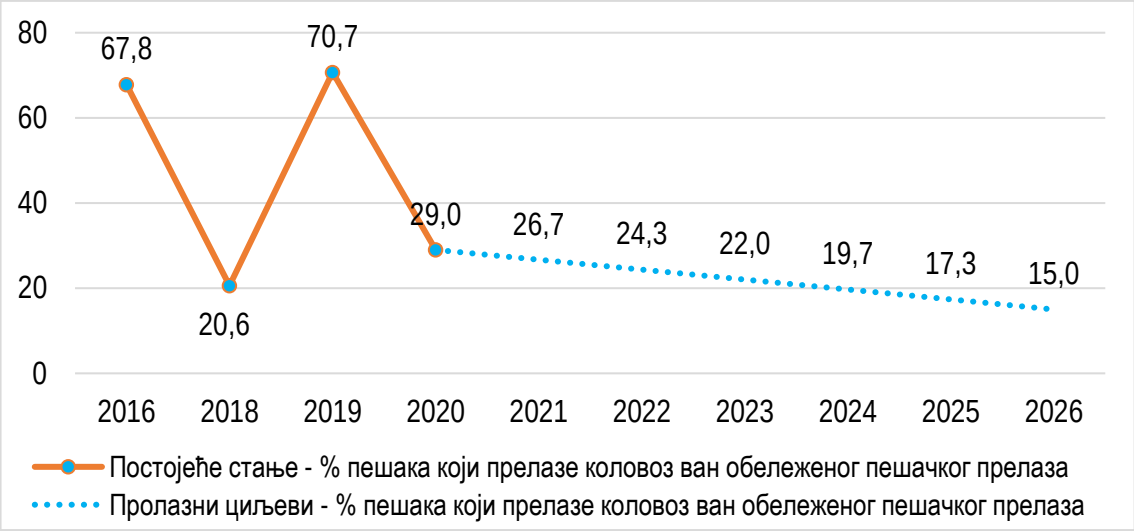

***График** 4.3.4. Достизање циљева везаних за индикаторе понашања пешака*

4.4. НАЧЕЛА ДОСТИЗАЊА ЖЕЉЕНОГ СТАЊА

Приликом предузимања активности и мера ради достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја, неопходно је поштовати 12 начела која су дефинисана у Стратегији безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године. У складу са савременом теоријом и праксом, врло је вероватно да ће се у новој Стратегији безбедности саобраћаја у Републици Србији за период од 2021. до 2025. године, променити приступ, садржај и приоритет одређених начела, што изискује потребу да се и сада приликом доношења предметне Стратегије сагледа нови приступ.

Постојећих 12 начела деловања у циљу унапређења стања безбедности саобраћаја су:

1. **Начело општег интереса и заједничког деловања:** Унапређење безбедности саобраћаја и спречавање саобраћајних незгода интерес је сваког појединца, без обзира на расу, пол, националну припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичко или друго уверење, имовинско стање и старост;
2. **Начело примене науке и струке у области безбедности саобраћаја:** Деловање у систему безбедности саобраћаја предузима се у складу са важећим методама, правилима и принципима науке и струке;
3. **Начело професионализма у раду у безбедности саобраћаја:** Појединци који делују у систему безбедности саобраћаја треба да буду стручно образовани и оспособљени за улогу коју имају у систему, и да стално унапређују своја знања;
4. **Поредити стање у безбедности саобраћаја са најбољим:** Оцењујући стање система безбедности саобраћаја и достигнућа, треба се поредити са најбољима у Европи и свету;
5. **Одговорност свих надлежних субјеката за догађања и пре и после саобраћајне незгоде:** Сваки субјекат система безбедности саобраћаја односно појединац мора да сноси одговорност за своје пропусте у систему безбедности саобраћаја. Одговорност за саобраћајну незгоду немају само непосредни учесници саобраћајне незгоде;
6. **Начело заштите деце у саобраћају:** Деца уживају посебну заштиту у саобраћају. Приликом деловања у систему безбедности саобраћаја, безбедност деце је први приоритет;
7. **Начело заштите младих у саобраћају**: Безбедност младих у саобраћају прати се са посебном пажњом, и ради безбедности младих предузимају се посебне мере;
8. **Начело смањења аутономије воље учесника у саобраћају:** Путеви и возила треба да буду такви да спрече доношење погрешних одлука учесника у саобраћају;
9. **Начело опраштања:** Путеви, возила и понашање учесника у саобраћају треба да буду такви да ублаже последице грешке другог учесника у саобраћају;
10. **Управљање засновано на реалним подацима:** Избор мера, праћење и оцена ефеката у систему безбедности саобраћаја заснивају се на подацима о незгодама, повређеним и погинулим лицима, индикаторима безбедности саобраћаја и другим релевантним подацима који пружају реалну слику о стању система;
11. **Начело кооперације и координације**: Ефикасно деловање у систему безбедности саобраћаја могуће је само уз заједничко и усаглашено деловање субјеката безбедности саобраћаја;
12. **Начело заштите животне средине:** Путеви, возила и понашање учесника у саобраћају треба да буду такви да негативне последице по животну средину буду што мање.

Савремени приступ схватању и управљању безбедношћу саобраћаја је приступ „безбедног система“. Овај приступ се битно разликује од традиционалног приступа који је описан са 12 начела.

Приступ „безбедног система“ у центар деловања ставља човека, полазећи од основних премиса:

- највећа вредност која се мора чувати је живот и здравље људи;
- човек греши и увек ће грешити;
- људи су подложни повредама, па и смрти, при деловању спољних сила;
- човек има границу толеранције на физичке повреде, после које задобија тешке повреде или умире;
- приликом планирања и пројектовања, полази се од човека, од човекових потреба и могућности;
- систем се мора планирати и градити према потребама човека и стално прилагођавати човеку.

Приступ „безбедног система“ уводи принципе који се значајно разликују од до сада примењиваних у безбедности саобраћаја и утичу на значајне промене у скоро свим областима: образовања, васпитања, планирања, пројектовања, одржавања, државној управи, управљању јединицама локалне самоуправе, управљању полицијом, судовима и другим јавним службама, привреди, оспособљавању возача и других учесника у саобраћају, образовању и стручном усавршавању планера, пројектаната и свих појединаца који, на различите начине, могу допринети безбедном систему саобраћаја.

Најважнији принципи приступа „безбедног система“ су:

1. Принцип: Људски је грешити – човек греши и увек ће грешити;
2. Принцип: Људско тело је рањиво;
3. Принцип: Проширене врсте одговорности;
4. Принцип: Подељена одговорност;
5. Принцип: Смрт и тешке повреде нису прихватљиви у саобраћају;
6. Принцип: Превентивно има предност у односу на накнадно деловање и
7. Принцип: Опраштајући системи.

4.5. ЦИЉЕВИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗНАЊА, СВЕСТИ И СТАВОВА ОД ЗНАЧАЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

4.5.1. Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу привремених међуизлазних резултата

У циљу обезбеђивања подршке и посвећености безбедности саобраћаја, односно оптимизације пута напретка, неопходно је успоставити што бољи метод праћења стања безбедности саобраћаја. Ово захтева унапређење начина праћења саобраћајних незгода и последица саобраћајних незгода, доступност, размену и стално унапређивање ових база података, али и успостављање снимања и праћења најважнијих индикатора безбедности саобраћаја. Индикатори безбедности саобраћаја представљају међуизлазне резултате спроведених мера безбедности саобраћаја. Након избора најважнијих индикатора за локалну заједницу, потребно је дефинисати методе мерења и извештавања за сваки одабрани индикатор. Овако уређено праћење индикатора безбедности саобраћаја на свим нивоима и у различитим секторима, треба да помогне да се прецизније дефинишу проблеми безбедности саобраћаја, одговорности и оптималне контрамере које ће највише допринети унапређењу безбедности саобраћаја.

Традиционални начин праћења и оцењивања стања безбедности саобраћаја темељи се искључиво на подацима о саобраћајним незгодама и последицама саобраћајних незгода. У свим земљама је, у првој фази развоја безбедности саобраћаја, ово био једини начин праћења безбедности саобраћаја. Овакав, ретроактиван приступ није хуман (стање оцењује тек када су настале последице), није научно оправдан (често због малог броја незгода није могуће применити статистички метод), не пружа нам релевантне и поуздане информације о томе шта су проблеми безбедности саобраћаја, нити указује на оптималне контрамере. Зато се данас чине напори да се успостави савремени начин праћења и оцењивања стања безбедности саобраћаја који ће отклонити недостатке традиционалног приступа.

Европски савет за безбедност саобраћаја препоручује дефинисање индикатора безбедности саобраћаја у седам кључних области, као у наредној табели (Табела 4.5.1). Мада се ова препорука односи на државе, сличан приступ се може користити и у локалним заједницама, односно код појединих субјеката. Успостављање и праћење индикатора у овим областима треба да унапреди:

- праћење постојећег стања заштитног система безбедности саобраћаја,
- брзо праћење и мерење ефеката појединих мера и активности,
- међусобно поређење стања између појединих локалних заједница, општина, региона итд.

Да би се, у некој локалној заједници (или у неком субјекту) увео описани приступ, треба спровести следеће кораке:

- прецизно дефинисање индикатора безбедности саобраћаја,
- рангирање индикатора према значају (основни, додатни и остали) и избор основних (најважнијих) индикатора који ће се пратити,
- дефинисање начина мерења основних индикатора,
- стручно дефинисање метода прикупљања података за основне индикаторе,
- успостављање процеса снимања (мерења) и праћења основних индикатора,
- извештавање и коришћење резултата снимања основних индикатора и
- стално унапређивање овог процеса.

У основне индикаторе би требало уврстити оне величине које су веома значајне за безбедност саобраћаја (велика корелативност између индикатора и очекиваног броја незгода и/или велика корелативност са очекиваним последицама незгода), односно који се једноставно мере. Основни и додатни индикатори могу мењати места, а у зависности од развоја проблематике безбедности саобраћаја, односно од развоја технике и технологије мерења.

У нашим условима, могу се дефинисати следећи основни индикатори безбедности саобраћаја, по областима.

***Табела** 4.5.1. Предлог основних индикатора безбедности саобраћаја у локалној заједници*

ОБЛАСТ	Индикатор безбедности саобраћаја
Вожња под дејством алкохола и дрога и право учешћа возача у саобраћају	1. Проценат возача који управљају возилом у саобраћају под дејством алкохола (преко 0,5 промила)
	2. Проценат возача који управљају возилом у саобраћају под дејством дрога
	3. Проценат возача који учествују у саобраћају без права учешћа (пре стицања права управљања, односно у време забране управљања возилом)
Прекорачење дозвољене брзине кретања	1. Проценат возила која, на ванградским путевима, прекорачују дозвољену брзину за више од 10 km/h
	2. Проценат возила која, у насељу, прекорачују дозвољену брзину за више од 10 km/h
	3. Средња вредност прекорачења брзине, на ванградским путевима
	4. Средња вредност прекорачења брзине, на улицама, у насељима
Употреба заштитних система	1. Проценат путника на предњим седиштима (возача и сувозача) који користе сигурносни појас у саобраћају, на ванградским путевима
	2. Проценат путника на предњим седиштима (возача и сувозача) који користе сигурносни појас у саобраћају, у насељу
	3. Проценат путника на задњем седишту који користе сигурносни појас у саобраћају, на ванградским путевима
	4. Проценат путника на задњем седишту који користе сигурносни појас у саобраћају, у насељу
	5. Проценат деце која користе прописана дечија седишта, у току вожње
Употреба светала на возилима у дневним условима	1. Проценат возила у саобраћају, на ванградским путевима, која користе светла у дневним условима
	2. Проценат возила у саобраћају, у насељу. која користе светла у дневним условима
Возила	1. Проценат возила у саобраћају, без права учешћа у саобраћају (нису регистрована, односно нису им исправни витални склопови возила)
	2. Просечна старост возила у саобраћају
Путеви	1. Проценат дужине путева чија стварна категорија (функција) одговара теоријској
	2. Проценат дужине дистрибутивних и других брзих путева (за брзи саобраћај) са насељима дуж пута
	3. Проценат дужине путева са изграђеном одговарајућом инфраструктуром за рањиве учеснике у саобраћају, у односу на потребну дужину
Нега после саобраћајне незгоде	1. Средње време одзива прве помоћи (од тренутка незгоде до доласка прве помоћи на лице места)
	2. Средње време до адекватног збрињавања повређених - третмана у здравственој установи

Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу привремених међуизлазних резултата су:

1. Процена броја погинулих и достизање циља у погледу смањења броја погинулих лица:
   - година 2020 (постојеће стање): 3 погинула лица,
   - до 2023. године смањење на 2 погинула лица,
   - до 2026. године смањење на 0 погинулих лица.
2. Достизање циља „Без повређене деце у саобраћају“ од 2024. године:
   - година 2020 (постојеће стање): 3 погинуле деце,
   - до 2024. године смањење на 0 погинуле деце.
3. Процена броја тешко повређених и достизање циља у погледу смањења броја тешко повређених лица:
   - година 2020 (постојеће стање): 4 тешко повређена лица,
   - до 2022. године смањење на 3 тешко повређена лица,
   - до 2024. године смањење на 2 тешко повређена лица,
   - до 2026. године смањење на 1 тешко повређено лице.
4. Процена броја лако повређених и достизање циља у погледу смањења броја лако повређених лица:
   - година 2020 (постојеће стање): 9 лако повређених лица,
   - до 2022. године смањење на 7 до 8 лако повређених лица,
   - до 2024. године смањење на 5 до 6 лако повређених лица,
   - до 2026. године смањење на 4 лако повређена лица.
5. Процењени трошкови и уштеде у милионима евра на основу смањења свих последица саобраћајних незгода:
   - година 2020 (постојеће стање): 1.134.200 €,
   - до 2022. године смањење на око 950.000 €,
   - до 2024. године смањење на око 760.000 €,
   - до 2026. године смањење на испод 570.000 €.

4.5.2. **Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу крајњих коначних исхода**

Општи циљ безбедности саобраћаја може се дефинисати као смањивање свих штетних последица које прате саобраћајни систем, уз истовремено обезбеђење неометаног одвијања саобраћаја. У случају посматрања ужег предмета безбедности саобраћаја, и сам циљ би могао да буде директнији - смањивање броја и последица саобраћајних незгода.

Општи циљеви безбедности саобраћаја се остварују кроз посебне циљеве, и то кроз:

- смањивање ризика настанка незгода на најмању могућу меру,
- смањивања тежине последица незгода које се, ипак, догоде,
- смањивање могућности да пројектно решење повећа ризик саобраћајне незгоде на неком другом делу саобраћајне мреже (спречити „миграцију саобраћајних незгода“), на који предвиђена новоградња утиче променом саобраћајних токова, обима или структуре саобраћаја.

Композитни индекс безбедности саобраћаја се састоји из четири групе индикатора:

1. Индикатори политике;
2. Индикатори стања безбедности саобраћаја – крајњи исходи;
3. Индикатори стања безбедности саобраћаја – међуисходи;
4. Структура и култура.

Индикатори стања безбедности саобраћаја – крајњи исходи обухватају показатеље:

- број страдалих на милион становника;
- број страдалих на милион аутомобила;
- број страдалих на милион путник-km;
- број незгода са повредама;
- % настрадалих пешака у укупном броју настрадалих;
- % настрадалих бициклиста у укупном броју настрадалих;
- % настрадалих мотоциклиста у укупном броју настрадалих.

Индикатори стања безбедности саобраћаја – међуисходи исходи обухватају показатеље:

- смртни исходи услед алкохола;
- проценат коришћења појаса на предњем седишту;
- проценат коришћења појаса на задњем седишту;
- EuroNCAP оцене;
- просечна старост возила;
- проценат мотоциклиста у саобраћајном току;
- проценат тешких теретних возила у саобраћајном току.

Управљати безбедношћу саобраћаја почива на праћењу постојећег стања. Јединице локалне самоуправе су одговорне да обезбеде финансирање безбедности саобраћаја на локалном нивоу. Поред свога буџета, локалне самоуправе се могу ослањати на буџете Републике. Наиме, оне општине које успоставе снажан заштитни систем безбедности саобраћаја, које буду имале добре и јасне програме, у складу са Националном стратегијом и Националним планом, са мерама чија ефикасност је доказана (висок однос добити/коштања), могу очекивати подршку Републике. Тако се могу појачати активности локалне заједнице.

Са друге стране, Република може, у складу са Националном стратегијом и Националним планом безбедности саобраћаја, издвојити кључне области безбедности саобраћаја и дефинисати које мере (на локалном нивоу) ће и колико суфинансирати.

Општи и посебни циљеви безбедности саобраћаја у погледу крајњих коначних исхода су:

- да нема погинулих лица у саобраћајним незгодама у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да у општини Рача нема повређене деце до 2024. године,
- да се смањи за 75% број тешко повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смањи за 55% број лако повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смање за 50% укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2026. години, у односу на 2020. годину.

4.5.3. **Годишњи циљеви**

Циљеви за унапређење безбедности саобраћаја дефинисани су у тачки 4.2. (у вези смањења броја саобраћајних незгода и последица истих) и у тачки 4.3. (у вези индикатора безбедности саобраћаја), при чему су дефинисане жељене вредности на крају петогодишњег периода, а са графикона од 4.2.1. до 4.2.5. и од 4.3.1. до 4.3.4. (делом и из табеле 4.3.1) могу се видети поред крајњих циљних вредности и „пролазне“ вредности циљева за сваку годину током петогодишњег периода.

На основу анализе постојећег стања у условима на територији општине Рача и досадашњих искустава у управљању безбедношћу саобраћаја, могу се дефинисати најважније практичне препоруке за локалну самоуправу:

- израдити свеобухватну студију безбедности саобраћаја која ће обухватити: саобраћајне незгоде и њихове последице (у периоду од најмање 5 година), индикаторе безбедности саобраћаја (нпр. употреба сигурносног седишта, брзина возила у саобраћају и сл.) и ставове о безбедности саобраћаја,
- правно утемељити (дефинисати правни оквир, одговорност и овлашћења) локално тело за безбедност саобраћаја (градски или општински савет, комисију или др. тело) тако да га воде најодговорније политичке личности, а да у његовом раду, поред стручњака за безбедност саобраћаја, учествују представници што више субјеката који могу помоћи (управљачи пута, орган за саобраћај, полиција, локални медији, привреда, школство, аутошколе, предузећа која врше техничке прегледе, лекари итд.),
- обезбедити финансијска средства за активности тела за безбедност саобраћаја (сигурна, стабилна и независна од промена власти),
- обезбедити добру подршку (стручну, медијску, политичку, полицијску, административну, техничку и најширу) телу за безбедност саобраћаја,
- успоставити мрежу партнера – систем заштите у безбедности саобраћаја и стално јачати координацију и кооперацију партнера у мрежи (јачати постојеће институције и развијати њихову одговорност, а, по потреби, формирати невладине организације и друге институције),
- стручно пројектовати и донети стратешке документе о безбедности саобраћаја (нпр. скупштина општине доноси политику, односно стратегију безбедности саобраћаја, веће доноси извршни план безбедности саобраћаја, а најважнији субјекти доносе своје стратешке документе о безбедности саобраћаја),
- успоставити систем прикупљања података, извештавања и анализирања стања и проблема безбедности саобраћаја (свакодневно, месечно, тромесечно и годишње), тако да локални органи власти редовно разматрају стање и проблеме (нпр. скупштина општине на првој седници у фебруару има тачку дневног реда о стању безбедности саобраћаја у претходној години, општинско веће два пута годишње разматра стање и проблеме, тело за безбедност саобраћаја седмично/месечно разматра актуелне проблеме и покреће мере и активности),
- реализовати стратешке документе, а посебно планове безбедности саобраћаја који одређују конкретне мере и активности у кључним областима рада,
- успоставити праксу анализе и сталног оцењивања стања и предузетих активности, у циљу евалуације и унапређења управљачких мера, а у складу са локалним потребама и могућностима, редовна размена искустава између локалних заједница.

4.5.3.1. Циљеви у погледу ставова

Континуираним и посвећеним радом на унапређењу знања, развоју и утемељењу позитивних ставова у безбедности саобраћаја, као и свести свих учесника у саобраћају о значају безбедног учешћа и понашања у саобраћају, о обиму проблема и могућности управљања безбедношћу саобраћаја, дугорочно ће се утицати на унапређење безбедности саобраћаја.

Имајући у виду постојеће стање знања, ставова и свести учесника у саобраћају о безбедности саобраћаја циљеви за општину Рача, у погледу ставова, су:

- унапредити ставове учесника у саобраћају по питању употребе сигурносног појаса на задњем седишту;
- смањити друштвену прихватљивост вожње под утицајем (алкохола, дроге и умора), употребе мобилног телефона (за разговор и поруке/мејлове/друштвене мреже), прекорачења брзине, неупотребе система заштите у путничким аутомобилима;
- унапредити ставове мотоциклиста о употреби заштитне кациге, прекорачењу брзине и вожњи под утицајем алкохола;
- код мотоциклиста смањити друштвену прихватљивост вожње под утицајем (алкохола, дроге и умора), употребе мобилног телефона (за разговор и поруке/мејлове/друштвене мреже), прекорачења брзине, неупотребе система заштите.

4.5.3.2. Циљеви у погледу понашања учесника у саобраћају

Највећи потенцијал за смањивање страдања у саобраћају лежи у унапређењу понашања учесника у саобраћају. Зато је веома значајно да се квантификују пролазни и коначни циљеви у погледу индикатора.

Циљеви у вези индикатора понашања учесника у саобраћају су перманентно унапређивање вредности индикатора и континуирано праћење вредности индикатора на годишњем нивоу. У циљу праћења реализације дефинисаних циљева стратегије, неопходно је периодично, а најмање једном годишње, анализирати да ли се предвиђени циљеви остварују. У ту сврху планирани су тзв. пролазни циљеви у погледу индикатора безбедности саобраћаја:

- проценат употребе сигурносних појасева на предњим седиштима;
- проценат употребе сигурносних појасева на задњим седиштима;
- проценат употребе заштитних система за децу до 3 године;
- проценат употребе заштитних система за децу од 4 до 12 година;
- проценат употребе заштитних кацига од стране мотоциклиста и мопедиста;
- проценат прекорачења брзине путничких аутомобила за више од 10% у насељу;
- проценат прекорачења брзине путничких аутомобила за више од 10% ван насеља;
- проценат прекорачења брзине мотоцикала за више до 10% у насељу;
- проценат прекорачења брзине мотоцикала за више до 10% ван насеља;
- проценат возача у саобраћају под утицајем алкохола;
- проценат возача који користе мобилни телефон током вожње;
- проценат пешака који прелазе коловоз ван пешачког прелаза;
- проценат пешака који прелазе коловоз на црвено светло.

4.5.3.3. Циљеви у погледу последица саобраћајних незгода

Остваривање циљева у погледу капацитета и интегритета институција, знања, ставова и понашања учесника у саобраћају довешће до смањења броја саобраћајних незгода, а посебно до смањења броја погинулих и тешко повређених лица.

Смањење броја погинулих и тешко повређених лица представља показатељ који на најочигледнији начин показује снагу и успешност заштитног система у безбедности саобраћаја.

Друштвено економске последице саобраћајних незгода обухватају четири сегмента и то људски живот, изгубљену продуктивност, медицинске трошкове и административне трошкове.

5. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА

Национална Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године промовисала је препоруке Уједињених нација (UN) изражене у документу Глобални план Деценија акције безбедности саобраћаја 2011-2020 урађеном заједно са Светском здравственом организацијом (World Health Organization – WHO).

У том документу опредељено је пет кључних области рада (пет стубова) ради достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја:

- ПРВИ СТУБ: Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја,
- ДРУГИ СТУБ: Безбеднији путеви,
- ТРЕЋИ СТУБ: Безбеднија возила,
- ЧЕТВРТИ СТУБ: Безбеднији учесници у саобраћају и
- ПЕТИ СТУБ: Деловање након саобраћајне незгоде.

Иако је у последњем документу Глобални план „Деценија акције безбедности саобраћаја 2021-2030“ изостао први стуб (Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја), и даље је у већини општина и градова у Републици Србији, па и у општини Рача, неопходно усмерити мере за унапређење система безбедности саобраћаја и према циљу остварења ефикаснијег управљања безбедношћу саобраћаја.

5.1. ПРВИ СТУБ – ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА

Иако Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030. не предвиђа деловања у саобраћају у оквиру овог стуба рада, под претпоставком да је систем безбедности саобраћаја успостављен, и даље се у Републици Србији, односно локалним самоуправама, па и у општини Рача, треба наставити са активностима за јачање капацитета у области безбедности саобраћаја и управљања безбедношћу саобраћаја.

Основне смернице у подручју деловања ка унапређивању система управљања безбедношћу саобраћаја у општини Рача су:

1. унапређење правног оквира безбедности саобраћаја,
2. изградња и јачање капацитета и интегритета у безбедности саобраћаја институција и појединаца у општини Рача,
3. изградња и јачање управљања радом чиниоца и контроле рада чиниоца у систему управљања у општини Рача,
4. изградња и јачање веза (координације и кооперације) између чиниоца у систему безбедности саобраћаја у општини Рача,
5. адекватно прикупљање и анализа података од значаја за безбедност саобраћаја, да би се омогућило управљање подацима безбедности саобраћаја за општину Рача,
6. одрживо финансирање, транспарентно трошење средстава и транспарентна анализа односа уложених средстава и остварених ефеката и
7. системско праћење реализованих мера и активности и анализа односа уложених средстава и остварених ефеката на унапређење безбедности саобраћаја.

Најважнији проблеми безбедности саобраћаја који се могу истаћи у систему управљања безбедношћу саобраћаја у општини Рача су:

- непостојање системског праћења и сталног унапређења прописа у области безбедности саобраћаја и њихово прилагођавање најбољој пракси у Републици Србији,
- непостојање системског праћења стања безбедности саобраћаја по дефинисаним обележјима безбедности саобраћаја,
- релативно мала средства намењена финансирању безбедности саобраћаја, посебно обзиром на трошкове саобраћајних незгода, и то највећим делом из казни за саобраћајне прекршаје,
- недовољна пажња посвећена прикупљању и анализирању података о обележјима безбедности саобраћаја и важности размене и доступности података,
- недостатак стручног приступа у систему безбедности саобраћаја, првенствено ангажовањем кадровских капацитета из општине Рача и сарадника и стручњака из других средина и институција и
- недостатак стратешког приступа и дугорочног планирања активности безбедности саобраћаја.

5.2. **ДРУГИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ**

У домену безбеднијих путева, као једног од стубова рада, Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030., предвиђа следећа деловања у саобраћају по сегментима:

- Законодавство: Стандарди за пројектовање, изградњу, одржавање путева и сигнализацију;
- Примена прописа: Провера, процена и инспекција од стране квалификованих тимова;
- Едукација: Подизање одговорности управљача путева и инспектора;
- Технологија: Опраштајући и самообјашњавајући путеви, интелигентни друмски системи.

У домену безбеднијих путева, као једног од стубова рада, Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030., предвиђа следећа деловања у саобраћају по сегментима:

- Законодавство: Стандарди за пројектовање, изградњу, одржавање путева и сигнализацију,
- Примена прописа: Провера, процена и инспекција од стране квалификованих тимова,
- Едукација: Подизање одговорности управљача путева и инспектора,
- Технологија: Опраштајући и самообјашњавајући путеви, интелигентни друмски системи.

Основне смернице у подручју деловања на унапређењу безбедности путева у општини Рача су:

1. одговорно управљање општинским путевима и улицама, првенствено у домену њихове безбедности за све учеснике,
2. успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност,
3. стално праћење стања државних путева који нису у надлежности Општине Рача, али је неопходно имајући у виду њихову заступљеност и број саобраћајних незгода на њима у општини Рача, успоставити модалитете координације са управљачем тих путева и обезбедити хитне реакције у ситуацијама угрожавања безбедности,
4. развијање локалног бициклистичког саобраћаја стратешким планирањем и изградњом бициклистичких стаза и трака, са посебним акцентима на локације већих простора атракције,
5. идентификовање и санирање „опасних места“ на којима се групишу саобраћајне незгоде,
6. изградња површина која ће служити за скидање блата са трактора и пољопривредних машина пре укључења у јавни саобраћај,
7. техничко и организационо јачање зимске службе,
8. реконструкција опасних кривина и деоница на којима је повећана могућност за настанак саобраћајних незгода,
9. изградња паркиралишта и уређење површина намењених за паркирање и
10. замена и поновно обележавање вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације.

Проблеми у безбедности саобраћаја у вези са безбедношћу путева на територији општине Рача су:

- недостатак тротоара и пешачких стаза и потреба за рехабилитацијом тамо где постоје,
- велики број објеката и комерцијалног мобилијара који угрожавају безбедност саобраћаја, нарочито пешака,
- недостатак ажурног катастра саобраћајне сигнализације на територији општине, Рача, недостатак елемената сигнализације или њихово лоше стање, како на општинским путевима и улицама, тако и на државним путевима,
- већи број зона школа које треба додатно уредити, недостатак безбедних школских путева,

- недостатак анализа доприноса пута код свих незгода са повређеним и погинулим лицима,
- недостајуће или недовољно осветљење путева и улица,
- недостатак места за паркирање.

5.3. **ТРЕЋИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА**

У домену безбеднијих возила, као једног од стубова рада, Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030. предвиђа следећа деловања у саобраћају по сегментима хоризонталне координације:

- Законодавство: Правила и стандарди за пуштање возила у саобраћај;
- Примена прописа: Сертификација и инспекције од стране квалификованих инспектора;
- Едукација: Подизање свести корисника и обука за инспекторе;
- Технологија: Подржавајућа технологија и опрема, подсетници о усклађености.

Основне смернице у подручју деловања ка унапређењу безбедности возила у општини Рача су:

1. унапређење квалитета рада техничких прегледа на територији града,
2. успостављање и унапређивање система који се заснива на концепту да возило не сме да буде допринос настанку саобраћајне незгоде,
3. промовисање система у коме возило треба да спречи саобраћајну незгоду када дође до грешке учесника у саобраћају, грешке пута или друге опасне ситуације,
4. системско планирање контроле и санкционисања преоптерећености теретних возила на локалним путевима,
5. унапређивање елемента возило како би се спречиле или ублажиле последице настале у саобраћајној незгоди,
6. промовисање важности техничке исправности возила у погледу уређаја и склопова чија неисправност најчешће утиче на настанак саобраћајних незгода,
7. контрола техничке исправности возила у погледу уређаја и склопова чија неисправност најчешће утиче на настанак саобраћајних незгода и
8. промовисање важности уређаја, склопова и опреме за пасивну и активну безбедност возила.

Проблеми безбедности саобраћаја на територији општине Рача у вези са безбедношћу возила су:

- недовољна знања возача о значају безбедног возила, односно величини утицаја неисправног возила на настанак саобраћајне незгоде,
- неодговарајуће одржавање техничке исправности возила,
- велики број неосветљених и неозначених возила у саобраћају (бицикли, теретна возила, мопеди, радне машине, трактори),
- недовољна контрола преоптерећености теретних возила,
- мали проценат возила са довољно елемената активне и пасивне безбедности возила и
- недовољна промоција „чистих“ и енергетски ефикасних возила.

5.4. ЧЕТВРТИ СТУБ – БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ

У домену безбеднијих учесника у саобраћају, као једног од стубова рада, Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030. предвиђа следећа деловања у саобраћају по сегментима хоризонталне координације:

- Законодавство: Правила саобраћаја за возаче, бициклисте и пешаке;
- Примена прописа: Понашања учесника у саобраћају у складу са законима и другим прописима, под надзором од стране полиције и инспекције;
- Едукација: Подизање свести, обука и провера знања;
- Технологија: Опрема и технологија које помажу, упозоравање на прописане услове.

Основне смернице и предложене мере за унапређење безбедности учесника у саобраћају у општини Рача су:

- едукација пешака свих узраста у области безбедног учествовања у саобраћају у специфичном окружењу,
- едукација деце предшколског и школског узраста о правилном понашању у саобраћају,
- едукација младих о безбедности саобраћаја и последицама у саобраћају, а нарочито едукација у ауто школама о безбедној вожњи,
- едукација учитеља и наставника који са децом спроводе наставу из саобраћајног васпитања и образовања,
- едукација родитеља о правилном коришћењу заштитних система за децу,
- спровођење кампања о основним факторима ризика (некоришћење сигурносног појаса, вожња под утицајем алкохола, прекорачење ограничења брзине),
- спровођење кампања о безбедној вожњи усмерене ка возачима трактора и пољопривредних машина,
- акције дељења и пропагирања ношења светлоодбојних прслука које, осим ка деци, треба усмеравати и ка одраслим, који се често на државним путевима појављују као пешаци,
- појачана контрола од стране саобраћајне полиције и адекватно санкционисање небезбедног понашања у саобраћају,
- како би се смањио ризик од страдања пешака потребно је да се изграде тротоари и пешачке стазе на државним путевима који пролазе кроз насеља, посебно у зонама школа, да се оптимално распореде пешачки прелази који треба да буду безбедни за прелазак деце и да се осветле пешачки прелази,
- потребна је изградња и обележавање бициклистичких стаза и бициклистичких трака за безбедније кретање бициклиста и
- унапређење осветљења места и деоница са интензивним пешачким саобраћајем.

Уочени проблеми у вези безбедности учесника у саобраћају на територији општине Рача су:

- висок проценат настрадалих пешака у посматраном периоду,
- висок проценат повређених бициклиста у посматраном периоду,
- велики удео возача мопеда или мотоцикла у повређеним лицима,
- висок проценат настрадалих лица у саобраћајним незгодама са учешћем путничких возила,
- висок проценат настрадалих лица у саобраћајним незгодама са учешћем трактора,
- употреба сигурносног појаса код возача и сувозача се смањила у 2020. години,

- низак проценат употреба заштитних дечијих система,
- висок проценат возача који прекорачују ограничење брзине,
- недовољно висок ниво свести о потреби безбедног понашања у саобраћају,
- и даље су присутне небезбедне радње пешака, као што су прелазак коловоза ван обележеног пешачког прелаза, прелазак коловоза са ометеном пажњом.

5.4.1. **Кључне области деловања усмерене на учеснике у саобраћају**

Кључне области деловања, као што су превенција, едукација, информисање, контрола и санкционисање, усмерене су на циљне групе учесника у саобраћају: децу, младе возаче, пешаке, бициклисте и мотоциклисте, лица старија од 65 година, возаче теретних возила и трактора, возаче који не користе заштитне системе, возаче који возе под утицајем алкохола и психоактивних супстанци и возаче који су склони прекорачењу брзине.

Кључне области деловања усмерене ка деци као циљној групи су:

- едукација васпитача, учитеља и наставника о значају безбедности саобраћаја,
- спровођење континуиране едукације деце у школама о безбедном понашању у саобраћају и
- спровођење кампања, трибина и представа на тему безбедности деце у саобраћају.

Кључне области деловања усмерене ка младим возачима као циљној групи су:

- унапређење саобраћајног образовања и васпитања младих у периоду пре стицања права на обуку и полагање возачког испита,
- унапређење теоријске и практичне обуке у ауто школама и
- континуирана и ефикаснија контрола понашања младих у саобраћају.

Кључне области деловања усмерене ка пешацима као циљној групи су:

- унапређење саобраћајне инфраструктуре намењене пешацима,
- спровођење кампања о унапређење знања пешака о ризицима у саобраћају и о правилном понашању у саобраћају,
- изградња пешачких стаза уз фреквентне саобраћајнице и државне путеве у насељу и
- стварање услова за пешачење који су прихватљиви и за лица са ограниченим способностима и смањеном покретљивошћу.

Кључне области деловања усмерене ка бициклистима и мотоциклистима као циљној групи су:

- спровођење едукативних кампања о ризицима и правилном понашању у саобраћају,
- унапређење процеса обуке и едукације бициклиста и мотоциклиста на свим нивоима,
- изградња саобраћајне инфраструктуре за бициклисте и
- промовисање употребе заштитних система од стране бициклиста и мотоциклиста (кациге и заштитне опреме).

Кључне области деловања усмерене ка лицима старијим од 65 година као циљној групи су:

- едукација лица старија од 65 година о опадању психофизичких способности и повећаном ризику у саобраћају,
- спровођење кампања о безбедном понашању у саобраћају за лица старија од 65 година,
- боља доступност информација о утицају лекова на способност за вожњу и
- испитивање предности и недостатака увођења додатних здравствених прегледа за ову старосну категорију.

Кључне области деловања усмерене ка возачима теретних возила и трактора као циљној групи су:

- едукација возача теретних возила у привредним субјектима о безбедном понашању у саобраћају,
- континуирана контрола времена рада и одмора возача,
- едукација возача трактора у погледу поштовања саобраћајних прописа и безбеднијег понашања у саобраћају,
- спровођење кампања за возаче трактора и теретних возила о ризицима у саобраћају,
- унапређење техничке исправности трактора и теретних возила и
- управљање безбедношћу саобраћаја у затвореним системима – привредним субјектима, у складу са стандардима.

Кључне области деловања усмерене ка возачима који не користе заштитне системе као циљној групи су:

- спровођење кампања о заштитним системима (коришћење сигурносних појасева и заштитних кацига) и
- континуирана контрола и санкционисање небезбедног понашања у саобраћају.

Кључне области деловања усмерене ка возачима који возе под утицајем алкохола и психоактивних супстанци као циљној групи су:

- спровођење кампање о ризицима у вожњи под утицајем алкохола и психоактивних супстанци и
- континуирана контрола и санкционисање небезбедног понашања у саобраћају.

Кључне области деловања усмерене ка возачима који су склони прекорачењу брзине као циљној групи су:

- спровођење кампања о ризицима које носи прекорачење брзине и
- континуирана контрола и санкционисање небезбедног понашања у вези са брзином управљања возилом у саобраћају.

5.5. **ПЕТИ СТУБ – ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ**

У домену деловања након саобраћајне незгоде, као једног од стубова рада, Резолуција 74/299 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је проглашена Декада акције за безбедност путева 2021-2030. предвиђа следећа деловања у саобраћају по сегментима хоризонталне координације:

- Законодавство: Успостављање и поштовање стандарда за реаговање после незгода, прикупљање података о незгодама и квалитетне истраге;
- Примена прописа: Контрола рада служби за спашавање и истрагу саобраћајних незгода;
- Едукација: Обуке за припаднике хитне медицинске помоћи, спасилачких јединица и тимова за истраге саобраћајних незгода;
- Технологија: Набавка технологије за подршку и опреме за надлежне службе.

Основне смернице у подручју деловања на унапређењу деловања после саобраћајних незгода у општини Рача су:

1. успостављање стратешке комуникације, сарадње и везе током 24/7 свих служби за реаговање после саобраћајне незгоде:
   - МУП-а – ПС Рача и ПУ Крагујевац,
   - Служби за хитну медицинску помоћ Дома здравља Рача и Завода за хитну медицинску помоћ Крагујевац,
   - Основног јавног тужилаштва у Крагујевцу,
   - Одељења Прекршајног суда у Рачи,
   - Сектора за ванредне ситуације МУП-а, Одељења у Крагујевцу и јединице у Рачи
   - Дежурне службе ЈП „Путеви Србије“ и Јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката на територији општине Рача;
   - Спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода (последице небезбедног и непрописног понашања учесника и посматрача прве незгоде која проузрокује наредну);
2. обука и сарадња СХМП и МУП-а за ситуације које изискују хитан ескорт/спровођење медицинске екипе у случају закрчења путева (нарочито аутопута);
3. квалитетно обезбеђења лица места и вршење увиђаја саобраћајних незгода (сходно адекватном подзаконском акту и пратећем приручнику МУП-а);
4. квалитетне пре-судске стручне анализе незгода у циљу утврђивања узрока и њиховог елиминисања убудуће (документационе и теренске).

Проблеми у безбедности саобраћаја у вези са деловањем после саобраћајних незгода на територији општине Рача су:

1. потреба за скраћивањем времена одговора и изласка на лице места хитних служби;
2. информисање возача о контактима хитних служби и потреба за могућношћу пријема позива и комуникацију на више страних језика;
3. недостатак медијских и едукативних кампања за информисање возача и свих грађана о основним принципима указивања прве помоћи повређенима у саобраћајним незгодама, али и о обезбеђивању места од нових незгода;
4. праћење података о саобраћајним незгодама у реалном времену, уочавање нарочито опасних локација, времена и околности и брзо деловање на њиховом спречавању (репресивна делатност полиције, превенција кроз едукацију и правовремено и објективно информисање грађана);
5. недостатак кампања усмерених ка возачима за омогућавање проласка возила хитних служби у различитим околностима, прекршајно санкционисање драстичних случајева;
6. успостављање система за брзо лоцирање лица места саобраћајне незгоде, укључујући и GSM мрежно позиционирање уз асистенцију надлежних служби;
7. опремање хитних служби специфичном опремом за збрињавање повређених у саобраћајним незгодама.

5.6. КЉУЧНИ ИЗАЗОВИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ РАЧА ДО 2026. ГОДИНЕ

Постоји много изазова који се налазе пред Општином Рача на путу успостављања „безбедног система безбедности“ у области саобраћаја и управљања безбедношћу саобраћаја. Најважнији изазови који се налазе пред Општином Рача, а које треба превазићи и успешно решити до 2026. године ће бити уједно и циљеви за Акциони план за реализацију Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године.

Најважнији изазови безбедности саобраћаја су за Општину Рача према кључним областима – стубовима деловања:

Стуб 1. Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја

- Унапређење стратешког управљања у безбедности саобраћаја;
- Јачање улоге Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима;
- Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја;
- Унапређење квалитета контроле саобраћаја од стране саобраћајне полиције и инспекције;
- Спровођење истраживања у области безбедности саобраћаја и примена резултата истраживања.

Стуб 2. Безбеднији путеви

- Одговорно управљање општинским путевима и улицама – успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност;
- Планирање и реализација активности које су обавезне према члановима Закона о путевима: мапирање ризика – идентификације и рангирања опасних места – црних тачака на путевима којима управљају) и независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде са најмање једним погинулим лицем на општинским путевима и улицама;
- Унапређење инфраструктуре за безбедан саобраћај деце у зонама школа, пешака и бициклиста и укључења трактора у јавни саобраћај;
- Унапређење безбедности саобраћаја у зонама извођења радова на путу.

Стуб 3. Безбеднија возила

- Унапређење система контроле техничке исправности путничких возила;
- Унапређење система контроле техничке исправности трактора;
- Повећање техничке исправности возила.

Стуб 4. Безбеднији учесници у саобраћају

- Унапређење саобраћајног васпитања и образовања у саобраћају;
- Унапређење нивоа знања и оспособљености возача моторних возила;
- Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају, посебно деце, бициклиста, пешака и старијих особа од 65 година;
- Унапређење осталих безбедности учесника у саобраћају, посебно, тракториста и мотоциклиста.

Стуб 5. Деловање након саобраћајне незгоде

- Успостављање стратешке комуникације, сарадње и везе током 24/7 свих служби за реаговање после саобраћајне незгоде;
- Спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода (последице недовољно обезбеђеног лица места и небезбедног и непрописног понашања учесника и посматрача прве незгоде која проузрокује наредну – или више њих);
- Квалитетно вршење увиђаја и безбедносне (пре-судске) анализе саобраћајних незгода у циљу превенције;
- Унапређење деловања СХМП и Сектора за ванредне ситуације.

6. ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА УНАПРЕЂИВАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Савремени приступ управљања безбедношћу саобраћаја подразумева активности усмерене ка праћењу стања безбедности саобраћаја, као и дефинисању и примени мера усмерених ка унапређењу нивоа безбедности саобраћаја. Праћење стања безбедности саобраћаја је континуиран, редован и непрекидан процес који поред прикупљања, систематизације и анализе података подразумева стално унапређење и развој нових метода и техника за праћење стања безбедности саобраћаја.

Дефинисање жељеног стања и дефинисање циљева безбедности саобраћаја на националном нивоу је дефинисано је Националном Стратегијом, док је дефинисање циљева на локалном нивоу у надлежности Општине Рача, односно њеног стручног тела – Савета за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача.

Сваки субјекат безбедности саобраћаја који је дефинисан у тачки 2.1.3. (Носиоци активности у безбедности саобраћаја у општини Рача) Стратегије треба да дефинишу циљеве у оквиру свог делокруга послова, као и показатеље достизања циљева. Праћење стања безбедности саобраћаја се реализује на нивоу општине Рача, а праћење стања треба да буде у надлежности Савета за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача.

Праћење стања безбедности саобраћаја подразумева праћење не само саобраћајних незгода и последица, већ праћење свих обележја безбедности саобраћаја, попут обележја понашања (индикатори безбедности саобраћаја и саобраћајних прекршаја), ставова о опасностима у саобраћају, праћење података о путевима, опреми пута, саобраћају, регистрованим моторним и прикључним возилима, возачима, праћење података о ризичним деоницама и опасним местима, праћење демографских и социо-економских обележја итд. Поред наведеног, веома је важно спроводити поређење достигнутог нивоа безбедности разних општинских субјеката са реперним институцијама и организацијама са аспекта безбедности саобраћаја. Приступ заснован на тзв. бенчмаркингу треба да допринесе стабилном унапређењу безбедности саобраћаја по узору на најбоља практична искуства у окружењу.

Управљање безбедношћу саобраћаја не може да се оствари без квалитетне базе података о обележјима безбедности саобраћаја.

Организација и прикупљање података, односно формирање функционалних база података о обележјима безбедности саобраћаја је предуслов за сагледавање проблема и одабир мера којима би се проблем у безбедности саобраћаја решавао.

Извештавање о стању безбедности саобраћаја на путевима је саставни део праћења стања безбедности саобраћаја на путевима на подручју општине Рача. Извештавање у безбедности саобраћаја мора бити доступно свима који су заинтересовани, с тим што је Правилником о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима прецизно уређена у Републици Србији област извештавања у безбедности саобраћаја. Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима треба да укаже на тренутно стање безбедности саобраћаја на подручју општине Рача са јасно издвојеним проблемима, најважнијим реализованим активностима и активностима које је потребно реализовати у наредном периоду са циљем унапређења безбедности саобраћаја на путевима.

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима, Савет за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача подноси Скупштини Општине Рача најмање двапут годишње (полугодишњи и годишњи извештај).

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима састављен за првих шест месеци текуће године, подноси се Скупштини на првој седници након 31. јула за текућу годину, односно за период од годину дана подноси се на седници након 31. јануара наредне календарске године.

Сваки извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима општине Рача који је поднет Скупштини Општине Рача Координатор рада Савета доставља Агенцији за безбедност саобраћаја путем ИСА апликације.

Савет за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима општине Рача треба да извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима општине Рача учини доступним јавности, за што се предлаже уређење и унапређење сајта Савета.

Наведеним Правилником дефинисано је да Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима општине Рача мора да садржи следеће делове, односно податке:

1) уводни део, са кратким описом стања безбедности саобраћаја на подручју општине Рача,

2) поређење стања безбедности саобраћаја на подручју општине Рача са истим периодом у претходних пет година (број саобраћајних незгода, последице саобраћајних незгода, односно број тешких телесних повреда, лаких телесних повреда и погинулих лица, вредности јавног и саобраћајног ризика, процентуална угроженост категорија учесника у саобраћају и сл.),

3) основне показатеље стања безбедности саобраћаја: најугроженије категорије учесника у саобраћају (пешаци, бициклисти, путници и возачи аутомобила и сл.), расподелу саобраћајних незгода по месецима, данима и часовима, просторну расподелу саобраћајних незгода у односу на државне путеве и улице, као и просторну анализу у односу на конкретне деонице и улице где се догађају саобраћајне незгоде,

4) кратак извештај о последњим доступним подацима о понашању учесника у саобраћају на подручју општине Рача, односно полицијске управе Крагујевац, ако нису доступни подаци за општину Рача,

5) праћење достизања претходно дефинисаних циљева (циљеви у складу са стратегијом безбедности саобраћаја Општине Рача, односно националном стратегијом),

6) кратак преглед најважнијих активности и мера које су предузете у претходном периоду са прегледом утрошених финансијских средстава и активности које је потребно реализовати у будућем периоду са циљем унапређења безбедности саобраћаја на подручју општине Рача,

7) закључни део са сумирањем најважнијих проблема у безбедности саобраћаја на путевима.

Поред извештавања о стању безбедности, саставни део годишњег извештаја је и Извештај о реализацији планираних активности. Извештај о реализацији планираних активности садржи податке о спроведеним мерама и активностима, као и утрошку финансијских средстава за реализацију истих у оквиру кључних области рада дефинисаних Програмом коришћења средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача за ту календарску годину.

Спроведене мере и активности описане у Извештају о реализацији планираних активности за календарску годину морају одговарати мерама и активностима дефинисаним у Програму на који је Агенција дала сагласност. И Извештај о реализацији планираних активности усваја Скупштина

Општине Рача, а Координатор Савета усвојени Извештај о реализацији планираних активности доставља Агенцији за безбедност саобраћаја путем ИСА апликације, најкасније до 1. марта текуће године за претходну годину. Агенција за безбедност саобраћаја увела је мотивациони и заштитни механизам, да Савет који не достави извештај до предвиђеног рока за претходну годину неће добити позитивно мишљење на предлог програма за наредну годину, односно сагласност на Програм.

Поред редовног извештавања о стању безбедности саобраћаја на територији општине Рача, активностима и плановима Савета за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача, извештавање може бити и по захтеву Агенције за безбедност саобраћаја. Агенција може писаним путем затражити од Савета достављање извештаја о одређеном питању уколико за то постоје оправдани разлози, односно информација о постојању проблема безбедности саобраћаја на подручју јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе.

Савет је дужан да писаним путем, у виду извештаја, обавештава Агенцију о траженом питању и указује на мере и активности, које предлаже у циљу решења наведеног питања.

Напредак у остваривању циљева Стратегије и задатака предвиђених Акционим планом мора бити саставни део извештавања о стању безбедности саобраћаја. Свака институција и организација задужена за конкретне активности предвиђене Акционим планом треба да буде у обавези достављања извештаја у погледу напретка, и Савету за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима општине Рача.

Савет за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима општине Рача има обавезу праћења и извештавања у погледу напретка достизања циљева Стратегије и реализације свих активности предвиђених Акционим планом.

Евалуација унапређивања безбедности саобраћаја (предузетих мера и достигнутих циљева дефинисаних Стратегијом) обавезан је елемент сваке Стратегије без кога се не може гарантовати успех достизања циљева. На основу сагледавања „пролазних резултата“ по годинама остваривања, дефинишу се и интензивирају по потреби мере у оквиру годишњих планова, јер је касно за интервенције на крају периода за који се доноси Стратегија.

У циљу што ефикаснијег достизања циљева, неопходно је успоставити процес стручног праћења реализације мера и активности које предвиђа ова стратегија и периодичне (годишње) анализе достизања пролазних циљева.

На основу стручног сагледавања ефеката појединих мера, по потреби ће се унапређивати планиране, односно додавати нове мере и активности. Изузетно, у оправданим случајевима, могли би се преиспитивати и кориговати зацртани циљеви.

Да би се стручно пратила реализација ове Стратегије, треба да се реализује следеће:

- Сви субјекти ће извештавати Савет за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача о мерама које спроводе и тесно ће сарађивати са Саветом и другим субјектима;
- Савет за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача ће евидентирати, јавно презентовати на свом сајту и пратити све мере и активности које се спроводе у циљу унапређења безбедности саобраћаја;
- Савет за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача ће, периодично (квартално или полугодишње), сагледати које су мере и активности спроведене, које су започете, а које нису и о томе припремити анализу и

- Општина Рача ће подржати размену стручних искустава са другим локалним заједницама, упућивање представника Савета на стручне скупове који су посвећени унапређењу безбедности саобраћаја у локалним заједницама и имплементацији стратегијама у безбедности саобраћаја у локалној заједници, за које треба охрабрити стручна лица из Раче да представе искуства из општине Рача тако што ће да представе анализирано стање, проблеме, спроведене мере, ефекте и достизање циљева предметне Стратегије.

Евалуација достигнутог нивоа унапређења безбедности саобраћаја треба да буде садржана у сваком годишњем извештају Савета за безбедност саобраћаја на путевима општине Рача, као посебна тачка извештаја, са проценом који су ефекти постигнути, односно шта није постигнуто, изражено натурално и у апсолутним показатељима, вредностима индикатора безбедности саобраћаја, али изражено и као процена ефеката (позитивних или негативних) примене Стратегије, преко трошкова саобраћајних незгода.

7. ЗАКЉУЧАК

Иако Општина Рача баштини запажено ангажовање у области унапређења безбедности саобраћаја у претходном периоду, предметна Стратегија безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године је прва стратегија која се доноси за општину Рача.

У општини Рача у периоду од 2016. до 2020. године евидентирана је укупно 131 саобраћајна незгода од чега: 7 саобраћајних незгода са погинулим лицима, 58 саобраћајних незгода са повређеним лицима и 66 саобраћајних незгода са материјалном штетом.

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године укупно је у саобраћајним незгодама у општини Рача погинуло 7 лица. Не може се говорити о тренду, али је у последње две године анализе (2019. и 2020. године) погинуло 6 лица од укупно погинулих 7 лица. Укупно је у општини Рача за период од 2016. до 2020. године повређено 87 лица. Тренд броја повређених лица у саобраћајним незгодама у посматраном периоду у општини Рача је позитиван, тј. број повређених у 2020. години (13) смањен је значајно у односу на 2016. годину (31).

Укупни процењени трошкови саобраћајних незгода у посматраном периоду од 2016. до 2020. године износе 3.133.933 евра, односно око 369.804.094,00 динара, што је еквивалентно улагању 30 година по 12 милиона динара у безбедност саобраћаја, колико је Општина Рача определила 2021. године за унапређење безбедности саобраћаја.

У посматраном периоду, од 2016. до 2020. године, у саобраћајним незгодама на територији општине Рача погинуо је 1 пешак, док је 5 пешака повређено.

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, није било погинулих бициклиста, док је 9 бициклиста повређено.

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, није било погинулих мопедиста или мотоциклиста, док је 7 возача мопеда или мотоцикала повређено.

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, погинула су 3 возача или путника у путничким аутомобилима, док је 58 возача или путника у путничким аутомобилима било повређено.

У посматраном периоду од 2016. до 2020. године, на територији општине Рача, погинула су чак 3 возача трактора, док је 4 возача трактора било повређено.

На територији општине Рача, у посматраном периоду од 2016. до 2020. године, није било погинулих лица у незгодама у којима је учесник било теретно возило, док су 4 лица била повређена.

У саобраћајним незгодама на територији општине Рача у посматраном периоду од 2016. до 2020. године, најчешће су страдала лица старости од 31 до 64 године, при чему су та лица највише и смртно страдала (5), и највише су задобила тешке (9) и лаке повреде (27).

У општини Рача, већина саобраћајних незгода са учешћем пешака догодила се у насељу (83,3%).

Од укупног броја саобраћајних незгода (131), 19 незгода се догодило на државном путу IБ реда, 23 на државним путевима IIА реда и 22 незгоде на државном путу IIБ реда. На проласцима државних путева IIА, IБ и IIБ реда кроз насеља догодиле су се 24 незгоде. На улицама нижег реда се догодило 27 незгода, а на улицама вишег реда 4 незгоде. На локалним путевима догодило се 15 незгода.

Употреба сигурносног појаса на предњим седиштима у посматраном периоду на територији општине Рача није се повећала значајно, са 76,1% колико је евидентирано 2016. године на 77% у 2020. години, а употреба сигурносног појаса на задњим седиштима се повећала са 10,7% на 19,2%, што указује на простор будућег рада у безбедности саобраћаја, а још увек је стање по овим индикаторима испод просека у Републици Србији (84,3% и 20,6% у 2020. години) и испод вредности дефинисане Националном стратегијом за период 2015-2020. (циљне вредности 95% за предња седишта и 85% за задња седишта).

Коришћење заштитних кацига у посматраном периоду на територији општине Рача код возача и путника на мопеду и мотоциклу смањило се у 2019. години у односу на 2016. годину (са 89% на 70%), што је тренд којим се без значајне промене приступа у превентивним мерама никако не може достићи циљних 99% дефинисаних у Националној стратегији.

Употреба дечијих система заштите у посматраном периоду на територији општине Рача, како за децу до 3 године, тако и за децу од 4 до 12 година, се повећала (са 40% на 43,9% за децу до 3 године и са 17,5% на 40,7% за децу од 4 до 12 година). И поред повећања, и за ова два индикатора велика је разлика у достигнутом нивоу, у односу на циљних 96% у 2020. години, дефинисаних у Националној стратегији.

Употреба мобилних телефона у саобраћају значајно је смањена у 2020. години, у односу на 2016. годину (са 2,3% на 1,8%).

Проценат пешака на територији општине Рача у периоду од 2016. године до 2020. године који прелазе коловоз са ометеном пажњом се повећао са 5,5% на 5,8%, а значајно се смањио проценат пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза (са 67,8% на 29%).

Стање индикатора у општини Рача је неповољније него у Републици Србији у 2020. години за следеће индикаторе: употреба сигурносног појаса код возача и сувозача, употреба дечијих система заштите за децу до 3 године и од 4 до 12 година.

Стање индикатора у општини Рача је повољније него у Републици Србији у 2020. години за следеће индикаторе: употреба заштитних кацига код возача и путника на мотоциклу и мопеду, употреба мобилних телефона током вожње, понашање пешака и вожња под утицајем алкохола.

У погледу општих питања везаних за саобраћај, становници на подручју ПУ Крагујевац имају сличне ставове (до 3% разлике) као и становници у другим ПУ Републике Србије. У погледу начина путовања, становници на подручју ПУ Крагујевац мање користе бицикл (за 6%) и јавни превоз (за 4%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код осталих начина путовања разлике се крећу до ±3%.

Код самопријављеног понашања, становници на подручју ПУ Крагујевац возе изнад ограничења брзине на путевима у насељу (за 7% више) и на аутопутевима (за 4% више) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

Код питања везаних за одвраћање пажње и умор, становници на подручју ПУ Крагујевац више користе мобилни телефон у вожњи (читање (6%) и писање поруке или мејла (5%), разговор (4%), hands-free (3%)) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

Код сигурносног појаса и система заштите за децу, становници на подручју ПУ Крагујевац више користе дечија седишта (за 4%).

Код понашања бициклиста, становници на подручју ПУ Крагујевац више користе кациге за бицикл (за 7%) и као бициклисти више прелазе коловоз када је црвено светло за бициклисте (за 4%), али мање користе бицикл на путу (ако постоји бициклистичка стаза, за 6%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код понашања пешака, становници на подручју ПУ Крагујевац више прелазе коловоз када је црвено светло за пешаке (за 5%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

Код понашања возача у погледу прекорачења брзине, становници на подручју ПУ Крагујевац имају блажи став о прекорачењу брзине јер више толеришу када они (лично) и остали учесници у саобраћају прекорачују брзину од преко 20 km/h на аутопуту (за 11% и 8%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. У погледу учешћа у саобраћајним незгодама, становници на подручју ПУ Крагујевац су изјавили да су више учествовали у саобраћајним незгодама као возачи (за 3%) и као путници (за 1%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији. Код контроле од стране саобраћајне полиције за вожњу под дејством алкохола, становници на подручју ПУ Крагујевац су више контролисани (за 5%) у односу на просечне вредности у другим ПУ у Републици Србији.

На основу анализе ставова, као проблеми безбедности саобраћаја у локалној самоуправи су идентификовани:

- значај заштитних система у путничким аутомобилима – средња оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- значај заштитних кацига (мотоциклисти) – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- вероватноћа контроле од стране полиције – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији;
- коришћење појаса у путничким аутомобилима (2014) – ниска оцена у односу на друге ПУ у Републици Србији.

За креирање Стратегије дефинисани су следећи елементи:

Амбиција: Креирати безбедан и одржив саобраћајни систем који пружа услове за квалитетан живот и омогућава даљи развој општине Рача.

Мисија: Успоставити функционалан и одржив систем безбедности друмског саобраћаја који ће омогућити у општини Рача успешно управљање безбедношћу саобраћаја.

Визија: Општина Рача без погинулих лица у саобраћајним незгодама и без лица са трајном инвалидношћу као последица саобраћајних незгода.

Циљеви: Доношење стратегије треба да омогући изградњу одрживог и делотворног система управљања безбедношћу саобраћаја до 2026. године који ће бити могућ ако се постигну следећи циљеви:

- да нема погинулих лица у саобраћајним незгодама у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да у општини Рача нема повређене деце до 2024. године,
- да се смањи за 75% број тешко повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смањи за 55% број лако повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смање за 50% укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2026. години, у односу на 2020. годину.

Циљеви су дефинисани и у погледу индикатора безбедности саобраћаја са пројекцијом да се смање све до 2020. године достигнуте вредности индикатора на крају периода, тј. 2026. године.

Достизање постављених циљева биће могуће ако се унапреди и постојећи приступ безбедности саобраћаја. Савремени приступ схватању и управљању безбедношћу саобраћаја је приступ интегрисаног „безбедног система“. Овај приступ се битно разликује од традиционалног приступа који је описан са 12 начела. Најважнији принципи приступа „безбедног система“ су: Људски је грешити - човек греши и увек ће грешити; Људско тело је рањиво; Проширене врсте одговорности; Подељена одговорност; Смрт и тешке повреде нису прихватљиви у саобраћају; Превентивно има предност у односу на накнадно деловање и Опраштајући систем.

Деловање за унапређење безбедности саобраћаја је према Националној Стратегији дефинисано кроз пет стубова безбедности, са разрадом мера које треба применити у општини Рача и могућих проблема при имплементацији тих мера.

Посебно је истакнута и важност праћења стања, на основу прикупљања података у бази обележја безбедности саобраћаја, извештавања и обавештавања о достигнутом степену безбедности саобраћаја, проблемима, планираним активностима и утрошеним средствима, а такође и о евалуацији унапређења безбедности саобраћаја кроз најмање једном годишње поређење достигнутог стања кроз вредности достигнутих циљева и предузимање мера на основу закључака евалуације.

Операционализација мера које садржи Стратегија дефинисана је Акционим планом за реализацију Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године, у оквиру чега предвиђено је и доношење нове Стратегије за наредни петогодишњи период од 2027. до 2031. године.

8. ЛИТЕРАТУРА

[1] Закон о безбедности саобраћаја на путевима, „Службени гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 – одлука УС, 55/2014, 96/2015 – др. закон, 9/2016 – одлука УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019 и 128/2020 – др. закон

[2] Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају у Србији, Извештај: ПУ Крагујевац, Београд, 2017.

[3] Мерење индикатора перформанси безбедности саобраћаја у Полицијској управи Крагујевац за 2020. годину, Београд, 2020.

[4] Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2016. до 2020. године за општину Рача, Агенција за безбедност саобраћаја, Београд, 2021.

[5] Индикатори перформанси безбедности саобраћаја у Републици Србији за 2016. годину, брошура, Агенција за безбедност саобраћаја, 2017.

[6] Индикатори перформанси безбедности саобраћаја у локалној самоуправи - Полицијска управа Крагујевац у 2018. години, брошура, Агенција за безбедност саобраћаја, 2018.

[7] Индикатори перформанси безбедности саобраћаја у Републици Србији за 2020. годину, брошура, Агенција за безбедност саобраћаја, Београд, 2021.

[8] http://195.222.99.60/ibbsPublic, Интегрисана база података о обележјима безбедности саобраћаја, Агенција за безбедност саобраћаја, приступ: од јануара до 31. марта 2022.

[9] https://www.abs.gov.rs, Сајт Агенције за безбедност саобраћаја, приступ: од јануара до 31. марта 2022.

[10] Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, „Службени гласник РС“, бр. 64/2015

[11] Правилник о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима, „Службени гласник РС“, бр. 8/2020

[12] Закон о планском систему Републике Србије, „Службени гласник РС“, бр. 30/2018

[13] Липовац. К. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја за град Београд 2021-2025., Саобраћајни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2020.

[14] Ранковић Ж. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Мали Зворник за период од 2021. до 2025. године, Модел 5, Београд, 2021.

[15] Ранковић Ж. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Алексинац са Акционим планом за период од 2022. до 2026. године, Модел 5, Београд, 2021.

[16] Петровић Д. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја на путевима града Сомбора за период од 2018. до 2022. године, АМСС Центар за моторна возила, Београд, 2018.

[17] Правилник о саобраћајној сигнализацији, „Службени гласник РС“, бр. 85/2017 и 14/2021

[18] https://www.stat.gov.rs, Сајт Републичког завода за статистику Републике Србије, приступ: од јануара до 31. марта 2022.

[19] Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама, „Службени гласник РС“, бр. 22/2015

[20] Јовановић Д. и сарадници: Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају у Србији, студија, МХМ Пројект доо и Факултет техничких наука Нови Сад, Нови Сад, 2017.

[21] План генералне регулације градског насеља Рача, „Архиплан“ д.о.о., Аранђеловац, 2015.

[22] Стратегија Развоја општине Рача 2021-2028, Општина Рача, 2020.

[23] Липовац. К. и сарадници: Пројекат бенчмаркинг система безбедности саобраћаја на националном нивоу, бенчмаркинг институција и организација укључених у систем безбедности саобраћаја на националном нивоу, Саобраћајни факултет Универзитета у Београду, Агенција за безбедност саобраћаја, Република Србија, Београд, 2016.

[24] Милутиновић, Н. и Божовић М.: Институционални проблеми безбедности саобраћаја у граду Крагујевцу, VIII међународна конференција Безбедност саобраћаја у локалној заједници Ваљево, Хотел Дивчибаре, 18 – 20. април 2013., 137-142.

[25] Липовац, К., Вујанић, М. и Тешић, М.: Предлог индикатора безбедности саобраћаја у локалној заједници са начином примене. VII Међународна конференција Безбедност саобраћаја у локалној заједници Србија, Доњи Милановац, Хотел Лепенски Вир, 19 – 21. април 2012., 117-123.

[26] Resolution 74/299, Improving global road safety, General Assembly United Nations, 31 August 2020

[27] Global plan Decade of Action for Road Safety 2021 – 2030, United Nations, 28 October 2021.

[28] Рос и сарадници: Трошкови саобраћајних незгода у Републици Српској, Бања Лука, 2012.

[29] Стратегија одрживог развоја општине Рача за период 2015-2020. године, Службени гласник Општине Рача, бр. 5/2015

[30] Стратегија управљања ризицима општине Рача, Службени гласник Општине Рача, бр. 4/2022

[31] Портал отворених података Министарства просвете науке и технолошког развоја, https://opendata.mpn.gov.rs/, приступ 30.03.2022.

[32] Пројекат сигурне стазе - Бор. Међу 5 најбољих пројеката отворених података у Србији. Доступно на: https://www.sigurnestaze.com/ (20.03.2022)

[33] Сенић В.: Примена географских информационих система у јавним услугама. Економски хоризонти, Септембар - Децембар 2017, Волумен 19, Свеска 3, 227 - 239.

9. СПИСАК ГРАФИКА, СЛИКА И ТАБЕЛА

9.1. СПИСАК ГРАФИКА

График 2.2.1. Укупни трошкови саобраћајних незгода
за период од 2016. до 2020. године на територији општине Рача 25
График 3.1.1. Број саобраћајних незгода и њихових последица у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 27
График 3.1.2. Број погинулих лица у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 27
График 3.1.3. Број повређених лица у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 27
График 3.1.4. Број повређених и погинулих лица у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 28
График 3.1.5. Број настрадалих према својству учесника
за период од 2016. до 2020. године у општини Рача.....28
График 3.1.6. Број саобраћајних незгода по категоријама возила у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 29
График 3.1.7. Број настрадалих лица са учешћем аутобуса, теретних возила, трактора и
радних машина у општини Рача за посматрани период 29
График 3.1.8. Број саобраћајних незгода са учешћем аутобуса, теретних возила, трактора и
радних машина у општини Рача за период од 2016. до 2020. године.....30
График 3.1.9. Број повређених и погинулих лица по старосној структури у општини Рача
за период од 2016. до 2020. године 30
График 3.1.10. Број саобраћајних незгода по старосној структури погинулих и повређених лица
у општини Рача за период од 2016. до 2020. године.....31
График 3.1.11. Процентуални удео пешака у укупном броју погинулих лица.....31
График 3.1.12. Процентуални удео пешака у укупном броју повређених лица 32
График 3.1.13. Процентуални удео бициклиста у укупном броју погинулих лица.....33
График 3.1.14. Процентуални удео бициклиста у укупном броју повређених лица 33
График 3.1.15. Процентуални удео мопедиста и мотоциклиста
у укупном броју погинулих лица 34
График 3.1.16. Процентуални удео мопедиста и мотоциклиста
у укупном броју повређених лица 34
График 3.1.17. Процентуални удео возача и путника у ПА
у укупном броју погинулих лица 35
График 3.1.18. Процентуални удео возача и путника у ПА
у укупном броју повређених лица 35
График 3.1.19. Процентуални удео погинулих лица у СН
са учешћем теретних возила у укупном броју погинулих лица.....36
График 3.1.20. Процентуални удео повређених лица у СН
са учешћем теретних возила у укупном броју повређених лица 36
График 3.1.21. Процентуални удео погинулих лица у СН
са учешћем трактора у укупном броју погинулих лица.....37

График 3.1.22. Процентуални удео повређених лица у СН
са учешћем трактора у укупном броју повређених лица 37
График 3.1.23. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача
у периоду од 2016. до 2020. године – по месецима 39
График 3.1.24. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача
у периоду од 2016. до 2020. године – по данима у седмици....39
График 3.1.25. Временска расподела свих саобраћајних незгода на територији општине Рача
у периоду од 2016. до 2020. године – по сатима у току дана....40
График 3.1.26. Годишња расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији
општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године 40
График 3.1.27. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији
општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по месецима....41
График 3.1.28. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији
општине Рача у периоду 2016-2020. година – по данима у недељи....41
График 3.1.29. Временска расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији
општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – по сатима у току дана....42
График 3.1.30. Просторна расподела саобраћајних незгода са учешћем пешака на територији
општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – у насељима и ван насеља (у %) 42
График 3.1.31. Број саобраћајних незгода на територији општине Рача према типу незгоде и
последицама за период од 2016. до 2020. године....43
График 3.1.32. Преглед регистрованих доприноса настанку саобраћајних незгода појединачних
фактора из групе фактора „Утицај пута и путне околине“ за територију општине Рача
за период од 2016. до 2020. године....49
График 3.1.33. Јавни пондерисани ризик....54
График 3.1.34. Саобраћајни пондерисани ризик 55
График 3.2.1. Проценат употребе сигурносног појаса од стране возача и сувозача,
на предњим односно задњим седиштима у путничким аутомобилима....62
График 3.2.2. Проценат употребе сигурносног појаса од стране возача и сувозача,
на предњим односно задњим седиштима у појединим категоријама возила....63
График 3.2.3. Проценат употребе заштитне кациге код возача и путника
на мопеду и мотоциклу 63
График 3.2.4. Проценат употребе дечијих система заштите за децу
старости до 3 године и за децу од 4 до 12 година....64
График 3.2.5. Проценат употребе мобилних телефона током вожње 65
График 3.2.6. Понашање пешака (у %)....66
График 3.2.7. Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h
у насељу за период од 2016. до 2019. године (у %) 66
График 3.2.8. Прекорачење ограничења брзине за најмање 10 km/h
по категоријама возила у 2019. години (у %) 67
График 3.3.1. % испитаника који се осећају (веома) забринути (1-2)....71
График 3.3.2. % испитаника који су бирали овај начин међу прва 3 71
График 3.3.3. Брзина - Возили брже од ограничења брзине у % (најмање једном (2-5)) 71
График 3.3.4. Вожња под утицајем (% најмање једном (2-5))....71
График 3.3.5. Одвраћање пажње и умор (% најмање једном (2-5)) 72
График 3.3.6. Сигурносни појас и системи заштите за децу (% скоро увек (5)) 72

График 3.3.7. Бициклисти и мотоциклисти (% најмање једном (2-5))....72
График 3.3.8. Пешаци (% најмање једном (2-5))....72
График 3.3.9. Возач: Брзина (% прилично прихватљиво (4-5))....73
График 3.3.10. Возач: Вожња под утицајем (% прилично прихватљиво (4-5))....74
График 3.3.11. Возач: Одвраћање пажње и умор (% прилично прихватљиво (4-5))....74
График 3.3.12. Возач: Сигурносни појас и системи заштите за децу
(% прилично прихватљиво (4-5))....75
График 3.3.13. Понашање мотоциклиста (% прилично прихватљиво (4-5))....75
График 3.3.14. Понашање пешака (% прилично прихватљиво (4-5))....76
График 3.3.15. Перцепција (не) безбедности (средња вредност)....76
График 3.3.16. Учешће у саобраћајним незгодама (% најмање једном)....76
График 3.3.17. Број контрола од стране саобраћајне полиције (% најмање једном)....77
График 3.3.18. Вероватноћа контроле од стране саобраћајне полиције (% веома много (5))....77
График 3.3.19. Контрола од стране саобраћајне полиције (% најмање једном)....77
График 4.2.1. Процена броја погинулих и достизање циља
у погледу смањења броја погинулих лица....86
График 4.2.2. Достизање циља „Без повређене деце у саобраћају“ од 2024. године....86
График 4.2.3. Процена броја тешко повређених и достизање циља
у погледу смањења броја тешко повређених лица....87
График 4.2.4. Процена броја лако повређених и достизање циља
у погледу смањења броја лако повређених лица....87
График 4.2.5. Процењени трошкови и уштеде у милионима евра
на основу смањења свих последица саобраћајних незгода....87
График 4.3.1. Достизање циљева везаних за индикаторе
употребе сигурносних појасева....88
График 4.3.2. Достизање циљева везаних за индикаторе
заштитних система за децу до 3 године....89
График 4.3.3. Достизање циљева везаних за индикаторе
прекорачења брзине до 10 km/h у насељу....89
График 4.3.4. Достизање циљева везаних за индикаторе понашања пешака....89

9.2. **СПИСАК СЛИКА**

Слика 1.1.1. Подручје Раче и најважније комуникације 2
Слика 2.1.1. Доступни модули у локалној бази података 18
Слика 2.1.2. ГИС портал за три општине међу којима је општина Рача 19
Слика 2.1.3. Апликација за урбанистичко планирање и управљање комуналном инфраструктуром - међуопштинска апликација 19
Слика 3.1.1. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године 45
Слика 3.1.2. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији језгра насеља Рача у периоду од 2016. до 2020. године 46
Слика 3.1.3. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IB реда ознаке пута 27 46
Слика 3.1.4. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIA реда ознаке пута 157 47
Слика 3.1.5. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIB реда ознаке пута 369 48
Слика 3.1.6. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године – државни пут IIB реда ознаке пута 370 48
Слика 3.1.7. Неуређена зона школе у Трски, у смеру ка Крагујевцу 50
Слика 3.1.8. Неуређена зона школе у Трски, у смеру од Крагујевца 50
Слика 3.1.9. Неуређена зона школе у Доњој Рачи 50
Слика 3.1.10. Непрописно паркирање у насељу Рача као пример угрожавања безбедности учесника у саобраћају 50
Слика 3.1.11. Јавни пондерисани ризик страдања у 2018. години 56
Слика 3.1.12. Јавни пондерисани ризик страдања мотоциклиста у периоду од 2016. до 2018. године 56
Слика 3.1.13. Јавни пондерисани ризик страдања пешака у периоду од 2016. до 2018. године 57
Слика 3.1.14. Јавни пондерисани ризик страдања возача и путника у путничким аутомобилима у периоду од 2016. до 2018. године 57
Слика 3.1.15. Јавни пондерисани ризик страдања бициклиста у периоду од 2016. до 2018. године 58
Слика 3.1.16. Јавни ризик страдања деце (0-14 година) у периоду од 2016. до 2018. године 58

9.3. **СПИСАК ТАБЕЛА**

Табела 1.2.1. Степен моторизације у општини Рача 5
Табела 2.2.1. Број саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима у општини Рача у периоду од 2016. до 2020. године 24
Табела 2.2.2. Трошкови саобраћајних незгода на територији општине Рача у периоду од 2016. до 2020. године 24
Табела 3.1.1. Поређење трошкова саобраћајних незгода у општини Рача за 2011. и 2020. годину 38
Табела 3.3.1. Оцена ставова према картама показатеља АБС за ПУ Крагујевац 80
Табела 4.1.1. SWOT анализа „УНАПРЕЂЕЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА“ 83
Табела 4.3.1. Тренутне вредности и очекиване вредности индикатора безбедности саобраћаја 2026. године 88
Табела 4.5.1. Предлог основних индикатора безбедности саобраћаја у локалној заједници 93

ПРИЛОЗИ

1.1. **ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА НАСТРАДАЛИМ ЛИЦИМА НА ПУТЕВИМА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016**-2020.

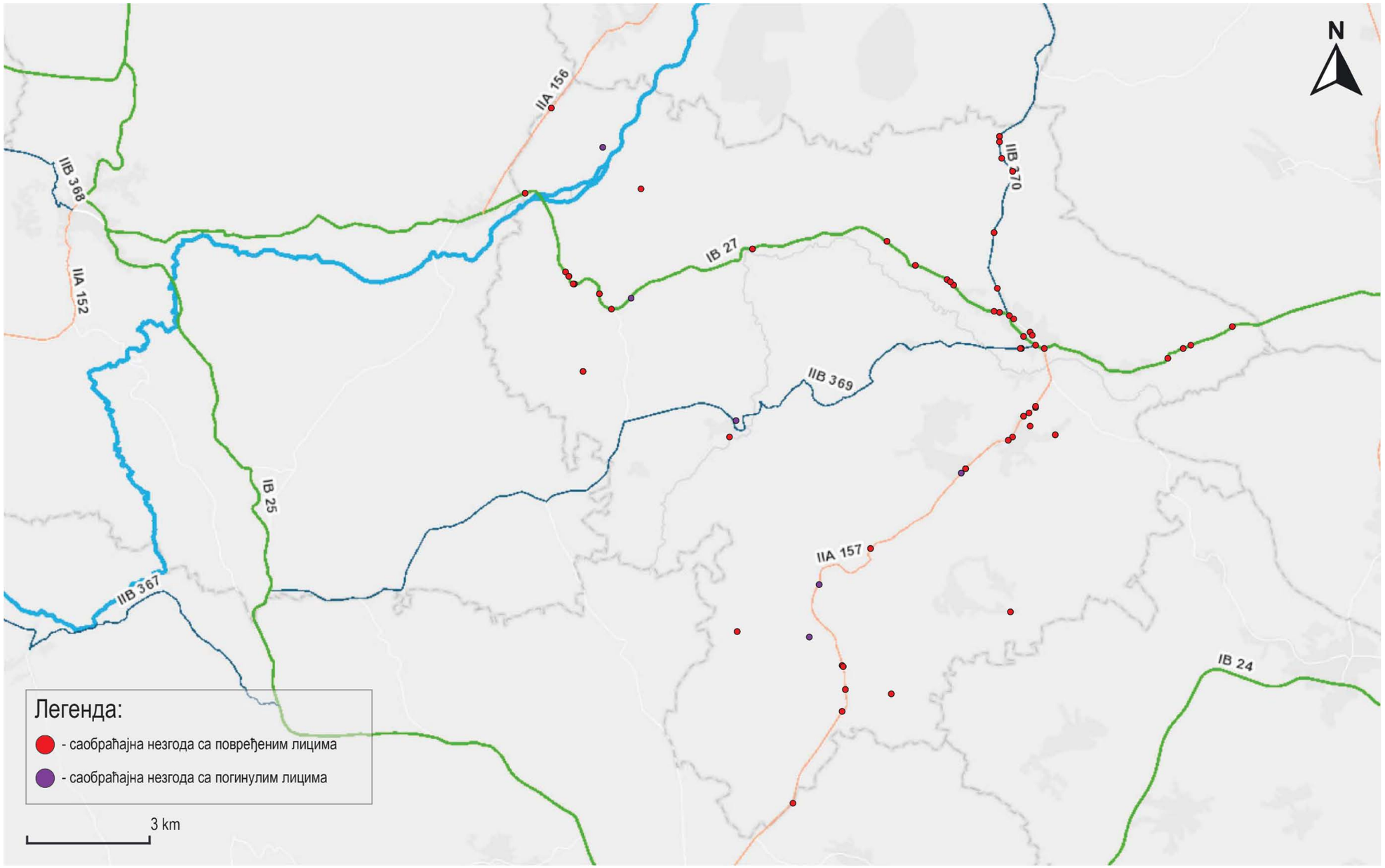

1.2. ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА МАТЕРИЈАЛНОМ ШТЕТОМ НА ПУТЕВИМА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016-2020.

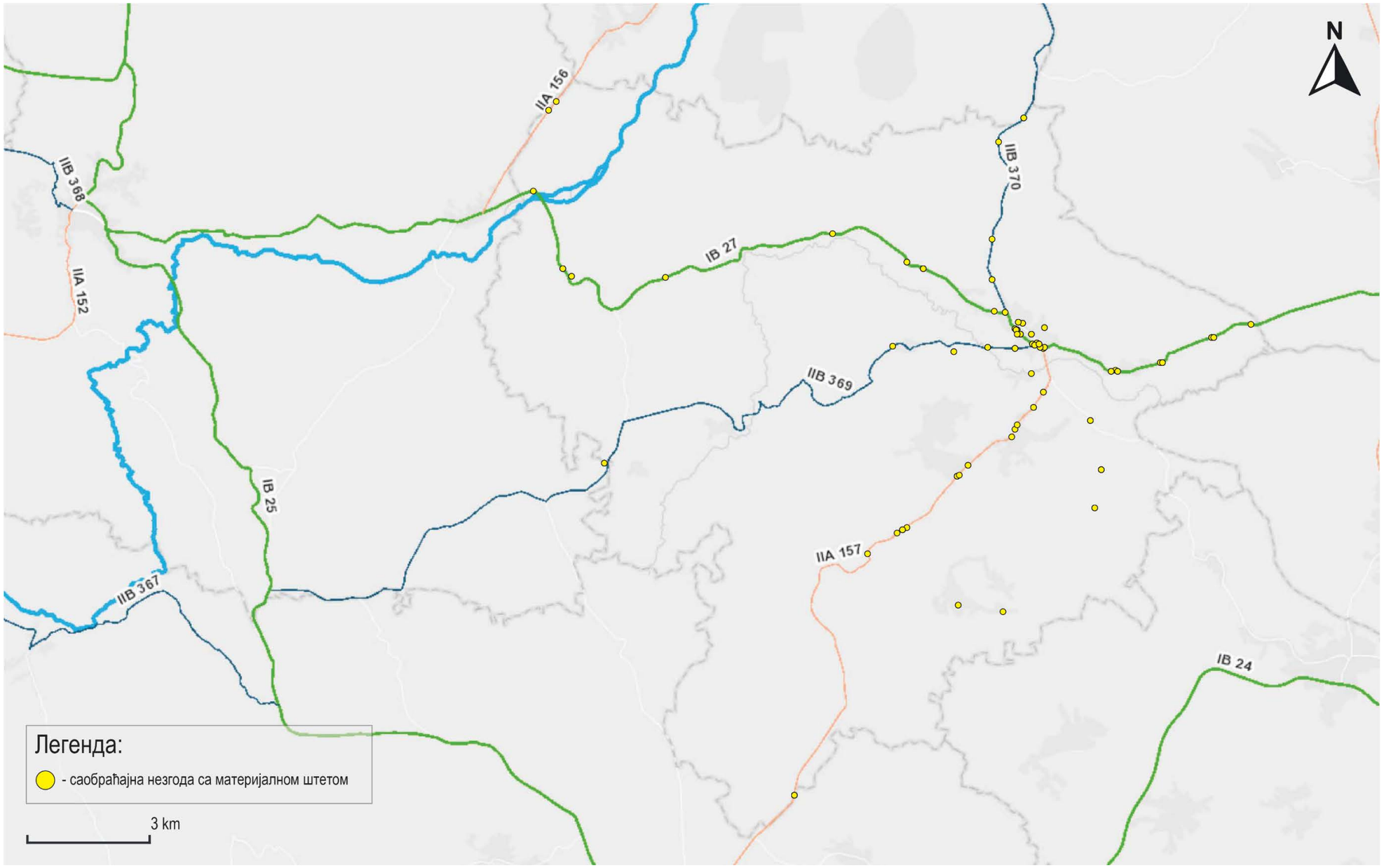

1.3. ПРОСТОРНА РАСПОДЕЛА САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА СА НАСТРАДАЛИМ ЛИЦИМА У ШИРЕМ ПОДРУЧЈУ НАСЕЉА РАЧА ЗА ПЕРИОД 2016-2020.

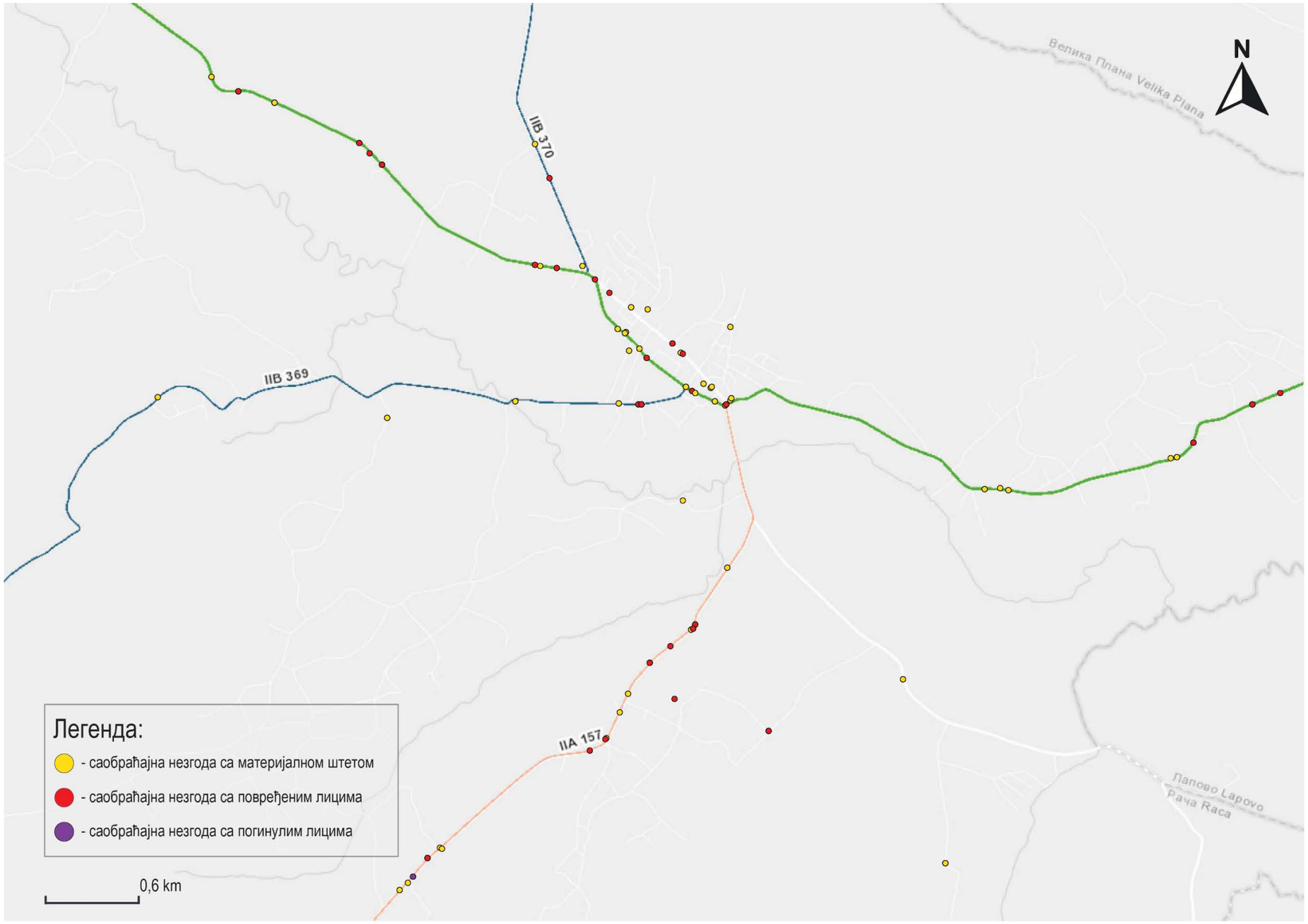

2. РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ СТРУЧНОГ ТИМА ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ

Excellent SME 2020
Zlatna izvrsnost
COMPANY Since MODEL 5 1993 BELGRADE
Saobraćaj * Građevina * Grafika
Traffic * Construction * Graphics
Model 5 doo Beograd, Bačvanska 21/9, 11010 Beograd, Srbija, +381 11 2851 572, 285 23 21, 285 22 16 office@model5.rs, www.model5.rs
PIB: 100295354 MB: 06977537 Alfa banka 190-15760-43 Raiffeisen banka 265-1100310005011-51 Banka Intesa 160-0000000335323-94

MODEL 5 doo Beograd
SAOBRAĆAJ • GRAĐEVINA • GRAFIKA
Broj 02-22-1
Datum 04.01.20 22.
MS* www.model5.rs

Р Е Ш Е Њ Е

О ИМЕНОВАЊУ СТРУЧНОГ ТИМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ УГОВОРА ЗА ИЗРАДУ О ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РАЧА

На основу члана 5. Уговора о изради Стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Рача, потписаног између Општинске управе Општине Рача, дел. број 404-112/2021-III-01 од 22.12.2021. године, и Модела 5 доо Београд, дел. бр. 626-21 од 30.12.2021. године именује се Стручни тим за реализацију Уговора:

1. За руководиоца Стручног тима за израду Стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Рача, именује се др Жељко Ранковић, дипл. инж. саобраћаја.
2. За чланове Стручног тима за израду Стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Рача, именују се:
   - др Немања Деретић, дипл. инж. саобраћаја, заменик руководиоца,
   - Дејан Ивановић, дипл. инж. саобраћаја, члан,
   - Наташа Остојић, дипл. инж. саобраћаја, члан,
   - Немања Станковић, дипл. инж. саобраћаја, члан,
   - Милена Виденовић, маст. инж. саобраћаја, члан,
   - Ненад Заграђанин, дипл. инж. сабраћаја, члан и
   - Драгиша Околишанов, дипл. правник, члан.
3. Наведена лица поседују дипломе одговарајућих струка одговарајућих за рад на изради Стратегије бебедности саобраћаја на територији општине Рача, односно у области безбедности саобраћаја и испуњавају све услове за руководиоца и чланове Стручног тима за израду стратегије безбедности саобраћаја.
4. Руководилац Стручног тима за израду Стратегије бебедности саобраћаја на територији општине Рача дужан је да се у свему придржава важећих прописа и законских одредби.

У Београду, 04.01.2022. године.

„МОДЕЛ 5“ доо Београд

Звездан Пешовић, *директор*

3. ИЗЈАВА РУКОВОДИОЦА ИЗРАДЕ

ИЗЈАВА РУКОВОДИОЦА ИЗРАДЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ

Изјављујем да су **Стратегија** безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године и **Акциони план** реализације Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године урађени у свему према одредбама закона, стандарда и других прописа из области безбедности саобраћаја.

Руководилац израде Стратегије и Акционог плана

_____

др Жељко Ранковић, дипл. инж. саобраћаја

4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК

СПЕЦИФИКАЦИЈА ПРЕДМЕТА НАБАВКЕ

КРАТАК ОПИС ПРОБЛЕМА И ЗАКОНСКИ ОСНОВ

Како би се систем безбедности саобраћаја успоставио и одржао у некој друштвеној заједници, па тако и у локалној самоуправи (општини или граду), неопходне су институције и организације које су од значаја за безбедност саобраћаја и које својим деловањем чине систем безбедности саобраћаја.

У Републици Србији разним правним актима дат је оквир безбедности саобраћаја, како Уставом, Законима тако и подзаконским актима. Велики помак у области безбедности саобраћаја десио се усвајањем Закона о безбедности саобраћаја на путевима који је у примени од 11. децембра 2009. године. Најзначајнији акти којима је уређена област безбедности саобраћаја у Републици Србији су:

- Устав Републике Србије проглашава право на живот као неприкосновено. Из тога проистиче обавеза државе и свих субјеката безбедности саобраћаја да штите то право грађана. Устав проглашава и право на физички интегритет и право на личну безбедност. Проглашавање тих права такође намеће обавезу Републици Србији да штити физички интегритет и безбедност учесника у саобраћају. Право детета на посебну заштиту, које проглашава Устав, намеће безбедност деце у саобраћају као приоритет, односно обавезу државе да заштиту деце у саобраћају истакне у први план.
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013-одлука УС, 55/2014, 96/2015-др. закон, 9/2016-одлука УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018-др. закон, 87/2018 и 23/2019) у чл. 13. предвиђа да Скупштине јединица територијалне аутономије, односно јединица локалне самоуправе, доносе стратегију и годишњи план безбедности саобраћаја на путевима на свом подручју у складу са Националном стратегијом и Националним планом. Поред правила саобраћаја уређује институционални оквир система безбедности саобраћаја, и финансирање система. Такође, у основи се овим законом уређује део система који се односи на возаче и возила, а закон садржи и одредбе које се односе на путеве. Закон о безбедности саобраћаја уређује и права и обавезе органа надлежних за контролу и регулисање саобраћаја, као и друге одредбе од значаја за систем безбедности саобраћаја.
- Закон о јавним путевима („Сл. гласник РС”, број 41/2018 и 95/2018-др. закон) уређује управљање, заштиту и одржавање јавних путева. Свакако најважнија одредба која се односи на безбедност саобраћаја јесте обавеза управљача јавног пута да обезбеди несметано и безбедно одвијање саобраћаја на јавном путу. Поједине одредбе односе се на све јавне путеве, а поједине само на државне путеве, док се локалним самоуправама оставља да својим актима уреде пре свега заштиту и одржавање локалних путева и улица.

Однос са Законом о безбедности саобраћаја на путевима – у делу који се односи на настанак саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем итд.). Безбедност путева је такав да се Закон о јавним путевима више бави путевима са аспекта грађевинске струке, док Закон о безбедности саобраћаја на путевима садржи одредбе које се односе на безбедност путева са аспекта саобраћајне струке (ревизија безбедности саобраћаја на путу, провера безбедности саобраћаја на путу, техничко регулисање саобраћаја, управљање црним тачкама, независну оцену доприноса пута за настанак саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем итд.).

Стратешки оквир безбедности саобраћаја на националном нивоу, који је од највеће важности за доношење Стратегије безбедности саобраћаја на путевима општине Рача за период 2021-2026. године, јесте Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, („Службени гласник РС", број 64/2015). Важност националне Стратегије за јединице локалне самоуправе утврђена је Законом о безбедности саобраћаја на путевима, због тога што јединице локалне самоуправе имају обавезу да усагласе своје локалне стратегије са националном и као такве да их усвоје.

Локалне стратегије безбедности саобраћаја и акциони планови треба да обезбеде стратешко планирање, приступ безбедног система и координисани рад чији је циљ континуирано унапређење безбедности саобраћаја, праћење и ефикасно вредновање стања безбедности саобраћаја, на локалном нивоу.

Република Србија је заузела јасан и одлучан став да је стање безбедности саобраћаја у држави потребно подићи на знатно виши ниво. Законом о безбедности саобраћаја је дефинисано да скупштине јединица територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе, доносе стратегију и акциони план безбедности саобраћаја на путевима на свом подручју у складу са Националном стратегијом и Националним планом.

Основа управљања системом безбедности саобраћаја представља успостављен заштитни систем, што подразумева формирање и рад институција у области безбедности саобраћаја, али у складу са унапред дефинисаним планом акција. Ови планови акција се налазе у стратешким документима, који осим циљева, мисија и визија имају конкретно предвиђене дугорочне и краткорочне акције, дефинисане одговорности, субјекте који морају реализовати појединачне, конкретне активности итд. Искуства развијенијих земаља показују да су највећи ефекти у управљању безбедношћу саобраћаја и смањивању броја саобраћајних незгода и њихових последица постигнути у оним земљама и локалним заједницама, које су квалитетно пратиле стање безбедности саобраћаја, дефинисале жељено стање и координирано спроводиле управљачке мере, а што представља основ стратешког управљања у безбедности саобраћаја.

Имајући у виду значај стратешких документа у безбедности саобраћаја као свеобухватних планских документа који дефинишу активности у области безбедности саобраћаја у дужем временском периоду, као и законски дефинисане обавезе локалне самоуправе у погледу доношења и усвајања стратегије безбедности саобраћаја, општина Рача је покренула иницијативу за израду студије „Стратегија безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2021-2026. године и предлог акционог плана за реализацију стратегије".

ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК

Пројектни задатак се реализује кроз реализацију свих кључних пет поглавља и кроз састављање акционог плана. Реализује се кроз две фазе.

Фаза 1:
Стратегија безбедности саобраћаја. Она садржи пет поглавља:

1. Безбедност саобраћаја – постојеће стање;
2. Анализа стања безбедности саобраћаја;
3. Безбедност саобраћаја – жељено стање (визија, мисија, квантитативни општи и посебни циљеви);
4. Кључне области рада;
5. Праћење и евалуација.

Фаза 2:

Акциони план. Акционим планом за имплементацију стратегије за безбедност саобраћаја дефинисане су специфичне мере и активности, њихова динамика, кључне институције и оквир финансирања за њихову имплементацију.

Прву фазу пројекта је потребно реализовати и предати Наручиоцу у року од три месеца од датума потписивања уговора, а другу фазу пројекта у року од два месеца од датума потписивања уговора, а након завршетка прве фазе пројекта.

Свака од фаза пројеката има одговарајући извештај који се предаје по завршетку одговарајуће фазе пројекта у штампаној и електронској форми и то:

1. прва фаза „Стратегија безбедности саобраћаја општине Рача за период 2021-2026.“ и
2. друга фаза „Акциони план безбедности саобраћаја општине Рача за период 2021-2026. године“.

У оквиру сваке од фаза пројеката потребно је организовати најмање један састанак са представницима Наручиоца на којима би се пратио ток активности у циљу реализације пројекта и евентуални проблеми у реализацији пројекта. Такође је циљ унапређење координације рада између локалних институција, па је потребно да Извршилац услуге иницира реализацији бар једног заједничког састанка Савета за безбедност саобраћаја на коме ће присуствовати и представници Извршиоца услуге.

ДЕТАЉНИ ОПИСИ ФАЗА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА

Фаза 1, Стратегија безбедности саобраћаја.

1. Безбедност саобраћаја – постојеће стање

Потребно је пре анализирања стања безбедности саобраћаја сагледати тренутно /постојеће стање безбедности саобраћаја. То сагледавање требало би да садржи следећа важна под-поглавља: Постојећи стратешки и правни документи (Сви стратешки документи морају да буду у складу са националним и локалним законодавством, побројати и анализирати); Капацитет постојећег система БС и главне заинтересоване стране; Прикупљање података и база података које садрже податке од значаја за БС.

2. Анализа стања безбедности саобраћаја

Најважнији корак приликом израде Стратегије безбедности саобраћаја за посматрано подручје је анализа стања безбедности саобраћаја. У оквиру анализе стања безбедности саобраћаја потребно је анализирати коначне исходе безбедности саобраћаја (број и тежина последица, тренд броја саобраћајних незгода, безбедност саобраћаја одређених категорија учесника у саобраћајним незгодама, поређење посматране локалне самоуправе у односу на остале локалне самоуправе и у односу на Републику Србију и просторна анализа саобраћајних незгода) и индикаторе безбедности саобраћаја (постојеће стање и трендови). Поглавље анализа стања безбедности саобраћаја треба да садржи следећа важна под-поглавља: Коначни исходи БС (саобраћајне незгоде, погинула лица, повређена лица) – постојеће стање и трендови, Индикатори безбедности саобраћаја – постојеће стање и трендови; Идентификација проблема безбедности саобраћаја у локалној самоуправи.

3. Безбедност саобраћаја – жељено стање

Када се постојеће стање безбедности саобраћаја у потпуности схвати и главни проблеми БС дефинишу и анализирају, ангажовани стручњаци треба да дефинишу „жељено“ стање БС у различитим областима, као што су: Амбиција, мисија и визија БС; Циљеви БС за унапређење система БС (капацитета главних заинтересованих страна, организација, координација и сарадња); Циљеви БС за унапређење знања, свести и ставова од значаја за БС; Општи и посебни циљеви БС у погледу привремених међуизлазних резултата; Општи и посебни циљеви БС у погледу крајњих коначних исхода; Како остварити циљеве – годишњи циљеви.

4. Кључне области рада

По извршеној детаљној анализи постојећег стања БС и усаглашавању ставова о главним проблемима БС које треба решити, потребно је дефинисати кључне области рада у наредном периоду, у циљу решавања идентификованих проблема БС и постизања циљева БС. Кључне области рада се класификују у складу са Националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима. Класификација у складу са 5 стубова из Глобалног плана УН за Деценију акције за безбедност саобраћаја, 2011-2020. Класификација мера БС према кључним проблемима у безбедности саобраћаја, Класификација мера БС према заинтересованим странама.

5. Праћење и евалуација

Један од најважнијих предуслова за успешно управљање БС је континуирано, објективно и непристрасно праћење од стране Пројектног тима и/или локалног координатора и пружање информација институцијама и општој јавности о спроведеним мерама и постигнутим резултатима. У оквиру овог поглавља је потребно предвидети, Систем прикупљања података, Периодично извештавање (најмање два пута годишње) скупштине локалних самоуправа и главних заинтересованих страна о БС, Континуирано извештавање грађана о чињеницама везаним за безбедност саобраћаја у локалној самоуправи, Периодична анализа и евалуација реализованих мера за БС и постигнутих циљева БС.

Фаза 2, Акциони план.

Акционим планом за имплементацију стратегије за безбедност саобраћаја дефинисане су специфичне мере и активности, њихова динамика, кључне институције и оквир финансирања за њихову имплементацију. Акциони планови су суштински додатак стратегији безбедности саобраћаја, а ефикасна имплементација акционог плана је кључ за стратешко и континуирано унапређење безбедности саобраћаја на територији. Овде се даје предлог акционог плана, на основу искуства и знања чланова стручног тима, као и најбоље праксе у овој специфичној области, а све у сарадњи са Наручиоцем и њиховим специфичним захтевима. Акциони план се припрема у форми табела у којима су наведене кључне активности, као што су: главни носилац реализације активности (институција/организација), подршка, буџет, трајање активности и очекивани резултат за сваку годину обухваћену периодом реализације стратегије. Акциони план треба да буде у складу са тренутним стањем безбедности саобраћаја утврђеним у оквиру стратегије за безбедност саобраћаја, за нашу локалну самоуправу.

На основу Правилника о раду Савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима, акциони план представља стратешки документ за координацију локалних активности у безбедности саобраћаја[8]. Међутим, кључни документ за координацију активности у БС је Годишњи програм безбедности саобраћаја.

Локални савети за безбедност саобраћаја израђују Годишње програме безбедности саобраћаја директно из акционог плана БС, одабиром активности и израдом плана за њихову реализацију. Акциони план би требало да буде усклађен својим садржајем, организацијом и формом са једноставном формулацијом Годишњих планова безбедности саобраћаја и да обухвати све неопходне елементе.

Напомена:

Наручилац даје сагласност Извршиоцу за сваку фазу појединачно пре саме испоруке. Време реализације Пројекта је 5 месеци, од чега 3 месеца за израду стратегије безбедности саобраћаја а 2 месеца за израду акционог плана.

[8]"Службени гласник Републике Србије, 8/2020

II
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ОПШТИНЕ РАЧА ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2026. ГОДИНЕ

1. УВОД

Стратегијом безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године – у даљем тексту: Стратегија, предвиђено је доношење Акционог плана за спровођење Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године (у даљем тексту: Акциони план), којим ће се детаљно разрадити циљеви Стратегије.

У Акционом плану у оквиру циљева, дефинисаних за сваки стуб безбедности саобраћаја, садржане су конкретне мере и задаци, носиоци активности, рокови за реализацију активности, праћење стања безбедности саобраћаја, одговорности и извори финансирања.

Стратегија има за циљ да прикаже постојеће стање безбедности саобраћаја у општини Рача, да прикаже циљеве и стање безбедности саобраћаја којима се тежи и смернице којима ће се најбрже и најлакше доћи од постојећег до жељеног стања. Стратегија приказује кључне проблеме и указује на најважније области деловања и циљне групе којима треба посветити посебну пажњу, као и финансијски аспект безбедности саобраћаја, начине праћења и извештавања о стању безбедности саобраћаја.

Стратегија безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године тежи да омогући унапређење одрживог и делотворног система управљања безбедношћу саобраћаја до 2026. године у општини Рача.

Циљеви постављени Стратегијом су следећи:

- да нема погинулих лица у саобраћајним незгодама у 2026. години,
- да у општини Рача нема повређене деце од 2024. године,
- да се смањи за 75% број тешко повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смањи за 55% број лако повређених лица у 2026. години, у односу на 2020. годину,
- да се смање за 50% укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2026. години, у односу на 2020. годину.

Како би се остварили наведени циљеви и достигло жељено стање у безбедности саобраћаја, Стратегија предвиђа пет кључних области рада (пет стубова), које су у складу са Националном Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, а то су:

1. Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја;
2. Безбеднији путеви;
3. Безбеднија возила;
4. Безбеднији учесници у саобраћају и
5. Деловање након саобраћајне незгоде.

Кључ за успех у остваривању Стратегије је координација и кооперација свих субјеката безбедности саобраћаја на нивоу Општине Рача, уз интензивну и ефикасну сарадњу са националним институцијама које имају надлежност у области безбедности саобраћаја.

Стратегија је дефинисана као елемент подршке јачању финансијске базе и развоју институционалних капацитета безбедности саобраћаја у Општини Рача.

Стратегија и пратећи Акциони план инсистирају на заједничком раду свих општинских институција, локалне заједнице, привредног сектора, образовног сектора, средстава информисања и других, како би се осигурало ефикасно успостављање и унапређивање система управљања безбедношћу саобраћаја. Не треба искључити, већ напротив оснаживати, и укључивање појединаца који су стручни у области безбедности саобраћаја и посвећени активностима унапређења безбедности саобраћаја у општини Рача.

Акциони план представља скуп конкретних мера и активности, систематизованих кроз пет стубова наведених у Стратегији. За сваки од стубова, у Акционом плану, постављени су циљеви који треба да се испуне. За сваки од циљева, дефинисане су конкретне активности које ће бити реализоване у периоду од 2022. до 2026. године.

Предвиђено је да ће се у 2024. години извршити ревизија Акционог плана, да би се могле кориговати мере и активности за период од 2024. до 2026. године, узимајући у обзир искуства у примени Стратегије и Акционог плана и степен испуњавања активности из овог Акционог плана, као и евентуалне измене Стратегије услед доношења у међувремену нове Националне стратегије безбедности саобраћаја Републике Србије за период од 2022. до 2030. године.

Циљеви у Акционом плану су:

Стуб 1. Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја

- Циљ 1. Унапређење стратешког управљања у безбедности саобраћаја;
- Циљ 2. Јачање улоге Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима;
- Циљ 3. Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја;
- Циљ 4. Унапређење квалитета контроле саобраћаја од стране саобраћајне полиције и инспекције;
- Циљ 5. Спровођење истраживања у области безбедности саобраћаја и примена резултата истраживања;

Стуб 2. Безбеднији путеви

- Циљ 1. Одговорно управљање општинским путевима и улицама – успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност;
- Циљ 2. Планирање и реализација активности које су обавезне према члановима Закона о путевима: мапирање ризика – идентификације и рангирања опасних места – црних тачака на путевима којима управљају и независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде са најмање једним погинулим лицем на општинским путевима и улицама;
- Циљ 3. Унапређење инфраструктуре за безбедан саобраћај пешака и бициклиста;
- Циљ 4. Унапређење безбедности саобраћаја у зонама извођења радова на путу;

Стуб 3. Безбеднија возила

- Циљ 1. Унапређење система контроле техничке исправности возила;
- Циљ 2. Повећање техничке исправности возила;

Стуб 4. Безбеднији учесници у саобраћају

- Циљ 1. Унапређење саобраћајног васпитања и образовања у саобраћају;
- Циљ 2. Унапређење нивоа знања и оспособљености возача моторних возила;
- Циљ 3. Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају;
- Циљ 4. Унапређење безбедности осталих учесника у саобраћају;

Стуб 5. Деловање након саобраћајне незгоде

- Циљ 1. Успостављање стратешке комуникације, сарадње и везе током 24/7 свих служби за реаговање после саобраћајне незгоде;
- Циљ 2. Спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода (последице недовољно обезбеђеног лица места и небезбедног и непрописног понашања учесника и посматрача прве незгоде која проузрокује наредну – или више њих);
- Циљ 3. Квалитетно вршење увиђаја и безбедносне (пре-судске) анализе саобраћајних незгода у циљу превенције;
- Циљ 4. Унапређење деловања СХМП и Сектора за ванредне ситуације.

У Акционом плану су за сваку активност, по годинама, дефинисани индикатори, тј. показатељи ефеката приказаних активности. Дефинисани су кључни субјекти-носиоци за спровођење предвиђених активности (општински орган или одговорна организација) и субјекти безбедности саобраћаја који су препознати као сарадници у спровођењу Акционог плана. На крају су дефинисани и извори финансирања за сваку од предвиђених активности и оквирни износ потребних финансијских средстава.

За потребе праћења и оцењивања спровођења Акционог плана, задужен је у општини Рача Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима. Органи који спроводе активности Акционог плана дужни су да о томе редовно извештавају Савет у прописаном формату, као и да на његов захтев дају додатне информације од значаја за праћење стања безбедности саобраћаја.

Надлежни општински органи ће имати обавезу да, у погледу активности чије се спровођење не буде одвијало по плану, Општинском савету за безбедност саобраћаја доставе образложење и предложе мере за превазилажење проблема ради којих нису реализоване активности.

Од оснивања Савета стално се повећавају средства која се опредељују за унапређење безбедности саобраћаја на територији општине Рача.

Средства за реализацију циљева Стратегије су у Акционом плану предвиђена у складу са средствима обезбеђеним у буџету Општине Рача за период од 2016. до 2021. године. Поред ових средстава потребно је узети у обзир и средства одговорних организација за реализацију активности и средства из других извора финансирања.

За анализу тренда средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача за период од 2016. до 2021. године коришћени су подаци који су приказани у табели 1.

Вредност R^2 позната као коефицијент детерминације креће се у интервалу од 0 до 1 и открива колико процењене вредности за линију тренда одговарају стварним подацима. Линија тренда је најпоузданија када је вредност R^2 близу 1.

Табела 1. *Приказ стварних вредности износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача (у милионима динара)*

Година	Стварне вредности (у милионима RSD)
2016.	3,10
2017.	4,00
2018.	4,50
2019.	9,00
2020.	8,00
2021.	12,25

У скупу података о износима средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача коришћени су линеарни и логаритамски тренд, јер оба по коефицијенту детерминације показују најбоље слагање (R^2 = 0,8815 за линеарни тренд и R^2 = 0,7581 за логаритамски тренд). За прогнозу будућег тренда финансијских средстава коришћена је и средња вредност као апроксимација два наведена тренда (табела 2).

Табела 2. *Приказ предвиђених вредности износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача (у милионима динара) - варијанте*

Година	Линеарни тренд (у милионима RSD)	Логаритамски тренд (у милионима RSD)	Предвиђене средње вредности (у милионима RSD)
2022.	13,03	10,76	11,90
2023.	14,81	11,39	13,10
2024.	16,59	11,93	14,26
2025.	18,37	12,43	15,40
2026.	20,15	12,87	16,51
УКУПНО	82,96	59,38	71,17

На слици 1. плавом бојом представљене су стварне вредности износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача за период од 2016. до 2021. године, где је евидентан раст средстава из године у годину. На основу тога, према једначинама тренда предвиђа се пораст износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача у периоду од 2022. до 2026. године.

Линеарна линија тренда је најбоља равна линија која се користи са једноставним линеарним скуповима података. Линеарна линија тренда обично показује да се нешто повећава или смањује сталном стопом. Логаритамска линија тренда је крива линија која најбоље одговара и која је најкориснија када се стопа промене података брзо повећава или смањује, а затим се изједначава.[9]

У складу са дефиницијама и примерима примене, а на основу података, не очекују се велике промене у повећању износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја. Велике промене у нивоу износа средстава, за финансирање унапређења безбедности саобраћаја, биле су у периоду од 2016. године до 2019. године, када је ниво средстава увећан скоро три пута (290,32%), па се услед тога препоручује логаритамски тренд.

[9] Microsoft. *Choosing the best trendline for your data*. https://support.microsoft.com/en-us/office/choosing-the-best-trendline-for-your-data-1bb3c9e7-0280-45b5-9ab0-d0c93161daa8. Датум приступа 26.01.2022.

У табели 3, на основу логаритамског тренда, приказани су базни индекси као поређење у односу на 2021. годину. На основу табеле 3 може се видети да ће се ниво средстава, који је био предвиђен 2021. године, достићи тек 2025. и за око 5% повећати 2026. године (у односу на 2021. годину).

Табела 3. *Приказ предвиђених вредности износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача (у милионима динара) - Логаритамски тренд*

Година	Логаритамски тренд (у милионима RSD)	Базни индекс у % (основа 2021. година)
2022.	10,76	87,86
2023.	11,39	92,94
2024.	11,93	97,42
2025.	12,43	101,42
2026.	12,87	105,04
УКУПНО	59,38	

Да би се достигао предвиђени ниво износа средстава у 2026. години (под условом да се у 2022. години обезбеди 10,76 милиона динара), потребно је за око 4,3% годишње (око 530.000 динара) повећавати фонд средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја, а на основу базних индекса.

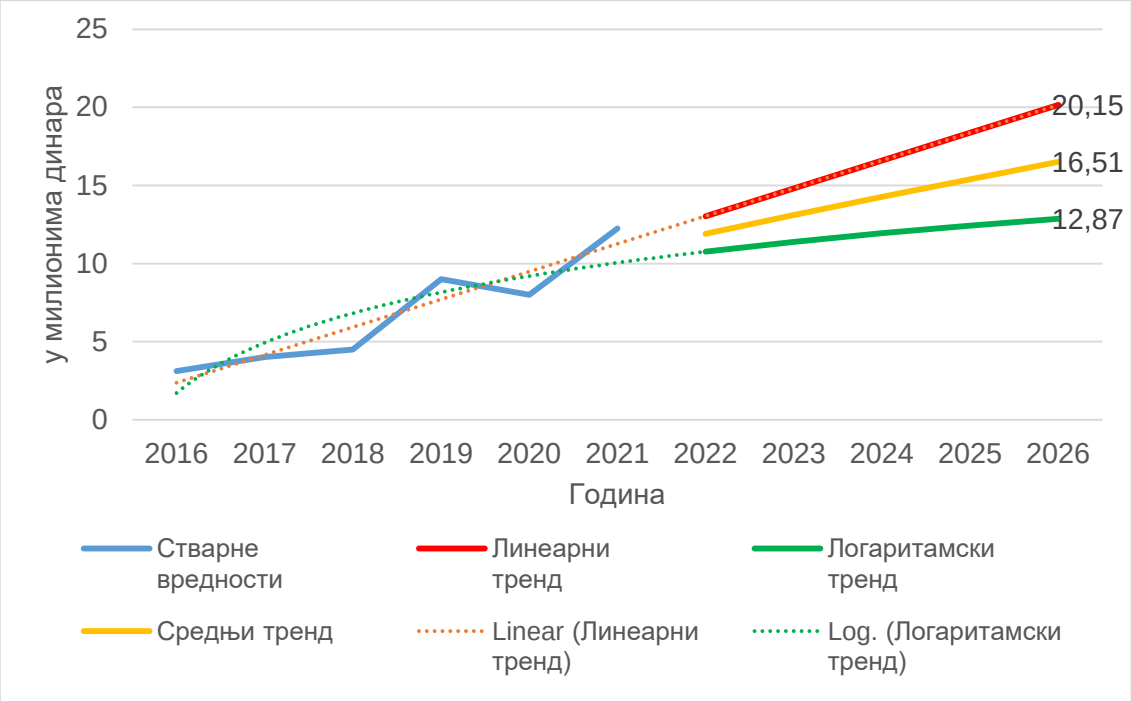

Слика 1. *Тренд износа средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима општине Рача од 2022. до 2026. године (у милионима динара)*

СТУБ 1 – Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја

Планирано је да се ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја, у СТУБУ 1. – кључној области рада достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја, постигне спровођењем активности које су дефинисане циљевима за тај стуб.

Постављени циљеви и активности ефикаснијег управљања безбедношћу саобраћаја су:

Циљ 1. Унапређење стратешког управљања у безбедности саобраћаја

- Усвајање и промовисање Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године и Акционог плана за реализацију Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године и доношење 2026. године Стратегије и Акционог плана за наредни петогодишњи период;
- Јачање улоге Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима – одржавање редовних састанака Савета, редовно реферисање о стању безбедности саобраћаја, покретање и спровођење медијских кампања (телевизија, радио, интернет, друштвене мреже);
- Доношење нормативних докумената из области саобраћаја који имају утицај на повећање безбедности саобраћаја на територији општине Рача;

Циљ 2. Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја

- Коришћење базе података који су од значаја за безбедност саобраћаја за општину Рача;

Циљ 3. Унапређење квалитета контроле саобраћаја од стране саобраћајне полиције и инспекције

- Набавка савремених уређаја који се користе приликом контроле саобраћаја од стране полиције и саобраћајне инспекције;

Циљ 4. Спровођење истраживања у области безбедности саобраћаја и примена резултата истраживања

- Истраживање индикатора безбедности саобраћаја на територији општине Рача;
- Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају;
- Упознавање грађана и стручне јавности са резултатима у безбедности саобраћаја на територији општине Рача.

СТУБ 1. ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА																				
Циљ 1. Унапређење стратешког управљања у безбедности саобраћаја																				
Активност:	**1.1. Усвајање и промовисање Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године и Акционог плана за реализацију Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године са ревизијом Акционог плана 2024. године и доношењем 2026. године нове Стратегије и Акционог плана за наредни петогодишњи период**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Субјекти безбедности саобраћаја на територији општине Рача, медији на територији општине Рача																			
Индикатори успешности	Усвојена Стратегија и Акциони план, извршена ревизија Акционог плана 2024. године и донета нова Стратегија 2026. године																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.550.000,00 динара																			

Активност:	**1.2. Јачање улоге Општинског савета за безбедност саобраћаја на путевима**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медији на територији општине Рача																			
Индикатори успешности	Број одржаних састанака Савета, израђена интернет страница Савета, број прилога о активностима Савета, број лица која су запратила страницу Савета на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје), спонзорство друштвено одговорних медија																			
Износ	300.000,00 динара (по 60.000,00 динара на годишњем нивоу)																			

Активност:	**1.3. Доношење нормативних докумената из области саобраћаја који имају утицај на повећање безбедности саобраћаја на територији општине Рача**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Субјекти безбедности саобраћаја у Општини Рача, стручне установе и предузећа																			
Индикатори успешности	Број усвојених докумената на годишњем нивоу																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје), спонзорство друштвено одговорних медија																			
Износ	300.000,00 динара																			

Циљ 2. Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја																				
Активност:	**2.1. Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја значајним за општину Рача**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Саобраћајна полиција, управљачи општинских и државних путева																			
Индикатори успешности	Анализе на основу података о саобраћајним незгодама, а база података доступна																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	300.000,00 динара (по 60.000,00 динара на годишњем нивоу)																			

Активност:	**2.2. Охрабривање за коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја на територији општине Рача**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Сви субјекти у безбедности саобраћаја у општини Рача, стручне институције и предузећа, медији																			
Индикатори успешности	Број цитирања коришћења базе у стручним радовима и анализама и у информативним садржајима																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје), спонзорство друштвено одговорних медија																			
Износ	350.000,00 динара (по 70.000,00 динара на годишњем нивоу)																			

Циљ 3. Унапређење квалитета контроле саобраћаја од стране саобраћајне полиције и инспекције																			
Активност:	**3.1. Набавка неопходних савремених уређаја који се користе приликом контроле саобраћаја од стране полиције и саобраћајне инспекције**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	Саобраћајна полиција, Саобраћајна инспекција																		
Индикатори успешности	Набављена сва планирана савремена средства																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	700.000,00 динара																		

Циљ 4. Спровођење истраживања у области безбедности саобраћаја и примена резултата истраживања																			
Активност:	**4.1. Истраживање индикатора безбедности саобраћаја на територији општине Рача**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	Субјекти безбедности саобраћаја у општини Рача, стручне институције и предузећа																		
Индикатори успешности	Реализовано истраживање индикатора																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	500.000,00 динара																		

Активност:	**4.2. Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Субјекти безбедности саобраћаја у општини Рача, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Реализовано истраживање ставова учесника у саобраћају																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	400.000,00 динара																			

Активност:	**4.3. Упознавање опште и стручне јавности са резултатима у безбедности саобраћаја на територији општине Рача**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Стручне институције и предузећа, медији на територији општине Рача																			
Индикатори успешности	Број објављених стручних радова и информативних садржаја из области безбедности саобраћаја на територији општине Рача																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	250.000,00 динара (по 50.000,00 динара на годишњем нивоу)																			

УКУПНО ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ СТУБА 1. ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА	**4.650.000,00 динара**

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 1. ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 1.	1.1. Усвајање и промовисање Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године и Акционог плана за реализацију Стратегије безбедности саобраћаја општине Рача за период од 2022. до 2026. године са ревизијом Акционог плана 2024. године и доношењем 2026. године нове Стратегије и Акционог плана за наредни петогодишњи период	400.000		350.000		800.000
	1.2. Јачање улоге Савета за координацију безбедности саобраћаја на путевима општине Рача	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
	1.3. Доношење нормативних докумената и пројеката из области саобраћаја који имају утицај на повећање безбедности саобраћаја на територији општине Рача		150.000		150.000	
Циљ 2.	2.1. Коришћење доступне базе података о обележјима безбедности саобраћаја за општину Рача	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
	2.2. Охрабривање за коришћење базе података о обележјима безбедности саобраћаја на територији општине Рача	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
Циљ 3.	3.1. Набавка савремених уређаја који се користе приликом контроле саобраћаја од стране полиције	200.000		250.000	250.000	
Циљ 4.	4.1. Истраживање индикатора безбедности саобраћаја на територији општине Рача		250.000		250.000	
	4.2. Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају		200.000			200.000
	4.3. Упознавање опште и стручне јавности са резултатима у безбедности саобраћаја на територији општине Рача	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПО ГОДИНАМА		840.000	840.000	840.000	890.000	1.240.000
УКУПНО ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СТУБ 1.		**4.650.000,00 динара**				

СТУБ 2 – Безбеднији путеви

Планирано је да се ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја у СТУБУ 2 – кључној области рада достизања жељеног стања у области путева постигне спровођењем активности које су дефинисане циљевима за тај стуб.

Постављени циљеви и активности за безбедне путеве су:

Циљ 1. Одговорно управљање општинским путевима и улицама – успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност

- Годишњи састанци – анализе и месечни састанци у циљу перманентног праћења стања безбедности у саобраћају и планирање активности прописаних Законом о путевима;
- Израда савременог катастра саобраћајне сигнализације на територији општине Рача и ажурирање, постављање недостајућих и обнова непрописних, уништених или избледелих знакова и ознака, уз сарадњу са ЈП „Путеви Србије“, интензивирање сарадње са полицијом у циљу свакодневног уочавања и извештавања о недостацима сигнализације, иницирање грађанског активизма у унапређењу стања сигнализације („on-line“ документовање и пријављивање недостатака путем друштвених мрежа и електронске поште);

Циљ 2. Планирање и реализација активности на мапирањима ризика и независним оценама доприноса јавног пута настанку и последицама најтежих саобраћајних незгода, сходно Закону о путевима

- Планирање и реализација пројекта мапирања ризика (идентификације и рангирања опасних места – црних тачака на путевима којима управљају (за општину Рача најмање једанпут у пет година (Закон о путевима, члан 90.), као и у случају незгоде са најмање једним погинулим лицем на општинским путевима и улицама (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.);
- Праћење и координација са ЈП „Путеви Србије“ у вези његове законске обавезе да на путевима из своје надлежности на територији општине Рача реализује пројекте мапирања ризика (најмање једанпут у три године, Закон о путевима, члан 90.), као и у његовој законској обавези у случају саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.);

Циљ 3. Унапређење инфраструктуре за безбедан саобраћај пешака и бициклиста

- Изградња недостајућих и рехабилитација постојећих тротоара и пешачких стаза на општинским путевима и улицама, по редоследу безбедносних приоритета, израда дугорочне агенде за опремање свих путева и улица безбедним пешачким комуникацијама;
- Изградња недостајућих и рехабилитација и саобраћајно уређење постојећих паркиралишта;
- Мапирање ризика за пешаке на државним путевима на територији општине Рача, утврђивање безбедносних приоритета и координација са ЈП „Путеви Србије“ у изградњи и рехабилитацији тротоара и пешачких стаза на њима;

- Уређење зона школа по безбедносним приоритетима, израда и реализација пројеката, координација и праћење уређења зона школа на државним путевима, евалуација ефеката на раније уређеним зонама школа;
- Унапређење путног и уличног осветљења у функцији безбедности пешака;
- Унапређење бициклистичког саобраћаја – истраживање и планирање бициклистичких трака и стаза;

Циљ 4. Унапређење безбедности у посебним ситуацијама

- Унапређење безбедности у посебним ситуацијама – зоне радова на путу, које обухвата: едукацију запослених и комплетирање саобраћајне опреме у зони радова, као и саобраћајне сигнализације у зони радова, покретних семафора и других средстава за обезбеђење и регулисање саобраћаја у зони радова и подршка и опремање зимске службе.

СТУБ 2. БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ																				
Циљ 1. Одговорно управљање општинским путевима и улицама – успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност																				
Активност:	**1.1. Годишњи састанци – анализе и периодични састанци у циљу перманентног праћења стања безбедности у саобраћају и планирање активности прописаних Законом о путевима**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – ПС Рача и ПУ Крагујевац, ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача																			
Индикатори успешности	Одржани годишњи састанци (записници/анализе) и периодични састанци (записници)																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	50.000,00 динара																			

Активност:	**1.2. Израда савременог катастра саобраћајне сигнализације на територији општине Рача и његово ажурирање, постављање недостајућих и обнова непрописних, уништених или избледелих знакова и ознака, уз сарадњу са ЈП „Путеви Србије“, интензивирање сарадње са полицијом у циљу свакодневног уочавања недостатака сигнализације, иницирање грађанског активизма у унапређењу стања сигнализације („on-line“ документовање и пријављивање недостатака путем друштвених мрежа и електронске поште)**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – ПС Рача и ПУ Крагујевац, ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача																			
Индикатори успешности	Израда јединственог катастра саобраћајне сигнализације у ГИС апликацији и његово стално ажурирање, Постављање и занављање знакова и ознака, праћење и евиденција реализације обавеза ЈП „Путеви Србије“ из његове надлежности на територији општине Рача, годишњи извештаји																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	7.500.000,00 динара																			

Циљ 2. Планирање и реализација активности на мапирањима ризика и независним оценама доприноса јавног пута настанку и последицама најтежих саобраћајних незгода, сходно Закону о путевима																				
Активност:	**2.1. Планирање и реализација пројекта мапирања ризика (идентификације и рангирања опасних места - црних тачака на путевима којима управљају (за општину Рача најмање једанпут у пет година (Закон о путевима, члан 90.), као и у случају незгоде са најмање једним погинулим лицем на општинским путевима и улицама (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.)**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – ПС Рача и ПУ Крагујевац, ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача																			
Индикатори успешности	Реализација пројекта мапирања ризика за општинске путеве и улице, као и иницране и реализоване независне оцене доприноса јавног пута (општинских путева и улица) настанку, односно последицама незгоде и докази о испуњавању одговарајућих законских обавеза које следе – за све незгоде са најмање једним погинулим лицем																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	4.900.000,00 динара																			

Активност:	**2.2. Праћење и координација са ЈП „Путеви Србије“ у вези његове законске обавезе да на путевима из своје надлежности на територији општине Рача реализују пројекте мапирања ризика (најмање једанпут у три године, Закон о путевима, члан 90.), као и у његовој законској обавези у случају саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.)**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – ПС Рача и ПУ Крагујевац, ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача																			
Индикатори успешности	Праћење и евиденција реализације ових законских обавеза ЈП „Путеви Србије“, из његове надлежности на територији општине Рача – годишњи извештаји																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	140.000,00 динара																			

Циљ 3. Унапређење инфраструктуре за безбедан саобраћај пешака и бициклиста																				
Активност:	**3.1. Изградња недостајућих и рехабилитација постојећих тротоара и пешачких стаза на општинским путевима и улицама, по редоследу безбедносних приоритета, израда дугорочне агенде за опремање свих путева и улица безбедним пешачким комуникацијама**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Израђена документација – мапирање почетног стања и приоритета за рад, Реализација изградње и рехабилитације по приоритетима и израда агенде																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	8.800.000,00 динара																			

Активност:	**3.2. Мапирање ризика за пешаке на државним путевима на територији општине Рача, утврђивање безбедносних приоритета и координација са ЈП „Путеви Србије“ у изградњи и рехабилитацији тротоара и пешачких стаза на њима**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	ЈП „Путеви Србије“, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Израђена документација – мапирање почетног стања и приоритета за рад, Реализација изградње и рехабилитације по приоритетима и израда агенде до 2026. године																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	150.000,00 динара																			

Активност:	**3.3. Уређење зона школа по безбедносним приоритетима, израда и реализација пројеката, координација и праћење уређења зона школа на државним путевима, евалуација ефеката на раније уређеним зонама школа**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Израда пројеката и реализација уређења зона школа по безбедносним приоритетима																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	6.000.000,00 динара																			

Активност:	**3.4. Унапређење путног и уличног осветљења у функцији безбедности пешака**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача																			
Индикатори успешности	Мапирање локација по безбедносним приоритетима, израда пројеката и изградња недостајуће светлосне инфраструктуре, одржавање и унапређивање постојеће																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	260.000,00 динара																			

Активност:	**3.5. Унапређење бициклистичког саобраћаја – истраживање и планирање бициклистичких трака и стаза**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, ЈП „Путеви Србије“, Општинска организација за туризам и спорт Рача, Туристичка организација Србије, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Мапирање траса по приоритетима атракције и безбедности, израда пројеката и изградња недостајуће бициклистичке инфраструктуре, одржавање и унапређивање постојеће инфраструктуре																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје), локална и републичка туристичка организација, домаће и стране асоцијације бициклиста																			
Износ	700.000,00 динара																			

Активност:	**3.6. Изградња, рехабилитација и саобраћајно уређење паркиралишта**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	ЈП „Путеви Србије“, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Израда пројеката и реализација пројеката																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	2.000.000,00 динара																			

Циљ 4. Унапређење безбедности у посебним ситуацијама																				
Активност:	**4.1. Унапређење безбедности у посебним ситуацијама – зонама радова на путу које обухвата: едукацију запослених и комплетирање саобраћајне опреме за обележавање зоне радова, као и саобраћајне сигнализације у зони радова, покретних семафора и других средстава за обезбеђење и регулисање саобраћаја у зони радова на путу и подршка и опремање зимске службе**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Едукација одговорних лица и радника Јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача и евалуација знања, реализоване набавке опреме, сигнализације и других средстава																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	400.000,00 динара																			

УКУПНО ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ СТУБА 2. БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ	**30.900.000,00 динара**

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 2. БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 1.	1.1. Годишњи састанци – анализе и месечни састанци у циљу сталног праћења стања безбедности у саобраћају и планирање активности прописаних Законом о путевима	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	1.2. Израда савременог катастра саобраћајне сигнализације на територији општине Рача и његово стално ажурирање, постављање недостајућих и обнова непрописних, уништених или избледелих знакова и ознака, уз сарадњу са ЈП „Путеви Србије“, интензивирање сарадње са полицијом у циљу свакодневног уочавања и извештавања о недостацима сигнализације, иницирање грађанског активизма у унапређењу стања сигнализације („on-line“ документовање и пријављивање недостатака путем друштвених мрежа и електронске поште)	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Циљ 2.	2.1. Планирање и реализација пројекта мапирања ризика (идентификације и рангирања опасних места – црних тачака на путевима којима управљају (за општину Рача најмање једанпут у пет година (Закон о путевима, члан 90.), као и у случају незгоде са најмање једним погинулим лицем на општинским путевима и улицама (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.)	800.000	800.000	1.700.000	800.000	800.000
	2.2. Праћење и координација са ЈП „Путеви Србије“ у вези његове законске обавезе да на путевима из своје надлежности на територији општине Рача реализују пројекте мапирања ризика (најмање једанпут у три године, Закон о путевима, члан 90.), као и у његовој законској обавези у случају саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем (независна оцена доприноса јавног пута настанку, односно последицама незгоде, Закон о путевима, члан 91.)	28.000	28.000	28.000	28.000	28.000

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 2. БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ - Наставак		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 3.	3.1. Изградња недостајућих и рехабилитација постојећих тротоара и пешачких стаза на општинским путевима и улицама, по редоследу безбедносних приоритета, израда дугорочне агенде за опремање свих путева и улица безбедним пешачким комуникацијама	2.000.000	2.000.000	1.800.000	2.000.000	1.000.000
	3.2. Мапирање ризика за пешаке на државним путевима на територији општине Рача, утврђивање безбедносних приоритета и координација са ЈП „Путеви Србије“ у изградњи и рехабилитацији тротоара и пешачких стаза на њима	150.000				
	3.3. Уређење зона школа по безбедносним приоритетима, израда и реализација пројеката, координација и праћење уређења зона школа на државним путевима, евалуација ефеката раније уређених зона школа	1.000.000	1.500.000	1.000.000		2.500.000
	3.4. Унапређење путног и уличног осветљења у функцији безбедности пешака	60.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	3.5. Унапређење бициклистичког саобраћаја – истраживање и планирање бициклистичких трака и стаза, анализа стања	400.000	300.000			
	3.6. Изградња, рехабилитација и саобраћајно уређење паркиралишта				2.000.000	
Циљ 4.	4.1. Унапређење безбедности у посебним ситуацијама – зонама радова на путу које обухвата едукацију запослених и комплетирање саобраћајне опреме у зони радова, као и саобраћајне сигнализације у зони радова, покретних семафора и других средстава за обезбеђење и регулисање саобраћаја у зони радова и подршка и опремање зимске службе	400.000				
ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПО ГОДИНАМА		6.348.000	6.188.000	6.088.000	6.388.000	5.888.000
УКУПНО ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СТУБ 2.		**30.900.000,00 динара**				

СТУБ 3 – Безбеднија возила

Безбеднија возила у саобраћају утичу и на могућности избегавања саобраћајних незгода и на смањење тежине последица саобраћајних незгода. Да би возила била безбеднија потребно је спровести активности које су дефинисане циљевима у оквиру СТУБА 3. – кључној области рада достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја.

Постављени циљеви за безбеднија возила у саобраћају су:

Циљ 1. Унапређење система контроле техничке исправности возила

- Стручно усавршавање контролора техничких прегледа (додатно усавршавање);

Циљ 2. Повећање техничке исправности возила

- Појачана контрола опремљености и рада техничких прегледа возила;
- Спровођење акције провера техничке исправности возила старијих од 15 година;
- Појачана ванредна контрола техничке исправности возила у саобраћају на путевима;
- Акција провере техничке исправности трактора;
- Набавка и подела жутих трепћућих светала и табли за означавање спорих возила.

СТУБ 3. БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА																				
Циљ 1. Унапређење система контроле техничке исправности возила																				
Активност:	**1.1. Стручно усавршавање контролора техничких прегледа (додатно усавршавање)**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Агенција за безбедност саобраћаја, Технички прегледи на територији општине Рача, Саобраћајна полиција																			
Индикатори успешности	Завршена обука за 100% контролора техничких прегледа																			
Извор финансирања	Локална самоуправа (новчане казне за саобраћајне прекршаје) и правна лица (технички прегледи) на територији општине Рача																			
Износ	80.000,00 динара																			

Циљ 2. Повећање техничке исправности возила																				
Активност:	**2.1. Појачана контрола опремљености и рада техничких прегледа возила**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	МУП																			
Сарадња	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Индикатори успешности	Поднет извештај Савету о контроли и квалитету рада техничких прегледа једном годишње																			
Извор финансирања	МУП																			
Износ	Активност се реализује у оквиру предвиђених буџетских средстава МУП-а																			

Активност:	**2.2. Спровођење акције провера техничке исправности возила старијих од 15 година**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Технички прегледи на територији општине Рача, Медији на територији општине Рача, Саобраћајна полиција, Друштвено одговорне компаније																			
Индикатори успешности	Спроведена акција једном годишње, број прегледаних возила, поднет извештај Савету о спроведеној акцији																			
Извор финансирања	Локална самоуправа (новчане казне за саобраћајне прекршаје) и друштвено одговорне компаније																			
Износ	1.600.000,00 динара																			

Активност:	**2.3. Појачана ванредна контрола техничке исправности возила у саобраћају на путевима**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	МУП																			
Сарадња	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Индикатори успешности	Поднет извештај Савету о спроведеним контролама техничке исправности возила у саобраћају на путевима																			
Извор финансирања	МУП																			
Износ	Активност се реализује у оквиру предвиђених буџетских средстава МУП-а																			

Активност:	**2.4. Акција провере техничке исправности трактора**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)						■														
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Технички прегледи на територији општине Рача, Медији на територији општине Рача, Саобраћајна полиција, Друштвено одговорне компаније																			
Индикатори успешности	Спроведена акција једном током периода 2022-2026, поднет извештај Савету, број прегледаних трактора																			
Извор финансирања	Локална самоуправа (новчане казне за саобраћајне прекршаје), друштвено одговорне компаније																			
Износ	650.000,00 динара																			

Активност:	**2.5. Набавка и подела жутих трепћућих светала и табли за означавање спорих возила**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)										■										
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Технички прегледи на територији општине Рача, Медији на територији општине Рача, Саобраћајна полиција, Друштвено одговорне компаније																			
Индикатори успешности	Спроведена акција једном током периода 2022-2026, поднет извештај Савету, број означених спорих возила																			
Извор финансирања	Локална самоуправа (новчане казне за саобраћајне прекршаје), друштвено одговорне компаније																			
Износ	500.000,00 динара																			

УКУПНО ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ СТУБА 3. БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА	**2.830.000,00 динара**

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 3. БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 1.	1.1. Стручно усавршавање контролора техничких прегледа (додатно усавршавање)		80.000			
Циљ 2.	2.1. Појачана контрола опремљености и рада техничких прегледа возила					
	2.2. Спровођење акције провера техничке исправности возила старијих од 15 година	200.000	350.000	350.000	350.000	350.000
	2.3. Појачана ванредна контрола техничке исправности возила у саобраћају на путевима					
	2.4. Акција провере техничке исправности трактора		650.000			
	2.5. Набавка и подела жутих трепћућих светала и табли за означавање спорих возила			500.000		
ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПО ГОДИНАМА		200.000	1.080.000	850.000	350.000	350.000
УКУПНО ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СТУБ 3.		2.830.000,00 динара				

СТУБ 4 – Безбеднији учесници у саобраћају

Планирано је да се унапреди безбедност учесника у саобраћају у оквиру СТУБА 4. – кључној области рада достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја спровођењем активности које су дефинисане циљевима за тај стуб.

Постављени циљеви и активности за постизање безбеднијих учесника у саобраћаја су:

Циљ 1. Унапређење саобраћајног образовања и васпитања у саобраћају

- Едукација васпитача, учитеља и наставника који са децом спроводе наставу из саобраћајног образовања и васпитања;
- Едукација родитеља о правилном коришћењу заштитних система за децу, подела седишта за децу старости до 3 године и подела дечијих седишта за децу старости од 4 до 12 година;

Циљ 2. Унапређење нивоа знања и способности возача моторних возила

- Едукација младих о безбедности саобраћаја и последицама у саобраћају, а нарочито едукација у аутошколама о безбедној вожњи, рад са симулаторима вожње, симулаторима превртања и судара возила (значај сигурносног појаса) и симулацијама утицаја алкохола на возача;

Циљ 3. Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају

- Едукација деце предшколског и школског узраста о правилном понашању у саобраћају, спроведена обука на изграђеним полигонима, подела светлоодбојних прслука, трака и привезака, подела бициклистичких кацига;
- Спровођење едукативних кампања са бициклистима о безбедном кретању коловозом и о значају начела „види и буди виђен“;
- Едукација лица старијих од 65 година о безбедном понашању у саобраћају, подела брошура о безбедном понашању у саобраћају;
- Спровођење едукативних кампања за пешаке свих узраста у области безбедног учествовања у саобраћају;

Циљ 4. Унапређење безбедности саобраћаја осталих учесника у саобраћају

- Спровођење кампања о заштитним системима (сигурносни појас и заштитна кацига);
- Спровођење кампање усмерене ка возачима трактора о безбедности у саобраћају, подела ротационих светала, подела ретрорефлектујућих троуглова за спора возила;
- Спровођење кампање о ризицима у вожњи под утицајем алкохола и психоактивних супстанци;
- Спровођење кампања о ризицима које носи прекорачење брзине.

СТУБ 4. БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ																				
Циљ 1. Унапређење саобраћајног образовања и васпитања у саобраћају																				
Активност:	**1.1. Едукација васпитача, учитеља и наставника који са децом спроводе наставу из саобраћајног образовања и васпитања**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Агенција за безбедност саобраћаја, Образовне, научне и стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Број и структура лица која су прошла едукацију																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.500.000,00 динара																			

Активност:	**1.2. Едукација родитеља о правилном коришћењу заштитних система за децу, подела седишта за децу старости до 3 године и подела дечијих седишта за децу старости од 4 до 12 година**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Образовне, научне и стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Број лица која су прошла едукацију, број подељених дечијих седишта																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	2.500.000,00 динара																			

Циљ 2. Унапређење нивоа знања и способности возача моторних возила																				
Активност:	**2.1. Едукација младих о безбедности саобраћаја и последицама у саобраћају, а нарочито едукација у аутошколама о безбедној вожњи, рад са симулаторима вожње, симулаторима превртања и судара возила (значај сигурносног појаса) и симулацијама утицаја алкохола на возача**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Агенција за безбедност саобраћаја, Образовне, научне и стручне институције, Предузећа, МУП																			
Индикатори успешности	Број лица која су прошла обуку, број реализованих додатних теоријских и практичних часова, број лица која су прошла обуку на симулаторима																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.500.000,00 динара																			

Циљ 3. Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају																				
Активност:	**3.1. Едукација деце предшколског и школског узраста о правилном понашању у саобраћају, спроведена обука на изграђеним полигонима, подела светлоодбојних прслука, трака и привезака, подела бициклистичких кацига**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Образовне, научне и стручне институције, Предузећа, МУП																			
Индикатори успешности	Број лица која су прошла обуку, број подељених светлоодбојних прслука и привезака, број подељених бициклистичких кацига,																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	2.500.000,00 динара																			

Активност:	**3.2. Спровођење едукативних кампања са бициклистима о безбедном кретању коловозом и о значају начела „види и буди виђен“**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.050.000,00 динара																			

Активност:	**3.3. Едукација лица старијих од 65 година о безбедном понашању у саобраћају, подела брошура о безбедном понашању у саобраћају**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Образовне и институције социјалног старања, Удружење пензионера, МУП																			
Индикатори успешности	Број лица која су прошла едукацију, број подељених брошура																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.000.000,00 динара																			

Активност:	**3.4. Спровођење едукативних кампања за пешаке свих узраста у области безбедног учествовања у саобраћају**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	2.500.000,00 динара																			

Циљ 4. Унапређење безбедности саобраћаја осталих учесника у саобраћају																				
Активност:	**4.1. Спровођење кампања о заштитним системима (коришћење сигурносних појасева и заштитних кацига)**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције, МУП																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.200.000,00 динара																			

Активност:	**4.2. Спровођење кампање усмерене ка возачима трактора о безбедности у саобраћају, подела ротационих светала, подела ознака за спора возила**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције, МУП																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама, број подељених ротационих светала, број подељених ознака за спора возила																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	2.000.000,00 динара																			

Активност:	**4.3. Спровођење кампање о ризицима у вожњи под утицајем алкохола и психоактивних супстанци**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције, МУП																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.000.000,00 динара																			

Активност:	**4.4 Спровођење кампања о ризицима које носи прекорачење брзине**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Медијске компаније (радио, телевизија, друштвене мреже, штампа), Образовне, научне и стручне институције, МУП																			
Индикатори успешности	Број урађених брошура, број минута емитовања кампање, број лица која су видела кампању на друштвеним мрежама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	1.250.000,00 динара																			

УКУПНО ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ СТУБА 4. БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ	**18.000.000,00 динара**

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 4. БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 1.	1.1. Едукација васпитача, учитеља и наставника који са децом спроводе наставу из саобраћајног образовања и васпитања		500.000	500.000	500.000	
	1.2. Едукација родитеља о правилном коришћењу заштитних система за децу, подела дечијих седишта за децу старости до 3 године и подела дечијих седишта за децу старости од 4 до 12 година	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Циљ 2.	2.1. Едукација младих о безбедности саобраћаја и последицама у саобраћају, а нарочито едукација у аутошколама о безбедној вожњи, рад на симулаторима вожње као и на симулаторима превртања и судара возила	500.000		250.000	250.000	500.000
Циљ 3.	3.1. Едукација деце предшколског и школског узраста о правилном понашању у саобраћају, спроведена обука на изграђеним полигонима, подела светлоодбојних прслука и привезака, подела бициклистичких кацига	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
	3.2. Спровођење едукативних кампања међу бициклистима о безбедном кретању коловозом и о значају начела „види и буди виђен“		350.000		350.000	350.000
	3.3. Едукација лица старијих од 65 година о безбедном понашању у саобраћају, подела брошура о безбедном понашању у саобраћају	400.000		300.000		300.000
	3.4. Спровођење едукативних кампања за пешаке свих узраста у области безбедног учествовања у саобраћају са нагласком на начело „види и буди виђен“	400.000	550.000	600.000	550.000	400.000
Циљ 4.	4.1. Спровођење кампања заштитним системима (сигурносни појас и заштитна кацига)			400.000	400.000	400.000
	4.2. Спровођење кампање усмерене ка возачима трактора о безбедности у саобраћају, подела ротационих светала, подела ознака за спора возила	750.000	650.000			600.000
	4.3. Спровођење кампање о ризицима у вожњи под утицајем алкохола		250.000	250.000	250.000	250.000
	4.4 Спровођење кампања о ризицима које носи прекорачење брзине	350.000	300.000	300.000	300.000	
ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТАВА ПО ГОДИНАМА		3.400.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000	3.800.000
УКУПНО ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СТУБ 4.		**18.000.000,00 динара**				

СТУБ 5 – Деловање након саобраћајне незгоде

Планирано је да се унапређење деловања након саобраћајне незгоде постигне, у оквиру СТУБА 5. – кључној области рада достизања жељеног стања након саобраћајне незгоде, спровођењем активности које су дефинисане циљевима за тај стуб.

Постављени циљеви и активности за деловања након саобраћајне незгоде су:

Циљ 1. Успостављање стратешке комуникације, сарадње и везе током 24/7 свих служби за реаговање после саобраћајне незгоде

- Годишњи састанци, план сарадње и комуникације у поступањима по саобраћајним незгодама, периодични састанци по потреби, годишњи заједнички семинар и показна вежба – симулација;

Циљ 2. Спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода (последице недовољно обезбеђеног лица места и небезбедног и непрописног понашања учесника и посматрача прве незгоде која проузрокује наредну – или више њих)

- Едукација припадника саобраћајне полиције у области обезбеђења лица места саобраћајне незгоде;
- Едукација грађана о поступањима и безбедном понашању у случају саобраћајне незгоде;
- Опремање јединица саобраћајне полиције средствима за обезбеђење лица места саобраћајних незгода;

Циљ 3. Квалитетно вршење увиђаја и безбедносне (пре-судске) анализе саобраћајних незгода у циљу превенције

- Дообука увиђајних екипа саобраћајне полиције и тужилаца, Анализа увиђајних документација и активности на исправљању уочених пропуста (квалитет и свеобухватност документација);
- Опремање увиђајних екипа – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености увиђајних екипа за рад са њом;

Циљ 4. Унапређење деловања СХМП и Сектора за ванредне ситуације

- Едукација – дообука екипа СХМП и СВС за деловање у саобраћајним незгодама;
- Опремање екипа СХМП и СВС за интервенције у саобраћајним незгодама – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености екипа за рад са њом.

СТУБ 5. ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ																				
Циљ 1. Успостављање стратешке комуникације, сарадње и везе током 24/7 свих служби за реаговање после саобраћајне незгоде																				
Активност:	**1.1. Годишњи састанци, план сарадње и комуникације у поступањима по саобраћајним незгодама, периодични састанци по потреби, годишњи заједнички семинар и показна вежба – симулација**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – ПС Рача и ПУ Крагујевац, Службе за хитну медицинску помоћ Дома здравља Рача и Завода за хитну медицинску помоћ Крагујевац, Основно јавно тужилаштво у Крагујевцу и Више јавно тужилаштво у Крагујевцу, Прекршајни суд у Крагујевцу, Сектор за ванредне ситуације МУП-а – Одељење у Крагујевцу и јединица у Рачи, Представник управљача државних путева – ЈП „Путеви Србије“ и Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, независни експерти																			
Индикатори успешности	Одржани годишњи састанци, протоколи о сарадњи и комуникацији (први квартал, јануар), планови и извештаји о одржаним заједничким семинарима и вежбама – симулацијама																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	300.000,00 динара																			

Циљ 2. Спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода (последице недовољно обезбеђеног лица места и небезбедног и непрописног понашања учесника и посматрача прве незгоде која проузрокује наредну – или више њих)																				
Активност:	**2.1. Едукација припадника саобраћајне полиције у области обезбеђења лица места саобраћајне незгоде**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима, МУП РС – УСП, ПС Рача и ПУ Крагујевац																			
Сарадња	Ангажовани експерти – едукатори (КПУ, СФ УБ, и др.)																			
Индикатори успешности	Одржани годишњи семинари и провере знања припадника саобраћајне полиције (области „Обавезне инструкције о обезбеђењу лица места и вршењу увиђаја саобраћајних незгода на путевима“, (2007, Министарство унутрашњих послова) и приручника „Полицијска обрада саобраћајних незгода – Обезбеђење лица места саобраћајних незгода и вршење увиђаја“																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	150.000,00 динара																			

Активност:	**2.2. Едукација грађана о безбедном понашању у случају саобраћајне незгоде, правилно указивање прве помоћи, едукација грађана о поступањима и дужностима у случају саобраћајне незгоде**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	Ангажовани експерти, Службе за хитну медицинску помоћ Дома здравља Рача и Завода за хитну медицинску помоћ Крагујевац, локални медији, стручне институције и предузећа																			
Индикатори успешности	Спроведене годишње кампање, реализовано информисање и спроведена анкета грађана у циљу избегавања секундарних саобраћајних незгода и сарадњи са хитним службама,																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје), Осигуравајуће компаније (опционо)																			
Износ	600.000,00 динара																			

Активност:	**2.3. Опремање јединица саобраћајне полиције средствима за обезбеђење лица места саобраћајних незгода**																			
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.			
Период за реализацију (квартал)																				
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																			
Сарадња	МУП РС – УСП, ПС Рача и ПУ Крагујевац, ангажовани експерти - консултације																			
Индикатори успешности	Годишњи инвентари и планови набавки, реализације набавки по плановима																			
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																			
Износ	300.000,00 динара																			

Циљ 3. Квалитетно вршење увиђаја и безбедносне (пре-судске) анализе саобраћајних незгода у циљу превенције																			
Активност:	**3.1. Дообука увиђајних екипа саобраћајне полиције и тужилаца, анализа увиђајних документација и активности на исправљању уочених пропуста (квалитет и свеобухватност документација)**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	МУП РС – УСП, ПС Рача и ПУ Крагујевац, Основно јавно тужилаштво у Крагујевцу у и Више јавно тужилаштво у Крагујевцу, ангажовани експерти																		
Индикатори успешности	Израђен План и програм обуке, поднети извештаји о одржаним семинарима, извршена евалуација знања и вештина полазника																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	400.000,00 динара																		

Активност:	**3.2. Опремање увиђајних екипа – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености увиђајних екипа за рад са њом**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	МУП РС – УСП, ПС Рача и ПУ Крагујевац, ангажовани експерти																		
Индикатори успешности	Годишњи извештаји о набавкама опреме и њеном стању и сервисирању, инвентар опреме набављене преко Савета, захтеви службе и планови набавке за наредну годину																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	400.000,00 динара																		

Циљ 4. Унапређење деловања СХМП и Сектора за ванредне ситуације																			
Активност:	4.1. **Едукација – дообука екипа СХМП и СВС за деловање у саобраћајним незгодама**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	МУП РС – СВС, Министарство здравља, Службе за хитну медицинску помоћ Дома здравља Рача и Завода за хитну медицинску помоћ Крагујевац																		
Индикатори успешности	Урађен План и програм обуке, Поднети извештаји о одржаним семинарима, Извршена евалуација знања и вештина полазника																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	250.000,00 динара																		

Активност:	**4.2 Опремање екипа СХМП и СВС за интервенције у саобраћајним незгодама – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености екипа за рад са њом**																		
Временска линија	2022.				2023.				2024.				2025.				2026.		
Период за реализацију (квартал)																			
Носилац активности	Општина Рача – Општински савет за безбедност саобраћаја на путевима																		
Сарадња	МУП РС – СВС, Министарство здравља, Службе за хитну медицинску помоћ Дома здравља Рача и Завода за хитну медицинску помоћ Крагујевац																		
Индикатори успешности	Годишњи извештаји о набавкама опреме и њеном стању и сервисирању, инвентар опреме набављене преко Савета, Захтеви служби планови набавке за наредну годину																		
Извор финансирања	Општина Рача (новчане казне за саобраћајне прекршаје)																		
Износ	600.000,00 динара																		

УКУПНО ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ СТУБА 5. ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ	3.000.000,00 **динара**

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ЦИЉЕВА ЗА СТУБ 5. ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ		Планирана финансијска средства (динара)				
		2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Циљ 1.	1.1. Годишњи састанци, план сарадње и комуникације у поступањима по саобраћајним незгодама, други периодични састанци по потреби, годишњи заједнички семинар и вежба-симулација	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Циљ 2.	2.1. Едукација припадника саобраћајне полиције у области обезбеђења лица места саобраћајне незгоде	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
	2.2. Едукација грађана о безбедном понашању у случају саобраћајне незгоде, правилно указивање прве помоћи, едукација грађана о поступањима и дужностима у случају саобраћајне незгоде	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
	2.3. Опремање јединица саобраћајне полиције средствима за обезбеђење лица места саобраћајних незгода			150.000		150.000
Циљ 3.	3.1. Дообука увиђајних екипа саобраћајне полиције и тужилаца, Анализа увиђајних документација и активности на исправљању уочених пропуста (квалитет и свеобухватност документација)	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
	3.2. Опремање увиђајних екипа – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености увиђајних екипа за рад са њом		200.000		200.000	
Циљ 4.	4.1. Едукација – дообука екипа СХМП и СВС за деловање у саобраћајним незгодама	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	4.2 Опремање екипа СХМП и СВС за интервенције у саобраћајним незгодама – инвентар и занављање опреме, периодична провера комплетности и исправности опреме и обучености екипа за рад са њом	150.000		150.000	150.000	150.000
ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПО ГОДИНАМА		490.000	540.000	640.000	690.000	640.000
УКУПНО ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СТУБ 5.		**3.000.000,00 динара**				

2. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН ПО СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ И ЦИЉЕВИМА

ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН (ДИНАРА) ПО СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ И ЦИЉЕВИМА					
Циљеви	**СТУБ 1.**	**СТУБ 2.**	**СТУБ 3.**	**СТУБ 4.**	**СТУБ 5.**
Циљ 1.	2.150.000,00	7.550.000,00	80.000,00	4.000.000,00	300.000,00
Циљ 2.	650.000,00	5.040.000,00	2.750.000,00	1.500.000,00	1.050.000,00
Циљ 3.	700.000,00	17.910.000,00		7.050.000,00	800.000,00
Циљ 4.	1.150.000,00	400.000,00		5.450.000,00	850.000,00
УКУПНО ПО СТУБОВИМА	4.650.000,00	30.900.000,00	2.830.000,00	18.000.000,00	3.000.000,00
УКУПНО	**59.380.000,00 динара**				

3. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН ПО ГОДИНАМА И СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ

ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА АКЦИОНИ ПЛАН (ДИНАРА) ПО ГОДИНАМА И СТУБОВИМА КЉУЧНИХ ОБЛАСТИ					
Стубови	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
СТУБ 1.	840.000,00	840.000,00	840.000,00	890.000,00	1.240.000,00
СТУБ 2.	6.348.000,00	6.188.000,00	6.088.000,00	6.388.000,00	5.888.000,00
СТУБ 3.	200.000,00	1.080.000,00	850.000,00	350.000,00	350.000,00
СТУБ 4.	3.400.000,00	3.600.000,00	3.600.000,00	3.600.000,00	3.800.000,00
СТУБ 5.	490.000,00	540.000,00	640.000,00	690.000,00	640.000,00
УКУПНО ПО ГОДИНАМА	11.278.000,00	12.248.000,00	12.018.000,00	11.918.000,00	11.918.000,00
УКУПНО	**59.380.000,00 динара**				

Saobraćaj – **Građevina** – Grafika

Traffic – Conctruction – Graphics

МОДЕЛ 5 д.о.о.
Бачванска 21, Београд
www.model5.rs